DISSERTATIO
DE
Urim & Thummim.
IN
DEUTERON. c. 33. v. 8.

In qua

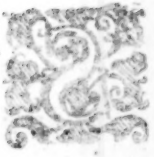
Eorum natura & origo,
Non paucorum rituum Mosaicorum rationes,
Et
Obscuriora quædam Scripturæ loca,
probabiliter explicantur.

Authore
JOANNE SPENCERO, *S. T. D.*
Coll. Corp. Christ. in Acad. *Cantab.* Præfecto.

CANTABRIGIÆ,
Impensis *Timoth. Garthwait*, in Hospitio
S. BARTHOL. *Londini.* 1669.

PROEMIUM.

PRÆFATIO.

SI prima naſcentis Eccleſiæ tempora cum annis ſuis vergentibus conferamus, Majeſtatem divinam res ſuas ratione & modo prorſus diſsimili procurantem proclive erit obſervare.

Manu quaſi tacitâ facilíque, & modis naturæ rationalis conditioni ſuaviter attemperatis Eccleſiam jam adultam adminiſtrat *DEUS*. Nulli etenim hodie conſilii alicujus ſanctioris nuncii de cœlo miſsi: miracula ad fidem doctrinæ alicui divinæ faciendum nulla: nullum in rebus impeditis Oraculum, præter Λόγιον illud ἔμψυχον, virum bonum longo rerum uſu tritum & ſubactum, conſulendum ſupereſt: *Spiritus gloriæ* in templis *DEI* vivis habitans, unica illa *Schechinah* eſt quæ Oeconomiæ Chriſtianæ teſtimonium præbet: nulli nobis Prophetæ divino ſubinde afflati oraculo: dira illa exempla in flagitii alicujus manifeſtos edita, quæ temerata olim juſti-

tiæ jura continuò vindicârunt, ſeculis hiſce noviſsimis tam rarò dedit divina *Nemeſis*, quòd *Timon* apud *Lucianum* deridendum propinet Jovem, quaſi juventutis ſuæ (*quâ nullæ ſibi cum maleficis induciæ, ſed* ἀεὶ ἐνεργὸς πάντως ὁ κεραυνὸς *fulmen ſemper in negotio erat*) impetus & fervores annis ſuis ſenilibus refrigeſcerent; & tituli illi, *Grandiſtrepus*, *Fulgurator* & hiſce ſimiles, quibus illum poëtæ decorare ſolent, ſint tantùm καπνὸς ποιητικὸς, & ab iis μάλιστα ὅταν ἀπτεῶσι πρὸς τὰ μέτρα, *præcipuè cùm in verſu hærent, ad* τὸ πίπτον τῦ μέτρου, *carminis ruinam fulciendam* Jovi tribuerentur.

At verò ſub primos Eccleſiæ Judaicæ natales, Angeli humanam perſonam præferentes, opera rerum creatarum vires longè ſuperantia, Prophetarum pectora motu divino calefacta, oracula è Tabernaculo aut *Gloriâ magnificâ* prodeuntia, ignis cœlitus in aram delapſus, tremenda juſtitiæ divinæ monumenta, tam frequentes mortalibus mirandi cauſas attulere, quòd ſpectaculis hujuſmodi cœleſtibus & miraculi plenis priora mundi ſecula ſæpius frui, quàm poſteriora fingere videantur.

Nam

Nam animo tam craſſo & cœleſtium inani fuit Hebræorum natio, quòd nullo niſi quod oculos penè feriret argumento ad præſentiæ divinæ fidem & frugem bonam perduci potuerunt: perditiſsimi quibus aſſueverant *Ægypti* mores, & conditio ibi vivendi dura & infelix, penè omnem Numinis ſenſum populo excuſsêre: Oracula viva, publici voluntatis divinæ indices, nondum literis tradita fuerunt: homines ob lubricos rerum humanarum caſus & timida præſagia anxii & ſoliciti, à Dæmonis Oraculis & myſtis reſponſa de futuro ſæpius petiêre, quæ eorum pallidis curis turbata levarent pectora.

Præ cæteris verò, quibus Eccleſia vetus gaudebat, luculentis providentiæ & præſentiæ divinæ argumentis, Oraculum in Pectorali poſitum dignum videtur, in cujus contemplatione magìs ſolicitè & religiosè hæreamus, & quod nunquam niſi ſummâ admiratione ſuſpenſi recolamus. Quid enim in omni memoriâ oculis auribúſve hauſtum mirabilius, quàm quòd Numen è cœli nubibus, ſacris adytis, aut

monte flammante loqui ſolitum, è duplicato palmaris latitudinis panniculo reſponſa ſua tradere dignaretur? & quòd Sacerdos non in templis ſomnians, aut antris quibuſdam ſpiritum fatidicum exhalantibus, ethnicorum ritu aſtans, propheticus prodiret; ſed ex ipſo ſinu DEI oracula & regnorum fata promeret? Certè quod *Joſephus* de ſplendore lætiore lapilli in Pontificis maximi humero, cùm ſacrum *Deo* probatum eſſet; de hoc Oraculo jure aſſeramus, Θαυμαστὸν μὲν τοῦτο τοῖς μὴ σοφίαν ἐπ' ἀνοσιουργίᾳ τῶν θείων ἀσκοῦσιν, *Piâ admiratione digna res hæc apud omnes habita eſt, niſi qui ex divinorum contemptu ſapientiæ opinionem aucupantur.* Antiq. lib. 3. cap. 10.

Mihi itaque ſæpius mirari ſubiit, quòd de Argumento tam auguſto & quod animo tam gratam contemplandi voluptatem creare poſsit, pauci ex inſtituto, nulli ex illius dignitate meritóque hactenus diſſeruerint. Nam Scriptores plerique omnes de eo verba facturi, de Lectore & argumento ſuo ſe egregiè meruiſſe ſentiunt, ſi ſuas aut aliorum conjecturas (blanda illa vigilantium ſomnia) vix ullo firmatas

Scripturæ

Scripturæ aut Antiquitatis ſuffragio in medium dederint: alii verò, Oraculum hoc inter Scripturæ ἄπορα & ingenii humani cruces numerantes, illud vix ſummis tactum digitis prætereunt; vel (prout Geographi circa terram incognitam verſati) monſtra ſolummodo chartis ſuis inſerunt; fabulas Judaicas dico, ficta Poëtarum miracula & fidem omnem conſultam ſuperantes. Unde factum quòd *Urim & Thummim* ſono tantùm barbaro & otioſo hominum aures diu impleverint, & craſſa quorundam commenta ſapientiam divinam in rebus & nominibus illis inſtituendis eluceſcentem penitus obſcuraverint.

Quò itaque probroſam illam ſcientiæ divinæ lacunam explerem, & otii quo jam fruor tædia quandoque fallerem; eorum naturis & primariis circumſtantiis perveſtigandis, quantum in remotiſsimæ antiquitatis penetralibus videre conceſſum, ſedulam, nec forſan inanem, impendi operam. Eam autem huic ſaltem ſeculo haud ingratam futuram facilè ſperavi, quo in abditos atque invios hactenus

nus ſcientiæ divinæ & humanæ receſſus penetrare tanto cum conatu & ſudore contenditur; Et *nihil dicere niſi quod dictum priùs*, animi humilis & anguſti argumentum à pleriſque exiſtimatur.

Haud paucos futuros auguror, qui in ipſo operis hujuſce limine offendent, & chartas meas vix limis inſpectas oculis, quaſi conjecturas tantùm precarias (quarum eos ſatietas jamdudum tenuit) afferentes, poſt terga rejicient: eò quòd ſpes nulla affulgeat, ut mea tenuitas myſterium retegat, quod anxiam tot perſpicacium virorum hactenus eluſit indaginem; & quòd ipſe veri quicquam iis in rebus percipere poſsim, quibus tot jam tranſacta ſecula cæcam caliginem obduxerunt. Nec ſanè falleret eos ſpei ſuæ frigidæ de opere meo conceptæ ratio, ſi ingenii ſolius ſupra communem mortalitatis ſortem felicis viribus, aut ſingularis cujuſdam ſcientiæ clave (quæ mihi profectò non ſumo) Oraculi hujuſce arcana daretur reſerare. Mihi *DEI* ænigmata non ingenii ſagacioris dexteritate, ſed Illius vitulâ arando conceſſum ſolvere: nempe animum attentum

&

& nullius addictum verbis ad Scripturam conſulendum appuli, in quâ lucem eam effulgere credidi quæ pedes noſtros in hæc atque alia abdita dirigere poſsit, modò mentis oculos nullis phantaſiis & idolis vitiatos ad legendum afferamus.

Sed utcunque ſe alea verterit, ſive veritate mihi ſemper favente ſcripſiſſe, ſive tantis tenebris poſito umbris & imaginibus mentientibus ſæpius deludi contigerit; id in ſpe lætâ pono, me nempe opus hoc ſine cujuſquam malâ gratiâ in lucem editurum. Nullius enim famam hîc lædo: *farinam*, quod dicitur, *molitam* non molo: non conjecturas tantùm & hypotheſes ad placitum fictas affero, ſed argumenta: non ſacra *Veneris*, *Bacchi* orgia, aut *Jovis* alicujus Ethnici ſolennia; ſed Numinis ſanctiſsimi inſtituta, in lucem & memoriam revocare ſtudeo: remigium meum in adverſas undas non dirigo, nihil enim Patrum & Conciliorum ſcriptis aut receptæ Eccleſiæ fidei adverſum trado: Et quamvis nonnulli forſan me ξενίζοντά τινα auribus ſuis afferre ſentiant, non ea ſunt in quibus

ſalus

salus legentis vertitur, vel quibus ullius fidem dandam postulo, nisi rationum mearum momenta, animo sicco & libero æstimata, calculum suum mereri videantur.

Capitum & Sectionum Argumenta.

CAP. I.

DE Textûs occasione prælibantur nonnulla p. 1

CAP. II.

De Usu Urim & Thummim 4

SECT. 1. *De Usu generali* ibid.

SECT. 2. *De eorum Usu speciali* 11

CAP. III.

De loco in Pectorali quem Urim & Thummim occupârunt. 28

CAP. IV.

De Naturâ & Origine Urim & Thummim 31

SECT. 1. *Generalia quædam de illorum naturâ præmittuntur* 32

SECT. 2. *Specifica natura* τῶν Urim *explicatur, cujus gratiâ de conditione antiquorum* Theraphim *fusè disseritur* 40

SECT. 3. *Dicta Natura* τῶν *Urim Hosæ testimonio probatur* 54

SECT.

SECT. 4. *Alius Scripturæ locus*, Judic. 17. 4. *ad sententiam firmandam affertur & explicatur* 70

SECT. 5. *Aſtruitur ſententia argumentis probabilibus è Scripturâ depromptis* 86

SECT. 6. *Sententia de naturâ* URIM *tradita firmatur teſtmonio Phil. Judæi, Aben-Ezræ, & Chriſtophori Caſtri* 100

SECT. 7. *Sententiæ noſtræ veritas probatur è communi inſtitutorum Moſaicorum Origine* 113

SECT. 8. *Probatur hypotheſis noſtra cæteras redarguendo* 133

SECT. 9. *Ad ſententiam noſtram ſtatuminandam oſtenditur* Urim & Theraphim *voces eſſe cognatas, ſeu ejuſdem ſignificationis* 147

SECT. 10. *Probatur hypotheſis rationum decade.* 175

SECT. 11. *Objectiones variæ ſolvuntur* 186

SECT. 12. *Explicatur natura τῶ* THUMMIM, *& oſtenditur illud ab Ægypti moribus deſumptum fuiſſe* 200

SECT. 13. *Occurritur Objectionibus cum ſententiâ noſtrâ de naturâ* THUMMIM *pugnantibus* 219

CAP. V.

De Ratione nominum, Urim & Thummim 229

SECT. 1. *Quorundam ſententiæ de nominum ratione ad examen vocantur.*

SECT.

SECT. 2. *Primariæ nominum rationes proponuntur & probantur* 237

SECT. 3. *Objecta contra primarias nominum rationes diluuntur* 257

SECT. 4. *Reddunturnominum rationes ſecundariæ* 264

CAP. VI.

De perſonâ cujus erat Urim & Thummim geſtare & conſulere 275

SECT. 1. *Rationes variæ aſſignantur, cur Deus Pontifici ſoli Urim & Thummim geſtandi & conſulendi poteſtatem fecerit* 279

SECT. 2. *Satisfactum eſt Objectioni, & quæritur an Rex & Sacerdotes ordinarii Urim conſulendi copiam quandoque habuerint* 296

SECT. 3. *Cur Moſes Urim & Thummim, benedictionis loco, Tribui Leviticæ precatus ſit* 308

CAP. VII.

De ſenſu Textûs myſtico. 319

ERRATA.

PAg. 14. *lin.* 4. *leg.* voluit. *p* 29. *l.* 8. *leg.* prætereundam. *p.* 57. *l.* ult. *leg.* exarandam. *p.* 118. *l.* 30. *leg.* frigidam. *p.* 139. *l.* 9. *leg.* nullæ. *p.* 191. *l.* 6. *leg.* Illas. *p.* 201. *l.* 16. *leg.* Emisisse. *p.* 207. *l.* 9. *leg.* Ægyptiaca. *p.* 208. *l.* 14. *leg.* Ægyptiacæ. *p.* 248. *l.* 8. *leg.* statuas. *p.* 264. *l.* 4. *leg.* sub. *p.* 271. *l.* 24. *leg.* decorârint. *p.* 304. *l.* 8. post *assumptum leg.* eique. *p.* 320. *l.* ult. *dele* solent.

DISSERTATIO
DE
URIM & THUMMIM
IN
Deuteronom. Cap. 33. com. 8.

תֻּמֶּיךָ וְאוּרֶיךָ לְאִישׁ חֲסִידֶךָ

Thummim tui & Urim tui cum Viro Sancto tuo.

CAP. I.

De Textûs occaſione prælibantur nonnulla.

INter artes iſtas plurimas, quas longum eſſet enumerare, quibus Diabolus rudiora mundi ſecula in partes ſuas allicere ſtuduit, nulla fuit qua, veluti philtro & faſcino quodam, affectus humanos ſibi ritibúſque ſuis tam facilè conciliavit & arctè devinctos tenuit, quàm fides molli vulgo altè impreſſa, quòd rebus ultra vota fœlicibus uſuri eſſent, modò aſtra, idola, & Dæmones cultu ſacro proſecuti fuerint, & ritus à ſeipſo inſtitutos religiosè obſervârint: at nullum miſeriæ nomen iis defuturum, modò Diis illis nuncium remiſerint, & fidem eâ olim religione iis oppigneratam violârint.

Illius etenim Ceremoniarum Magiſtri, Prophetæ è vetere *Zabiorum* grege, *concionabantur in congregationibus & cœtibus publicis, illorúmque animis imprime-*

bant, propter ejusmodi cultus pluviam de cælo descendere, arbores agri fructus ferre, terram fœcundam reddi; & quòd homines vitam longævam sint habituri, quòd morbi ab illis auferendi, quòd à magnis vitiis sint conservandi: utì refert *Maimonides*, Mor. Nevoc. P. 3. c. 30. & de Idololat. Cap. 1. Sect. 3. Quæ sanè eò veritati propiora habeo, quoniam Apostolus, cùm Gentilium animos idololatriæ deditos ad saniora consilia retrahere studeret, Act. 14. *pluviam, tempora fructifera*, aliáque vitæ commoda, eos Dei solius benignitati debere doceat: com. 17. Quibus haud obscurè monet, Ethnicos bona sua omnia eorum idolis accepta retulisse, eósque spe vana fortunæ lætioris allectos, *Vanitates* illas tam prono cultu & obsequio accepisse.

Deus itaque, quo errorem istum *Hebræorum* animis penitus insitum radicitus evelleret, atque adeò primum idololatriæ fomitem è medio tolleret; cœlum ferreum, agros & vineas spem & operam Agricolæ ludentes, corpora morbis gravissimis laborantia, liberos fato præmaturo cadentes, vitam denique nullo non mulctatam infortunio interminatus est, si ad ingenium Ethnicum redierint, & vetere idolorum cultu capita polluerint. At sanctè pollicitus est se uberem [a] glebam, lætas segetes, dies multos, victricia signa, res ex animi sententiâ fluentes, (contra quàm idolorum prophetæ concionati sunt) illis concessurum, si Diis suis antiquis à tergo rejectis, Sibi uni, ut Regi & Domino suo sacramentum dixerint, & fidem immotam & intemeratam in Se & Legem suam præstiterint.

[a] Levit. 26. 3, 4, 5, 6, 7.

Comminationes & promissiones hasce sæpius in Lege ob oculos Judæorum positas inveniamus: nusquam verò tam liberali effusas manu quàm à *Mose*, cùm in mortis

mortis confinio jam staret, ὅλος δι' ὅλων μεταρρυζὸς ὅλος εἰς νῶν ἠλιοειδέστατον, *prope totus jam versus in animum illustrissimum:* prout de eo morti proximo loquitur *Philo, Lib. 3. de Vit. Mos.* Nempe ut illius verba (prout morientium solent monita) altiùs in rudioris populi animos descenderent. Postquam enim pœnas sine exemplo graves, quas *Israelitæ*, ob læsam fœderis cum Deo initi religionem, justitiæ divinæ daturi essent, fusè prædixisset (nè forsan stultus ille populus tot mala, cùm evenissent, Diis suis antiquis haud rite propitiatis, aut syderi alicui minus auspicato daret; quod & fecisse legimus, *Jes.* 48. 4, 5. *Jer.* 44. 18.) tandem etiam fœlicem Tribûs cujusvis sortem, optimas Idololatrarum conditiones plurimùm post se linquentem, prænunciat; eámque in secula duraturam, modò fidem suam Deo tot sacramentis datam & obsignatam non fefellerint. Ea verò omnia prænunciat præcatione quadam propheticâ: forsan ut *Hebræorum* posteri indè intelligerent, quali olim apud Deum gratiâ floruit Legislator suus, qui res eorum florentissimas non prævidisse tantùm, sed & precibus suis impetrâsse videretur.

Præ cæteris verò Gentis Israëliticæ familiis, quibus fœlicia omnia jam Deo plenior comprecatur *Moses*, benedictio illa, conditionis planè singularis, quam Tribui Leviticæ propriam vovet, primas Legentis curas sibi jure vendicat. Nam prima fronte mirum videri possit quòd precationis suæ materiam non pedem in oleo tinctum fecerit *Moses*, non facilem & obsequentem populum, non aras opimis sacrificiis calidas, non sacerdotalem dignitatem, regali, prout olim, communitam & cohonestatam: sed id inprimis à Deo contenderit *Vir* ille *Dei*, ut, *Urim & Thummim* sua Tri-

bum templi miniſteriis dicatam perpetuò decorarent.

Precationis hujuſce propheticæ momenta quo melius capiamus, duo nobis in eâ neceſſariò conſideranda veniunt: *Benedictionis materia, Urim* & *Thummim* Dei: & *Benedictionis ſubjectum,* Vir ille, quem Deus ſingulari favore amplexus eſt, quem Sibi propiore ſanctitatis & famulitii gradu admotum voluit.

Quò primam penſi noſtri partem, *Benedictionis materiam* abſolvamus, hæc quatuor, *Quis uſus, Quis locus in pectorali, Quæ natura, & Unde titulus* horum *Urim* & *Thummim,* Deo faciente, ordine expediemus.

CAP. II.

De Uſu Urim & Thummim.

ID unum in genere circa horum inſtrumentorum uſum monere neceſſe habeo, quòd *Thummim* non eidem fini cui *Urim* miniſtraverit. Mea enim ſic ſtat ſententia, ſícque animum induco meum, Oracula quidem per *Urim* edita fuiſſe, *Thummim* verò rem planè diverſam ab *Urim*, & in uſum diſſimilem à Deo deſignatam. De cujus Opinionis veritate tantiſper à ſententiâ ferendâ Lector abſtineat velim, quoad rationes meas in loco tradendas, ad ſobrii judicii Lydium lapidem exploraverit. In præſenti, de *Uſu* τῶ Urim ſolummodo, tum generali tum ſpeciali diſquiſitionem breviuſculam inituri ſumus.

Sect. I.

De Uſu generali.

CIrca uſum generalem cui *Urim* inſerviit, haud adeò hæremus: quicquid enim uſpiam eſt eruditi nominis

nominis facilè largitur, Deum Oracula ſua per *Urim*, in impeditis, Regni præſertim, rebus edere ſolitum.

Quæ ſanè ſententia non nominum tantùm multitudine, ſed & firmo ſatis rationis nititur tibicine. Nam ideo חשן המשפט *pectorale judicii* dictum fuit, quia βιωτικὰ κριτήρια, graviora belli, pacis, & religionis judicia, ſacra illa pectoralis appendix, cui *Urim* titulus, inſtruere ſoleret & moderari. Atque indè *Pectorale* nomen Λόγιον apud *Græcos* invenerit: quod vocis poteſtas, & rei ipſius uſus poſtulant ut per *Orationale* potiùs quàm *Rationale* transferamus; cùm à voce Λογ. originem petat, & Θεῖ. λόγ., verbum vel reſponſum Dei, illo mediante, Pontifici traderetur.

Urim in hunc uſum à Deo inſtitutum fuiſſe, ſacra monumenta non ſemel teſtatum faciunt. Cùm enim Deus in mandatis dediſſet *Moſi* jam ad plures abituro, ut manus ſuas *Joſhuæ* imponeret, quò ipſius vice populo præeſſet; continuò addit, *Et ille* putà Joſhua *ſtabit coram Eleazare Sacerdote, & interrogabit pro eo* במשפט *ſecundùm judicium*, vel de judicio, i. ſententiâ *Urim*. Num. 27. 21. Numinis etiam conſulti per *Ephod* (quo nomine & *Urim*, ab eo nunquam ſeparatum, venit) duo exempla luculenta nobis præbet *Davidis* profugi hiſtoria. Horum primum extat, 1 *Sam.* 23. 9, 10. *Cùm* David *certior factus eſſet* Saulum *mali aliquid in caput ſuum clam cudere, dixit ad* Abiathar *Sacerdotem, Applica mihi* Ephod. *Et ait* David, *Domine Deus Iſraël, accepit famam ſervus tuus, quòd* Saul *ſtatuat ſecum venire in* Ceilam, *ut urbem evertat propter me. An tradituri ſint me viri* Ceilæ *in manus ejus? an deſcenſurus eſt* Saul, *prout audiverit ſervus tuus? Domine Deus Iſraël indica ſervo tuo. Et ait Dominus deſcendet. Dixitque* David, *an tradent me*

viri Ceilæ *& homines qui mecum agunt in manus* Sauli? *& dixit Dominus, tradent.* Exemplum alterum occurrit 1 *Sam.* 30. 8. *Et confortatus est* David *in Domino Deo suo, & ait ad* Abiathar, *applica ad me* Ephod, *& applicavit* Abiathar Ephod *ad* David. *Et* David *consuluit Dominum, dicens, persequar latrunculos hos & comprehendam eos, an non? dixitque ei Dominus, persequere, absque dubio enim comprehendes eos & excuties prædam.* Legimus etiam *Ezræ* 2. quòd cùm Sacerdotum nonnulli, recèns è captivitate reduces, nomina sua in genealogiis reperire non potuerint, *Ezræ* mandato cautum sit, nè illis sacra participandi jus esset, quoad staret Sacerdos cum *Urim* & *Thummim*; hoc est, donec Deus, an è familiâ sacerdotali natales traxerint, Oraculo determinaret.

Ex hoc frequente אורים *Urim* in oraculis eliciendis usu, factum est quòd versionis *Arabicæ* Author, Ephodem, cui *Urim* semper adhæsit, verbis exprimat quæ significent *Vas Oraculi*, ut 1 *Sam.* 30. 8. aut *instrumentum Oraculi*, ut 1 *Sam.* 23. 6. & 9. aut *Vas fœderis Dei per quod petebant oracula*, 1 *Sam.* 14. 3. Hinc etiam venit, quòd circumcisæ Gentis Magistris solenne sit omnes revelationis divinæ modos ad hæc quatuor capita revocare, רוח הקודש lenem quandam Spiritûs Sancti & excelsi auram mentes expiatas afflantem, unde persona summis par negotiis & officiis derepente prodiit, apta ad loquendum vel agendum ultra humanæ tantùm activitatis sphæram & modulum, נבואה prophetiam, somnium & visionem ambitu suo complectentem: quæ juxta *Judæos* in *Malachiâ*, (quem itaque *prophetarum sigillum* vocant) cecidit בת קול. Filiam vocis, verbum quoddam de cœlo, Angelo mediante, factum: sic dictum quoniam vox illa, consilii cœlestis nuncia,

[a] indicem

[a] indicem ſuiipſius & comitem tonitru (קוֹל ſæpius in ſacris appellatum) plurimùm habuerit, & ex eo tanquam ex utero matris ſuæ prodierit. Et אוּרִים וְתֻמִּים *Urim & Thummim*, quibus Deo viſum circa Regni graviora, ſub prima populi Iſraëlitici tempora, Majeſtatis ſuæ placita exponere, & de futuris monere.

[a] *V. Henſ. Ariſtarc. Sac. c. 14.*

Conſilio verò optimo Oraculum hoc, & tam uberem aliarum revelationum divinarum copiam *Iſraëlitis* conceſſit Deus. Nempe, *Primò*, nè ab Illius ſacris ad Gentilium ritus & cultum poſtliminio rediret Gens illa ad omnes Ethnicorum ſpecioſas vanitates projectiſſima. Inter gentes autem iſtas quibus, ſeculis antiquiſſimis, Superſtitio nomen fecerat, primas tenuêre *Chaldæi*, à quibus primam originem duxerunt Iſraëlitæ; *Ægyptii*, quibuſcum longam conſuetudinem coluêre; & *Cananæi*, ad quorum ſedes patrias occupandum in procinctu fuerunt: Hiſce gentibus, ab ultima antiquitate, ſua non defuêre auguria, prophetiæ, ſortilegia, imagines vocales, Oracula, (quorum vetuſtiſſima creduntur *Hammonis* in *Lybiâ* & *Dodonæum* in *Græciâ*) atque aliæ vaticinandi & arcana cognoſcendi artes: quibus omnibus hujuſce ſeculi Deus Divinitatis ſuæ fidem apud myſtas ſuos faciles firmare ſtuduit, & innatum illum novitatis & futurorum ſcientiæ pruritum ſcalpſit, ut inſulſam plebeculam eò faciliùs duceret & ſibi devinciret. Si itaque *Iſraëlitis*, haud minore futurorum ſtudio & curâ ductis, nec minus inter ſpem metúmque ſubinde fluctuantibus, ſua defuiſſent Oracula, prophetiæ & fatidicum *Urim*, quæ caſus futuros aperire, adeóque anxios eorum animos lenire aliquando & liberare poterant, κηδεμονήσαι μὴν ἂν τῶν ἰδίων, ὡς οὐδὲν ἐχόντων θεῖον ἐν αὐτοῖς, *res ſuas ut nil divini in ſe habentes*

habentes contemptim habuiſſent, & ad Oracula Ariolóſque gentium in viciniâ habitantium, humana quadam futura cognoſcendi libidine impulſi transfugiſſent: utì *Origenes* olim, Judæorum veterum ingenia ritè æſtimans, de iis conſtanter aſſerere non dubitavit. *Lib. 1. cont. Celſum.* Neque jam reddita tot Oraculorum & prophetiarum ratio à Scripturarum fide diſſidet: cùm enim vetuiſſet Deus nè *Iſraëlitæ* à veneficis, ariolis, ejuſdémque artium peſſimarum Magiſtris conſilia in perplexis peterent, ſtatim promittit Se *Prophetam*, (qui etiam pro perpetua Prophetarum ſerie ſupponit) iis indulturum, à quo reſponſa divina, cùm ob ancipitem rerum aleam ſolliciti hærerent, perpetuò expectarent. *Deut.* 18. 10, 11, 15. *Hebræorum* etiam Doctoribus obſervatum eſt, quòd legi contra veneficas ſanctæ, *Levit.* 20. *ult.* proxima ſuccedat lex de Sacerdotibus lata, *Lev.* 21. 1. Ne, inquiunt, tentationi ulli ad ſceleſta illa capita tolerandum, aut in dubiis conſulendum paterent *Iſraëlitæ*, cùm Deus Sacerdotes iis conceſſerat, quibus ſeipſum adeundi & in dubiis ſubinde naſcentibus per *Urim* conſulendi copiam fecerat.

Secundó. Ideo Deus *Urim* illud tam mirandâ vaticinandi & occulta revelandi facultate donare voluit, forſan ut præſentiæ ſuæ luculentum & ipſis oculis uſurpandum perhiberet teſtimonium. Luto enim tam craſſo & vili ficta erat *Hebræorum* natio, & à brutorum ſorte atque indole tam exiguo remota intervallo, quòd præſentiæ divinæ argumenta peterent non mente ſola ſed ipſo ſenſu percipienda. Petunt, poſtulant, *Exod.* 32. 1. ut *Aaron* Deos ſibi fabricaret, qui iis ad terram promiſſam contendentibus præirent. h. e. Symbolum divinum, quò Numen abſens (ea enim fides populum habuit) ſigno aliquo viſibili præſens ſiſteretur.

retur. Hanc gentis istius indolem innuunt *Mosis* verba, *Deut.* 4. 7. *Num gens est ulla ità magna* אשר לו אלהים קרבים אליו *Cui Dii ità sint propinqui sibi, sicut Dominus Deus noster est nobis, &c.* Quasi dixisset, Vos Deum non in cœlis solummodo agentem, nubibus tectum, & mente tantùm sagaci contemplandum; sed in propinquo positum, oculis auribúsque vestris se ingerentem, signis quibusdam splendidis se semper adesse probantem, enixè desideratis. Nec votis vestris defuit facile & benignum Numen: nam quæ gens illa est (vos ipsos judices fero) ubi Dii sui tam faciles & molles aditus mystis suis concedunt, & tot prophetiis, miraculis, beneficiis, precum exauditionibus, Oraculis, symbolis, sese proximos, præsentes & familiares testantur, quot Deus vester vobis omnibus adesse, & se negotiis vestris singulis interesse comprobavit? Has autem conspicuas & extraordinarias præsentiæ divinæ tesseras votis eò calidioribus expetebant *Israëlitæ*, forsan quoniam Dii Gentium (quorum Sacris à teneris assueverant) variis operibus mendacem miraculorum formam gerentibus, vocibus è templis & statuis sibi dicatis subinde editis, aliísque signis prodigiosis, cultores suos summa admiratione suspensos tenuerint, & perpetuæ suæ in rebus dubiis aut afflictis præsentiæ visibilia præbuerint argumenta. Quantum autem Dæmones per μεθοδείας istas rudioris vulgi studium & fiduciam sibi devinctum & mancipatum habuerint, conjicere liceat è verbis Ethnici illius apud *Arnobium*, lib. 6. adv. Gentes. *Non idcirco attribuimus Diis templa, tanquam humidos ab his imbres, ventos, pluvias arceamus aut Soles: sed ut eos possimus coram & cominus contueri, affari de proximo, & cum præsentibus quodammodo venerationum colloquia miscere.*

Quando

Quando itaque is esset seculi *Mosaici* usus & populi *Israëlitici* genius, Deus Oraculum per *Urim*, ut perpetuum præsentiæ suæ documentum, dedit: ne aliter *Israëlitæ* Deorum & sacrorum Ægyptiacorum affectu & admiratione ducerẽtur, eò quòd Dii illi servis suis magìs familiariter uti, quàm Deus Israëlitis suis, viderentur.

Tertió. Urim ad responsa, prout regni casus & dubia subinde postulârunt, reddenda instituisse videtur Deus, ut providentiæ suæ specialis, fidem aliàs apud populi fæcem, non magìs quàm hodiernos Atheos habituræ, signum & argumentum satìs fidum extaret. In hanc sententiam propendet animus, quoniam & aliæ Dei manifestationes extra ordinem factæ, hunc sibi scopum præfixum habuerint, ut oscitantes *Hebræorum* animi & in terram perpetuò nutantes, earum excellentiâ perculsæ, ad providentiæ & Majestatis divinæ fidem & sensum vividum evigilarent. Ideóque *Philonis Judæi* conjecturam de igne qui de cœlo olim in aram cecidit, dextris auspiciis factam crediderim, qui eum prodiisse arbitratur πρὸς σαφεστάτῳ δήλωσιν ὅτι οὐδὲν ἄνθρ. θείας ἐπιφροσύνης ἐπετελεῖτο, *in argumentum manifestissimum præsentis divinæ providentiæ. Lib. 3. de Vit. Mos.* Deinde, cùm *Israëlitæ*, (quibus sensus tardior, læsa per idololatriam principia, & animus malis innumeris fractus & vexatus,) non *Naturâ Magistrâ*, sed signis aliquot quæ naturæ morem atque ordinem excederent, ad providentiæ divinæ sensum & fidem duci poterant; pectoralis Oraculum, præ aliis signis, ad scrupulum omnem de hac re eorum animis eximendum aptum & idoneum facile videri possit: cùm enim ventura prædiceret, consilium in loco daret, dubia graviora de præsenti vel futuro solveret; indè apertè constaret Oraculi Authorem non cœlo suo inclusum fuisse, aut res mundi

mundi fortuito cauſarum concurſui tradidiſſe, ſed rebus vel minimis adeſſe, & omnia ſcientiæ potentiæque ſuæ ambitu continere.

Atq; hæc ea ſunt quæ de Uſu τῦ *Urim* dicenda cenſui: in quibus omnibus probè novi me myſteria minimè enunciâſſe, nec *arcanis condita ciſtis orgia* in vulgus protuliſſe; ideóque palatis forſan ſubtilibus & delicatis minus grata accedent. Utcunque factum haud muto, neque operam me inutilem in hoc Argumento poſuiſſe exiſtimo; non tantùm quia in primis curandum ne ipſum ædificii noſtri fundamentum quid vitii faciat, ſed quoniam nonnulli *Urim* & *Thummim* nil niſi verba inertia, laminâ quadam aureâ exarata, & in pectoralis ſecreto recondita, prout *ſanctitas Jehovæ* in Pontificis frontali; alii ea duas tantùm virtutes, Sacerdoti ante alios neceſſarias, fuiſſe frigidiſſimè contendant.

Sect. 2.

De eorum uſu ſpeciali.

CUm *DEUS* conſilia ſua πολυτρόπως, per Oraculum in Tabernaculo, per afflatum divinum, per Legatos de cœlo miſſos, per ſortes & ſomnia, *Iſraëlitis* olim revelârit; abunde ſatis revelationis divinæ habuiſſe, & illius mannæ cœleſtis faſtidio penè laborâſſe videantur. Ideóque mirabitur forſan non nemo cur ſapientiſſimum Numen actum ageret, & ſupra cæteros occulta revelandi modos, quibus populi neceſſitatibus abunde conſultum fuerat, *Urim* adderet, tanquam novam ſcientiæ clavim, qua cœli conſilia & hominum [a] arcana, cùm opus eſſet, facilè recluderentur. Abſit autem ut quiſpiam Sapientiam

[a] 1 Sam. 23. 11.

entiam ipsam, hoc novum occulta cognoscendi medium consecrantem, vanitatis arguat: *DEUS* enim non eo tantùm consilio *URIM Judæis* dederit, ut eidem prorsus fini & usui, cui Prophetæ, somnia, Tabernaculi Oraculum, & ejusmodi, inserviret; nempe ut indè lumen, (juxta tacita nominis istius promissa) peterent, cùm rebus obscuris & ancipiti curâ torquerentur. In finem & usum (utì mea fert conjectura) magìs peculiarem, & cum ipso Gentis *Israëliticæ* statu & conditione magìs conspirantem, Oraculum illud à Deo institutum est.

Usus autem ille specialis quis fuit, sic paucis effero: Cùm Deus sub Ecclesiæ Israëliticæ primordia, Regis civilis partes titulúmque sibi sumere dignatus fuerit; necessitas indè facta est ut medium aliquod esset quo de voluntate & consilio suo Regio, in omnibus regni arduis subinde nascentibus, certò & perpetuò constaret; & ut publicum aliquod extaret *Sacri* hujus *Imperii* pignus & testimonium. In hunc itaque usum *Urim* seposuisse videtur Rex Opt. Maximus, nempe ut per illud placita sua populo annunciaret, & judicium ferret in casibus Rempublicam spectantibus, quibus determinandis *Pontificis* vel *Seniorum* judicia non sufficerent; & ut Θεοκρατείας hujusce signum & symbolum maneret, quo durante, populus in spem lætam regiminis illius duraturi erigeretur.

Quò minus temere hæc atque animi solius causâ dixisse videar, tribus hisce *Thesibus*, quæ integrum assertionis præcedentis sensum exhauriunt, fidem conciliare conabor.

Primó. *Sub prima populi Judaici tempora, Deo ipsi visum est Regis civilis personam & titulum gerere.* Hinc *Josephus*, Scriptor gravis & probatæ fidei, *Mo-*

sem

sem inducit *Judæis* suis in hæc verba præcipientem. Μὴ λάβοι πόθος ὑμᾶς ἄλλης πολιτείας. Ἀλλὰ ταύτῃ χέρνητε· τὸς νόμους ἔχοντες δεσπότας, καὶ αὐτὸς ἕκαστα ποιοῦντες. Ἀρκεῖ γὰρ ὁ Θεὸς ἡγεμὼν εἶναι. *Non est cur alterius politiæ formæ desiderium vos accipiat; sed præstat, ut hac contenti in Legum & vestra ipsorum sitis potestate, satis enim est Deum habere præsidem.* Lib. 4. De Antiq. Jud. c. 8. Et paulò post, στρατὸν ἐπ' αὐτὸς ἀγάγετε, στρατηγῷ μὴ αὐτοκράτορι χρώμενοι τῷ Θεῷ, ἀλλὰ στρατηγὸν ὃν χειροτονήσαντες ἕνα τῇ ἀρετῇ προύχοντα. *Exercitum contra eos* [hostes] *educite, imperium Deo committentes, creato uno aliquo forti viro, qui Vicarius sit Illi & quasi Proimperator.* Josepho succinit *Theodoretus*, Ερωτ. ιδ' in 1 *Sam.* ubi publicæ administrationis formam antiquitus apud *Judæos* obtinentis ità depingit: Ὁ δεσπότης Θεὸς, καὶ Θεῦ καὶ βασιλέως ἐπλήρου τὸν χρεών, &c. *Dominus Deus, & Dei & Regis implebat munus. Propheta autem* Samuel *erat administer & veluti quidam Præfectus aut Magister militum aut Tribunus plebis.* Neque hæc omnia sacris monumentis dissona, in quibus, *DEUS* המלך *Rex ille* passim appellatur, ut, 1 *Sam.* 12. 12. *Jerem.* 51. 57. *Psal.* 149. 2. *Hos.* 13. 10. & מלך רב ὁ μέγας Βασιλεὺς, *Psal.* 48. 2. *Mat.* 5. 35. Eundem titulum *Chald. Paraph.* Deo tribuit, in *Cant.* 1. 5. *Moses Magister eorum* [Israëlitarum] *ascendit ad athera & posuit pacem* ביניהון ובין מלכהון *inter eos & Regem eorum.* Huc facit quod Solium, cui *Salomon* insedit, *Solium Domini.* 1 Chron. 29. 23. & Regnum, quod illius posteri administrârunt, *Regnum Domini* vocetur. 2 *Paralip.* 13. 6. & 8. quoniam ante reges in *Israële* exortos, Ipsius utraque fuerint in solidum. *DEUS* autem, quo titulum & personam quam susceperat, ornaret, Regni sui

leges

leges in monte *Sinai* ſcripſit, quas & Principum ritu pœnâ & mercede vitam hanc caducam ſolummodo ſpectantibus ſancivit. *Jura* omnia, quæ vocant, *Majeſtatis* penes ſemetipſum eſſe volunt: nam Ipſe *Judices*, regni ſui Vicarios, cœleſti aliquo indicio aut immediato Spiritûs ſui impulſu, ſubinde conſtituit; quibus itaque nulla Majeſtatis inſignia geſtare conceſſum fuit. *Saulus* quidem, qui primus *Judæorum* genti regia poteſtate præfuit, *coronâ* & *armillis* ornatus prodiit. 2 *Sam.* 1. 10. (cujuſmodi publicæ præfecturæ ſymbola Regibus vicinis in uſu fuerant) ea verò indè uſque à *Moſis* ætate nemo *Judicum* geſſerat, quum non niſi ſummi Regis nomine & vice judicia publica exercuerant. Deinde, Dei ipſius juſſu, ad illius arbitrium judiciúmque ſumma rerum & conſiliorum graviorum perpetuò rediit: nam bella nulla gerenda erant, Dei conſilio nondum expectato. *Jud.* 1. 1. 20. 18. Fœdera nulla cum gentibus ferienda, niſi licentiam priùs à Domino impetrâſſent. *Exod.* 23. 32. *Joſh.* 9. 14 controverſiæ omnes graviores circa res ſacras aut civiles ex Ore tantùm Oraculi divini erant determinandæ. *Exod.* 18. 19. Pœnam legum ſuarum tranſgreſſoribus irrogandam, Deus ipſe edixit, *Num.* 15. 34. 35. Homines ad muneris alicujus publici exercitium evehendi poteſtatem Sibi integram reſervavit. *Deut.* 16. 18. *Hoſ.* 8. 4. *Deut.* 17. 15. Et quoniam ſcenæ ratio ità poſtulavit, *Hieroſolyma* in Magni hujuſce Principis civitatem Regiam eligebatur, *Mat.* 5. 35. ubi etiam ſacri ſicli dimidium, quaſi annui tributi loco, quævis in regno ſuo capita quæ annum vigeſimum expleverant, [a] Regi ſuo ſolvere tenebantur. Templum palatii Regii locum habuit: quod Deus, ut ad domûs Regiæ exemplar expreſſius

[a] *Grot. in Mat.* 17. 25.

expressius fieret, in atria sua varia distribui voluit, erat enim extimum [b] τῆς αὐλῆς, medium [b] *V. LXX. in* τῦ ἁγίυ, & intimum adyti, quod & so- Psal. 29. 2. lium divinæ gloriæ. Inter ea verò, קדש *Sanctuarium*, quasi præsentiæ Regiæ cameram sepositisse videtur: ideóque ad eam Sacerdotibus solis, utpote interioris admissionis famulis & amicis, patebat aditus: nam palatium Regis, (quod nullis, nisi quibus Rex familiariter utitur, ingredi datum est) מקדש מלך i. e. *Sanctuarium Regis* dicitur. *Amos* 7. 13. *Jes.* 16. 12. Curavit etiam Deus, ut Palatium illius Regium, (Templum *Hierosolymis* constructum) ad quæsitissimæ pompæ & splendoris magnificentissimi ideas componeretur, ut illius fabrica auro & cedro plurimo tota intus splenderet, quo domûs cujusdam Regiæ imaginem exprimeret simul & superaret. In more enim antiquissimis ex Oriente Principibus positum erat, in domibus arte prodigâ fabricatis, & aureo plurimùm ornatu & supellectile insignibus habitare: qua de re fusè differentes legamus *Dion. Chrysost.* in *Orat.* 2. *de Regno.* & *Orat.* 49. *Pinedam de rebus Salomon.* l. 5. c. 6. p. 484. & 548. & *Brissonium de Rege Persic.* l. 1. p. 49, 50, 51. Ideo verò (ut in callem regrediamur) Domini civilis personam sustinere & Regis nomine Se colendum exhibere, Deo visum est, non tantùm quia *Israëlitas* sibi εἰς λαὸν περιούσιον καὶ ἐξαίρετον, *populum peculiarem, egregium & eximium* elegerat; sed forsan ut sese Diabolo adversum sisteret, qui sub usurpato *Molech*, i. e. Regis titulo sese adorandum gentibus ante annos plurimos proposuerat; & titulum illum augustum המלך cujus Diabolus tot ævis malæ fidei possessor fuerat, sibi jure vendicaret.

Secundó, Urîm *Oraculum politicum fuit, de negotiis*

tiis hominum conditionis privatæ minimè consulendum. Sed ad res populi totius aut personæ alicujus loci publici, moderandas & dirigendas, primario saltem, à Deo institutum. Hæc sententia Doctorum penè omnium, cùm Hebræorum tum Christianorum, puncta tulit. Ità sentiunt *Talmudici*, in *Cod. Jom.* c. 7. אין נשאלין בהן להדיוט אלא למלך ולביתדין ולכל שהצבור צריך בו 1. *Non inquirebant in iis* [Urim & Thummim] *de privato, sed de Rege, & de Synedrio magno vel alio quo Ecclesia opus habet.* Hoc, inquit [a] *Buxtorfius*, eliciunt ex *Num.* 27. 21. ubi legitur, *Qui* (Josua) *coram Eleazare Sacerdote stabit, et interrogabit eum de judicio* Urim *coram Domino, ad verbum ejus egredientur et ad verbum ejus ingredientur, Ipse & omnes filii Israël cum eo, & tota congregatio.* Ubi הוא *Ipse*, inquiunt, זה מלך hic est Rex; *& totus Israël cum eo*, זה משוח מלחמה, hic est Unctus ad bellum, quem totus Israël in bellum sequitur; *Et totus cœtus* הוא סנהדרין Hoc est totum Synedrium. Cum iis juxta sentit *Abarbenel* in *Exod.* 28. & *Deut.* 33. *Requiritur* inquit *ut interrogatio* per Urim *sit consilium, quod spectet negotium totius populi; et non quæritur* על דבר פרטי לאיש מן האנשים *de re particulari et privata alicujus hominis.* Eadem etiam *Buxtorfio*, haud ultimo Hebræorum filio, placuêre, utì patet è verbis suis cap. 1. libri jam laudati; *Usus Urim et Thummim erat, ut veluti certissimum Oraculum divinum esset, per quod Deus in rebus gravibus, dubiis et inopinatis, ad Ecclesiæ vel Reipublicæ salutem spectantibus, consultus, populo quæ facere oporteret, per Sacerdotem summum revelabat.* Hisce pondus addunt Magni illius in Rep. literariâ Dictatoris verba, in *Exod.* 28. 30. *Consulebatur Urim et Thummim à Rege aut Principe in rebus ad*

[a] *Hist. Urim & Thum.* c. 3.

statum

statum publicum maximè pertinentibus, aut à Synedrio in difficillimis de jure controversiis.

Testibus hisce ὁμοψήφοις fidem eò faciliorem habeo, non tantùm quòd studio & affectu cætera divisis, sed quòd iis hac in re Scriptura ipsa testimonium perhibere videatur. Nam verba illa *Ahimelechi* Pontificis, 1 *Sam.* 22. 14, 15. quibus proditionis crimine, quod *Saulus* ei inferebat, se purgare studuit, plusquam innuunt Deum hoc Oraculum Sacerdotale personis tantùm quas rerum publicarum cura exercuit, consulendum tradidisse: *Quis in omnibus servis tuis sicut* David, *fidelis, & Regis gener, pergens ad imperium tuum, & glorioſus in domo tua? Num hodie cæpi pro eo consulere Deum? Absit hoc à me. Ne suspicetur Rex adversus servum tuum rem hujuscemodi in universa domo patris mei. Non enim scivit servus tuus super hoc negotio vel modicum vel grande.* Quasi hujusmodi defensione usus fuisset. Probè nôram *Davidem* fidem & veritatem in Dominum Regem semper integerrimam coluisse, *Davidis* nomen summâ in gratiâ & honore in Regis domo positum: ideóque me facile persuasum habui Te illum belli negotiis (quod sæpius facis) præfecisse, Eúmque copias tuas aliquò deducturum. Cùm itaque *David* in incerto haberet quid consilii caperet, adeóque auxilium & consilium cœleste supplex pro more suo peteret; ne muneri meo deessem, dubia sua omnia Dei Oraculo solvenda proponere non dubitavi. Neque jam primùm hoc officio functus sum: sæpius enim antea, nullius tamen noxæ compertus, Dei consilium, *Davidis* gratiâ regni hostibus bellum inferentis impetravi. Absit à me ut sciens prudénsque quicquam in Domini mei damnum & dedecus ipse meditarer. Servus tuus Te *Davidem*, tantis olim à

Rege auctum honoribus, in hoſtium numero jam habere, nè ſomniavit quidem. Nam Oraculi lumen, veluti candelabrum, geſto, quod non mihi ſed Tibi, Tuis & Domui *Iſraëlis* ſplendere ſolet. Et ſi animum attendamus vix unquam Oraculum hoc niſi à *Joſuâ*, *Saulo*, *Davide* [primi loci & muneris Viris] conſultum reperiemus, aut à toto cœtu cùm bellum vel fames urgeret, aut res & ſalus publica aliquo modo ageretur. Idem etiam ipſa pectoralis fabrica non obſcurè indicat, cui Tribuum nomina ideo inſerta fuiſſe aſſerit *Buxtorfius*, nempe *ut ſcirent Judæi harum duntaxat causâ* hujus Oraculi *beneficium ipſis indultum fuiſſe*. Idem & illius titulus docet: ob eandem enim rationem, Λόγιον, quod *Urim* & *Thummim* geſtandis inſerviit, *pectorale judicii* dictum videtur, ob quam *thronus judicii*, Prov. 20. 8. *aula judicii* Jo. 18. 28. *ſedes judicii* Eccleſ. 3. 16. dicebatur; quòd ſcilicet ſummi Regis judicium circa regni graviora indè ſubditis ſuis tradendum foret & expectandum. Quæ quidem tituli pectoralis ratio & *Jonathani* olim arriſiſſe videtur: ſic enim παραφράζει, *com.* 15. *Exod.* 28. *Et facies pectorale judicii, in quo cognoſcitur* דיניהון דישראל *judicium ipſorum Iſraëlitarum, quod tectum eſt à judicibus*; וסדרי נצחן *& ſeries victoriarum & præliorum eorum.*

Quibus ultimis verbis (quamvìs primâ fronte ſuperflua & ex vano addita credi poſſint) ſummum judicii ſui ſpecimen dedit doctiſſimus *Paraphraſtes*. Nam pectoralis *Urim* (præ aliis negotiis publicum ſpectantibus) ad res belli, conſilium ſine morâ poſtulantes, dirigendum; & populi incertam Martis aleam jam tentaturi, animum jacentem ſpe victoriæ erigendum deſignatum videatur. Nam *DEUS*, (*Numer.* 27. 21. ubi

ubi usum τῶ *Urim* primò descriptum legimus) in mandatis dedit *Josuæ*, quem rebus bellicis præposuit, ut dubiorum omnium circa res suas subinde orientium, solutionem, non à Tabernaculi Oraculo sed Pontificis *Urim* expectaret. Et si sacra monumenta haud oscitantes evolvamus, observemus *Israëlitas* ab hoc Oraculo, circa periculosa & planè vitrea belli negotia, responsa frequentiùs quæsiisse. Cùm enim bellum cum *Cananæis* gerendum esset, nec satìs constaret iis quænam è Tribubus principia duceret; *interrogârunt Dominum*, inquit Textus, *Judic.* 1. 1. hoc est, exponente *Drusio*, cum *Grotio* aliisque, *consuluerunt Urim & Thummim, quò de voluntate Dei certiores fieri possent.* Cùm etiam prælium cum *Benjaminitis* committendum esset, & dubium haud multùm dissimile ortum esset, Deum interrogârunt & dixerunt, *Quis in exercitu nostro erit princeps certaminis contra filios Benjamin?* Judic. 20. 18. Eos autem, cùm Dei Oraculum scitatum irent, Pontificis ministerio usos fuisse, patet è *com.* 27 & 28. ideóque acutè & doctè, ut solet, annotavit *Grotius* in textum illum; *Priùs consulere Deum debuerant an bellum suscipiendum esset in* Benjaminem, *ejus enim rei causa præcipuè datum erat Urim & Thummim.* Saulus, cùm *Philisthæi* instarent, videns res suas summo in discrimine positas, à Deo consilium per *Urim* petiisse dicitur, 1 *Sam.* 28. 6. & 1 *Sam.* 14. 18. *Davidem* etiam militantem, sæpius, quid sibi in re dubiâ & trepidâ agendum esset, Deum per *Ephod* interrogâsse legimus. 1 *Sam.* 23. 2. 2 *Sam.* 5. 19. 1 *Chron.* 14. 14. 1 *Sam.* 30. 8.

Quò verò populi Duces Oraculum hoc juxta legis divinæ præscriptum consulerent, ipsos pontifices, seu eorum vices gerentes, indivisos castrorum

comites [a] reperiamus. Nam *Abiathar* ad *Davidem*, in armis jam agentem, cum *Ephode* in manu suâ descendisse dicitur, 1 *Sam.* 23. 8. Et cùm *Saulus* signa infesta in *Philisthæos* moveret, postquam Historicus sacer quo loco res suæ essent & qualem militum manum haberet, enarrâsset, addit Et *Achijah*, *Sacerdos Domini* (quasi de more seculi) *portabat Ephod*; quo nomine intelligendum venit & *Urim*, ab eo nunquam separatum, 1 *Sam.* 14. 3. Huic affine exemplum occurrit, *Numer.* 31. 6. *Misítque eos* Moses, *mille ex singulis tribubus*, *eos &* Phinees *filium* Eleazar *Sacerdotis*, *ad prælium*, *& Vasa sanctitatis erant in manu ejus.* Ubi per *Vasa sanctitatis*, instrumenta illa, mole perexigua, [*Ephod*, *Urim & Pectorale*] ad Dei responsa petendum comparata; si quando res suæ loco ancipiti & incerto essent, intelligenda esse, fusiùs, [b] cùm se dabit occasio, probaturi sumus.

[a] Josh. 22. 12, 13.

[b] *V. Cap. 6. Sect. 2.*

Quò minus autem tam eximiæ sanctitatis & prætii vasa, damni quicquam à cœli injuriis paterentur, & ne quis è militum fæce eorum religionem manibus illotis læderet; verisimile est Sacerdotem curâsse, ut in capsulâ aut arcâ, quoad Oraculo opus esset, reconderentur. Cùm enim *Saulus* ad pugnam cum *Philisthæis* conserendam in procinctu jam staret, 1 *Sam.* 14. dicit ad *Achijah* Sacerdotem *com.* 18. הגישה ארון האלהים *Admove Arcam Dei*, nempe ut in eo rerum suarum articulo consilium à Deo peteret. Ubi *Sauli* verba non possumus de *Arcâ* illâ in qua tabulæ legis reponebantur interpretari: cujus rei indè certa fides est, quòd non appelletur ארון ברית אלהים *Arca* fœderis *Domini*, & quòd *Arca* illa non in manibus *Achijæ* tunc temporis fuerit sed in domo *Abina-*

Abinadab, 1 *Sam.* 7. neque eam, ſine ſpeciali Dei mandato, de loco ſuo transferre *Iſraëlitæ* fas habuerint. Probabile eſt itaque, *arcam* illam de qua *Sauli* ſermo intelligendus eſt, aliam fuiſſe; quam *Iſraëlitæ* cùm militiæ vacarent ſecum ferre ſoliti erant, ad aſſervandum in eâ *Ephod*, h. e. Pectorale cum *Urim* & *Thummim*, ut Dei reſponſa in re incertâ & inopinatâ per ea acciperent. Atque in hac ſententiâ LXX fuiſſe crediderim, nam *Sauli* verba verterunt, Προσάγαγε τὸ ἐφὼδ, *Affer Ephod.* Eam etiam ambabus manibus amplexantur *Abarbanel*, *R. Salomon* & *R. D. Kimchi*, apud *Buxtorfium*, Hiſtor. Arcæ fœderis, cap. 3. quem conſulat cui à rebus majoris momenti vacat.

Atque hæc, modò vero conſona, rationem unam ſuggerent, cur *David* quidem Pectoralis Oraculum ſæpiuſcule conſultum iverit, nunquam autem, quod ſcimus, *Salomon*, quamvis imperii amplioris habenas moderatus fuerit; nempe *Davidem* arduæ & trepidæ belli res intimis animi ſenſibus anxium frequentiùs habuêre: unde [a] Oraculum illud, utpote ad belli inprimis conſilia dirigendum & caſus ancipites revelandum inſtitutum, plurimi fecerit & impensè deſiderârit. *Salomon* verò nomine, ore & factis pacem præ ſe ferebat, ideóque credibile eſt Eum Oraculum illud bellicum minoris habuiſſe, & illud ſub Regis hujuſce tempora, qui pacem totus ſpiravit, primo conticuiſſe.

[a] *Sortilegis egeant dubii, ſemperque futuris Caſibus ancipites* — Cato apud Lucan. l. 9

Hîc à me quæret forſitan non nemo, unde factum ſit quòd Deus Pontificis *Urim* ad dubia circa res publicas, inprimis verò bellicas, ſolvenda dederit; cùm Oraculum in Tabernaculo poſitum ſit, unde Deus *Moſi*, (ſiquando in dubio hæreret) reſponſa divina efflagitanti,

flagitanti, conſiliis ſuis adeſſe ſolebat? Sed in facili reſponſio eſt: nam Tabernaculum uni alicui loco, eíq; ſæpius à militum caſtris longè diſſito, affixum fuit: ideóque cùm *Iſraelitæ*, mediis hoſtibus poſiti, ſummo in diſcrimine laborarent, & conſilium aut ſolatium divinum, morâ omni præcisâ, deſiderarent; Tabernaculi Oraculum haud adeò commodè eorum deſideriis inſervire poterat, ac Pontificis *Urim*, quod huc illuc, prout belli ratio poſtulavit, dimoveri poterat. Deinde, ſoli *Moſi* is honos contigiſſe videtur, ut Deum è Tabernaculo, (Majeſtatis ſuæ ſolio) & quaſi facie ad faciem, alloquentem audiret: nam præter *Moſen*, nullum ab Oraculo illo reſponſa expectâſſe aut accepiſſe legimus. Præterea, eam rerum legem atque ordinem apud ſuos ſtatuiſſe videtur Deus, ut è Tabernaculi Oraculo perpetuæ cultûs & juſtitiæ regulæ, & placita ſua in caſibus lege omiſſis, traderentur; ut Oraculum per *Urim* ad Dei conſilia, circa res publicum ſpectantes & ex improviſo provenientes, populo deferenda inſerviret; & ut homines privati de ſuis minoris loci rebus (quales ſunt morbi eventus, aſini deperditi, & hujuſmodi) reſponſa divina à Prophetis, Oraculis illis ambulantibus, peterent. Ideo verò tam varii generis & muneris Oracula prophetiásque ſuis indulſit Deus; (ſi rem hanc conjecturæ committere liceat) ne ſcilicet *Eccleſia Dei* apud *Iſraëlitas*, Oraculorum & Prophetiarum minus fœcunda quàm *Synagoga Satanæ* apud *Ægyptios* crederetur. Nam *in omnibus ferè Ægypti Nomis* inquit [a] Kircherus, *Oraculum fuiſſe reperio, à quo reſponſa de variis eventibus acciperent conſulentes: neque tamen ſingula Oracula de ſingulis ſibi propoſitis reſpondebant, ſed de rebus*

[a] *Oedip. Ægypt. Claſſ. 11. p. 444.*

bus ſolummodo eorum naturæ conſentaneis. Hoc pacto Serapidis *Oraculum circa ea quæ terræ cultum concernebant*, Anubidis *circa ea quæ ſcientias*, Hori *circa ea quæ bona corporis & animæ*, Iſidis *circa ea quæ* Nilum *aut fœcunditatem concernebant, conſulebatur.* Neq; ratio dubitandi ſubeſt, quin criticus & curioſus ille Oraculorum uſus, à primis uſque idololatriæ incunabulis apud *Ægyptios*, ingeniosè ſemper delirare ſolitos, obtinuerit.

Tertiò. *Pontificis* Urim *in hujuſce* θεοκρατείας *pignus, ſymbolum & teſtimonium à Deo datum fuerat.* Oraculum in Tabernaculo poſuit ut ſe *DEUM Iſraelis*, Oraculum verò in Pectorali ut Se *REGEM* etiam, & rerum ſuarum curam gerere, iíſque perpetuò invigilare, populo ſuo clarè teſtaretur.

Neque eſt quòd de aſſertionis illius veritate quiſpiam ambigat, cùm Deus, durante divinâ illâ politiâ, de rerum ſummâ, de belli caſibus & regni gravioribus, reſponſa per *Urim* penè ſemper dederit; & primis tantùm regni ſui Miniſtris, ſi quando conſilii inopes aut futurorum ambigui eſſent, Oraculum illud conſulendi poteſtatem fecerit.

Eandem etiam ſententiam firmat perpetuum Oraculi hujuſce, à primo illius defectu, ſilentium. Nam ſub novâ *Chriſti* Oeconomiâ, ſinguli illi revelationum divinarum modi, quorum ante paucas paginas memini, poſtliminio redierunt: *Prophetia* in Apoſtolis, aliíſq; revixit denuò; Πνεῦμα ἅγιον, quo afflante hymnos è veſtigio Deo canere, Scripturas mente non erránte interpretari poterant, non paucis conceſſum, teſtante Scripturâ, *Joan.* 7. 39. & 13. *Mar.* 11. Sed & *Bath Col*, Vox de cœlo, ſæpius *Chriſto*, *S. Johanni*, & *S. Paulo* facta eſt: hæc enim revelationum cœleſtium genera Oeconomiæ *Moſaicæ* & *Chriſtianæ* me-

ridiano ex æquo inſervire poterant. Solas revelationes per *Urim* olim datas, diu ante *Chriſti* adventum ceciſſe, nunquam verò rediiſſe conſtat: quid verò, niſi quòd imperii illius divini pignora & teſtimonia fuerint, cujus nè veſtigium vel umbra, *Chriſto* in terris agente, ſuperfuerit?

Præterea, Oraculum hoc in finem & uſum modò memoratum à Deo datum fuiſſe, indicio eſt quòd cum ipsâ hâc Theocratiâ initium acceperit, & eâ prorſus expirante evanuerit. Illam autem cœleſtem regiminis formam cum ipſa *Hebræorum* Rep. & Lege in *Sinaï* promulgatâ ortum habuiſſe, neminem latet in Sacris Literis vel mediocriter verſatum: eam etiam imminutam plurimùm & morti proximam, cùm *Deus Saulum* & *Davidem* ad rerum arbitria evocâſſet, non immeritò aſſeramus: ſub *Salomone* verò, qui primus principatum jure hæreditario tenuit, eam extremum quaſi ſpiritum efflâſſe non ſine ratione arbitramur. Cùm enim imperii jura, naſcendi ſorte, non (prout *Judicum* ſeculo) calculo divino hominibus contigerant, eo manifeſtum erat Poteſtatem Regiam in *Davidis* familiâ firmatam fuiſſe, Deum ſolio ſuo civili ceſſiſſe, & Regis politici perſonam & jura penitus depoſuiſſe.

Jam verò (ut in callem redeam) Oraculum τῦ *URIM* eandem cum ſacro illo imperio Epocham ſortitum, utrumque ſub idem tempus natum & denatum fuiſſe, haud levibus adducti rationum momentis aſſentimur. Nam *DEUM* per Prophetas quidem, viſiones & voces cœlitus emiſſas, conſilia ſua cum Patribus antiquiſſimis communicâſſe, in aperto eſt: de oraculis verò publicum ſpectantibus, per Pontificis alicujus *Urim*, ante Legem conditam datis, Sacræ Literæ

teræ altum ſilent. Nec poſtquam natalium jure *Judæorum* Reges Solium occupârant, quenquam Deum per *Urim* conſuluiſſe aut Eum ità reſpondiſſe reperiamus. Deum quidem à *Joſuæ* ad *Davidis* tempora, ſæpius (ni fide meâ docti abutantur) per *Urim*, rarò autem per *Prophetas* voluntatem ſuam de re aliquâ unde ſalus populi pendebat, revelavit: at ſeculis ſequentibus, cùm Deus Regis civilis partes agere penè deſiiſſet, Eum quandóque per Prophetas nunquam per *Ephod* conſilia de Regni rebus tradidiſſe legimus. Et certè ipſa rerum geſtarum conditio, cùm primùm ad *Salomonem* regni jura delata fuerant, argumento ſatìs luculento eſt Deum Pectoralis Oraculo, ſub imperii ſui initia ſilentium perpetuum indixiſſe. Tunc enim Pontifex *Abiathar* aliíque ſe læſæ Majeſtatis crimine imprudentes obſtrinxêre: quod forſan nunquam admiſſuri eſſent, modò Oraculum hoc ad manum habuiſſent, è cujus infallibili reſponſo lites & dubia omnia de vero regni hærede dirimi poterant & determinari. Sed nec veri imaginem aliquam præfert *Salomonem* [a] *Abiatharem* Pontificis loco & dignitate, exemplo planè novo, dejicere voluiſſe, ſi vocale adhuc Pectoralis ſui Oraculum, quod eximiam Pontifici venerationem & Majeſtatem Regiæ proximam addere ſolebat, tunc temporis ſuperfuiſſet. Deinde, ex eo etiam adducor ut ſentiam Pectoralis Oraculum ſub prima *Salomonis* tempora ſiluiſſe, quòd primariæ illius inſtitutioni & uſui cum ipsâ regiminis formâ & conditione quam *Iſraëlitæ* poſtulârunt, malè conveniret. Nam illi Regem ſibi præponendum deſiderârunt כְּכָל הַגּוֹיִם *Sicut omnes* in terræ confinio *gentes*, hoc eſt, (prout verba & mentem eorum interpretatur

[a] 1 Reg. 2. 27.

[a] *Abra-*

[a] *Abravanel*) שיהיה המלך יכול בהחלט *qui Rex esset simplicem & absolutam habens potestatem:* qui scilicet pro arbitrio suo, Regum vicinorum more, leges ferre, Magistratus subsellii inferioris creare, bella gerere posset, non Dei multò minus populi suffragium expectans. Quo jure Regio *Saulum*, *Davidem*, 2 Sam. 11. 1. aliósq; reges, nullos autem è *Judicum* ordine, usos fuisse constat. At potestas illa regia, cui leges & consilia nulla extra Principis ipsius animum modum & limites posuêre, cum primaria τῦ *Urim* instituendi ratione, ejúsque usu quem Deus præscripsit, adversâ fronte pugnare censeatur. Ideo enim *Urim* Oracula reddendi facultate donatum fuit, ut indè populi Præsides Dei consilium in rebus difficilibus & impeditis explorarent, nec quicquam propriis tantùm auspiciis aggrederentur. Nam *DEUS Joshuæ* vel ulli qui *Judicum* tantùm locum & titulum tenuit fas esse noluit, *ingredi* aut *egredi*, i. genti alicui bellum indicere, aut in regni arduis quicquam pro arbitrio suo statuere: sed Pontificis Oraculum sciscitari, &, prout illud annueret vel inhiberet, consilia & actiones suas omnes tanquam per cœlestem Cynosuram dirigere tenebantur. Pontifex fuit [b] *Abel* ille quem in consilium advocabant priùs, *& sic rem omnem* graviorem *perficiebant:* prout patet è *Num.* 27. 21. Neq; argumentum hoc vanum & elumbe arguit, quòd *Saulum* & *Davidem*, quamvìs cum imperio & jure regio *Israëlitis* præessent, pectoralis Oraculum, prout *Joshua* aliíque, consuluisse, & res suas illius sententiæ permisisse constet: nam *Saulus* & *David* non erant Reges nati, sed à Deo designati; unde patet divinam illam quam dixi Oeconomiam, tunc temporis, quanquam

[a] *In Comment. in* 1 Sam. 8.

[b] 2 Sam. 20. 18.

quanquam morituram quidem, haud prorsus expirâsse.

Hisce omnibus ponderis nonnihil addit, quòd ipsum Pontificem *Hilkiam*, cùm grave regni dubium eum atque alios sollicitum & suspensum teneret, *Huldam* Prophetissam, consilii impetrandi gratiâ, adiisse legamus, 2 *Chron.* 34. 21, 22. quod sanè factum officio & dignitati suæ minus consentaneum fuisset, si Pectoralis Oraculum suo saltem tempore non conticuisset. *Hebræorum* itaque Magistris (in quorum verba jurant *Galatinus*, *Serrarius*, aliíque longè plurimi) suffragari non ausim, qui Oraculum hoc in captivitate *Babylonicâ* primùm cessâsse contendunt. Veritati propius videtur, quòd per eadem tempora quibus & *Theocratia*, cui ministravit, è rebus sublatum fuerit. Atque hinc factum est, si quid conjecturâ valeo, quòd quamvis *Judæi* moderni morum aliorum, qui apud suos ante *Christi* tempora inoleverant, traditiones probabiles & secum constantes retinuerint; nil nisi fabulas aniles & dogmata cum Scripturis & semetipsis malè convenientia, de hoc Oraculo verba facturi, in medium proferant. Nempe tot secula à novissimo illius usu elapsa, in quibus Judæi varias fortunæ vices experti sunt, & res eorum afflictæ & fractæ adeò fuerint, facilè Oraculi hujusce, præ aliis institutis *Mosaicis*, memoriam & scientiam planè omnem delere poterant.

Si hæc omnia ritè perpendamus, erit cur sentiamus *Mosen* in hoc Textu *Urim* Pontifici precatum fuisse, non tam Oraculi aut Pontificis ipsius causa, quàm divini illius regiminis, cujus Oraculum illud perpetuum extare voluit pignus & testimonium. Nec sanè majus quicquam *Genti Israeliticæ*, vix post animam

suam

ſuam ſibi charæ, comprecari potuit, quàm ut *DEO OPT. MAXIMO*, qui Regis nomen ſummâ cum benignitate ſemper exercuit, judicia per Sacerdotis manum tradente in omne ævum frueretur. Haud ignarus erat *Moſes* quanta malorum moles *Iſraelitis* impenderet modò Regis alicujus imperio ſubeſſent, qualis apud Gentes Orientales (quæ addictè admodum regnabantur) contra cujus pro arbitrio illatas injurias nulla populo poteſtas relicta foret.

CAP. III.

De loco in Pectorali quem Urim & Thummim occupârunt.

LOcus in Pectorali hiſce *Urim* & *Thummim* à Deo aſſignatus, proximo ſuccedit expediendus. Hanc provinciam quo fœliciùs ornem, nonnulla de Pectoralis ipſius fabricâ in anteceſſum ſunt prælibanda.

Nil hîc attinet de illius annulis, vittis, nominis origine, catenulis & uncinis quibus *Ephodi* affabrè conjungebatur, fusè diſſerere. Satis in præſens eſt dicere, quòd pannus fuerit duplicatus è cordis regione ſuſpenſus, palmi amplitudine quadrangulus, & gemmis, duodecim Tribuum nomina inſcriptis, diſtinctus. Hanc formam diſertum Legis præſcriptum poſtulavit, *Exod.* 28. 16. *Quadratum facies illud* [Pectorale] *& duplex:* זרת *palmus illius erit longitudo, & palmus illius latitudo.* Ubi palmus intelligi debet de majore palmo, qui cum ſpithamâ idem eſt: nam זרת ſuffragantibus *Hebræorum* filiis, eſt menſura quæ tribus conſtat שפחים palmis, & digitis expanſis notatur, ab extremo pollicis uſque ad minimi extremum. Huic ſententiæ fidem

fidem addunt verba חשן LXX. in loc. καὶ σπιθαμῆς τὸ μῆκος αὐτῶ, & *Josephi* asserentis *lacunam quandam in* Ephode *circa medium pectus relictam, cui frustum,* σπιθαμῆς τὸ μέγεθος, *palmi amplitudine inserebatur.* Antiq. lib. 3. c. 8.

Aliam insuper è *Judæorum* fide circumstantiam adjicit *Arias Montanus*, in *Antiquit. Judaic. lib. 6.* minimè profectò oscitanter prætereundum: Eam verò sic propriis verbis ipse referat. *Erat Pectorale ejusdem operis & artificii cum* Ephod, *nec tamen simplex sed duplex*, i. *geminum, ut ex tribus lateribus altera pars alteri commissa esset; ex uno autem laterum, dextro videlicet, apertum, quò aliquid in illo ornamento inferri posset.*

Jam verò minimè cunctanter assero, *Urim* & *Thummim* per apertum duplicati Pectoralis latus immissa, concavum illius medium occupâsse. Cùm enim λόγιον duplex factum esset, ut penè formam crumenæ exprimeret, latera habens omnia ad majoris palmi mensuras ampla, sacra illa instrumenta intra concavam illam duplicitatem, capacem adeò, facilè recondi poterant. Nec profectò vel divinando assequi quis valeat, ubinam nisi intra amplas illas Pectoralis plicaturas disponerentur; aut cui usui inane illud palmaris undiq; latitudinis, nisi organis illis ibi reponendis inserviret. Neque enim credere par est, quod nonnullis placuit, eâ tantùm ratione duplex factum fuisse Pectorale, ut indè oneri duodecim lapillorum sustentando par esse posset: è materiâ enim firmâ & fidâ adeò (auro nempe, purpurâ, byssoretortâ, & similibus) conflatum fuit, quòd nulla metuendi ratio suberat, ne Pectorali nisi duplicato fissuras crearent gemmæ; cùm præsertim istiusmodi lapides pretiosi vix nucis parvulæ molem superare soleant. Neque

Neque est quòd hoc inter placita mea & pro arbitrio ficta reponat quispiam: idem enim concepta Textûs verba mihi extra omnem dubitationis aleam ponere videntur. Postquam enim leges tulisset Deus, *Exod.* 28. de Pectoralis materiâ, mensuris, & lapillis duodecim in parte ejus anteriore ordine disponendis; addit insuper *com.* 30. *Et dabis* אל־החשן *in Pectorale judicii Urim & Thummim. IN illud* consultus transtuli, cùm similis sit hæc loquendi formula, ei quæ occurrit, *Exod.* 25. 16. *Et dabis* אל־הארן *IN Arcam, Testimonium*: Deinde, *Chaldæus Paraphrastes* exponit אל־חשן *per* בחושנא *in Pectorale.* Nec novum est ut particula אֶל vices expleat ב deservientis, & *in* aut *inter* significet, ut *Genes.* 49. 29. *Sepelite me cum patribus meis,* אל *in speluncâ*: Psal. 104. 22. *Cubabunt* אל *in habitaculo suo.* 1 Sam. 10. 22. *Ecce absconditus est* אל *in vasis, seu, intra vasa.* Hujus rei exempla non è manu sed quasi è sinu, curiosis dabit *Mercerus* in Lexic. p. 104.

Nè verò sententia hæc è tenui tantùm authoritatis meæ filo, aut ambiguo Scripturæ sensu, suspensa credatur; addo insuper, quòd docti penè omnes, nisi qui *Talmudistarum* opinioni de naturâ *Urim* manus dederint, quamvis cætera diversi, mecum de loco in Pectorali τῷ *Urim* dato cogitent. Rabbini, [a] *Schindlero* teste, sentiunt *Urim* fuisse *quandam Scripturam, vel nominis* יהוה *vel rei alterius, Pectoralis duplo insertam.* Certè ab eâ sententiâ alienus non erat *R. Levi Ben Gerson,* [à *Buxtorfio* laudatus, in *Exercit. pag.* 281.] ità scribens; *Quia* Moses *post insertos Pectorali lapides pretiosos, jubetur eidem indere Urim & Thummim, hoc facit nos credere* כי האורים והתומים היה רבי נתן משה אל חשן וכו *quòd Urim*

[a] *In voc.* אור

Urim & Thummim fuerint quidpiam, quod Moſes *Pectorali indidit, ad eum modum quo tabulas indidit in Arcam, quia utrinque eadem phraſis* ונתת אל *adhibetur*, &c. Aſſerit etiam *Arias Montanus*, loco jam laudato, *Urim & Thummim rem quandam fuiſſe multiplici figurâ diſtinctam, quæ inter utramque Rationalis partem inferebatur, ibidémque ſervata Sacerdotis hærebat pectori.* Et (ut alios taceam) doctiſſimus noſter *Prideauxius*, Orat. 2. de Veſtibus Aaronis, ſic ſenſum noſtrum effert, verbis magis diſertis & dictatoriis: *Sufficit obſervâſſe* Urim *&* Thummim *à Deo tradita, à* Moſe *recepta, & inter Rationalis duplicitatem, veluti in thecâ quâdam fuiſſe incluſa.* Atque hoc unum de Oraculo noſtro certum fixúmque habuit, reliqua de eo omnia nocte mediâ obſcuriora: addit enim, *Ultra qui temere quid aſſeruerit, videat ne venditando ſcientiam, tam imperitis quàm peritioribus ludibrium debeat.* Pace tamen hujuſce inter literatos *Herculis* ultra columnas ab Eo nobis poſitas, non tam de famâ ſolliciti quàm veritate, pedem proferre non dubitabimus.

Urim & *Thummim* interiora Pectoralis tenuiſſe, rationes allatæ animum inducunt ut credam; quibus etiam vires addunt plurima alia de quibus aptior ſe dabit in ſequentibus dicendi locus. Cur autem hunc locum iis ſacrum voluit Deus, quantum conjecturâ aſſequi datur, alibi dicturi ſumus.

CAP. IV.

De Naturâ & Origine Urim & Thummim.

IN hoc dubio & tenebris denſioribus involuto quod jam verſamus Argumento, minus nobis negotii faceſſet

ſet forſan Naturam Rerum quam Originem nominum in lucem proferre. Logicorum itaque legibus me minimè teneri velim ad nominis rationem reddendam priùs, in cujus ſcientiam (niſi me fallam) per rei naturam antea cognitam, tanquam cynoſuram maximè fidam dirigamur.

Sect. 1.

Generalia quædam de illorum natura præmittuntur.

Quò quaſi initiati ad ſacram Oraculi hujuſce naturam contemplandam accedamus, & viam eò magis fidam & expeditam ſequentibus præſtruamus, è re noſtra fuerit auſpicium à generalibus quibuſdam ſumere.

Aſſero itaque Primò, *Urim, ſi minus & Thummim, res quaſdam fuiſſe apprimè cognitas*, ſaltem quoad ſubſtantiam & uſum, *diu antequam ea in ornamentorum Sacerdotalium locum & ſanctitatem vocâſſet Deus:* è longo videlicet uſu, à primis forſan à diluvio ſeculis, inter quamplurimos *Noæ* filios, invaleſcente. Neque eſt quòd me ſomnia mea vigilantibus jam narrare cenſeat quiſpiam: nam Lex *Moſis*, (quæ de minimis circa ſacra curare, nec vel minutias & apiculas cultûs ceremonialis in Sacerdotis aut Populi arbitrio ponere ſolet) omnino nihil de illorum formâ, materiâ vel numero monet. Prout itaque quum in mandatis dederit Deus *Moſi*, ut aureos quoſdam *Cherubos* in Tabernaculi uſum fingeret, de quorum tamen menſuris vel formis nihil in Lege curatum legimus, non temere inferunt viri quidam docti eorum figuras *Moſi* & populo diu antea innotuiſſe, ex antiquo forſan uſu non diſſimilium

diſſimilium figurarum in ſymbolicâ theologiâ aut cultu myſtico *Ægyptiorum* vel Patriarcharum vigente; pari lege & mihi liceat concludere, *Urim* & *Thummim*, quoad rem ſaltem, conſuetudinem, ipſis idololatriæ vel religionis natalibus coævam, familiaria reddidiſſe; eò quòd legem illam curtam adeò & ex improviſo additam ferat Deus, [*Et in Pectorali pones Urim & Thummim*] quæ ſingulas penè eorum circumſtantias ſilentio prætereat, nè quicquam extra titulos & locum referens. Ad quid enim eo loquendi compendio uſus fuerit Deus, *Facies Cherubim*, *Pones Urim*; & earum ſolummodo rerum obſcuriores & incertas figuras nullâ verborum luce donatas præterierit, niſi quòd illius ſeculi homines res eas tam probè perſpectas habuerint, quàm generalem *Altaris*, *Sacerdotis* & *Sacrificii* conceptum? cùm præſertim ſummam ἀκριβειαν in ſingulis aliis cultûs ceremonialis apicibus definiendis & deſcribendis adhibuerit. Quæ quidem ſententia & ratio quâ ſuffulta eſt, eò majore apud me gratiâ & authoritate valent, quòd *Medi* noſtri, Viri cum primis docti, ſuffragio utraque cohoneſtata veniant. *Uſus*, inquit ille, Urim *&* Thummim *inter Patriarchas ante Legem datam obtinuiſſe videtur, quia de eo faciendo inter cætera ad* Ephod *ſpectantia mentio nulla in ſacris occurrat: & quia de illo, ceu de re probè notâ, loquatur Deus more demonſtrativo,* האורים & התמים. Cujus eruditi capitis ſententiam de antiquitate *Urim*, Legis latæ ſeculum multùm ſuperante, totis ulnis amplector: an verò apud Patriarchas *ſolos* locum invenerit, vel eo nomine ante *Moſem* innotuerit, mihi plurimùm, ut molliùs loquar, dubitare ſubit.

Secundò. Urim, *ſi minus &* Thummim, *res quaſdam fuiſſe contendo, per quas, ceu organa vera & proxima,*

xima, (non minùs verè quàm revelationes per Prophetas) Oracula divina ſubinde ederentur. Hujus aſſertionis fides diſertis nititur Scripturæ verbis, in qua Deus *PER Urim* reſpondere dicitur, 1 *Sam.* 28. 6. *Et Eleazar conſilium à Deo petere juxta judicium URIM, Num.* 27. 21. Quæ quidem loquendi formulæ, ni animi fallar, apertè indicant *URIM & THUMMIM* minimè fuiſſe ipſa reſponſa reddita, & nominibus illis inſignita, quod aliquibus placet; ſed nec inſtrumenta quædam ſacramentalia, ad quorum nudam præſentiam, uti aliis viſum, ſed quibus verè mediantibus, cœli reſponſa Sacerdoti tradebantur.

Tertiò. *Non minùs inter certa ponamus* Urim & Thummim *diverſum quid à lapidibus Pectoralis fuiſſe*; quæ quidem aſſertio firmiſſimis Scripturæ & rationis præſidiis ſubnixa eſt. Nam

(1°) Patet ex *Exodi* 28. *URIM & THUMMIM* Pectorali jam perfecto & abſoluto inſeri debuiſſe: at verò dicti lapides inſerebantur, cùm adhuc Pectorale ſub artificum manu verſaretur; ità ut partes illius fuerint conſtituentes. Poſtquam enim *Moſes* ſermonem ſatis copioſum de Pectoralis fabricâ inſtituiſſet, à *com.* 15. ejuſdem capitis ad *com.* 30. tandem ſubjungit, *Pones autem in Pectorali* (his nempe lapidibus jam recenſitis inſtructo) *Urim & Thummim.*

(2°) Lapides illi titulis tam auguſtis האורים & התמים, *illis* κατ' ἐξοχὴν *luminibus & perfectionibus*, longè impares & minores videntur. Eorum enim plurimi vel nihil omnino vel non adeò multum lucis & ſplendoris projicere ſolent, nec de eorum tam eximiâ perfectione naturali vel artificiali quicquam in Lege cautum extat.

(3°) Ubicunque de lapidibus iſtis mentio facta eſt, eos

eos in aureis loculis ab [a] Artificibus disposi-tos fuisse perpetuò legimus: at *Urim* & *Thummim* in Pectorali, (prout Tabulæ fœderis in Arca,) à *Mose* solummodo, tanquam sacratius quiddam, ubivis locorum dicuntur collocari. *Exod.* 28. 30. *Levit.* 8. 8.

[a] Exod. 39. 10.

(4°) Qui lapides eos & *Urim* res easdem, diversis tantùm nominibus ob fines & usus diversos appellatas fuisse contendunt, non minùs quàm horologia dissident de ratione qua *DEUM* consulentes de Illius responso per eos tradito certi evaderent.

(5°) Textus ipse, quod mihi argumentorum omnium loco est, contrarium plusquam innuit. Postquam enim *DEUS* verbis bene multis voluntatem suam de lapidibus in Pectoralis palis includendis *Mosi* indicâsset *Exod.* 28. tandem inquit *com.* 30. *Et pones Urim & Thummim in Pectorali.* Nisi verò à gemmis diversum quid essent *Urim* & *Thummim*, ad quid novo mandato caveret ut illa in *Rationali* disponerentur? nempe jam antea in mandatis habuit *Moses*, ut gemmæ in parte illius anteriore nunquam separandæ figerentur. Huic telo hunc sibi clypeum fabricavit *Rivetus* in *Exod.* cap. 28. v. 40. *Est*, inquit, in mandato de *Urim* in Pectorali collocando, ἀνακεφαλαίωσις *sive repetitio ac inculcatio eorum quæ priùs mandata fuerant; ut quod minimè prætereundum aut negligendum erat, bis aut ter inculcaretur. Sed & illud etiam addendum est, fuisse operæ pretium ut in illâ repetitione, usus ille indicaretur, & speciale nomen inderetur huic gemmarum ità dispositarum ordini; nempe quòd futuræ essent* Urim & Thummim, *quoties Deus pro Israële convenienter à Pontifice interrogaretur.* At hæc Viri doctissimi verba vix tenuem veri speciem præferunt: haud enim oscitan-

tem & tardum adeò Dei auditorem *Moſen* ſupponere fas eſt, ut inculcatione indigeret mandati ante pauca tantùm commata fusè traditi. Sed neque res eas quarum memoriam intimis audientium medullis infixam volumus, verbis myſticis (qualia ſunt *Urim* & *Thummim*) ſed magìs apertis & captu facilioribus, inculcare ſolemus. Nec minùs languet & friget repetitionis hujuſce, quam fingit, ratio altera: ad quid enim hæc ſolùm nomina, eáque tali cum emphaſi ſemper propoſita, gemmis hiſce hoc ordine diſpoſitis & in divinandi uſum ordinatis à Deo inderentur? cauſam ſanè nullam docet vel Scriptura vel ratio; quamvìs ingenioſo forſitan (quali nunquam deerunt pulchra figmenta) promptum fuerit ſpecioſam aliquam excogitare, ſi cum *Riveto* ſentiat.

(6°) Non deſunt magna quædam nomina quæ huic ſententiæ gratiam ſi minùs & fidem adjiciunt. In primis clari ille apud *Judæos* nominis Magiſter *R. D. Kimchi* lib. *Radic. in voce* אור, ubi hæc habet לא נתברר אצלנו מה הם האורים והתמים כי ידמה לפי הפסוקים שהם דבר אחר זולתי אבני החשן Id eſt, *non ſatìs explicatum eſt apud nos quid ſint* Urim & Thummim, *quoniam ex verſibus biblicis videtur fuiſſe aliud quid præter lapides Pectoralis.* Cum hiſce paria faciunt *Munſteri* verba, *Habuit Pectorale illud ornamentum præter duodecim lapides & nomina filiorum* Iſraël *iis inſcripta,* Urim & Thummim, *quæ lumen & perfectionem ſignificant, ex quibus Sacerdoti ſummo reſponſa dabantur: verùm quales fuerint nemini mortalium conſtat.* Huc etiam facit quòd codex *Samaritanus* antiquitate venerabilis, *Exod.* 39. v. 10. & ſequentibus, ubi de Pectorali & lapidibus pretioſis eidem inſertis agitur, verſu 22. pleonaſticè recedens à veritate

veritate hebraicâ, tanquam diverſam planè à lapidibus iſtis, aſſuat fabricam *Urim* & *Thummim*. In textu enim Hebraico ità legimus ויעש את מעיל האפוד i. e. *fecit inſuper pallium ipſius* Ephod. *In* Samaritano *verò* ויעשו את האורים ואת התמים *Et fecerunt* Urim & Thummim *quemadmodum præcepit Jehovah Moſi, & fecerunt pallium ipſius Ephod.* Gemmas itaque minimè fuiſſe *Urim & Thũmim* pro comperto habeamus.

Quartó. *Hæc Pectoralis complementa duæ tantùm res fuerant, quarum una* Urim, *altera* Thummim *titulo diſtinguebatur.* Cui ſententiæ me firmiter adhærere fateor, quoniam Pectoralis anguſtiæ ad plura inſtrumenta, niſi admodum parvula, continendum minimè ſufficerent; & quoniam res illæ duæ finibus & officiis omnibus, quibus plures, ſatis commodè defungi poſſent. Neque ſententiam noſtram falſi arguit, quòd res illæ nominibus multitudinis perpetuò efferantur: eſt enim ex conſuetudine linguæ Hebrææ, ut pluralis ſæpius uſurpetur pro ſingulari, ut אלהים *Gen.* 18. 3. ארנים *Iſ.* 19. 4. Alia exempla occurrunt, *Exod.* 21. 4. *Iſ.* 53. 9. *Ezech.* 16. 55. & plura curioſis dabit *Mercerus* in Voce בעל. Hujuſce tam frequentis Hebraiſmi inſtantias, אורים & תמים ſtatuunt *Theodor. Hackſpan. Miſcel. Sacr.* l. 1. c. 2. & *Vatablus* in *Exod.* 28. 30. ubi pluralem earum vocum formam nil penſi habens, eas ſingulariter per *Illuminationem* & *Perfectionem*, interpretatur; & *LXX*, qui voces eas per ſingularia, Δήλωσιν & Ἀλήθειαν, non ſemel reddunt. Alias hujus rei rationes ſatis graves ſuis in locis reddituri ſumus. Ad præſens addidiſſe ſufficiat *S. Hieronymi* & *Auguſtini* verba. *Eſt ex more Scripturæ ut unum idolum appellet pluraliter, ut eſt illud in* Exodo, *de Vitulo*, Hi ſunt Dii qui eduxerunt te—— *Et in Regum volu-*

mine, Hieroboam, *ponens aureum vitulum in* Bethel, *idola feciſſe narratur*. Hæc ille in *Daniel.* 3. Cui paria ſuccinit S. *Auguſtinus* in *Locution. in Exod.* l. 2. *Non ſanè locutiones iſtæ reperiuntur ubi pluralis pro ſingulari ponitur: niſi in eo rerum genere in quo etiam de pluribus fieri vel intelligi poteſt.* Ità *Elohim* de uno idolo quandóque, de *Dagone*, Jud. 16. 23. & *Chemoſh*, 1 Reg. 11. 33. & uno vitulo *dicitur*.

Quintó. *Probabile eſt* Urim & Thummim *res fuiſſe non minùs numero & uſu quàm nomine ab invicem diſtinctas*. Cui quidem ſententiæ non novitatis ſed veritatis ſtudio me animum adjicere, ſequentia evincunt argumenta. (1°.) Eſt ex uſu Scripturæ ſacræ de iis loquentis, ut notas quaſdam, realis diſtinctionis indices, præmittat: in hunc modum, *Et dabis in Pectorali judicii* את האורים ואת־התמים *Exod.* 28. 30. Ubi particulæ ו, את & ה in unâ præſertim periodo ſociatæ, fideliſſimi ſunt rerum ab aliis & à ſe invicem, ratione aliquâ peculiari, ſecretarum teſtes: neque enim opus erat ut eædem diſtinctionis notæ cùm *Urim* tum *Thummim* præfigerentur, ſi nihil aliud fuiſſent niſi duo unius ejuſdémque rei nomina. (2°.) Certò conſtat ex infra dicendis, *Urim* & *Thummim* duarum diverſæ conditionis rerum typos & ſymbola extitiſſe: ideóque ea etiam ſigna fuiſſe numero diſtincta, minimè alienum eſt à veri ſimilitudine; res enim ſignatas eò magis aptè & concinnè exprimerent. (3°.) Cùm de Dei conſilio, mediante *Ephode*, in re dubiâ & difficili cognoſcendo in Scripturis agatur, de ſolo *Urim* factus eſt ſermo. Varios textus hujuſce veritatis ſigilla, occaſione natâ in medium daturi ſumus. Hoc autem innuere videtur *Urim* & *Thummim* res fuiſſe, in Pectorali quidem & myſterii ſignificatione conjunctas,

conjunctas, ſed munere & fortaſſe figurâ plurimùm diſſimiles & ſeparatas. (4°.) Scriptura ſacra poſtquam de iis mentionem fecerat, verbo tantùm plurali uſa eſt. *Exod.* 28. 30. *Et dabis ad Pectorale judicii, Urim & Thummim*, והיו *& erunt ſuper cor*, &c. Minimè verò credibile eſt Spiritum Sanctum tantùm à receptis apud humanum genus loquendi legibus abire voluiſſe, ut verbum numeri cum *Urim* & *Thummim* ſociaret, ſi una tantùm res eſſent nominibus duobus inſignita. (5°.) Sacerdos ille apud *Iſraëlitas*, qui altaribus & ſacris ceremoniis præfuit, perſonam duplicem, *Pontificis* ſimul & *Judicis* ſupremi, ſæpe *de facto*, ſæpius *de jure* ſuſtinuit. Ideoq; æquum erat ut duo diverſa duplicis & diſſimilis ſui muneris ſymbola geſtaret. Unum *quatenus Pontifex* titulo *Urim*, i. *Lumina* decoratum: ut fidem faceret Se ſummi Numinis ſacris, à quo uno lumen omne in obſcuris petendum & expectandum, operari: Alterum verò *quatenus Judex*, nomine *Thummim*, i. *Integritates*, notum; eò quòd fides & integritas illibata in Judice præ aliis requiratur. (6°.) Celeberrimi nominis apud *Judæos* Magiſtri partibus noſtris favent. Nam *Philo Judæus* de Rationali verba habens, ità loquitur, Ἐπὶ ᾧ τῷ λογείῳ διττὰ ὑφάσματα καταποικίλλει, προσαγορεύων, τὸ μὲν δήλωσιν, τὸ δ' ἀλήθειαν. i. e. Interprete Gelenio, *Id Rationale geminus textus variat; quorum alter* claritas *appellatur, alter* veritas. *lib.* 2. *de Monarc. p.* 824. *A Philone* in hâc causâ ſtetit *Aben Ezra* in *Exod.* 28. 8. cujus verba à [a] *Buxtorfio* latinitate donata ſic habent; *Alia reſtat quæſtio*, [Num ſcilicet *Urim* & *Thummim* una & eadem res fuerit?] *nam non poſſumus dicere, quòd Urim fuerint ipſa Thummim; diſtinctè enim de iis ſcribi-*

[a] *Lib. ſup. laudat. p.* 290.

tur לאורים ולתומים Eſræ 2. 63. *Et quia Urim & Thummim vocantur numero plurali, colligimus, non rem unam ſed multiplicem fuiſſe.*

Ob rationes allatas ſententia hæc de reali inter *Urim* & *Thummim* diſcrepantiâ intimo noſtro ſedet animo. Utcunque meminerit Lector, me hæc omnia non dictatoriè & quaſi ex cathedrâ propoſuiſſe; fieri enim potuit, (quod longè plurimis viſum) ut hæc duo nomina uni eidémque rei, quamvis ob rationes longè diſſitas, imponerentur. Atque hæc ea ſunt quæ prælibanda duxerim, ut legentis animus primâ hâc ſententiæ noſtræ tinctură imbutus, intimiorem illius ſcientiam & fidem eò faciliùs imbibat & altiùs retineat.

Sect. 2.

Specifica natura τῶ Urim *explicatur, cujus gratiâ de conditione antiquorum* Theraphim *fusè diſſeritur.*

SPirante tam ſecundâ rationis aurâ, mens noſtra plenis quaſi velis in hanc fidem fertur, quòd inſignis diſcrepantia inter *Urim* & *Thummim*, non tantùm quoad nominum ſonum & ſenſum, ſed rerum ipſarum uſum, & fortaſſe figuram interceſſerit. Ideóq; Argumenti noſtri conditio efflagitat, ut de *Urim* ejúſque naturâ & origine, deinde de *Thummim* ſeorſim diſſeramus.

URIM autem (nam ei Scriptura primas deferre ſolet) unum vel duo parvula ſimulachra ad humanam forſitan ſimilitudinem efficta, *Theraphim* antiquitus appellata, fuiſſe videtur, quæ recondita geſtavit Sacerdos intra concavas Rationalis plicaturas; quibus mediantibus *DEUS*, vel Angelus Illius vice & nomine, ad Pontificis interrogata reſpondit, eúmque quid ex uſu eſſet agere,

agere, quid non agere; quid præſens, quid futurum, voce formatâ docuit.

Sententiam inopinatam adeo & ab omnibus citerioris ævi moribus & cogitationibus abhorrentem, quoſdam animo ſuſpenſo, alios averſo & iniquo accepturos facili augurio præſentit animus. Proclive enim eſt, exiguo præſertim rerum uſu præditis, exigere præterita ad normam præſentium, nihílque niſi quod apud ſuos hodie uſu receptum eſt verum aut rectum putare. Exoratum itaque Lectorem velim, ut miſſo craſſo & vulgari illo mentis humanæ idolo (ſeculi quo jam utimur conſuetudine) judicium ſuum quaſi in æquilibrio tantiſper retineat, donec rationum mearum momenta ad opinionis hujuſce veritatem aſtruendam allata, æquâ lance trutinaverit.

Quò verò *Theſi* noſtræ ſua conſtet veritas, & lux poſtea dicendis oriatur, neceſſe eſt ut de conditione antiquorum *Theraphim*, de quibus tam frequens in ſacris ſermo, diſquiſitione brevi inſtituta, Argumento noſtro principali præludamus.

Monendum itaque nomen (ut à voce ordiamur) ἐπαμφοτερίζειν, id eſt, nunc in bonum, nunc in malum, prout *Imagines* apud Latinos accipi. *Theraphim* enim quandoque pro ſimulachro tantùm, figuram humanam imitante uſurpatur, ut 1 *Sam.* 19. 13. ſæpe pro ſimulachro in uſum alicujus religioſum ſepoſito; *Hoſ.* 3. 4. *Judic.* 17. 5. ſæpius autem pro imagine uſui idololatrico dicatâ, 1 *Sam.* 15. 23. ideóque prout varia locorum ratio, eorúmque circumſtantiæ ſuadeant, vocem hanc mediam vel de imaginibus in uſum civilem formatis, vel de idolis, aut aliâ quâvis humanâ repræſentatione, interpretari liceat.

Miſſo itaque nomine, tanquam malè fido & incerto

certo rei ipsius interprete, illius naturam sic rudi penicillo adumbrare possimus. *Theraphim erant simulachra quædam parvula, seculis antiquissimis frequenti in usu, in sacris plurimùm ædiculis sepositæ; quæ Spiritûs cujusdam, sæpius impuri, præsentiâ animata, oracula fundere solebant.*

Ne verò descriptio jam tradita è nostrâ tantùm penu, ut *hypothesi* quæ nos tenet inserviat, deprompta videatur, partes suas singulas argumentis & testimoniis, quæ omnem præscindant dubitandi ansam, firmare conabimur.

Primò itaque, asseruimus *Theraphim* simulachra fuisse mole perquam exiguâ. Nec temere: nam aliter *Rachelis* vires τοῖς *Theraphim*, quæ Patri suo furtim subduxerat, in itinere ferendis impares fuissent; ea sub exiguo corporis sui tegumento dissimulare; os Patris ea sedulò quærentis tam facilè sublinere; & *Jacobum* ipsum, itineris comitem, ea tam diu celare nulla potuisset. *Genes.* 31. 32, 33, 34. Cui argumento virium & fiduciæ nonnihil addunt eruditi *Riveti*, in eandem historiolam ità differentis, verba. *Apparet ex toto contextu, formas aut figuras illas*, Theraphim, *fuisse parvas, & quæ facilè occultari possent: quales sunt puppæ & imagunculæ quibus virgines in ætate infantili ludere solent.* Hæc ille, *Exerc.* 132. in *Genes.* 41. Ab illis non multùm abludunt Cl. nostri *Medi* verba, quæ quâ possum fide ex Anglicanis Latina faciam: *Theraphim, consentientibus* Judæis *aliisque, fuerunt imagines perexiguæ, in certo syderum concursu compositæ, quibus olim ad consulendum usi sunt in rebus vel dubiis vel futuris; ob virtutem fatidicam ex influentiâ quâdam cæleſti (ut vulgò creditum) in illas derivatam: quarum & similitudinem ferunt puppæ illæ è cerâ vel simili*

mili materiâ fictæ, quibus veneficæ in finem non diſſimilem etiamnum utuntur. Eidem ſententiæ calculum dedit Scriptor nuperrimus, qui nomen inter literatos meruit: *Theraphim*, inquit ille, *erant genus tantùm ſimulachrorum parvulorum & portatu facilium; larium inſtar & penatum domeſticorum.* Hiſce omnibus veri colorem allinit Chaldæus Paraph. (*Theraphim* דמאין *imagunculas* quandóque transferens) & hiſtoria *Levitæ* fugam à *Michæ* domo adornantis, *Judic.* 18.20. Ubi legimus quòd illius *Ephod* & *Theraphim, ſculptile* & *conflatile*, morâ omni præciſâ, ſecum aſportaverit: quæ ſanè omnia, ſi juſto grandiora, humeri ſui ferre recuſâſſent. Hæc etiam firmant (modò ipſa ſint firma) *Kircheri* verba, *Oedip. Ægypt.* Tom. 1. Syntag. 4. c. 3. *Idola* Theraphim *ferè ſemper formâ faſciis involuti pueri & ad portandum idonea apparabantur: hinc ſine manibus & pedibus ferè videntur conſtructa; timebant enim* Ægyptii *maximè ſimulachrorum defectum ex ruptura quâpiam pervenientem: cujuſmodi figuram quoque habuiſſe* Serapes [quas res eaſdem ſub diverſo nomine fuiſſe, indè colligit] *teſtantur ſtatuunculailla partim fictiles, partim lapideæ & lignea, quarum ingens copia quotannis a Mercatoribus ex antiquis* Ægyptiorum *monumentis eruta, in* Europam *devehitur.* In hujuſmodi ſimulachrorum cenſum referre licet icunculam illam quam *Nero*, ſi *Suetonio* credamus, penes ſe habere jactitavit, cujus monitu ſe futurorum ſcientiam aſſecutum credi voluit. Ejuſmodi etiam familiæ fuiſſe videntur ξόανα illa, i. e. ſimulachra brevia apud Latinos, *quæ à veteribus quondam in lecticis portabantur, (Autore Servio, Æneid. 6.) & ab ipſis mota effundebant vaticinationem.* Neutiquam inficias iverim ſua fuiſſe Gentibus, ut Majorum gentium Deos, ità & majoris

molis

molis ſimulachra, Deorum reſponſis tradendis inſervientia: in quorum numerum facilè crediderim inclytam illam *Memnonis* ſtatuam, vocalem factam, cùm primùm Solis, quem *Ægyptii* coluêre, percuſſam radiis, aſcribendam eſſe. Horum verò pleraque, utpote templis forſan & locis publicis affixa, cùm non ſemper præſtò eſſent, quò cultum iis deferre aut Deorum reſponſa ex iis petere liceret, imagunculas haſce, Majorum quaſi vicarias, excogitâſſe videntur.

Secundò. Aſſerui etiam *Theraphim* imagines fuiſſe unde Oracula & ſortes divinæ ducerentur. Huic rei (quam nonnulli fidei expertem habent & penè impoſſibilem) teſtimonium perhibent Scriptores Θεόπνευσοι. Nam legimus *Ezech.* 21. 21. *regem Babylonis*, (cùm res ſuæ ſtatu lubrico & incerto eſſent) *in capite duarum viarum ſtetiſſe*; τὸ μαντεύσασθαι μαντείαν καὶ ἐπερωτῆσαι בתרפים ἐν τοῖς γλυπτοῖς, prout LXX tranſferunt. Quod ſanè Regis factum ſtultitiæ maximæ non immeritò damnari poſſet, niſi malè ſagax Dæmon, oraculis è *Theraphim* quandoque datis, ſpem creduli Principis lactâſſet. *Zechariah* etiam de *Theraphim* teſtatum reliquit, cap. 10. 2. quòd (etiamſi *vanitatis* verba) ſubinde loquerentur. Hinc factum quòd cum *Pythonibus* & *Ariolis*, qui divinandi facultatem præ ſe ferebant, *Theraphim*, ceu res loci & facultatis conſimilis, numerentur, 2 *Reg.* 23. 24. Atque hanc de ſimulachris hiſce ſententiam ſuffragiis ſuis ornare & ratam facere videntur antiquiſſimi Scripturarum Interpretes. Nam à LXX τοῖς *Theraphim*, Δῆλοι, i. *manifeſtationes* appellatio facta eſt, *Hoſ.* 3. 4. ab iis etiam vocantur οἱ ἀποφθεγγόμενοι, i. e. *breviter & concisè loquentes*, Zech. 10. 2. quâ voce concinnè exprimunt Oraculorum indè per Dæmonem editorum ingenium,

ingenium, quæ ſemper concisè ideóque ſæpius ambiguè tradebantur. *Targum Hoſeæ*, *Theraphim*, loco jam dicto, per מחוי i. e. *indicantes* vel *annunciantes*, nimirum futura & arcana, interpretatur. *Aquila* etiam (ni *D. Hieronymi* locum illum explicantis verba malè capiam) *Theraphim* φωτισμὸς, i. e. *illuminationes* transtulit. *Quiſquis autem* (ut *Seldenus* noſter pro me paucula loquatur) *Theraphim* δήλως, ἀποφθεγματως מחוי & φωτισμὸς *cenſet jure appellanda; & prædicendi futura ſive futura monſtrandi in iis fatetur ſimul facultatem*, id eſt, δήλως eſſe τῆς ἀληθείας: *quo nomine vocantur etiam* Urim *&* Thummim, *quorum ſanctitatem* Theraphim *ſimulabant.* Hæc habet *de Diis Syr. Syntag. 1. Cap. 2.* Suo etiam puncto eandem ſententiam comprobat *Elias Levita in Thisbit.* ubi de *Theraphim* loquens, fuiſſe aſſerit צלמים המגידים עתידות i. e. *Imagines quæ futura nunciabant.* Nobiſcum etiam faciunt R. *Elieſar*, R. *Salomon*, R. *David*, *K.* R. *Abraham*, R. *Levi ben Gerſon*, *Aben Ezra*, R. *Moſ. ben Maimon*, R. *Moſes ben Nachman.* Quorum omnium teſtimonia fusè tradita, apud *Buxtorfium*, in Lexic. Talmud. p. 2661 & 2662. videat Lector, quem ipſa eorum verba conſulere voluptas per horas ſucciſivas ſollicitat. Nil opus ut hoc Argumentum legentis otio vel ſcribentis operâ ultra abutatur, cùm ſententiæ contrariæ fautores ſint מתי מספר *homines numeri*, i. e. pauci & facilè numerabiles. Si enim demas unum & alterum heſterni nominis ſcriptorculum, nemo quiſquam eſt qui uſum & facultatem תרפים *Theraphim* fatidicam in dubium vocaverit.

Tertió. Diximus etiam hujuſmodi imaginum propheticarum uſum ſeculis antiquiſſimis obtinuiſſe. Nec immeritó: cùm ipſe *Laban* per *Theraphim*, quorum

itaque

itaque tanto zelo & desiderio flagravit, divinâsse vulgò credatur. *Maimonides* etiam hujusmodi simulachra futurorum conscia apud vetustissimi nominis gentes, *Zabios* sive *Chaldæos*, fidem & pretium inveniſſe, memoriæ consignavit. *Mor. Nevoc. P. 3. c. 29.* *Erexerunt* inquit *stellis imagines, & Soli quidem imagines aureas, Lunæ verò argenteas --- Deinde sacella ædificaverunt, imaginésque in illis collocârunt, arbitrantes vires stellarum influere in illas imagines, eásque intelligendi virtutem habere, hominibus prophetiæ donum largiri, ac denique, quæ ipsis utilia & salutaria sunt indicare.*

Harum imaginum originem primam nonnulli *Mercurio Trismegisto*, venerabili illi ob summam antiquitatem & sapientiam apud *Ægyptios* capiti, tribuendam sentiunt. Eum enim nullis non laudibus hujusmodi simulacra in *Asclepio* suo Cap. 9. sic efferentem legimus: *Statuas, ô* Asclepi, *vidésne quatenus tu ipse diffidas, statuas animatas, sensu & spiritu plenas, tanta & talia facientes, statuas futurorum præscias*, &c. Librum autem illum, tanquam genuinam *Trismegisti* sobolem *Kircherus* fide & affectu propensissimo amplectitur & exosculatur; eorumque *insolentem & intolerabilem*[a] *ostentationem, ingenium arrogans & temerarium* mordaci castigat Satyrâ, qui authoris illius canitiem negligunt, & libro ei, tanquam ab impostore aliquo edito, fidem omnem abrogant. Utcunque librum eum alióque omnes qui magnum *Trismegisti* nomen præferunt, ceu fœtus spurios exponunt viri docti quamplurimi, & sub exeuntis gentilismi tempora scriptos, quamvis vetustissimi illius nominis hederâ suspensâ venum expositos, arbitrantur: cùm scilicet imaginem veterum magicarum

[a] *Obelisc. Pamphil. l. 1. c. 3.*

gicarum ludibria, Diabolus, ut Oraculorum jam deficientium desiderium apud suos levaret, nullâ non arte & fraude studeret revocare. Minùs itaque à vero distare credimus sententiam, tot doctorum suffragiis sancitam, quæ imagines istas oracula fundentes antiquissimæ memoriæ populis, *Amorrhæis*, *Chaldæis* aut *Syris* inventas refert. Nomen enim *Theraphim*, non origine *Ægyptiacâ* (quod *Kircherus* contendit) sed *Chaldaicâ* aut *Syriacâ* oriundum, suo in loco palàm facturi sumus. Deinde, idololatriam primos apud *Chaldæos* natales accepisse, apud omnes in confesso est: nihil autem tantæ efficaciæ à [a] Diabolo fingi potuit ad eorum animos ad idolorum cultum alliciendos, quàm quòd præsentiâ Numinis alicujus animari & dubia sua de futuro solvere posse viderentur. Nam *Amasiam*, hâc solâ ratione, *quòd ea responsa dare videret*, [b] idola filiorum *Seir*, quorum copias fregerat, adorâsse refert *D. Hieronymus* in *Tradit. Hebraic.* p. m. 120. Sed non opus est ut controversiam illam, de prima *Theraphim* origine, inter summos viros hactenus ventilatam, nostram faciamus: cùm enim è doctis alii ea à *Nachor* & *Serug* derivent; à *Zoroastre*, *Trismegisto*, & *Chamo* alii, aliqui ab *Ægyptiis*, alii denique à *Syris* aut *Babyloniis*: causam nostram satìs promovet, quòd ea seculis *Mosis* tempora plurimùm superantibus in usum venisse, doctorum omnium consensu comprobatum sit.

[a] *Præcipuum medium quo nominis sui cultum Orbi olim inculcare laboravit Cacodæmon, responsa fuêre, quæ vel è terræ cavernis, vel mutis statuis edebantur.* Theoph. Spizel. de re liter. Sinens. Sect. 10.

[b] 2 Chr. 25. 14.

Quartò. Id etiam de simulachris istis, quæ Oraculorum officio fungebantur, dicendum habui; quòd in ædiculis Numini alicui sacratis plurimùm seponerentur.

tur. Nam *Maimonidem* jam nunc referentem audivimus homines *Abrahami* ſeculo ſecundùm ſententias *Zabiorum* erexiſſe ſtellis imagines quibus virtus προσωπική ineſſe credebatur, *iiſque ſacella quædam dedicaſſe*. *Lucianus* etiam Templum *Deæ Syriæ* inſcriptum ſimulachris reſponſa edere conſuetis inſtructum, ex oculatâ fide teſtatum dedit. Paria teſtantur illa *Apulei* verba, lib. 11 de Aur. Aſino. *Cùm ad ipſum jam templum* Iſidis *pervenimus, Sacerdos Maximus quique divinas effigies progerebant, & qui venerandis penetralibus pridem fuerant initiati, intra cubiculum Deæ recepti, diſponunt ritè ſimulachra ſpirantia.* Non me præterit domos etiam privatas, ut aras, ità & hujuſmodi *ſimulachra ſpirantia* ſæpe habuiſſe: at religioni & bono publico ſe magis proſpexiſſe, credebant Veteres, cùm hæc ἀγάλματα θείας μετουσίας ἀναπλεα, (illo enim elogio ea olim ornavit *Jamblicus*) in ædibus, quas Diis ſuis & Religioni addicebant, ſedem invenerant. Neque ædium ſacrarum ſanctitatem omnibus ſuis numeris expletam exiſtimabant, modò *Theraphim* vel ſtatuæ, Deorum reſponſis celebres, quaſi ornamenta eſſentialia, defuiſſent. Idcóque Hiſtoricus ſacer eodem ſpiritu *Micham* בית אלהים i. e. domum Deo ſacratam, & *Ephod* cum affini *Theraphim* comparâſſe refert. *Judic.* 17. 5. Et Propheta *Hoſeas Theraphim* eodem loco cum arâ, ſacrificio, & *Ephode* (quæ templi religio neceſſariò poſtulat) numerâſſe videatur. Cap. 3. 4. Sed nil opus eſt ut hâc de re fuſiùs agamus, quam omnes ſatis compertam habent, qui Veterum monumenta primis quod aiunt labiis deguſtârunt.

Quintó. Aſſerui inſuper hujuſce ſortis icunculas non virtute cœleſti (quod *Zabii*, ut Dæmonolatriæ, ſuæ colorem quærerent, perperam docuêre) ſed ſpiritûs,

tûs, ſæpius impuri, inſtinctu, reſponſa de futuro reddidiſſe. Ità *Mercerus*, cùm ei ſermo eſſet de *Labanis Theraphim*, *Non eſt dubium*, inquit, *quin per ea, ut & in aliis Gentium idolis, Dæmones reſponſa darent: nam alioqui organis naturalibus deſtituta, ſcimus ea loqui non potuiſſe.* In eundem ſenſum *S. Cyprianus* lib. *de Idolorum vanitate*, *Hi ergò ſpiritus impuri ſub ſtatuis ac imaginibus conſecratis deliteſcunt, hi afflatu ſuo vatum pectora aſpirant.* Hæc etiam fide digniora referunt illa *Marſilii Ficini* verba in libello de vitâ cœlitus producendâ, cap. 13. *Triſmegiſtus ait Ægyptios ex certis mundi materiis facere conſuevisſe imagines, & in eas opportunè animas dæmonum inſerere ſolitos*, &c. & cap. 20. *Arabes*, inquit, *& Ægyptii tantùm ſtatuis & imaginibus attribuunt arte aſtronomicâ & magicâ fabricatis, ut ſpiritus ſtellarum in eis includi putent. Spiritus autem ſtellarum intelligunt alii quidem mirabiles cæleſtium vires, alii verò Dæmonas etiam ſtellæ hujus illiúſve pediſſequos. Spiritus igitur ſtellarum, qualeſcunque ſint, inſeri ſtatuis & imaginibus arbitrantur, non aliter ac Dæmones ſoleant humana nonnunquam corpora occupare, perque illa loqui, moveri, movere, &c.* Cùm itaque voces, Oraculorum divinitatem mentientes, impuri ſpiritus è *Theraphim* reddere ſolerent, indè factum videtur quòd vox ea in Sacris Literis plurimùm malè audiat: præſertim, 1 *Sam.* 15. 23. *Quia rebellio peccatum divinationis, & reſiſtentia iniquitas* ותרפים & *Theraphim.* Quaſi dixiſſet *Samuel*, Rebellio non divinationem tantùm, quâ conſilium cum Dæmone ineunt Venefici, ſed divinationis inſtrumenta Dæmonis præſentiâ toties fœdata, *Theraphim* ipſa è quibus conſilia petunt, malitiâ ſuperat. Malè mihi operæ & olei pretium conſtare videretur ſi huic veritati probandæ

operosè incumberem, utpote ab omnibus conceſſæ, niſi qui hujuſmodi ſimulachra, ceu mentis tantùm credulæ idola, de medio tollunt. Id unum tamen in tranſitu monere neceſſe habeo, me nempe non dixiſſe Theraphim *ſemper* ſed *ſæpius* impuri cujuſdam Spiritûs virtute vocalia evaſiſſe. Nam infra probaturi ſumus antiquiſſimos veri Numinis cultores, *Theraphim*, tanquam ſigna & ſymbola quædam in honorem Angelorum frequenter apparentium, animo non malo primitus dedicâſſe; Angelóſque per ea, conſilia quærentibus quandoque adfuiſſe. Huic autem occaſioni Diabolus forſan imminens, *primò* rudioris ſeculi ſimplicitati per Oracula, originem cœleſtem ſimulantia, è *Theraphim data*, non rarò impoſuit; & *tandem* Autor extitit ut harum imaginum numerus, unde reſponſa Angelica (ità enim fama obtinuit) expectanda forent, in immenſum creſceret, & omnia compleret. Nam facilè inducor ut credam *Theraphim* æquè ac Sacerdotes, altaria, ædes ſacras, epula ex immolato, luſtrandi ritus, Oracula, alia, veri & falſi Numinis cultoribus communia olim fuiſſe; & pro variis cultorum ingeniis, in Veri & fictitii Numinis honorem & cultum, ancipiti vice uſurpata. Sciat autem Lector me de *Theraphim*, prout in ſtatu quaſi lapſo, gentium ſuperſtitione & Diaboli reſponſo frequentiùs vitiatis, ſermonem hactenus inſtituiſſe: nam ſub *Moſis* tempora (quæ jam primò ante oculos habemus) Diabolus, res, locos & perſonas penè omnes, præſentiâ, reſponſis & ritibus ſuis, vix ſine piaculo nominandis, impleverat & conſpurcârat.

Sextó. Hujuſmodi ſimulachra futurorum conſcia frequenti in uſu ſeculis antiquiſſimis fuiſſe haud inconſulti aſſeruimus. Nam occurrit *Jeſ.* 48. 1. *Nabo*

vel

vel *Nebo*, idolum *Aſſyriorum*; cui Ididolatræ, ſi *S. Hieronymo* fides, titulum à [a] נבא *Propheta* fecerant: quaſi idem eſſet qui Ζεὺς βουλαῖος vel Ζεὺς μαντεύμενος, *Jupiter Conſiliarius* Ethnicis appellatur. Neque ulla dubitandi ratio ſubeſt quin hujuſmodi idoli uſus ab *Aſſyriis* & *Chaldæis*, primis illis idololatriæ & divinationis parentibus, ad ſeros nepotes tranſmiſſus fuerit. Simulachri ab hoc non multùm diverſi uſum Deus *Iſraëlitis* ſuis vitio vertit, *Hoſ.* 4. 12. *Populus meus* בעצו *in ligno ſuo interrogat.* Ubi *Targum* habet בצלם אעה *in ſimulachro ligni ſui* vel idolo ligneo. Similem Oracula recipiendi morem apud *Zabios* etiam (quo nomine *Phœnices*, *Arabes*, aliíque Orientis filii cenſendi ſunt) receptum fuiſſe teſtatur *Maimonides*, Mor. Nev. Par. 3. c. 29. ubi ſe duo integra veterum *Zabiorum* volumina de *Imaginibus hiſce loquentibus & earum fabricatione* perlegiſſe refert. Quamvìs (ut hoc obiter moneam) *Jamblicus* inter primos à nonnullis numeretur, qui librum (quem temporis injuria nobis forſan invidit) *De divinis idolis, præſentiâ Numinum animatis, eorúmque artificio & mirandis effectis* in lucem edere auſus ſit: nam antea, inquiunt, artes magicæ & ritus idololatrici deformitatis ſuæ conſcii, penè lucifugi fuêre, & per modeſtam tantùm *Cabalam* innotuêre. De libris iis hæc πεείεργα docentibus, eorúmque antiquitate fusè diſſeruêre *Kircherus in Obeliſ. Pamphil. Henr. Urſin.* lib. de *Zoroaſtre*, *Hermet. Sanchoniath. Hottingerus* in *hiſt. Orient.* aliíque quos conſulat Lector, cui curioſa illa ſalivam movent. Nos pedes in viam referamus. *Ægyptios* etiam (quod nemo facilè dubitabit) ejuſ-

[a] *Nabo ipſum idolum eſt quod prophetia & divinatio interpretatur: quam poſt Evangelii veritatem in toto orbe conticuiſſe ſignificat* D. Hieron. in loc.

dem cum *Aſſyriis* & *Iſraëlitis* criminis affines fuiſſe, verbis conceptiſſimis teſtatur *Abenephius*, apud *Kircherum*, in *Oedip. Ægypt.* Tom. 1. Syntag. 4. cap. 3. quæ ſic habent, *Erant Ægyptiis ſimulachra quædam puerili formâ, Ægyptiacè dicta Serapes, quæ adorabant, de futuris & abſconditis interrogantes. Paßim in celebrioribus urbium locis collocabantur, ſolebántque ante ea adolere, eáque contra mala eventa ſecum portare. Similia his* Theraphim *erant, quæ colebant Iſraëlitæ, quæque* Laban *in Scripturis adorâſſe memoratur.* Abenephii hæc de *Ægyptiis* referentis fidem eò minus ſuſpectam habeo, quoniam Propheta de *Ægyptiis*, jam animo labantibus & de futuro ſollicitis, prædicat, *Jeſ.* 19. 3. quòd *quærent* אל־האלילים *ad idola:* id eſt, interrogabunt, de more gentis & ſeculi, ſimulachra ſua quid rebus anguſtis facto opus eſſet. *Iſraëlitas* etiam, ad quos miſſus erat *Moſes*, hujuſce moris idololatrici peſte afflatos fuiſſe non ſine conſilio credimus. Eos enim in *Ægypto*, per plurima annorum curricula, idola coluiſſe Sacræ Literæ nos certos faciunt, *Joſh.* 24. 2. *Act.* 7. 43. adeóque ab idolis juxta ſeculi & loci conſuetudinem eos reſponſa petiiſſe minimè dubitandum eſt: præſertim cùm *Philo*, Author ille *Bibl. Antiq.* diſertè referat eos olim *interrogâſſe, Amorrhæorum more, idolorum Dæmones, & inprimis Nymphas illas aureas, quæ invocatæ per ſingulas horas oſtendebant facienda aut fugienda.* Huic itaque malo, quòd tam latè ſerperet & indies invaleſceret, ut obviàm iret Deus, *præcepto ſecundo* (utì conjicit *Grotius* In *Explic. Decal.*) *omnia ſculpta animalis alicujus formam habentia, inhibuit. Facilius enim*, inquit, *Spiritûs capacia illa ſimulachra videbantur ob receſſus abditos.*

Naturam

Naturam antiquorum *Theraphim*, & quàm longè diúque mos ea in dubiis conſulendi obtinuerat, (quoniam cauſæ noſtræ imprimis intererat) jam ſusè enarravimus. Cùm itaque tot annorum conſuetudo (ipſa rudioris plebeculæ religio & natura) vulgi ſtudia hiſce *Theraphim* tanquam carmine quodam magico devincta teneret; facilè in eam venio ſententiam, veterem à *Theraphim* oracula petendi ritum, Deum in pectoralis Urim, penè invariatum *Iſraëlitis* reſervâſſe; adeóque *Judæorum Urim* ejuſdem cum *Theraphim* muneris & figuræ fuiſſe, ſub diverſo tamen nomine, imaguncula. Cùm enim Deo nunc res eſſet cum hominibus qui אבדי לב [a] *robuſti corde*, difficili & pervicaci ingenio fuerant, quique ex longo uſu in ſeculi mores penè toti immigrârant; niſi genio proprio & moribus antiquis (paululùm tamen in melius mutatis) uti licuiſſet, à Dei cultu & ſacris, tanquam novis & exoticis, penitus proculdubio abhorruiſſent. Plurima itaque vetere uſu recepta, ob cordis ſui duritiem, populo illi (quem ſemper leniter habuit) indulſit optimum Numen. Simili exemplo, quamvìs jure diſſimili, tot pii *Judæorum* reges morem iſtum ethnicum in locis editis rem ſacram faciendi tuliſſe creduntur; ne populus à gentium moribus nullâ arte movendus, rebus novandis animum adjiceret, ſi eorum ſtudiis eâ in re non fuiſſent obſecuti.

[a] Jeſ. 46. 12.

Ne verò *ægroti veteris ſomnia*, hæc dicens, *meditari* videar, ſententiæ meæ veritatem argumentis plurimis firmatam in ſequentibus daturus ſum.

Sect. 3.

Dicta Natura τῆ Urim Hoseæ testimonio probatur.

ARgumentorum pro causa nostra militantium principia ducat Scripturæ sacræ testimonium: in quâ virium & fiduciæ non parùm textus *Hoseæ*, Cap. 3. com. 4. (nisi sensum non suum loco afferamus) illi conciliabit. *Quia dies multos sedebunt filii Israël* אין מלך ואין שר ואין זבח ואין מצבה ואין אפוד ותרפים *Absque Rege, & absque Principe, & absque sacrificio, & absque arâ, & absque Ephod & Theraphim.*

Quantùm hic locus causam meam adjuvet luculenter constabit, si prius *Ephodis* naturam, & sensum vocis *Theraphim*, quorum hîc mentio facta est, paucis explicatum dedero.

Monendum itaque duplex *Ephodis* genus in Sacris memorari; *Vulgare* unum & *Pontificium* alterum. *Vulgare*, vestis erat ex lino solo conflata, ordinariè Sacerdotibus tantùm, cùm templi ministeriis vacarent, induenda. 1 *Sam.* 22. 18. unde venit, quòd LXX, *sine Ephode* hoc in textu per ἄνευ ἱερατείας *sine Sacerdotio* exprimant. Cùm autem *Agrippa* rerum in *Judæâ* potiretur, eum *Levitis* etiam, cùm munia divina obirent, hujusce vestis usum concessisse refert *Josephus*, Antiquit. l. 11. c. 8. *Ephod Pontificium* indumentum erat multæ artis & ingenii; utpote auro, gemmis & coloribus distinctum & variegatum, quod Pontifici uni dum sacra celebraret gestare concessum fuit. Hujusce autem *Ephodis* partes erant duæ: *Superhumerale*, quod ab humeris ad zonam usque, totum pectus complectens,

ctens, contingebat; & *Pectorale*, tam firmis & religioſis vinculis *ſuperhumerali* conjunctum, quòd non niſi multo cum negotio ab invicem divelli potuerunt. Nec debuerunt quidem, cùm Lex ea divina (inquiunt Magiſtri) eorum ſeparationem verbis ſpecialibus interdixerit, *Exod.* 28. 28. לא־יוח *ne tollatur Pectorale deſuper ſuperhumerali.* Ideóque qui ea unquam ſeparare quæ Deus tam ſanctè conjunxerat auſus fuerit, tantæ temeritatis crimen flagris plurimis apud *Judæos* ſemper expiavit. Ex hâc neceſſitudine quæ *Pectorali* cum *Ephode* interceſſit, factum eſt quòd *Ephodis* nomine non ſemel in ſacro codice & *Pectorale* (individuus illius comes) intelligendum veniat, ut 1 *Sam.* 30. 7. & alibi. Jam verò textus *Hoſeæ*, quem præ manibus habemus, non eſt de *Ephode* vulgari interpretandus. Illud enim, obſervante [a] *Moncæo*, *nihil prohibuit* Judæos *omni tempore*, *quantumcunque malo ac vel in captivitate etiam mediâ*, *habere & circumferre*: ſed de poſterioris generis *Ephode*, quod *Pontificium*, Lectoris cum veniâ appellavimus.

[a] *Lib.* 1. *de Aur. Vit.* c. 19.

Per *Theraphim*, hoc in loco, non gentium idola, (quod longè plurimis viſum) ad conſulendum vel colendum comparata, intelligenda ſunt: ſed *URIM* vel ſacra illa icuncula, conſiliorum divinorum, Angelo animante, nuncia, in *Ephode* vel adjuncto *Pectorali* ex præſcripto divino includenda. Cui equidem ſententiæ ſtudeo, non (ſi me ament veritas & modeſtia) quaſi communia Interpretum veſtigia pedibus meis indigna duxerim, ſed quòd rationes non leves habeam quæ animum meum in hanc ſententiam vel invitum traxerunt. Sunt autem hujuſmodi

Primò. Rationi minimè conſentaneum eſt Prophe-

tam, cui id negotii datum ut flebilem populi *Iſraëlitici* ſortem prædiceret, inter mala futura *idolis deſtitui* ponere voluiſſe. Rem bonam & licitam oportet eſſe quam Deus per Prophetam minatur ſe ablaturum *Iſraëlitis*, ut vindictam de eorum peccatis ſumeret: alioquin illud auferre non pœnæ ſed beneficii loco habendum fuiſſet. De quânam autem re bonâ & licitâ, ullâ cum veri ſpecie, *Theraphim* eò loci interpretari poſſimus, niſi de *Urim* Dei, tam ſancto nexu *Ephodi* cohærente? Non me latet nonnullos hîc reſpondere, quòd *minimè neceſſe ſit, id omne naturâ ſuâ bonum & licitum eſſe, quod in criminis pœnam à Deo auferitur: ſufficit quòd ei bonum videatur & cordi ſit qui eo privatur, & ejus ablatione damno ſe affici ſentiat.* Sed plumâ hæc & palearum caſſis leviora: nam Deus non ſolet ob malum reale pœnam ſolummodo phantaſticam irrogare. Deinde (ut alia taceam) nulla ratio apparet cur Propheta *Theraphim* ſolorum jacturam, miſſis aliis ſuperſtitionis inſtrumentis plebi non minùs in deliciis, inter mala illa opinata numerârit.

Secundó. A probabili non minùs abhorret Prophetam cœlum gehennæ uno adeò miſcere ſpiritu voluiſſe, ut de arâ, ſacrificio & *Ephod* ſanctis, unà cum idolis, nullo non dignis odio juxta loqueretur. Quaſi *Iſraëlitæ* eorum omnium amiſſione, ſi calculos ritè ponerent, æquali damno ſe mulctari crederent.

Tertió. Textûs ſcopus & cohærentia non ferunt ut *Theraphim* de re aliqua malæ famæ interpretemur. Nam juſſus eſt Propheta mulierem *ab amico ſuo dilectam*, fidem tamen ei datam adulterio violantem, ideóque omnibus amoris ſui teſſeris ſpoliatam, in thorum conjugalem aſſumere. Nempe ut ſymbolum & typus propheticus evaderet gentis *Judaicæ*, quæ fœderis

deris conjugalis cum Domino ſuo initi fidem, adulterio ſpirituali aliiſque peccatis læſerat; ideóque ornamentis ſuis omnibus, amoris maritalis inſignibus [quà civilibus, *Rege* & *Principe*; quà ſacris, *Arâ*, *Sacrificio*, *Ephode* & *Theraphim*] meritò exuta fuerat, quamvis haud penitus repudiata. Adeóque neceſſe eſt ut *Theraphim* de ſingulari aliquo gratiæ & favoris divini pignore intelligenda eſſe exiſtimemus. Id autem quid aliud eſſe potuit niſi URIM, cujus vaticinandi facultatem *Theraphim* proximâ ſimilitudine referebant?

Quartó. Spiritus S. de aliis omnibus in textu nominatis loquitur, tanquam de rebus familiæ planè diverſæ & nullo cognationis vinculo conjunctis. Nam ea ſingula vocabulo illo disjunctivo אין *abſque* ſeparavit. Ver. gr. *Sedebunt filii Iſraël* abſque *Rege* & abſque *Principe*, & abſque *ſacrificio*, & abſque *arâ vel ſtatuâ*, & abſque *Ephode*. At verò *Ephod* & *Theraphim* conjunctim & quaſi perpetuo Spiritu legenda proponuntur: in hunc modum, *abſque Ephode & Theraphim*, miſsâ illâ ſæpius repetitâ disjunctionis notâ. Quid verò uſitatam toties loquendi formulam ità ex inopinato Scriptor Θεόπνευστος immutârit, niſi quòd vox *Theraphim* ſumi debeat pro re aliquâ, (*Urim* nempe,) tam ſacro conjugio *Ephodi* conjunctâ, & ad ejus integritatem tam neceſſariò requiſitâ, quòd ne voce aliquâ diſcretivâ ab illo ſit divellenda? Ideóque Interpretes noſtri *Anglicani* (honorem præfabor) turbârunt aliquantulum fontis Hebraici puritatem & myſterium, cùm ità verterint, And the children of Iſrael ſhall abide — without an Ephod and without Teraphim. Sed culpam ex parte redimunt, quòd vocem illam without, de ſuo additam, literis minuſculis exarandum curârint; ne quis

eos

eos textum Hebræum ibi ex verbo tranſtuliſſe incautus crederet. Neque me jam cuminum ſecare & ſupra modum curioſum cenſeat quiſpiam, cùm *Ephod* & *Theraphim* nuſquam per totam Scripturam in eodem commate occurrant, (occurrunt autem ſæpius) quin ea nexu immediato ità cohærentia reperiamus.

Quintò. *Judæi* uno ore, & *D. Hieronymus*, *S. Cyrillus*, *Auguſtinus*, cum aliis à Chriſto nominatis quamplurimis, hæc *Oſeæ* verba de duabus Tribubus interpretantur: volúntque per *Gomeram* (quam in uxorem Propheta duxiſſe dicitur, Cap. 1.) repræſentatas fuiſſe Tribus decem; per *Adulteram* amatam viro, de quâ Cap. 2. 1. duas alias, in quibus vera Deum colendi ratio nullis Ethniciſmi miſturis vitiata & diluta manſit. Quæ quidem interpretatio ſat fidis ſubnixa videtur fundamentis. Nam,

(1°.) Mulier illa de de quâ Prophetæ hoc in loco ſermo eſt, non penitus repudianda fuit, ſed ad dies multos caſtiganda. Deum verò *Iſraëli* libellum repudii miſiſſe probant triſtis rerum eventus, & duo illa prophetica ſymbola, *Lo-ruhamah* & *Lo-ammi*, de quibus Cap. ſuperiore ſermonem habuit.

(2°.) Tribus decem *Ephode* & *Theraphim* privari non niſi impropriè admodum dici poterant: iis enim nunquam forſan adfuit *Ephod* pontificium, & vix unquam defuit cultus *Theraphim*; cúm non minùs in mores quàm familias Gentilium poſt aliquot annorum circulos tranſierint.

(3°.) Decem Tribuum nomina è rebus jam periêre, cùm in ſanguinem & cenſum Gentium mundi, infinitis commixtæ matrimoniis, immigrârint, adeò ut illæ nunquam fuerint ſine Rege & Principe ſuo: Ideóque *Davidem* Regem ſuum, (i. e. *Meſſiam*, Exponente *Chald.*

Chald. Par.) prout Tribus à mundi populis diviſæ, nec quærere poſſint (quod Propheta futurum prædicit, com. 5.) nec adhuc quæſierint.

(4°.) Tribus duæ (à mundi incolis, nomine, ſanguine, ingenio & moribus diviſæ) quamvis veteris Judaiſmi umbras aliquas & obſcurioris notæ ritus retinuerint, nec manum tamen nec volam ullius rei, cujus in hoc textu mentio facta eſt, apud eos hodie reperire liceat. Sedent enim *Judæi* ſoli *ſine Rege* & Principe certo, vel è ſanguine *Iſraëlis* oriundo. Manent etiam ſine *ſacrificio* (utpote extra urbem *Hieroſolymam* degentes) *ſine arâ* vel ſtatuâ, *ſine Ephod* & *Theraphim* vel *Urim*.

(5°.) Mulier & Gens illa de quâ Propheta loquitur, ad frugem & uxoris pudicæ indolem ſe tandem recepit; *Davidem Regem*, i. e. *Meſſiam*, temporibus noviſſimis quæſivit. At ſpes omnis de reditu decem Tribuum ad bonos mores, ante multa ſecula decollavit. Soli *Judæi Meſſiam* Falſum jamdiu expectantes fruſtrà fuerunt; eos autem exeunte ſeculo Verum quæſituros piè ſperamus & efflictim deſideramus

Si itaque Prophetam duarum Tribuum (quod rationes illæ non ſegniter ſuadent) ſtatum futurum depinxiſſe ſtatuamus, nullus ſupererit dubio locus quin *Theraphim* de re aliquâ licitâ, *Urim* nempe, quam olim vel tunc temporis habuerint, interpretari fas ſit. Nam *Judæos* poſt regni diviſionem Ethnicorum *Theraphim* communiter coluiſſe & conſuluiſſe, vel veri Dei cultum aſcititiis & peregrinis Gentium moribus, *Samaritanorum* ritu, publicè adulterâſſe nuſquam legimus.

Sextó. Antiqui Interpretes plerique omnes, & moderni nonnulli, *Theraphim* hoc in textu de *Urim*, vel ſaltem ſimulachris quibuſdam honeſti nominis ad

Dei

Dei cultum ſpectantibus, intellexiſſe videntur. Nam LXX hoc uno in loco *Theraphim* per δήλων vel (ut aliqua exemplaria habent) per δηλώσεως, transferre conſultius habuêre. Eo verò vocabulo, utì & per vocem δήλωσις, *Urim* aliis in locis ſolent exponere. viz. *Levit.*8.8. *Num.*27.21. 1 *Sam.*28.6. *Exod.*28.26. *Cur autem* LXX *Theraphim* per δήλως *vertant, fateor me ignorare*, inquit *Jo. Druſius*; Vir qui literis & modeſtiæ ex æquo litavit. Idem & ipſe faterer, niſi quòd me perſuaſum habeam eos pro certo tenuiſſe *Urim* nomine ſuo [a] antiquiſſimo hoc in loco venire; ideóque eâdem voce δήλων, quâ & *Urim* alibi reddunt, exprimendum eſſe. *Aquila* etiam & *Theodotion* Theraphim per [b] φωτισμὸς transferunt; quo nomine & *Urim* vertunt, *Levit.* 8.8. Vulgatus Interpres pro Theraphim *Manifeſtationes* poſuit, quo titulo *Urim* notare ſolet. Tam prope etiam ad partes noſtras accedit D. *Hieronymus*, quòd *Theraphim* in hâc *Hoſeæ* prophetiâ non de quibuſvis Gentilium ſimulachris, ſed de *Cherubim & Seraphim vel aliis quæ in templi ornamentum fieri juſſa ſunt* intelligenda doceat. At ſecundis cogitationibus in conſilium vocatis, propiùs à nobis abfuit: nam poſt paucas periodos verba illa *Sine Ephod & Theraphim* de *inſtrumentis* quibuſdam *habitûs Sacerdotalis* interpretatur. Eum verò priuſquam textui valedixerat, planè noſtrum fuiſſe, clarè teſtantur verba illa, *Quia* LXX δήλως *interpretati ſunt, pro quibus* Aquila φωτισμὸς *tranſtulit, & hæc ipſa ſunt* ἐν λογείῳ, i. in rationali, *hoc intelligimus quòd in pectore & corde Pontificis* ἀλήθεια καὶ φωτισμός, i. veritas *eſſe debeat* atque doctrina. Quibus (notante *Druſio* in loc.) *perſpicuè nomine* δήλων *intelligit Urim & Thummim.* Eodem cum

[a] *Cap. 5. Sect. 2.*

[b] *S. Hieron. in loc.*

cum interpretibus jam laudatis animo *Theodoretum* & *Cyril. Alex.* fuiſſe, ſat liquet è commentariis ſuis in hunc textum. Capitibus hiſce, quibus tot ſecula honorem fecêre, aliquos adjicere liceat ſequioris ævi viros eruditione celebres, qui interpretationi noſtræ ſe amicos præbuêre. Inter illos Menochius inprimis eam ambabus manibus ædificat, *lib. 4. de Rep. Hebr. c. 1. n. 5.* ubi inquit, *Per Theraphim* Hoſ. 3. *intelligit Propheta, Oracula quæ Judæis reddebantur, applicato Ephod & Rationali, &, ut loquitur Scriptura, per Urim & Thummim: quod ſatis perſpicuè indicant LXX, qui vertunt* ἠδὲ δήλων *neque manifeſtationibus. Porrò LXX ſæpe* Urim δῆλα *&* δήλωσιν *vertere conſueverunt, ut proinde certum videatur* LXX *apud Hoſeam nil aliud intellexiſſe per* δῆλα *niſi oracula & reſponſa illa Sacerdotum: id quod & adjuncta, ſacrificium, altare &* Ephod, *ſatis oſtendunt.* Hactenus *Menochius*, à quo *Genebrardum* non multùm abiiſſe conſtat, qui in *Chronol.* ſuâ, *ætate 6.* Hoſeæ *Theraphim* de *imaginibus* quibuſdam *ſacris* intelligenda cenſuit. *Grotium* etiam cum illo cogitâſſe probant verba ejus in Explic. Decal. *Vox* תרפים *videatur eſſe media, & interdum pro* Cherubinis *ſumi, ut, Judic. 17. 5. & Hoſ. 3. 4.* Quos ſanè Viros doctos *Theraphim* de *Cherubinis* eâ ſolâ ratione expoſuiſſe mihi facilè perſuaſerim, quoniam nihil aliud in Lege inſtitutum animos eorum parùm vigilantes ſubiit, cui nomen illud convenire potuit. Niſi enim ſacræ Pectoralis imagines, obſcuritatis alicujus velo in Scripturis obductæ, oculos eorum minùs attentos effugiſſent, fieri vix potuit quin per ipſas locorum eorum circumſtantias ad ſenſum priorem deponendum,& *Theraphim* de ſimulachris illis(non minùs honeſti nominis) vel eorum ſimiis & æmulis, exponendum, adducerentur. Argumentis,

Argumentis, ni fallor, haud inertibus probatum dedi *Urim* ſub obſcuro *Theraphim* titulo hoc in textu latitare. Ne tamen fidem dubiam & timidam jam dicta inveniant, quinque objectionibus neceſſariò occurrendum eſt.

Prima hujuſmodi eſt. Verbum illud מצבה in hâc propheticâ Scripturâ, non de *arâ* (contra Lexicorum omnium fidem) ſed de *ſtatuâ*, lege Dei ſæpius proſcriptâ, intelligendum eſt. Ideóque textûs analogia poſtulat ut eum non de *Judæis* ſed apoſtatis *Iſraëlitis*, apud quos hujuſmodi ſtatuarum ſuperſtitioni inſervientium uſus increbuit, & *Theraphim* non de re aliquâ ad veri Numinis cultum ſpectante, ſed de quibuſdam peſſimi nominis ſimulachris apud *Iſraëlitas*, qui à Deo ad Ethniciſmum deſciverant, interpretemur.

Hiſce, ſpeciosè magìs quàm ſolidè dictis, hæc tria reponimus. Primó. Nulla nobis (qui Magiſtrorum ferulæ manum ſubduximus) neceſſitas incumbit, ut מצבה rigidè adeò, de *ſtatuâ* ſolummodo interpretemur, cùm proximè à מזבח *altari* non minùs naturâ & uſu quàm literis diſtet. Nam duobus hiſce hoc tantum diſcriminis intercedere tradunt in literis Hebraicis exercitati; ſtatua *uno conſtabat lapide*, altare *pluribus:* ſtatua *erigebatur ad libationem & olei fuſionem*, altare *verò ad oblationem ſeu ſacrificium:* ſtatua *ad memoriam ingentis alicujus beneficii à Deo accepti poſteris conſecrandam*, altare *ut plurimùm ad ſacrum faciendum.* Cùm itaque *ſtatuæ* antiquæ & *altaria* tantâ naturæ & usûs affinitate conjungerentur, facilis huic voci מצבה patebat tranſitus à ſenſu nativo ad *altare* ſignificandum. Ideóque LXX non tantùm cum veniâ ſed cum laude vocem illam per θυσιαστήριον reddidiſſe videntur. Neque audiendi ſunt qui eos ità feciſſe aſſe-

runt,

runt, quoniam מזבח θυσιαστήριον loco מצבה *ſtatuâ* vel *columellâ* legerint; eò quòd Seniores illi aliquando dormitârint, vel exemplari cujus literæ vetuſtate victæ ſæpius diffugerunt, in verſione ſuâ adornandâ uſi fuerint. Eos enim non caſu ſed certo conſilio vocem illam ità tranſtuliſſe extrà dubium eſt, cùm & omnes alias hoc in loco per vocabula res licitas & veri Numinis cultum denotantia exponere non dubitârint.

Secundò. Modò vocis מצבה poteſtatem tam arctis limitibus, ut *ſtatuam* ſolummodo ſignificet, coërceamus, malè tamen indè ſequetur eam de re, quam Lex Dei damnavit & *Judæis* interdixit, neceſſariò interpretandam. Non me præterit legem de *non erigendâ* מצבה *ſtatuâ* Deum *Iſraëlitis* ſuis dediſſe, *Deut.* 16. 22. Eam verò *Rabbini* nonnulli latam tantùm pro tempore ſentiunt, ob gentes effuſiùs in idololatriam ruentes. Neque opinionem illam planè omni fundamento deſtitutam exiſtimo; nam ſub noviſſima ſaltem regni Judaici tempora ſtatuam Deo dicatam erigere culpâ omni vacâſſe ex illis Prophetæ verbis haud ineptè colligamus. *Jeſ.* 19. 19. *In die illâ erit* מזבח *Altare in medio terræ* Ægypti, ומצבה *& ſtatua, juxta terminum ejus, Domino.* At ab omni veri ſpecie penitus abhorret, Prophetam cultum Deo deferendum deſcribere & prædicere voluiſſe, ſub figurâ rei Deo conſecrandæ, cujus conficiendæ poteſtatem lege diſertâ & perpetuâ inhibuiſſet. Sed *Maimonides* aliíque è *Synagogâ* Doctores ſecula omnia Lege illâ teneri, eam verò de ſtatuis ſolummodo Numini alicui fictitio decretis interpretandam arbitrantur: modò *Dionyſ. Voſſio* eorum ſententias verbis illis referenti fidem tribuamus; *Scriptoris noſtri hæc ſententia eſt, non ſtatuas quaſvis, ſed ſuperſtitioſas duntaxat, eſſe interdictas:*

dictas: non illas itidem quæ in rei alicujus teſtimonium ponerentur. Qualis illa Jacobi, Gen. 28. 22. & 31. 52. [Et fortaſſe *Sichemenſium*, Jud. 9. 6.] *Ideóque verba hæc*, Non eriges tibi ſtatuam, *exponunt Hebræi de ſtatuâ ad ſuperſtitionem conſtituendâ; non illa quæ ad memoriam ponitur.* Hæc *Voſſius* in *Maim.* de Idololat. Cap. 6. §. 8. & Cap. 8. §. 5.

Tertió. Haud adeò multum detrimenti caperent res noſtræ modò מצבה de ſtatuâ aliquâ ſuperſtitiosâ inter Tribus decem uſurpatâ, exponendam eſſe concedamus. Tunc enim vox ſequens *Theraphim* otioſa & redundans fuerit, niſi illam pro imagine aliquâ usûs & conditionis diſſimilis, fatidicâ nimirum, ad *Ephodis* cui conjungitur complementum requiſitâ, ſumendam cenſeamus. Sin autem *Iſraëlitarum Theraphim* imaginum vaticinarum numero atque ordine cenſenda ſint, proclive admodum fuerit concludere, *Judæorum Urim* naturam & uſum conſimilem ſortitum fuiſſe. Nam proculdubio *Iſraëlitæ* religiosè curârunt ut eorum *Theraphim*, formam τῶ *Urim* apud *Judæos* adamuſſim redderet; adeò ut qui utrumvis rectè nôrit amba noverit. Prout qui imaginem, *Cæſaris* vultum verè exprimentem, intuetur, quomodo *Cæſar* ipſe *oculos atque ora ferebat*, conjecturâ non errante aſſequatur.

Secundó. Ad dictorum fidem minuendam opponi poſſit, quòd, modò *URIM* nomine τῶ *Theraphim* hoc in textu notari concedatur; me tamen illam nominum communionem opinionis meæ fundamentum minùs conſultò poſuiſſe conſtet. Nam Prophetam *URIM* eâ ſolâ ratione nomine *Theraphim* denotâſſe creditur, non quòd eâdem naturâ communi & figuræ ſimilitudine ſibi invicem conjungerentur; ſed, quoniam *Theraphim ſanctitatem Urim & Thummim, eorúmque prædicendi*

prædicendi facultatem mentirentur. Cui ſententiæ proximè acceſſit haud infimi ordinis apud nos Theologus: nam, *ob uſum*, inquit ille, תרפים *Theraphim ſimulem ſanctorum Urim & Thummim, legamus Ephod & Theraphim conjuncta, tanquam res naturæ conſimilis, Hoſ.* 3. 4. *Judic.* 17. 5.

Reſpondeo. Ob hæc omnia manum non verterim, utpote nec probata profectò nec probabilia. Nam (1°.) Neutiquam probabile eſt Spiritum S. infamem (plurimùm) *Theraphim* titulum ſancto Pectoralis *URIM* tribuere voluiſſe, niſi naturâ quâdam communi, prout boni & mali homines, convenirent. Sæpius enim in Scripturis titulum rerum & perſonarum bonæ famæ, rebus & perſonis earum perfectiones ſimulantibus conceſſum legimus: nuſquam verò nomen rerum aut perſonarum malè plurimùm audientium, rebus aut perſonis verâ aliquâ perfectione inſignibus, ob ſimilitudinem tantùm formalem & commentitiam, inditum reperiamus. Idola ver. gr. & hypocritæ titulis *Elohim* & *Sanctorum*, quorum naturas fingunt & perſonas induunt, quandoque cohoneſtantur: at infamia illa idolorum & hypocritarum nomina, Deo & Sanctis ſuis nunquam affiguntur. Pari ratione, *Theraphim* honeſto τῶ *URIM* nomine (cujus naturam & virtutem præ ſe ferebant) quandoque decorata fuiſſe, facilè credamus: at fide planè prodigâ ſit oportet qui credit Prophetam, Dei *URIM*, nomine *Theraphim*, non tam ſimulachri quàm (apud plurimos) opprobrii titulo, afficere voluiſſe; tantùm quòd *Theraphim* eâdem quâ *Urim* prædicendi facultate vulgò pollere crederentur. (2°.) In aperto eſt LXX titulum τῶ *Urim* (δήλων ſcilicet) τοῖς *Theraphim* conceſſiſſe: & apud adverſarios in confeſſo eſt, Prophetam nomen

Theraphim τῷ *Urim* impoſuiſſe. Quæ quidem amica nominum commutatio, haud contemnendi argumenti locum apud me habet, quò mihi ſaltem perſuadeam *Urim* & *Theraphim* ſummum inter ſe quoad uſum & naturam conſenſum coluiſſe.

Tertió. Ad interpretationis noſtræ veritatem infirmandam dici poſſit, *Hoſeæ* verba non de duabus tribubus intelligenda eſſe, ſed de *Iſraëlitis* ſub imperio degentibus *Jeroboami*; qui religionem poſt rem habens, omnia in cultu divino miſcuit: Oblationem & *Ephod* à Sacris *Judæorum*, ſtatuam verò & *Theraphim* à Gentilium ritibus mutuatus. Nempe ad id unum animum intendit hiſtrio ille multarum partium, ut tam verſatilis & diverſi ingenii populo, quem in ditione ſuâ tenuit, placeret quam faceret de religione fabulam.

Probè novi non deeſſe magna nomina, nec minora argumenta, quæ interpretationi huic, per ſe quidem ſpecioſæ, novam gratiam & venuſtatem conciliant. Pacis itaque & brevitatis ſtudio libens in præſenti ſupponam Prophetam ſermonem de Tribubus apoſtatis inſtituiſſe; cùm taxilli noſtri non minùs fœliciter caſuri ſint. Semper enim id unum certum & immotum manebit, vocem *Theraphim* vel de *URIM* vel de icunculis quibuſdam illius munus & figuras æmulantibus, in *Ephode* repoſitis neceſſariò interpretandam. Nam operis difficillimi fuerit *Theraphim* de re ullâ, cujus uſus religioſus apud *Iſraëlitas* obtinuit, niſi de inſtrumentis quibuſdam formam & vices τῶ *Urim* gerentibus, vel probabiliter interpretari; præſertim ſi vocem מצבה, (cum *Riveto* aliiſque) pro *Jeroboami* vitulis ſumendam eſſe exiſtimemus. Satis hoc *Medo* noſtro, acutiſſimi naſi viro, ſubolevit: qui quamvis

Hoſeæ

Hoſeæ verba de *Iſraëlitis* dicta ſenſerit, *Theraphim* tamen de rebus quibuſdam, quæ locum *Urim* apud eos habuêre, exponenda docuerit. In cujus rei fidem, illius aſſertionem totidem verbis in linguam Latinam tranſtuli: *Colligamus*, inquit, *Iſraëlitas poſt Jeroboami ſchiſma, cùm non habuerint* Urim & Thummim, *uſos fuiſſe* eorum loco *Theraphim in Ephode: hinc etiam factum eſt, quòd* Hoſea *minetur eos futuros ſine Ephode & Theraphim.* Si itaque *Jeroboamus* Ephod & Theraphim apud *Iſraëlitas* ſuos, quæ locum Ephodis & Urim (tunc aut olim) apud *Judæos* haberent, fabricare voluerit; à fide omni longè remotum eſt, eum uſque adeò (non dico probitatem, ſed) prudentiam planè omnem decoxiſſe, quòd non curârit, ut veras eorum formas, quantum fingere datum, proximâ ſimilitudine exprimerent: ſatis enim novit veterator ille ſuâ permagni intereſſe ut ſacra ſua omnia ad formam & exemplar cultûs *Hieroſolymitani* proximè accederent; quò populi novi (cui omnis cultûs veri memoria nondum prorſus exciderat) animos ſibi faciliùs adjungeret, & ſpecioſæ religionis pigmento facinora ſua dealbaret. Nam eo fine Sacerdotes, Sacrificia, *Ephod* & *Vitulos*, non minùs figuram quàm numerum (ni docti falſi ſint) *Cherubinorum* imitantes, eóſque in [a] templis à ſe conſtructis repoſitos, inſtituiſſe videtur; ne ſi cultus à ſeipſo inſtitutus à primo apud *Judæos* exemplari quâ parte diverſus abiîſſet, populus tandem religione tactus ad ſacra vetera reditum meditari poſſet.

[a] Δύο ποιήσας δαμάλεις χρυσᾶς· καὶ διεκόσμησε ναοὺς τούτοις. *Joſeph.* de Jeroboamo. *Antiq. lib. 8. cap. 3.*

Quartò. Ad interpretationis noſtræ fidem deſtruendam, objiciet forſan non nemo, quòd nulla ratio

fingi poſſit, cur Propheta, retento *Ephodis* nomine, nomen illud honeſtum & genuinum, *Urim*, miſſum faciat, & Oraculum ſacrum voce illâ [*Theraphim*] profanâ & ſuperſtitionem olente dehoneſtet. Imò verò, ratio in ſummo jacet, nec *Delio* natatore indiget: Nam primò, *Theraphim* nomen illud fuerat, cui religio & longa dies gratiam apud populum conciliârat: *DEUS* autem non magìs vetera nomina *(quis enim,* inquit Tertullianus, *nominum reatus?)* quàm uſus, niſi ratione aliquâ cogente, prorſus antiquare voluit. Deinde, *Theraphim* & *Urim* vocabula fuiſſe penè ſynonyma & παυτοδωναμοῦντες alibi oſtenſuri ſumus. Præterea, *Theraphim* nomen erat, quod intimâ neceſſitudine cum ipsâ Oraculi conditione conjunctum, & illius tantùm gratiâ fatidicæ Pectoralis icunculæ inditum fuit: at *Urim* gratiâ myſterii, (de quo occaſione datâ dicemus) per eam vocem fœliciùs quàm per *Theraphim* adumbrandi.

Quintò. Dicunt moderni *Judæi* hoc[a] *Hoſeæ* Oraculum imaginem quandam propheticam ſtatûs ſui ſeculis hiſce noviſſimis exhibere: nam nunc dierum manent *ſine ſtatuâ & Theraphim*, i. e. juxta eos, ſine ullo cultûs idololatrici veſtigio & inſtrumento: & *ſine ſacrificio & Ephode*, i. e. ſine primariis cultûs Moſaici exemplis & inſtitutis: eò quòd hujuſmodi ſacra, prout cantica *Sionis*, terræ quâ jam degunt alienæ non conveniant. E quibus perſpicuum eſt, me ne unum cubitum Opinionis meæ ſtaturæ addidiſſe, cùm tanto conatu probatum iverim, Prophetam hæc dicentem Tribus duas ante oculos habuiſſe: idem enim & *Judæi* daturi ſunt, qui tamen

[a] Kimchi *in Oſeæ 3. 4. illa Prophetæ verba,* Multis diebus ſedebunt abſque Rege, &c. *applicat ad tempora poſt vaſtatam urbem decurrentia.* L' Emper. in Cod. Mid. cap. 3. ſect. 1.

tamen ſententiam meam huic fundamento innixam non patiuntur, non ſinunt, non ferunt.

Quid *Judæi* hâc in re dicant, me modicè tangit: non tantùm quia dicunt quidem ſed non probant, ſed quoniam è noſtris aliqui, qui æquè ac ipſi *Judæi* (abſit invidia) Magiſtrorum titulum meruêre, agnoſcunt מצבה & *Theraphim* voces eſſe medias, eáſque nunc in bonam nunc malam partem ſumi. At à meipſo impetrare non poſſum ut credam, Prophetam per hæc ſola nomina, boni quandoq; ominis & ſenſûs, cultum & inſtrumenta idololatrica exprimere voluiſſe: cùm præſertim voces ſint aliæ quamplurimæ quæ Numinis fictitii religionem certò & perpetuò indicant, & nullum relinquunt de Scriptoris mente & ſenſu dubitandi locum. Deinde, ſi *Judæorum* interpretatio quid veri habeat, neceſſe eſt ut ſentiamus Prophetam, cujus erat rem deploratam *Judæorum* prædicere, eam verbis ſenſum hunc incongruum & malè ſecum conſtantem fundentibus depinxiſſe. "*Judæorum* res ſeculis poſtremis in eum "infœlicem locum redibunt, quòd manſuri ſint non "ſolùm omni cultûs divini ſed & ſuperſtitioſi ſpecie, "non Sacrificiis & Ephode tantùm, ſed ſtatuis & idolis ſpoliati. Abſit autem à nobis ut *perſonam ſpiritualem*, cum Judæis, *inſanire* aſſeramus.

Sed ne Lectori ſimul & mihimetipſi nauſeam creet, hoc ferculum de mensâ tandem auferendum eſt. Neq; opus eſt ut in hanc *Hoſeæ* prophetiam fuſiùs diſſererem; cùm ſatis è jam dictis conſtet, argumenti mei indè ducti aciem minimè hebeſcere, ſi quis eam de duabus, vel ſi de decem Tribubus interpretandam eſſe judicaverit.

Sect. 4.

Alius Scripturæ locus, Judic. 17. 4. *ad ſententiam firmandam affertur & explicatur.*

PEr ea quæ jam dixi omnia, me non ὑποθέσει tantùm δειλδύειν, ſed & veritati, magìs pro certo habiturus eſt Lector, ſi textûs ſequentis, loco proximè laudato cognatione propinquâ devincti, momenta mecum perpendere dignatus fuerit. Occurrit autem,

Judic. cap. 17. com. 4, & 5.

Cepitque mater Michæ *ducentos argenteos, & dedit eos argentario, ut faceret ex iis ſculptile & conflatile.*

Viro autem Michæ בית אלהים *domus Deorum, fecítque Ephod & Theraphim.*

Qui quidem textus, utut parùm forſan in fronte, plurimùm in receſſu ad ſententiæ meæ veritatem aſſerendam geſtare videbitur, ſi prius duplici quæſito paucis ſatisfecero: nempe *Quid hîc fecerit Micha,* & *Quo conſilio fecerit?*

Ut horum primo reſpondeam, aſſero me in Textu illo tria minimùm naturæ diſſimilis inſtrumenta videre, (ni parùm proſpiciant oculi) in munus aliquod religioſum comparata.

Primó. Simulachra duo, *ſculptile* & *conflatile* hîc dicta, *Cherubinorum* forſan menſuras haud multùm ſuperantia. Horum unum ex ligno elaborato (prout Templi *Cherubim*) & laminis argenteis circumducto; alterum ex argento ſolido factum arbitror. Rem hanc ità ſe habere firmiùs credo, quia *Micha*, ejus Mater, & Hiſtoricus Sacer de ſculptili & conflatili ſæpius loquuntur

quuntur tanquam de rebus numero diſtinctis; ideóq; verbis aliis interpoſitis, ab invicem non ſemel ſeparatis, *Judic.* 17. 3, 4. & *cap.* 18. 17, 18. Deinde, *Michæ* ædiculam privatam, ſecundùm formam Tabernaculi & cultûs *Moſaici*, adornatam, meditatum fuiſſe, in ſequentibus probaturus ſum: ideóque veriſimile eſt *Michæ* ſimulachra *Cherubinorum* formas atque numerum ſimilitudine perfectâ exſcripſiſſe. Utcunque pro opinione adversâ pugnant alii, qui *Sculptile* & *Conflatile*, unum fuiſſe idolum contendunt, duobus ſignatum nominibus. Horum agmen ducunt *Toſtatus*, & *Moncæus*, qui *lib.* 1. de *Aur. Vit.* c. 17. ſententiam ſuam hiſce verbis effert. *Unicum fuiſſe hoc* Michæ *opus, quamvis nomina duo ſortitum, adducor credere, quòd utroque illo* Sculptilis & conflatilis *nomine præmiſſo*, cap. 17. *ſubjungatur non ſolùm pronomen relativum, verùm etiam verbum numeri ſingularis: hoc modo*, quod fuit in domo Michæ; *quod niſi de opere unico intelligi dictum non poſſit. Sed & indè unicum hoc opus fuiſſe magis etiam intelligi datur, quòd ſolo* ſculptilis *vocabulo, nullâ* conflatilis *adjunctâ mentione, idem in eâdem hiſtoriâ poſtea deſignetur*; Et tulit Ephod & Theraphim & Sculptile, & protectus eſt cum eis, *Judic.* 18. 20. *Porrò, vocabulo hoc utroque ſimul hoc modo combinato, opus ejuſmodi aliquod ſignificari arbitror, quod à fabro primùm ex ligno dedolatum ſculptúmque, Argentarius deinde argento ductili in laminas attenuato texerit. Quod genus ſimulachri* Iſaias *inſinuat, cap.* 40. 19. & Baruch, *cap.* 6. 36. Quibus omnibus *Moncæum* plurimùm à veritate deſciviſſe manifeſtum eſt: cùm enim aſſerit *utroque illo ſculptilis & conflatilis nomine præmiſſo, ſubjungi non ſolùm pronomen relativum, verùm etiam verbum numeri ſingularis*, fefellit

ſummum virum (qui vix ad primum ruborem ſe in Hebraicis exercuiſſe videtur) vulgatus Interpres. Ità enim ſe habet Verſionum norma; ויהי בבית מיכיהו *& fuit in domo Michæ.* ubi pronomen relativum ne ſuſurro quidem expreſſum audiamus: Verbum verò ויהי numeri ſingularis non ad *ſculptile* & *conflatile* reſpectum gerit, ſed ad vocabulum כסף *argentum*, quod, vocibus nonnullis interpoſitis, in eodem commate præcedit, ibíque, juxta uſum linguæ Hebrææ, *argenteos* denotat. Neque cauſæ ſuæ cadenti manum auxiliarem porrigit textus ille, *cap.* 18. com. 20. ubi *Levita* non niſi *ſculptile* tuliſſe dicitur: nam vocis illius ambitu & *conflatile* includi, indè conſtet, quòd bis legamus *Danitas*, quibus *Levita* ſe itineris ſocium adjunxerat, *Sculptile*, *Ephod & Theraphim*, & *conflatile*, manu violentâ ſurripuiſſe. viz. com. 17, & 18.

Secundó. *Ephod* etiam ſibi fabricandum curavit *Micha:* id eſt (ni me fugiat veritas) veſtem ambitioſam & ſplendidam, quâ Sacerdos ſuus indutus rebus divinis decorè operam daret. Nam veſtem illam nihil ab *Ephodis* Pontificii formâ & ſimilitudine declinâſſe facilè crediderim; niſi lapides forſan Tribuum nomina inſcripti defuerint; cùm Levita ille non publicè & quaſi totius *Iſraël*is nomine ſacerdotio fungeretur.

Tertió. *Theraphim* etiam, i. e. inſtrumenta munere & fortaſſe formâ à *ſculptili* & *conflatili* diverſa, cum ſacrâ domûs *Michæ* ſupellectile numerantur. Satìs mihi compertum eſt, *Cajetanum* alióſque contendere, *idem in hiſtoriâ Michæ quod* ratione artis *vocetur ſculptile & conflatile*, *etiam* ratione officii, *quod in divinando poſitum*, *Theraphim nuncupari.* At ſententiam noſtram *S. Hieronymi* authoritas & argumenta ſatìs

in

in tuto ponunt, & contra communis illius opinionis præjudicium muniunt aſſerúntque. Ille enim in literis ſuis datis *Marcellæ*, fœminæ nobili apud *Romanos* loco natæ, (quæ, ut animi ſui ſenſa de *Ephode* & *Theraphim Michæ* exprimeret, petiîſſet) inter alia hæc habet, Epiſt. 130. *Ad volumen Judicum in literis tuis tranſcendiſti, in quo* Micha *de monte* Ephraim *ſcribitur mille centum argenti ciclos Matri, quos illa voverat, reddidiſſe, atque* ſculptile *indè feciſſe &* conflatile. *Et addis, hæc, poſt modicum, vocari* Ephod & Theraphim: *cùm utique ſi Ephod* zona *ſit veſtimenti genus,* ſculptile *atq;* conflatile *eſſe non poſsit. Agnoſco errorem pené omnium Latinorum putantium* Ephod & Theraphim *quæ poſtea nominantur, de hoc argento quod* Micha *Matri dederat fuiſſe conflata. Cùm Scriptura ſic referat,* Et accepit Mater ejus (*haud dubiè quin* Michæ *argentum*) & dedit illud conflatori, qui fecit illud ſculptile atque conflatile, & fuit in domo Michæ, fecit autem Ephod & Theraphim, &c. *Si autem putas ea quæ ſuperiùs appellata ſunt ſculptile & conflatile, Ephod & Theraphim deinceps nominari; diſce eſſe non eadem: ſiquidem poſt Matris idolum, quod dicitur ſculptile atque conflatile, fecit* Micha *Ephod & Theraphim: ſicut ex ſequentibus approbatur,* Et reſponderunt quinque viri qui abierunt conſiderare terram, & dixerunt ad fratres ſuos, Ecce nôſtis quia eſt in domibus iſtis Ephod & Theraphim, & ſculptile atq; conflatile. *Et poſt multa quæ in medio prætermiſiſti,* Et aſcenderunt quinque viri, & illuc irruerunt, & ſumpſerunt ſculptile atq; conflatile, Ephod & Theraphim. Et ſexcenti viri qui cincti erant vaſis bellicis, ingreſſi ſunt domum Michæ, & ſumpſerunt ſculptile atque conflatile, Ephod & Theraphim. Hucuſque *D. Hieronymus*, cujus verba

ba repetita dediſſe operæ pretium duxi, non tantùm ut *conflatile Michæ* & ejus *Theraphim* rationis planè diſſimilis imagines fuiſſe probem, ſed ut ἐν παρόδῳ unà mecum obſervet Lector, *Ephod* & *Theraphim* non ſolùm *Hoſ.* 3. 4. ſed & omnibus per integram *Michæ* hiſtoriam locis jam citatis, ceu indiviſos comites, voce nullâ unquam interpoſitâ, quodam quaſi ſacramento conſociari: cùm tamen *ſculptile* & *conflatile* nunc conjuncta veniant, nunc diviſa. E quibus manifeſtum eſt *Ephod* & *Theraphim* affinitatis proximæ vinculo conjuncta fuiſſe: quod & argumento eſt Michæ *Theraphim* locum τῶ *Urim*, quod Ephodi fœdere & lege perpetuâ devinctum fuit, in illius ſacris obtinuiſſe. Sed in viam, modò hæc extra viam, redeat oratio.

Expediendum proximò incumbit, *Quo conſilio hæc omnia fecit Micha?* Cui reſpondeo: Non eo animo ædiculam ſuam inſtrumentis hiſce uſui ſacro deſtinatis inſtruxit *Micha*, quaſi à Veri Numinis fide & cultu ſeceſſum meditans; cujus illum criminis reum tot Scriptores injuriâ peragunt. Eo enim egregium ſtudii ſui in *DEUM* & Legem divinam documentum dedit, quòd quamvis primogenitum ſuum, more majorum, in Sacerdotem ſanctè & religiosè conſecrâſſet; Sacerdotem tamen è gente *Leviticâ* oriundum (qui ſe fortè obtulit) quantivis conducere ſatius habuerit, quàm morem illum jam lege divinâ antiquatum revocare. Niſi enim ſummum Legis & cultûs divini ſtudium *Micham* tenuiſſet, perinde fuiſſet illi an Sacerdos ſanguine Levitico, an imo populo genitus ſibi contigiſſet. At ille nullo non gaudio perfuſus videtur, quòd generis Levitici Sacerdote frueretur, & ſibi tanquam eo nomine favoris divini ſecuro, verbis illis impensè gratulatur; *Nunc ſcio quòd benefaciet mihi Jehova, habenti*

benti Levitam in Sacerdotem. Sed & *Michæ* mater, quæ in facti ſui ſocietatem venit, argenteos ſuos *Jehovæ*, in ejus nempe cultum & honorem, quantum zelo & ſimplicitate muliebri ſibi perſuaſerat, ſe voviſſe & conſecrâſſe aſſerit. *Jud.* 17. 3. Deinde, ab omni veritatis umbellâ plurimùm abeſt, DEUM Michæ *Theraphim* Oraculis indè datis decorare voluiſſe (ità enim feciſſe Numen ſtatim conſtabit) modò ea ad cultum effinxiſſet, vel ſi à Dæmonis reſponſis aut præſentiâ impuritatem hauſiſſent nullo oceano eluendam. Ideóque opinioni communi, quæ *Micham*, animo idololatriæ ſtudioſo, ea omnia feciſſe perhibet, non poſſum non obluctari: & cum iis me ſentire fateor, qui dicunt *Micham*, cultûs Moſaici zelo, minus forſan oculato, ductum, religionis ſuæ ritus ad illius exemplar adornare ſtuduiſſe. Cedò enim, quâ mente *Ephod*, ædiculam rei divinæ ſacratam, Levitam Sacerdotem, inſtrumenta in ſpem Oraculi divini facta, & duos (nî conjecturâ aberrem) *Cherubinos* ſibi comparârit; niſi ut *Jehovam*, cujus benedictionem tanti fecit, juxta legis Moſaicæ præſcriptum coleret? Sed melius eſt ut clavum hunc *Monæo*, cui dextra fortior, figendum tradamus. Nam ille poſt rationem redditam cur *Jeroboami vitulos ad Cherubinorum ſimilitudinem conflatos* ſenſerit, cauſam noſtram ſic optimè agit: *Rationem haud levem habere videor, de Michâ & ejus matre haud ſecius ſtatuendi. Ipſos ſcilicet ſuum ſculptile & conflatile, ſuámque Ephodem & Theraphos, ad Moſaicorum ejuſdem generis totidem operum ſimilitudinem effinxiſſe: quia neque ipſis religionem patriam relinquere aut mutare in animo fuerit, ſed quomodo publicè tunc temporis in Silo ſervabatur, in domum ſuam, privato ſuo & vicinorum uſui & commodo, ſervandam transferre; tan-*

tóque

tóque id magis, quod major quædam etiam fuisse cùm in Micha tum ejus matre religionis cura & studium videatur. Quibus utique, haudquaquam uti Jeroboamo, ab ambitione & asserendi regni terreni studio, verùm ab excessu pietatis & devotionis (sive illa magis pietatis simulatio & hypocrisis fuit: neque enim si cui sic potiùs videbitur, admodum repugno) tametsi anormis, & antiquam superstitionem, aut potiùs abrogatum pridem cultum renovantis, simulachra hæc instrumentáque alia sacra per imitationem effingendi cupido incesserit. Uterque siquidem Jehovæ, Dei majorum suorum cultum & timorem nominatim professus observatur. Jud. 17. 3, 13. Hisce omnibus aures eò molliores accommodo, quoniam & *Gideonem*, idololatriæ flagellum, *Ephod* & alia instrumenta, quæ tabernaculi vasa imitabantur, in ædibus sacris posuisse constet. Nam per illius *Ephod*, (utì egregiè *S. Augusl.*) *Propter excellentiam vestis sacerdotalis, significata sunt omnia quæ pertinerent ad ornamenta vel instrumenta Sacrarii; quæ constituit in civitate suâ Gideon, veluti ad colendum Deum, similia Tabernaculo Dei.* Hucusque *Aug.* l. 7. *Quæst. in Judic.* Sed ut ad *Michæ* factum redeat, unde paululùm deflexit sermo; sic illud & *D. Hieronymus* in partem mitiorem interpretatur, *Epist. illâ* 130. ad *Marcellam*: *Micha cum veste sacerdotali, cætera quoq; quæ ad sacerdotalia pertinent ornamenta, per Theraphim feciſſe monstratur.* Quæ sanè eò magis placeant, quòd & *Grotio* eadem penè placuisse constet, è comment. in *Judic.* 17.

De candidis itaque *Michæ* Manibus malè meruêre, qui hactenus nigrum idololatriæ crimen in eum impingere non dubitârunt. E quorum numero quamplurimi sunt, quadruplici, ni fallar, argumento freti.

Primò,

Primò, inquiunt, *Micham* בית אלהים *domum Deorum* (fidum nimis idololatriæ ſuæ teſtimonium) habuiſſe, è diſertis Scripturæ verbis innoteſcit. *Jud.* 17. 5.

Reſpondeo. Vocem quidem Hebræam, *Elohim*, pluraliter ſæpe ſumi, atque ità Interpretes pleroſque omnes hoc in loco transferre agnoſco, & lubens. Eos autem perperam feciſſe, & à genuino vocis ſenſu plurimùm aberrâſſe, ex animo ſentio. Nam ſi Micha *Domum Deorum*, id eſt, *idolorum* habuiſſet, operam imprudens poſuit, dum ſculptile & conflatile ſibi fabricanda curârit; quaſi antea Deorum inopiâ laborâſſet. Neque profectò ſi criminis tam tetri ſibi conſcius fuiſſet, animo tam erecto benedictionem *Jehovæ* expectare poterat. Ideóque LXX Textûs Hebr. ſenſum fœliciùs aſſecutos exiſtimo, quibus eum in hunc modum transferre conſultius viſum, Καὶ ὁ οἶκ. Μιχαίας ἀυτῷ οἶκ. Θεῦ. Eorum veſtigiis inſiſtens Vulgatus Interpres verba ſenſu conſimili ſumenda docet: ità enim interpretatur —— *Quod fuit in domo Michæ; qui ædiculam quoque in eâ Deo ſeparavit.* Horum interpretationibus, adeóque textui ipſi, tenebris adhuc nonnihil obductis, lucernam optimam accendit verſio illa *Arabica*, Latinè reddita, *Et verò Micha deſtinaverat in domicilio ſuo ædem Deo.* Neque inſolens & à veriſimili aliena videri debeat verſio illa; Primò, Quia loci Numini Vero dicati ſæpius in Dei codice hoc titulo celebrentur. *Jacobus* de loco viſione Angelicâ conſecrato, ità loquitur, *Non eſt hic locus niſi* בית אלהים *Geneſ.* 28. 17. & 22. Legimus etiam de בית אלהים in *Shilo.* Jud. 18. 31. occurrit eadem loquendi formula, 1 *Paral.* 9. 13. aliíſque locis non paucis, quos, utpote extra argumenti lineas, conſultus

conſultus prætereo. Deinde, probabile eſt hujuſmodi ædiculas, quas pii aliqui *DEO* ſanctas vovebant, & quibus Eum religione privatâ obſervabant, à primâ rerum *Judaicarum* memoriâ, extitiſſe: quanquam forſan iiſdem cultûs inſtrumentis, quibus domus *Michæ*, viri (ut videtur) notæ celebrioris, minimè inſtruerentur. In harum numerum venire facilè crediderim, *Domum* illam *Dei* in monte *Ephraim* poſitam, *Jud.* 19. 18. & illa נאות אלהים *habitacula Dei*, *Pſal.* 74. 8. & מועדי אל *conventicula Dei*, *Pſal.* 83. 12.

Secundò objicitur, quòd *Michæ* factum in crimen apertè vocetur verbis proximè ſequentibus; *In diebus illis non erat Rex in* Iſraël: *ſed unuſquiſque, quod ſibi rectum videbatur, hoc faciebat.* Quæ verba *Michæ* cultui aliquam infamiæ notam inurunt, eúmque aliquid ſuo quidem in conſpectu rectum, non autem Dei, feciſſe innuunt.

Huic Objectioni duo repono. (1°.) Modò *Michæ* mores iis in verbis notam cenſoriam ſubiiſſe conceſſerim, minimè indè ſequetur eum peccâſſe in materiâ vel objecto cultûs, ſed loci forſan circumſtantiâ: quòd nempe illam Dei legem de ſacris omnibus ad oſtium Tabernaculi peragendis, quamvìs animo non malo, violaverat. *Deut.* 12. 5. Hujus autem legis religionem minùs ſanctè habuiſſe videtur *Micha*, quoniam ædes ſacræ & aræ, Deo ubivis locorum poſitæ, gentium penè omnium in viciniâ habitantium exemplis commendatæ acceſerant. Iis enim frequentes admodum fuerunt non tantùm domus Deorum publici juris, ſed ædiculæ & quaſi capellæ in quibus Deos ritibus privatis propitiârunt. Hujuſce veritatis teſtem appello *Tibullum*, lib. 1. *Eleg.* 10.

Tunc

Tunc melius tenuêre fidem, cùm paupere cultu,
Stabat in exiguâ ligneus æde Deus.

Hinc legibus apud *Romanos* ità aliquando cautum fuit, *Sacella nemo in privatis ædibus habeto: quum alicujus animum ſacrificandi ſtudium inceſſerit, ad publica ſacrificaturus, accedito.* Nec *Græcis* defuêre ἱερά τε καὶ βωμοὺς ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱδρυόμενοι, λάθρα τοὺς Θεοὺς ἵλεως ὀιόμενοι ποιεῖν θυσίαις τε καὶ εὐχαῖς. i. Exponente Serrano. *Sacella aráſque in privatis ædibus collocantes, cogitantes clam votis & ſacrificiis Deos placare*; referente *Platone*, lib. 10. de Legib. Ideóque ob mores illos conſimiles, legem illam conſimilem apud ſuos rogari voluit; μὴ κεκλῆσθαι Θεῶν ἐν ἰδίαις οἰκίαις ἱερά· τὸν δ' φανέντα κεκλημένον ἕτερα καὶ ὀργιάζοντα πλὴν τὰ δημόσια, &c. *Separatim nemo habeſſit in privatis ædibus delubra, réve Deos, niſi publicè aſcitos. Qui verò aliter feciſſe deprehendatur, ſeu vir ſeu mulier, qui id ſenſit, ad legum cuſtodes deferto. Illi verò eos privata ſua ſacra in publicum proferre jubento.* Sacra hæc privata apud antiquiſſimos etiam ex Oriente populos in conſuetudinem veniſſe patet è *Deut.* 27. 15. *Maledictus ſit ille qui facit ſculptile, & ponit* בסתר *in abſcondito*, i. e. Interpretante *Maimonide*, *de Idol.* c. 7. §. 4. *Et in occulto ſervierit, recepto colendi modo. DEUS* itaque, ut malis innumeris ex hâc privata & ſine teſte religione facilè oriundis obviàm iret; præcepto curavit ne *Iſraelitæ* aram ſtruerent, conventus ſolennes celebrarent, vel victimas mactarent, niſi eo in loco quem Ipſe præſentiæ ſuæ ſedem renunciaverat. Atque id *forſan* criminis loco putandum eſt, quòd *Micha* ad legis hujuſce normam mores & cultum ſuum non compoſuerit. *Forſan* dixi, nam,

(2°.) Non adeò conſtat *Michæ* cultum, in eo rerum

rum *Iſraeliticarum* articulo, à legis illius intentione multùm aberrâſſe. Eo enim tempore, Rex, id eſt, Judex nullus populo præfuit; ideóque fortaſſe (ut fit) latronum & ſicariorum plena erant omnia, ſuis forſan partibus deerant Sacerdotes, publica non niſi ſummo capitis diſcrimine adeunda, ſúſque déque verſa erant omnia. Cùm itaque ea eſſet deformis Eccleſiæ facies, *Micha* exemplum ſuum ſeculo illi in mala omnia ruenti oppoſuit, religionis quaſi *ſtator* fuit, Deúmque, ſi minùs ut voluit, ut potuit ſaltem colere decrevit. Ideóque tenuem quandam cultûs Moſaici imaginem in ædiculâ illâ quam *Jehovæ* propriam dicâſſet, imitando expreſſit. Hoc modo Cl. *Grotius Micham* culpâ omni liberat: *Quia*, inquit, *Sacerdotes officio non fungebantur, per culpam aut loca infeſta latrociniis, exiſtimavit* Michas *vel privatâ religione Deum ſibi colendum: ideoque cùm primùm filium ſuum voluiſſet ſibi eſſe Sacerdotem, mox repertum Levitam ei prætulit, ut quàm proximè ad Legis inſtituta accederet.* Profectò ſi res Eccleſiæ *Judaicæ*, *Michæ* temporibus, loco tam triſti ſitæ fuerint, eum lege dictâ ſolutum facilè pronunciemus: nam præcepta moralia quidem neceſſitati nunquam cedunt, ceremonialia verò ſemper. Hoc & *Micham* probè tenuiſſe liquet: nam filium ſuum primò, deinde Levitam, quamvìs non eſset è filiis *Aaronis*, neceſſitate ità ſuadente, ad Sacerdotii munera admiſit: quod & alibi factum videtur. 2 *Chron.* 35. 14.

Tertió. In idololatriæ ſuæ argumentum trahitur, quòd *Micha* idola ſurrepta *Deos* ſuos appellaverit. *Judic.* 18. 24.

At illam criminis ſpeciem facilè diluamus: nam ea loquendi formula è ſeculi antiquiſſimi uſu hauſta fuit; quo

quo imagines, præſentiæ divinæ ſymbola, *Elohim* appellare conſueverant. Eo enim titulo viſibilia quædam Dei præſentis pignora, *Iſraëlitis* in deſerto agentibus, & *Jeroboamo*, donare placuit; dicentes, ecce *Elohim*, 1 Reg. 12. 28. & *fac nobis Elohim*, de Vitulo, *Exod.* 32. 23. Cùm tamen " credibile non ſit (prout *Cal-*" *vinus* in locum) eos tam craſſos fuiſſe, ut vellent " Deum ſibi creari; ſed per metonymiam Deos vocant " externas imagines, ex quarum aſpectu colligant De-" um ſibi eſſe propinquum. Atq; huic forſitan loquendi legi ſeſe conformem præbuit *Micha*, cùm *ſculptile* & *conflatile* ſuum auguſto Deorum titulo inſignivit. Neque enim tam obtuſum geſtavit pectus, ut ſimulachra ſua *Deos* eſſe revera crederet; quod ſatis ipſe probavit, cùm *argenteos* ſuos ſe *Jehovæ* dedicâſſe dixerit. Neque tacendum eſt, quòd *Micha*, cùm de Diis ſibi ereptis conqueſtus ſit, non tam *ſculptile* & *conflatile* ſuum, quàm *Theraphim* ante oculos habuiſſe videatur. Quæ quidem conjectura fide ſuâ non caret: nam *Labanus* Theraphim ſuis ſpoliatus, *Jacobum* iiſdem penè verbis, quibus *Micha Danitas*, injuriæ illatæ poſtulavit; dicens, *Cur Deos meos eripuiſti?* Gen. 31. 30. Deinde, *Theraphim*, ceu Angelorum (qui *Elohim* ſæpe vocantur) ſymbola, in ædibus Deo ſacratis, antiquitus uſurpata fuiſſe, alibi probaturi ſumus.

Quartó. Hoc etiam telo *Michæ* innocentiam lædere ſtudent Adverſarii: Hujus ſaltem criminis, inquiunt, meritò incuſandus eſt, quòd *ſculptile* fecerit & *conflatile*; quibus tamen Deus, prout peſtis idololatricæ ſignis & cauſis, *Iſraëlitis* ſuis penitus interdixit.

Micham quidem ſimulachra illa feciſſe, quovis *Sibyllæ* folio certius exiſtimo: ea verò feciſſe *Micham*,

animo in Deos alienos vergente, ut ſentiam, ab animo meo impetrare non poſſum. Cùm verò Deus, jure ſuo uſus, *Cherubinos* duos, ſculptiles præſentiæ ſuæ teſseras, in Tabernaculo ſuo poni juſſerit; imaginum ſuarum numerus, aliæque hiſtoriæ circumſtantiæ, animum inducunt ut credam, id egiſse *Micham*, ut ædicula religióque ſua privata, & Tabernaculum cultúſque publicus (tanquam facies in aquis faciei) aptâ ſimilitudine reſponderent & convenirent. Si mihi opinione falsâ jam duci contigerit, ſatìs honeſtum habeo erroris comitem, Optimum *Grotium*; cui ſententiam haud prorſus diverſam placuiſſe ſuis ipſe verbis teſtatur, In *Jud.* 17. *Sculptilia*, inquit, *Michæ*, *& fictilia*, *erant altaria*, *candelabrum*, *aliáque ejuſmodi minuta*, *vice magnorum quæ erant in Sanctuario Dei.*

Cùm itaque ſatìs quæ jam dixi probent *Micham* fide integrâ in Deum & Legem divinam ſtetiſſe, nec Gentium mores revocare, ſed tenuem ſolummodo cultûs patrii imaginem eum in ſacris ſuis effingere ſtuduiſſe; conjecturâ haud levi & vanâ colligamus, illius *Theraphim* Archetypum *URIM*, cujus locum & munus habuêre, ſimilitudine accuratâ reddidiſse. Neque enim rationi aut *Michæ* pietati conſentaneum eſt, ut exiſtimemus eum, tot ſacra ritu *Moſaico* in ſacello ſuo procurantem; inſtrumenta, in auguſtum illud Oracula tradendi munus ſepoſita, niſi *Moſaicis* ſimillima, ferre voluiſse: vel quòd Sacerdotem, cultûs ſui miniſtrum, tanto cum impendio ſibi comparare voluerit, tam gratis interea malus, ut, loco τῦ *URIM*, inſtrumenta quædam imaginum tantùm Ethnicarum formas & nomen referentia, *Ephodi* ſuo conjungi pateretur.

In ſententiam de *Micha* ejúſque *Theraphim* candidam

dam adeò, animo eò magìs propenſo facilíque me venire fateor; quoniam Sacro-ſanctum Numen utriſque teſtimonium tam illuſtre, Oraculo è *Theraphim* dato, perhibere videatur. Nam *Danitæ* (quos dubius itineris ſui eventus anxios & conturbatos tenuit) *Michæ* Levitam, *Theraphim* ſuis inſtructum adiêre, rogantes ut Deum loco ſuo conſultaret. *Judic.* 18. 5. Ab eo verò hoc reſponſi tulêre, *Ite in pace, coram Domino via quam inituri eſtis.* De cujus reſponſi origine cœleſti, nullum dubitandi locum relictum video: nam *Danitas*, animos à læto illo omine ſumentes, ei fidem certiſſimam dediſſe conſtat; neque Levitæ religio patitur, ut eum, nullo pretio conductum, Oraculum divinum tam perfrictâ fronte ſimulâſſe crederemus; ſed & ipſum rerum eventum, Oraculi illius cœlitus emiſſi fidem ſatìs impleviſſe credi poſſit. At quis corde adeò omni vacuus eſt, ut ſentiat *Danitas* à *Michæ Theraphim* reſponſa divina expectare vel *DEUM* indè reddere voluiſſe; modò *Micha* ea ethniciſmi ſtudio, vel à ſancto Dei *Urim* planè diverſa, datâ operâ fabricâſſet?

Harum aut ſimilium rationum evidentiâ victi verſionis *Syriacæ* & *Arabicæ* Authores, *Theraphim* hoc in loco, non de imagine cultu divino obſervandâ, ſed de re aliquâ bonæ famæ, quam *Micha*, animo in Pontificis ornamenta intento, fecit, intelligenda crediderint. Sic enim ſe habet Verſio *Syriaca*, Latinè tradita; *vir enim Micha---fecerat Ephod &* ejus *pallium*: ſic autem Arabica, *fecerátque Micha tunicam & thoracem quibus induuntur Sacerdotes.* Cur autem Authores illi, *Theraphim* pro *Ephodis* pallio aut Pectorali, non de *URIM* potiùs ſumenda ſenſerint, rationem hanc unam acerrima atque attentiſſima cogitatio mihi

datura eſt; nempe pluſquam probabile eſt, ſacram illam *Ephodis* icunculam, cui *Theraphim* proximâ naturæ & muneris ſimilitudine acceſsêre, animos eorum minùs attentos prorſus latuiſſe.

Utcunq; hæc omnia vel minimè conſideràſſe, vel minimi habuiſſe Cl. noſtrum *Seldenum*, nimis firmo argumento ſunt verba illa quibus inſaniæ poſt natos homines maximæ notam *Michæ* & *Danitis* imprimit. *Malè cultum Dei veri & idolorũ ſeu dæmoniorum miſcuit Micha: Ephod enim & Levitam Deo vero proculdubio, Theraphim & conflatile & ſculptile Dæmoniis ſacravit. A quibus tanquam à DEO O. M. etiam Oraculum impetrârunt Danitæ, ut capite ſequente patet. Nec fidem τῷ Ephod quod ad Deum retulêre, nec τοῖς Theraphim Dæmoniorum ſeorſim habuêre idololatræ; ideóque utraque conſulenda, divino cultu utraque ſuſpicienda perperam duxêre.* Hæc ille Syntag. 1. de Diis *Syr.* cap. 2. Sed ignoſcant mihi Viri in pauciſſimis eruditi *Manes*, ſi in hâc diſcurſûs ſui fabricâ me non rimam ſed oſtium videre dixerim: nam fidem planè omnem excedit, *Micham*, qui benedictionis divinæ cupiditate & legis ſuæ zelo totus flagravit, Deum & Dæmones in ejuſdem cultûs ſocietatem vocare voluiſſe; vel *Danitas* adeò omnes ſtultitiæ & impietatis lineas ſupergreſsos, quòd Dei Oraculum conſulere vellent, nec tamen illi fidem adhibere, niſi novam à ſuffragio Dæmonis (optimi, ſi Diis placet, fidejuſſoris) authoritatem accepiſſet. Sed ſi tam perditis & profligatis ingeniis moribúsque fuiſſent *Micha* & *Danitæ*, quòd ad Dei *Ephod* & Diaboli *Theraphim* pari cultûs & fidei gradu accedere voluerint; longè magìs à fide omni recedit, DEUM iſtiuſmodi omnium ſcenarum hominibus per reſponſa ſua adeſſe & penè adblandiri voluiſſe. Miror itaque

Theodore-

Theodoretum in ſententiâ vero tam diſſimili ſtetiſſe olim: nam ille de hoc textu [*Et fecit Ephod & Theraphim*] obiter verba faciens, Ερωτ. μθ'. in *Reg.* 4. eum in hunc modum explicandum cenſuit: Τὸ μὲν Εφωδ κατ' μίμησιν τῆς ἱερατικῆς ἐνδύματος, τὸ δ' Θεραφὶμ ταῖς μαντικαῖς ὡς ἁρμόττον προῤῥήσεσιν· i. Interprete *G. Herveto*, Ephod *quidem ad imitationem veſtis ſacerdotalis*, Theraphim *verò magicis prædictionibus conveniebat.* At forſan minùs à ſenſu vocis μαντικαῖς, & *Theodoreti* mente aberrat, qui eam non de magicis ſed propheticis, i. e. divinis prædictionibus interpretatur.

Hunc Textum partibus noſtris impensè favere, ſatìs (ni me fallat animus) jam dicta probant. Nequeo tamen temperare mihi, quin & hoc unum, coronidis vice adjiciam: quòd Theologus è noſtris celeberrimus, hujus & ſuprà laudatæ Scripturæ luce victus, tam prope à vero & nobis in hoc Argumento abfuit, quòd *Theraphim* apud Gentiles, ex adverſo reſpondiſſe τῷ *URIM* apud Hebræos, illius loco à *Michâ* & *Jeroboamo* poſita, ejuſque munere nonnunquam functa fuiſſe, ultro dederit. *URIM* autem & *Theraphim* ſemper ejuſdem generalis naturæ & usûs ſimulachra, nonnunquam duo ejuſdem rei ſacræ nomina aſſerere, ei religio fuerit: forſan ne Sanctus *DEUS* per ea idola, per quæ coli noluit, ordinariè loqui crederetur. Ille verò aurâ levior ſcrupulus eſt: neque enim per ſimulachra Dæmoni inſcripta & de medio ſumpta, ſed per pura quædam & illibata, huic ſacro muneri ex præcepto divino dicata, & Angelicâ forſan vel Divinâ manu (prout & [a] tabulæ teſtimonii) fabrefacta, *DEI* Oracula tradita contendimus.

[a] Exod. 32. 16.

Sect. 5.

Aſtruitur ſententia argumentis probabilibus è Scripturâ depromptis.

ARgumenta è Scripturis deprompta quæ viribus præſtare, & ſpem victoriæ lætiorem mihi facere videbantur, veluti milites fortiores, in primâ quaſi acie diſponenda cenſui. Hiſce alia ſuccedunt paulò debiliora, utpote è Scripturis obſcurioribus elicita, quæ *probabilium* tantùm titulo me digna habere, palàm & ingenuè profiteor. Horum primum petitur è

Judic. cap. 8. com. 27.

Et fecit illud Gideon לאפוד *in Ephod, & ſtatuit illud in civitate ſuâ Hophrah.*

In cujus primo Textûs limine, duo priores nodi ſe ſolvendos præbent; nempe, *Quid hic fecit Gideon, & quali animo fecit.* Hiſce remotis, ad argumentum è Textu deducendum, orationis noſtræ pedes ſoluti eò minùs offenſi & impediti progrediantur.

Fecit itaque *Gideon* (ut primo quæſito ſatisfiat) inſtrumenta ea omnia, cultui divino inſervientia, quæ & *Micham* antea feciſſe diximus. Nempe *Ephod*, id eſt (ni fallat conjectura) veſtem eâ arte elaboratam, ut, ſi ſplendorem ſpectes, cum primo ſuo exemplari, veſte Pontificiâ, certare crederetur: Et *Theraphim* inſuper, cum ſimulachris *Cherubinorum* figuras & pompam æmulantibus. Hujuſce conjecturæ fundamenta haud infida me habere exiſtimo. Nam (1°.) Veſtis illa Pontificia (quod lippis notum) ex lino præcipuè conflata fuit: adeóque certum eſt נזמי הזהב *inaures illas aureas* (quæ *Gideoni*, re bene geſtâ contra *Midianitas*,

nitas, præmii loco cedebant) in eâ conſtituendâ partem nullam vel nulli proximam habere potuiſſe. (2°.) Simulachra in uſum religioſum ficta, ex iſtiuſmodi inauribus, receptâ ſeculi conſuetudine, antiquitus compoſuêre. Huic aſſertioni fidem adjicit Textus ille, *Geneſ.* 35. 4. *Et dederunt Jacobo, omnes qui ſecum, Deos alienos qui erant in manibus ipſorum, & הנזמים inaures quæ erant in auribus ipſorum.* Cui obſcuriori loco lucernam accendit optimam *Schindlerus*, in voc. נזם: *Tempore*, inquit, *illo monilia erant parata, ut indè idola fierent, & peculii loco haberentur: ſicut ex inauribus* (quas ex Ægyptiorum uſu geſtârunt Iſraëlitæ) *Vitulum fecit Aaron*, Exod. 32. 2, 3. *Et Ephod Gideon. Ideóque Jacob ſimul cum idolis, monilia abſcondit.* Plura de inauribus iſtis habeant curioſi apud *D. Auguſt.* Epiſt. 73. *Maimonid.* de Idololat. c. 7. §. 10. & *Grotium* in *Geneſ.* 35. 4. (3°.) Singulos qui, religionis curâ ducti, ſymbola divina formâſſe dicuntur, auri aut argenti plurimum ad opus ſuum ornandum corraſiſſe legimus. Nam *Aaron* vituli ſui conflandi gratiâ omnes populi inaures, *Micha* ducentos argenteos, & *David* ad Cherubinos ſuos componendos [a] auri puriſſimi non parùm ſibi comparavit. Nec certè mihi vel fingere datum alium in religione uſum, præter jam dictum, cui *Gideon* ingentem illam auri vim dedicare poterat: *fuit enim*, hiſtorico ſacro referente, *pondus inaurium auri quas poſtulavit, mille & ſeptingentorum aureorum.* Com. 26. At fidei planè abſonum eſt, Sacerdotem ullum, tanti ponderis *Ephode* onuſtum potiùs quàm veſtitum, religionis operibus ſe accingere potuiſſe. (4°.) Sat liquet, Iſraëlitas *Aaronis* vitulum, *Michæ* conflatile & *Gideonis* Ephod, quanquam præter Authorum conſilium,

[a] 1 Chron. 28. 18.

cultu tandem idololatrico profecutos fuiſſe. Probabile eſt itaque ea quæ uſu conſimili (fato infœlici) conſpirârunt, naturæ conſimilis communione & ſocietate cohæſiſſe. (5°.) Verſionis Arabicæ Author, textum, qui nos occupatos jam tenet, non ſine conſilio, ſic vertit: *Et conflavit illud Gideon in ſimulachrum.*

Hiſce omnibus opponet fortaſſe non nemo, quòd textus ſacer ſatìs verborum meorum vanitatem redarguat; qui *Gideonem* aureos ſuos in *Ephod* (non in *Cherubinos* aut *Theraphim*) feciſſe aſſerit. Ideóq; imagines ullas ab *Ephode* diverſas, ipſe fingam, non *Gideon.*

Reſpondeo. Ità quidem textum à pleriſque Interpretibus reddi, non ſum neſcius: nec ab iis diverſa abit verſio noſtra *Anglicana*, quæ ſic habet, And Gideon made an Ephod thereof, ex inauribus nempe, quarum commate præcedente mentio facta eſt. At forſan Viri illi docti verſiones ſuas non adeò ſeverè ad veritatem Hebraicam eo in loco exegerunt. Ità enim in fonte legimus ויעש אתו הגרעון לאפור *& Gideon fecit illud* [puta זהב aurum] *propter Ephod* (nam ità *Hebræorum* ל quando præfixi locum habet frequenter ſignificat) i. e. formavit aurum in *Theraphim* & *Cherubim*, *Ephodis* gratiâ: nam ut Sacerdos, non niſi *Ephode* ornatus, figuras priores conſuleret & ad poſteriores accederet, in legem & morem tranſiit. Si hic ſenſus obtineat, locum huic ἄδελφον habeamus, 1 *Reg.* 6. 16. *Et ſtruxit illi*, [ſcil. templo] *viginti cubitos*, לרבר לקדש הקדשים: ubi nos & alii ל tribuimus poteſtatem vocis *propter*; ità tranſferentes, Even for the Oracle, even for the moſt holy place. Simile exemplum dabit *Judic.* 6. 31. *Num* לבעל *pro Baale litigabitis?* & *Job.* 13. 7. הלאל *Num pro Deo loquemini vanitatem?* vid. & cap. 19. 17. & 37. 1. Sed

ſi hæc

ſi hæc duri aliquid & coacti habeant, dici poſſit cum S. *Auguſtino*, *Ephod*, propter eminentiam & dignitatem ſuam, pro omnibus aliis nominis minoris ornamentis, ad Sacrarium aut Sacerdotem ſpectantibus, hoc in loco ſumendum eſſe. Nam occurrunt nonnunquam in Scriptis divinis, *Urim* & *Thummim* nullâ mentione factâ τῦ *Ephod* & *Coſchen*; aliquando *Ephod* ſine mentione τῦ *Urim*. 1 *Sam.* 23. 9. quoniam hæc omnia connubio & fœdere fideliſſimo conjungebantur. Quidni itaque *Ephod* hîc ſenſu complexo accipiamus; & eâdem fiduciâ, *Theraphim* vocis illius ambitu hoc in textu, quâ *Urim* in alio, contineri aſſeramus?

Si jam de *Gideonis* animo, *Ephod*, & quæ alia eo nomine cenſenda ſint, fabricantis, dubium moveat Lector; id certè eximiæ ſuæ pietati & in Deum gratitudini, cujus auſpiciis tam lætam de *Midianitis* victoriam reportavit, deberi credo, ut eum candido ſimplicíque animo, quamvis eventu nigro & triſti, hæc omnia feciſſe ſentiamus. Nam eo forſan boni viri conſilia collineârunt, ut victoriæ ſuæ memoriam, per monimenta quædam ex hoſtium manubiis & ſpoliis facta, & rerum ſacrarum ſimilitudinem præferentia, poſteritati conſecraret: vel (quod propius fidem eſt) ut zeli & gaudii exceſſu jam motus, figuras *Cherubinorum*, *Ephodis* ejúſque *Urim* vel *Theraphim*, in ſimulachris ſuis effingeret; quò Dominum Exercituum, cui palmas ſuas debuit, non publicè tantùm ſed & privatim, ſecundùm Tabernaculi uſum conſuleret & adoraret. Eandem ſententiam ratam habuit *S. Auguſtinus*, lib. 7. Qu. in Jud. *In eo*, inquit, *fuit peccatum Gideon, quòd extra Dei Tabernaculum fecerit aliquid ſimile ubi Deus coleretur, non quòd ſolido auro, velut ad adorandum, conſtituerit Ephod.* Sed veriſimile eſt *Gideonem* (qui imperii ſummam

ſummam jam tenuit) *Ephod* & annexa ſimulachra, conſilii divini, rebus ità poſtulantibus, capiendi gratiâ, imprimis fabricâſſe. Cui ſententiæ lucis & roboris non parùm fœnerant S. *Theodoreti* verba, in *Judic.* Q. 17. Ὁ μέντοι τοῦ Γεδεὼν σκοπὸς οὐκ εἰς ἀσέβειαν ἀπέκλινεν· ἀλλ' ὡς ἄρχων καὶ στρατηγὸς ἐβούλετο διὰ τοῦ Ἐφὼδ τὸ πραχθέον μαθεῖν· i. *Gideonis intentio minimè vergebat ad impietatem; ſed cùm eſſet princeps & dux Exercitûs, volebat cognoſcere per Ephod quid facto opus eſſet.* Eidem ſententiæ doctiſſimum *Schindlerum* manum dediſſe liquet è verbis ſuis in voc. אפד. Ubi textu noſtro [*& fecit illud Gideon in Ephod*] obiter laudato, addit, *Eſt ſpecies divinationis ſimilis ſacro Ephod.* Nempe, probè novit *Gideon*, Deum *Ephodis* Oraculum regni ducibus proprium feciſſe; & illud non ad frivola vulgi, ſed graviora regni dubia ſolvendum inſtituiſſe. Juxta id quod legimus in *Maſſec. Sotah*, אין שואלין אלא צבור או מלך *Nulli fas eſt conſulere illud*, [Oraculum Urim] *niſi Congregationi aut Regi.* Cùm itaque *Gideon* ad regni clavum ſederet, ut publicum *Ephodis* Oraculum (tanquam cynoſuram, turbidis præſertim temporibus, apprime neceſſarium) ad curſum ſuum dirigendum, præſens haberet; forſan non minùs populi ſalutem quâm loci ſui dignitatem poſtulare exiſtimavit. In tam blandam & mitem de *Gideone* ſententiam inclinat animus, quoniam, reclamante adeò ratione & charitate omni, ſentire non poſſim *Gideonem* cœli Majeſtatem ità in os lædere voluiſſe, ut ſimulachrum, *Ephodis* ſui titulo decoratum, ad cultum idololatricum; & ſpolia hoſtibus, Deo auſpice, erepta, Diabolo dedicaret: quaſi in animo haberet de Deo & hoſtibus ſuis, unâ operâ, ſimul triumphare.

Cùm itaque vero ſimillimum ſit *Gideonis* & *Michæ* factum

factum atque animum non multùm ab invicem abiîſſe; & utroſque imagines aliquas aureas & argenteas (*Cherubim* forſan & *Theraphim*) eáſque divinandi & Tabernaculi vaſa imitandi ſtudio, arte & opere *Moſaico* perfeciſſe: indè conjecturam facere liceat, Pontificis *Ephod* (exemplar illud ad cujus ſimilitudinem ſua omnia formavit *Gideon*) imaginem unam aut alteram intus habuiſſe. Quòd enim *Gideon* à Tabernaculi formâ & uſu, in inſtitutis ſuis religioſis, vel latum unguem recedere prudens ſciénſque voluerit, illius tam clara & teſtata fides & pietas, ut credam, minimè patiuntur. Atque hoc primum argumentum eſt ex eorum claſſe, quæ probabilium titulo diſtinguere viſum eſt.

Secundó, Si Sacra Monumenta evolvamus, obſervatu facile eſt, viros & fœminas, *Judæos* & *Iſraëlitas*, bonos juxta & malos, quovis ſeculo, ſummo τῷ *Theraphim* affectu & admiratione ductos fuiſſe. Cùm enim *Rachel* ſe fugâ furtivâ Patri ſubduxerit, *Theraphim* affectu religioſo (vel, ſi magìs placeat, ſuperſtitioſo) proſecuta, dolo pluſquam fœmineo uſa eſt, non ut Patris ſui aurum, monilia, vel alia aliqua in domo ejus, pretioſi nominis, ſed ut illius *Theraphim* poſſideret. Nam veritati prorſus diſſimile eſt, *Rachelem* ea ſuffuratam fuiſſe ut *Labanis* ſtudia ab idololatriâ avocaret, (quod [a] *Theodoreto* aliíſque placet) vel ne eorum inſpectione augurando cognoſceret ille, quodnam iter inſtitueret *Jacob*: nam *Labanus* alia ſibi idola parvo negotio comparare poterat, & *Rachel*, longè minore, ea vel in viâ abſcondere, vel in *Euphratis* profluentem abjicere: neque ſi eo tantùm fine id fecerit, opus erat ea integrum ſeptiduum, non itineris tantùm ſed & fugæ ſuæ impedi-

[a] Τπολαμβάνω ἐγὼ ὅτι καὶ τὸν πατέρα τῶν δαιμονίων ἀλλοτριῶσαι βουλομένη, σοφὸν λόγον ἀνηῦρε [Θεσφόρημα] Interrog. 90. in Gen.

impedimenta retinere. Quali verò (ut ad vivos aſcendat oratio) ægritudine afficitur *Laban*, jam (deliciis ſuis) *Theraphim* ſpoliatus! quàm omni ratione obnixè id agit ut ea denuò recuperaret! quàm increpat *Jacobum*, quaſi violatis juſtitiæ & hoſpitii legibus, ea poſſidentem, verbis irâ & religione temperatis! *Quare* inquit, *furatus es Elohim*, maximos Deorum meorum? prout verſio *Copt.* teſtante *Kirchero*, emphaticè reddit. Neque *Jacobum* ipſum, quem *Laban* furti illius reum fecerat, *Theraphim* nullius æſtimâſſe, probat reſponſio ejus, Gen. 31. 32. *Apud quemcunque ea inveneris, capitis pœnam ab eo exigas.* Quaſi credidiſſet tanti ſacrilegii maculam, modò familiæ ſuæ illatam, non niſi furis ipſius ſanguine deleri potuiſſe. *Micham* etiam, (quem veri Numinis cultui devotum probavimus) animi valde diſcruciatum & religioſis quibuſdam intemperiis agitatum legimus, cùm *Danitæ Theraphim* ejus manu armatâ ſurripuiſſent: omnia ſtatim clamoribus & querelis ſuis miſcuit: imò ea vel vitæ periculo redimere non grave habuiſſe videtur. *Judic.* 18. 15. Apud *Ægyptios* etiam, à profundiſſimâ antiquitatis memoriâ, obtinuit uſus *Serapum*, id eſt, imaguncularum, ejuſdem muneris, figuræ, & (quod alibi oſtendimus) nominis, cum *Theraphim:* quæ & *Moſis* ſeculo, *templa, vicos, angulos, domos, ſemitas,* omnia impleverant: niſi quis [a] *Kircheri*, hæc è Scriptoribus & monumentis *Ægypti* antiquiſſimis teſtantis, fidem elevet. Populum etiam *Iſraëliticum*, à primis uſque gentis incunabulis, *Theraphim*, rerum ſacrarum & deſiderabilium numero poſuiſſe, indè probabiliter colligamus; quòd conſtet *Rachelem*, & forſan *Jacobum*, unde genus repetebant *Iſraëlitæ*, ea ſummo in

[a] Oedip. Ægypt. P. 1. p. 258.

in pretio & honore habuiſſe: adeò ut eorum filii uſum & amorem תרפים *Theraphim* cum ipſo lacte & primis parentum monitis hauſiſſe cenſeantur. Sed rei hujuſce fides indè magìs manifeſta eſt, quòd *Danis* Filii, cùm de *Michæ Theraphim* famam accepiſſent, eum ſtatim adeunt, ut conſilium de rebus ſuis in ambiguo ſitis à *DEO* impetrârent. Ex itinere verò reduces, jus in viribus habentes, conſilia de iis auferendis repentè ineunt, *Judic.* 18. 14, 15. in domum ſuam facto agmine irruunt, & *Theraphim* indè *Michæ* invito eripiunt. Deinde, Propheta *Hoſeas* inter cætera quæ *Iſraëlitas* plurimi facere, & quorum deſiderium eos impotentes laturos norat, *Theraphim* numeravit. *Hoſ.* 3. 4. Neq; *Iſraëlitis* ſolis, ſed & *Babyloniis*, *Chaldæis*, *Syris*, ſua fuiſſe *Theraphim*, ſat liquet è Scripturis ſupra allatis; non niſi quorundam nauſeâ reponendis.

Cùm itaque hujuſmodi ſimulachra (præ aliis omnibus) antiquitate ſummâ, receptione catholicâ, & Oraculorum traditione, tanquam triplici funè, hominum cujuſcunque cenſûs & ingenii affectus ſibi devinctos tenuerint; credi non poſſit rudiorem *Hebræorum* plebeculam repentina ab iis divortia, animo æquo facilíque ferre potuiſſe. Ideoque ſeculi *Moſaici* mores atque indoles magìs ſuadebant, ut *DEUS* antiquiſquiſſimum תרפים *Theraphim* uſum (paulò emendatum) in Pectoralis *URIM* conſervâret *Iſraëlitis*, quàm forſan omnes alios ritus *Moſaicos*, quos, *Sect.* 7. è ſeculi illius conſuetudine aliquâ pertinaci originem petiîſſe probaturi ſumus.

Tertió. Modò Scripturas, quæ ritus ullos hoc Oraculum ſpectantes memoriæ mandârunt, in unum conferamus; nos facilè perſuaſos habeamus, Sacerdotem faciem ſuam versùs *Arcam* aut Tabernaculum, inter conſuetu-

conſulendum, plurimùm direxiſſe. Hunc ritum innuit textus ille, *Judic.* 20. 27, 28. *Et filii Iſraël interrogârunt Dominum (nam Arca fœderis Dei erat ibi, in diebus illis) & Phinehas, filius Eleazar, filii Aaronis, ſtabat ante eam, in diebus illis; dicens, Num addam ultra egredi ad bellum contra filios Benjamin fratris mei, an deſiſtam? Reſpondit Dominus, aſcendite, &c.* Qui locus *Iſraëlitas*, res ſuas Dei conſilio tradituros, coram *Arcâ* ſtare ſolitos, extra dubium ponit: eos autem Dei conſilium, mediante *Urim* & *Phineazi* miniſterio dandum, tunc temporis expectâſſe, certum habent quotquot Interpretum titulo inclareſcunt. *Saulus* etiam, cùm ei in animo eſſet Dei reſponſum per *URIM* quærere, 1 *Sam.* 14. 18. *Arcam Dei* ſibi propiùs admoveri jubet. Ubi *Arcam* plerique de Arcâ fœderis intelligendam ſentiunt. Et com. 36. & 37. cùm *Ahijah* Sacerdos, in periculoſæ aleæ negotio, conſilium divinum expetere ſtatuiſſet, *Appropinquemus* inquit, *huc ad Deum:* h. e. ni fallar, Arcam, aut aliud aliquod præſentiæ divinæ ſymbolum aut locum. *Iſraëlitæ* etiam ſeſe ad *Shilo*, ubi Arca Dei poſita erat, contuliſſe, & à Deo conſilium in re bellicâ, per *URIM* (uti plurium fert opinio) afferendum, petiſſe dicuntur. *Judic.* 20. 18. Atque hunc ritum eò ſacratiorem forſan habuerint Sacerdotes populíque Duces, quoniam mandatum dediſſet Deus, ut *Eleazar interrogaret de judicio Urim CORAM DOMINO*, *Num.* 27. 21. i. e. *coram Arcâ* vel Tabernaculo: nam Textus ſacer, optimus ſui Interpres, hunc ſenſum phraſi illi, ſæpius alibi uſurpatæ, tribuendum docet. viz. *Exod.* 16. 33. *Accipe urnulam — & repone eam CORAM DOMINO:* quorum verborum vice, *coram Teſtimonio*, h. e. *coram Arcâ Domini*, verſ. præced.

ced. legimus. Et 2 *Sam.* 6. 5. ubi *Davidis* coram *Arcâ* geſtientis hiſtoria occurrit, dicitur, quòd *David & univerſus populus ludebant coram Domino.* i. e. *Arcâ*, ſine dubio. Senſu ſimili phraſis ea ſumi creditur, *Joſh.* 4. 13. Plura exempla (ut nos feriemur) dabit *Bertramus* de Rep. Jud. c. 15. Ubi *CORAM DOMINO* vel *AD DOMINUM*, inquit, *ſunt formulæ loquendi quæ ferè ſemper* de Arcâ *ſunt intelligendæ. Ut Joſh.* 24. 1. *Judic.* 2. 5. *&* 11. 11. *&* 20. 1. *&* 1 *Sam.* 6. 20. *&* 10. 17, 19. *& cap.* 11. 15. *&* 14. 36. *vel* de Tabernaculo, 1 *Sam.* 21. 7. Ne verò quod de hoc *Ephodis* conſulendi ritu dictum eſt, quiſpiam in ſuſpicionem falſi traheret, ob exemplum *Davidis*, quem reſponſa à Deo per *Ephod* frequenter petiiſſe conſtat, cùm magno terrarum intervallo ab Arcâ & Tabernaculo disjungeretur; monendum eſt, *Davidis* in exilium jam miſſi conditionem, *Davidis* perſonam crimine omni liberare. Cùm enim neceſſitas urgeret, Viri ſancti extra locum Lege præſcriptum Sacra facere, & ulla legis ceremonialis vincula ſolvere, fas olim habuêre. Non obſtat itaque *Davidis* profugi exemplum, quo minùs directionem faciei versùs Arcam aut Tabernaculum, cum ritibus aliis à Sacerdote, cùm Oraculum *URIM* ſcitatum iret, plurimùm obſervatis annumeremus.

Hujus autem ritûs, cùm Sacerdos è Pectoralis Oraculo reſponſa expectaret, tam ſanctè obſervati, rationem hanc unicam cogitationes meæ ſecundæ reddendam ſuggerunt. *DEUS* antiqua *Theraphim*, ſub novo τῦ *URIM* titulo, *Iſraëlitis*, pro more ſeculi conſulenda reſervavit: ne verò Sacerdos, cùm Pectoralis ſui *Theraphim* interrogaret, à Dæmone, ſtellarum influxu, aut incerto Numine, more Gentium, reſponſa Prophetica petere aut accipere inſulſæ plebeculæ videretur;

deretur; curatum eſt ut Sacerdos, ſacro illo defungens munere, versùs præſentiæ divinæ ſymbola ſeſe dirigeret, ut ipſe corporis ſui ſitus Se *Theraphim* ejus, *DEI* ſolius nomine interrogare & à *DEO* vero pacis & veritatis reſponſum expectare teſtaretur: Atque hanc rationem baſin eò firmiorem habere cenſeo, quoniam *Iſraëlitæ* ritus alios, qui à vetere aliquo ſeculi uſu anſam & originem accepêre, *Coram Domino*, i. e. Arcâ vel Tabernaculo peragere tenebantur: quò nempe ſe non in Dæmonis ultra ſed Dei honorem ſacra illa vetera celebrare, teſtatum facerent. Quam quidem aſſertionem variis exemplis probare, operis non multi eſſet, niſi quòd pedes mei per aurea illa poma nimis extra cursûs deſtinati limites ducerentur.

Quartó. Spiritus S. eundem loquendi modum & legem ubique inviolatam ſervat, cùm de *Theraphim*, *Cherubim*, *Urim* & *Thummim*, ſermonem facit. De iis enim omnibus de improviſo & Lectore non præmonito mentionem infert. Nam *Rachelem* Patris ſui *Theraphim* furto accepiſſe narrat, cùm ne minimum de rei illius naturâ & figurâ verbum illi hiſtoriolæ præmiſiſſet. Deum etiam ad orientem horti *Edenis Cherubinos* poſuiſſe refert, *Gen.* 3. 24. at ne tenuem antea de eorum formis auram in ſcriptis Θεοπνεύστοις ſpirantem inveniamus. Legimus etiam *Exod.* 28. 30. Deum *Moſi* præcepiſſe *ut daret in Pectorale Urim & Thummim*, cùm nè ſyllabam quidem ad rerum earum conditionem enarrandum præmiſiſſet. Unde bene in textum illum annotavit. *R. Bechai* ונזכרו כלשון וישכן מקרם לגן עדן את הכרובים וגו *Eſt locutio qualis in illo*, collocavit ad orientem Paradiſi Cherubim, *quorum creationis antea non recordatur*. Sed magis in rem noſtram cedit obſervare, Scripturam ſacram, *Theraphim*

raphim, Cherubim, Urim & Thummim, nullâ unquam periphraſi, titulis nullis præterquam celeberrimis illis, nobis deſcripta exhibere. Ethnicorum Symbola religioſa, nunc *Elohim*, nunc ſimulachra, nunc gentium abominationes, alibi aurum aut ſaxum in Dei Scriptis appellantur: at rerum earum, quas dixi, nomina, quaſi virtute quâdam divinâ pollerent, Scriptores ſacri mutare, religioni habuiſſe videantur.

E dictis, ni fallat cæcum cauſæ noſtræ ſtudium, duo hæc haud inconſultò colligamus. Primó. Quòd res illæ ſacra quædam inſtrumenta eſſent, quorum formam & uſum Iſraëlitæ ſatis ſine Interpretis ope cognitam & perſpectam habuêre. Secundó. Quòd ea omnia in generali conceptu imaginis aut ſculptilis, in uſum & myſterium religioſum ſepoſiti, ſe mutuò amplecterentur & convenirent. Nam id tantùm in causâ fuiſſe videtur, cur Scriptores divini ſacra illa, nominibus eorum potiùs munera quàm formas referentibus, notare, ſatius duxerint; ne ſcilicet populus *Iſraëliticus* (cujus fides in Deum in præcipiti & lubrico ſemper ſtetit) audito frequenter imaginum nomine, eas vel veri Dei effigies, vel Numinis alicujus fictitii ſymbola ſomniaret: adeóque in Gentium errores aut cultûs ethnici deſiderium ſenſim & incautus prolaberetur. Hiſce etenim malis, è religioſo imaginum uſu oriundis, nullo fœliciore medio occurrendum erat, quàm ſi imagines illæ nominibus non à materiâ aut formâ ſed munere & uſu deſumptis perpetuò deſcriberentur. Nam tituli illi ſuperſtitioſos vulgi errores, ſi fortè naſcentes, refellere, & eorum animos à craſsâ ſimulachri materiâ ad rei cœleſtis, cujus figura & index fuit, contemplationem ducere poſſent & elevare. Nemini itaque mirum videri debeat quòd Scriptura Sacra materiam ſi-

mul & formam veterum apud Patres *Theraphim*, *Moſaicorum Cherubinorum*, *Urim* etiam & *Thummim*, ſilentio pluſquam myſtico texerit, & (de iis loquens) ab *imaginis*, ceu verbi malè ominati, mentione abſtinuerit: nam à frequente nominis illius uſu, tanquam ab aurâ minùs ſalubri, aliquam morum aut dogmatum corruptelam hauſiſſet forſan populus *Iſraëliticus*, qui à morbo idololatriæ in Ægypto concepto nondum plenè convaluiſſet. Ut rem in pauca conferam: cùm apertum nobis & liquidum ſit, *Cherubim* & *Theraphim* ſimulachra fuiſſe, rerum aut animalium quorundam figuras imitantia, quanquam ob rationes jam dictas, nomina ſemper non à naturâ ſuâ generali, ſed ſpeciali munere reportârint; quidni etiam *Urim* & *Thummim* in imaginum numerum referenda cenſeamus, quamvis ob cauſas non diſſimiles eo titulo nuſquam appellentur? nam aliter haud facilè quis dixerit, cur Scriptores ſacri ab omni vel materiæ vel formæ eorum deſcriptione, manus tam ſtudiosè ſemper cohibuerint.

Quintò. Satis è Scripturis liquet *DEUM* aliquos ſeculi mores *Iſraëlitis*, ob inſuperabilem ſuam σκληροκαρδίαν & majoris alicujus mali vitandi causâ, permiſiſſe. Quum enim *DEI* regimen & *Samuelis* monita parvi pendentes, Regem ſibi dari, ad morem Gentium conterminarum (κακοζηλίας ſtudio occæcati) enixè poſtularent; *DEUS* [a] penè invitus ſe exorari paſſus eſt, & (quòd Patres conſulti ſolent) filiorum ſuorum proterviam non facilè corrigendam leniter tulit, ne in mala pejora ruerent niſi eorum votis annuiſſet: quamvis Dei honori & populi commodo magis conſultum fuiſſet, ſi molli imperii divini jugo cervices nunquam ſubtraxiſſent. Cùm etiam divortia (quæ apud multos populos

[a] Hoſ. 13. 10.

los maturè invaluiſſe conſtat, è *Judic.* 15. 2. *Eſth.* 1. 19.) in ipſum Dei peculium cum polygamiâ irrepſerant, & è gente tam pertinaci & refractariâ tolli, ſine malo graviore vix poſſe videretur; *DEUS* effræni gentis *Iſraëliticæ* licentiæ nonnihil compeſcendæ legem tradidit, eam autem prorſus de medio tollere non voluit, eò quòd indomita illa juvenca arctioribus conjugii vinculis quàm olim, ſe conſtringi nullatenus pateretur. Tot ſunt aliæ leges ritúsque (extra Argumenti præſentis pomœria poſitæ) è *Judæorum* potiùs proterviâ quàm Dei beneplacito oriundæ; quòd *Juſtinus M.* contra *Tryphonem*, è præceptis à Deo datis quædam vocet φύσει καὶ αἰώνια καλὰ *ſuâpte naturâ & ſemper bona*, *quædam* πρὸς σκληροκαρδίαν τοῦ λαοῦ διαταχθέντα, *ob duritiem tantùm populi tradita.*

Cùm itaque conſtet *DEUM*, ob ferreum populi nervum in meliora minimè flectendum, plurima olim in uſu, etiam in mali confiniis poſita, *Iſraëlitis* rigido ſilice durioribus conceſſiſſe; non ſine ratione credimus Eum antiquum & (in ſe) innocuum illum Oracula è *Theraphim* petendi morem, ſub certis tamen conditionibus, populi ruditati indulſiſſe: cùm præſertim ipsâ hâc luce clarius ſit, omnes cujuſcunque loci & ingenii homines, à primâ antiquitate, affectu propenſiſſimo τοῖς *Theraphim* adhæſiſſe.

Atque hæc ea argumenta ſunt è Scripturis petita, quæ *Probabilium* tantùm fide titulóque digna me habere profeſſus ſum. Si itaque, poſtquam in ſeverâ rationis lance ea Lector rutinaverit, haud adeò multum ponderis apud eum habitura ſint; hoc ſaltem ab æquitate ſuâ mihi ſpondere liceat, ne eorum gratiâ, argumenta mea alia iniquiore cenſurâ vexet, priuſquam eorum momenta ſeriò penſitaverit.

Sect. 6.

Sententia de naturâ URIM tradita firmatur teſtimonio Phil. Judæi, Aben-Ezræ, & Chriſtophori Caſtri.

QUamvìs tam luculenta Scripturæ teſtimonia mihi penitus perſuadeant, ſententiam meam veram eſſe, vel ſaltem quâvis aliâ veritati propiorem; quò minùs tamen Scripturas in partes meas trahere potiùs quàm ducere, & nubem ſolummodo è craſſioribus rerum ſacrarum conceptibus natam amplecti, videar, eam doctorum etiam quorundam teſtimoniis communitam dabo.

Hîc verò me inter libros & literatos hoſpitem adeò, dolens fateor, quòd, ſi duos aut tres eósque paucis admodum de hoc Oraculo diſſerentes eximam, me nullos qui mecum in hoc Argumento ſentiant vidiſſe contigerit. Horum autem primus eſt *Philo Judæus*, qui *Lib. 3. de Vit. Moſ. m. p. 670.* de Rationali loquens, hæc habet, Τὸ δ' Λογιον τετράγωνον διπλῆν κατεσκεύαζετο, ὡσανεὶ βάσις, ἵνα δύο ἀρετὰς ἀγαλματοφορῇ, δήλωσίν τε καὶ ἀλήθειαν. Quod quidem teſtimonium (nè quid de meo *Philoni* aſſuere videar) malim verbis *Rob. Heggi* noſtratis, quàm propriis, Latinè reddere. Ità verò tranſtulit ille, Lect. 4. in aliquot ſacræ paginæ loca; *Rationale factum erat quadrangulum & duplum, tanquam baſis deſtinatum, & imagines duarum virtutum ferens, Doctrinæ vel Manifeſtationis & Veritatis.* Parcatur Authori noſtro *Philonis* teſtimonium transferenti, ſi verbum verbo non reddiderit: id enim linguæ Romanæ anguſtia & ſenſûs abundantia minimè ferebant. Ut itaque plenum verbis ſuis lumen afferam, hoc (ni me falſum habeam)

am) ſibi voluit *Philo*, "Λόγιον eo fine duplex factum "eſt, ut illius fundum vel medium eò fœliciùs dua-"bus imaginibus ferendis inſerviret: quæ quidem ima-"gines *Manifeſtatio* & *Veritas* dictæ ſunt, vel quòd "harum qualitatum ſymbola eſſent & typi, vel quòd "eâ virtute divinâ quandoque præditæ, qua verita-"tem manifeſtam facere poſſent. Certè ni hic fuerit *Philonis* ſenſus, juxta cum ignaris maximè me ſcire ingenuè fateor, cur Λόγιον ſimulachrum aliquod geſtare, multò minùs cur illud ἀρετὰς ἀγαλματοφορεῖν, virtutes quaſi in imaginibus ferre dixerit.

Hîc forſan Lector hunc nobis injiciet ſcrupulum, quòd *Philo* (vel tortus quidem à nobis) ſe noſtrum fateri nolit: nam pueri literis *Græcorum* elementariis imbuti probè norunt eos ἀγάλματα appellare non ſimulachra tantùm, verùm etiam pocula, vaſa rariora, veſtes & res alias cujuſcunque nominis. At ſcrupulus ille pedes noſtros non multùm offendit: nam & nôrunt *pueri* Græcos ἀγαλμάτων nomine ſimulachra *frequentiùs* denotare ſolitos; nec ſciunt *viri* cur verbum illud *Philonis*, ſenſu illo qui magìs uſu tritus eſt, eo ſaltem in loco, interpretari non liceat.

Si quis ingenii plus æquo curioſi hîc à me quærat, quid rei erat quòd *Philo* verbis tam obſcuris & vix dimidiatam veritatem referentibus, de Pectoralis Oraculo, primo Oeconomiæ Moſaicæ decore & gloriâ, loquutus fuerit? In expedito reſponſio eſt: *Judæus* erat *Philo*, qui forſan è communi gentis ſuæ indole, & immani quo flagravit cultûs Ethnici odio, ab ipsâ penè umbrâ & nomine *imaginis*, in ſacris præſertim, adeò totus abhorruerit, quòd, (veritate quidem ipsâ confeſſionem penè exprimente) religionem ſuam ullum cum ſimulachro aliquo commercium habuiſſe, palàm

& apertè confiteri noluit. Quæ quidem ratio eò faciliorem apud me locum invenit, eò quòd *Philo* alibi de *Urim* & *Thummim* dicturus, vocibus usus sit nocte & mysterio plenis; ea tantùm ἀπὸ ὑφάσματος appellans, *Lib. 2. de Monarch. p.* 824. nimirum ne si nudam & simplicem veritatem efferret, religionis suæ honori & reverentiæ apud suos, quibus tunc temporis idoli nomen cane magis & angue odiosum nôrat, minùs prospexisse videretur. Et à veritate forsan non longè abiturus est qui *Josephum*, eadem penè in consilio habuisse dixerit, cùm fortè de *Cherubinis*, sanctis illis imaginibus, ei sermo incidisset: in iis enim describendis arte & ingenio tam vafro usus est, ut satis pateat eum (si ità libitum fuisset) eos expressiùs apertiúsq; describere potuisse. Dicit nempe 3. *Antiq. 6.* eos fuisse *animalia volucria, novâ specie, nec cuiquam mortalium visa:* & quasi nimiâ loquendi libertate usus, hoc in loco incautus peccâsset, de iis tanquam de mysteriis differit, Antiq. lib. 8. cap. 2. Ubi, inquit, *Hæ* Cherubinorum *effigies quânam specie fuerint, nemo vel conjicere potest vel eloqui.* Noluit forsan *Cherubinorum* figuras, verbis simplicibus & apertam frontem gerentibus depictas dare, ne Religio patria, gratiâ imaginum, figurâ præsertim tam monstrosâ & insolenti fictarum, popularibus suis minùs grata veniret, vel ne Gentiles æmuli eam convitiis & dicteriis eo nomine læderent & lacerarent. Sed me in viam, unde paululùm aberravi, jam referam.

Unum alium è *Judæorum* gente, haud ex infimo doctorum subsellio virum, *Aben-Ezram*, mihi reperire contigit, qui *Urim* & *Thummim*, imagines, (si minùs & *Theraphim*) fuisse, quamvis *Philonis* more, verbis subobscuris asserit. Nam, referente *Maimonide*

monide apud [a] *Buxtorfium, existimavit ea fuisse* מעשה אומן כסף וזהב *opus argentifabri vel aurifabri, & simile quid illis figuris* שיעשו בעלי הכוכבים לרעת מחשבת השואל *quæ faciunt Astrologi ad sciendum cogitationem ejus qui interrogat.* Ubi per *figuras quas Astrologi faciunt*, Theraphim proculdubio intellexit: nam eâ voce, *Kirchero* teste, *Aben-Ezra* imagines tantùm arte astrologicâ, i. e. *cœli astrorúmque certâ observatione confectas, ritu Ægyptiaco sacratas, ad augurandi divinandique usum sepositas, significari arbitratus est.* Neq; *Kircherum* spurios solummodo capitis sui fœtus in *Aben-Ezræ* sinu fovendos posuisse, sat liquet ex ipsis Rabbini verbis (si animus otiúmque ferant, à Lectore consulendis) in *Genes.* 31. & à *Kirchero* citatis, *Oedip. Ægypt. Tom.* 1. *Syn.* 4. *cap.* 3.

[a] *Hist. Urim & Thum. c.* 2.

Frontis etiam & fiduciæ nonnihil mihi hæc meditanti addidêre verba *Christophori Castri*, Viri literis haud leviter imbuti, qui ante annos plus minùs sexaginta scripsit. Ille, *Lib.* 3. *de Vaticinio. cap.* 3. de hoc celeberrimi nominis Oraculo obiter loquens, sic sensum suum effert, nostro penè consonum & parallelum. *Erant* Urim *&* Thummim, *iidem qui* Theraphim, *per quæ interrogabatur de futuris.* Theraphim *autem imagunculæ erant seu idola, quæ interrogata responsa dabant voce manifestâ. Quia ergò Deus voluit populum illum ablactare, & à ritibus gentium & Dæmonum cultu suaviter avocare; sicut reliquit eis tam varia sacrificiorum genera, quæ Dæmoni priùs exhibebantur, posteriùs Deo præstabantur; ità modos illos admirandos, quibus Dæmones se hominibus admirabiles ostendebant prædicendi futura & occulta revelandi, conservavit Israëlitis; sed* per *Deum ipsum &* in *illius honorem hu-*

juſmodi erant Oracula, ſortes, emina, oſtenta & viſa prophetica: in his numerantur Theraphim, *pro quibus dedit illis* Urim *&* Thummim, *ſed medio Summo Sacerdote, ut occaſio plebi ignoranti removeretur, uti idola, ea colendi. Erant igitur duo parvula ſimulachra affabrè facta vel Dei manu, vel artificum ornamentorum, quæ ferebat Sacerdos inter plicas Rationalis, & quoties aliquid erat interrogandum efferebat: per illa verò Deus vel Angelus nomine Dei, clarè & perſpicuè, quid agendum quidve non agendum reſpondebat: & propter ſermonis perſpicuitatem quo manifeſtabantur reſponſa; & propter veritatem dicti aut promiſſi certò complendi, unum dicebatur* URIM, illuminationes, perſpicuitates; *alterum* THUMMIM, conſummationes, completiones, & veritates; *quò de reſponſo complendo certiores redirent interrogantes. Dum autem Sacerdos ea idolula oſtendebat, veriſimile eſt, ea emicare aut coruſcare ſolita, ad captandam populi attentionem, & ad ingenerandam admirationem, quæ Deo vero eos conjungeret, quaſi tantorum miraculorum auctori.*

Hujuſce viri eruditiſſimi teſtimonium verbis tam diſertis conceptum, dum mihi vehementer gratulor, id unum me angit maximè, quod Scripturæ loca omnia, (præter textum *Hoſeæ*, cujus antea mentionem habui, levi tactum brachio) argumenta omnia, & ſingula veterum ſuffragia (quorum ſcientiam magno redemptam velim) quæ animum ſuum huic opinioni devinctum tenuêre, tacitus præterierit. Et certè mihi ſæpe & centies mirari ſubit, quî factum ſit quòd ſententiam, novitatis (in theologiâ præſertim exoſæ adeò) tam certò inſimulandam, ratione & fiduciâ, pari librâ temperatis, firmatam non protulerit. Sed fortaſſe eâ veritatis luce ſibi ſplendere viſa eſt, quòd proba-

probationis alicujus facem ei præferre minùs neceſſarium habuerit. Interea loci tantæ fiduciæ pœnas pendit ſeveriſſimas; dum Scriptorum pars longè maxima ſententiam ſuam ſannis & ſibilis potiùs quàm refutatione operosâ dignam hactenus duxerit; alii verò probra ei ingreſſerint, quaſi vix ſatis ſano dum hæc ſcripſerit. Me quod attinet, quanquam è jam dictis & ſuo loco dicendis ſatis pateat, Authorem illum vix ultra primum Oraculi hujuſce corticem (ſit duriori metaphoræ venia) penetrâſſe, eúmque plurima non minùs veritate, quàm cætera probatione, deſtituta protuliſſe credam; tanti tamen apud me ſunt viri literis inſtructiſſimi verba, quòd digniſſima judicaverim quorum momenta, priuſquam progrediar, æquis ponderibus examinarem.

Imprimis itaque me in illius de naturâ τῶ *URIM*, & ejus origine ſententiam, pedibus haud cunctabundis infero; quam nempe ſolidam & firmam adeò, tot argumentis, ſpecioſis ſaltem, me probare poſſe confido. Quamvis autem æqualem certitudinem in iis quæ de horum idolulorum divinâ formatione, ſplendore inſolito, eorum inter conſulendum in apricum prolatione, certo uſu & numero, animo fidente dixit, deſiderem; ea tamen ſummo cum acumine ab illo excogitata, à Sacris literis & Oraculi conditione haud prorſus aliena cenſeo.

Quum enim formationē τῶν *Urim* & *Thummim* Authori tantùm Oraculi dandam dixerit, tantùm abeſt ut à veritatis ſaltem ſpecie receſſerit, quòd *Prideauxius* noſter hoc unum è Scripturis conſtare [a] aſſerat, *non facta fuiſſe hæc ab artificibus, ſed à Deo immediatè tradita. Ità enim de cæteris* (inquit) ad Pontificis & Tabernaculi ornatum ſpectantibus, *legimus, Facies*

[a] *Part. 2. de veſt. Aaron.*

hoc

hoc *vel* illud; *at de* Urim *&* Thummim *ſic habet* [a] *verſ.* 30. *non* facies *ſed* pones *illa.* Unde concludit *Gallaſius, diverſum quiddam fuiſſe* Urim *&* Thummim *à lapidibus & catenis.* Alia itaque omnia in dubia referens, hoc unum (priùs dictum) manere & fixum eſſe voluit, *Urim & Thummim à Deo tradita, & à Moſe recepta fuiſſe.* Idem hâc in re ſenſus fuit *Ar. Montano,* qui in *Apparat.* de *Urim & Thummim* loquens, hæc dicit; *Hanc autem rem, cujuſcunque naturæ illa fuerit, hominum artificio factam aut comparatam non fuiſſe, ſed divinitus Moſi datam, vel eo tempore quo Lex & tabulæ, vel eo quo perfectum opus fuit, arbitramur.* Atque hanc ſententiam non χθὲς demum aut ποῤῥχθες natam, ſed antiquis cùm *Græcorum* tum *Hebræorum* teſtimoniis ſuffultam eſſe, patebit conſulenti *Hottingeri Exercit. Antimorin.* Sect. 66. ubi utramque penè implent libri ſui paginam. Eundem etiam hâc in re animum habuêre citerioris ævi Theologi: *Junius*, in Exod. 28. 30. *Calvin.* in Deuter. 33. 8. *Henr. Alting.* Problem. lib 2. prob. 5. *Schickard.* de jur. Reg. c. 1. Theorem. 2. *Perkins.* in Expl. Symb. aliíque. Huic ſententiæ veri colorem inducit, quòd cùm antiqua *Urim* & *Thummim*, duro aliorum ſacrorum fato uſa, in captivitate de rebus periîſſent, Viri Synagogæ magnæ indè reduces, eorum nè figuras quidem denuò fabricare auſi ſint: quamvìs alia omnia Sacerdotis Summi ornamenta in integrum reſtituerint. Nam *Urim* & *Thummim* Artificis tantùm Supremi, ea verò communi Artificum inferiorum manu elaborata credidiſſe videantur.

[a] Exod. 28.

Sed, (ut quod ſentiam liberè eloquar) quamvìs ſuadeant hæc omnia, non cogunt. Nam vulgi quidem fide receptum eſt figuras ארים *Urim* & *Thummim* ſub Templo

Templo ſecundo defuiſſe; ſententiam autem illam vix minimâ veritati affinitate conjunctam eſſe, ſatis *Maimonidis* teſtimonio probari poſſit: qui diſertè [a] aſſerit *Judæos* jam libertate donatos, ut ornamentorum pontificiorum numerum Lege præſcriptum complerent, figuram אורים *Urim* & *Thummim*, inter alia ad Pontificis ornatum ſpectantia, repoſuiſſe: *quamvis*, inquit, *eam non conſulerent, deficiente Spiritu S. ſub Templo ſecundo.* Nec minùs elumbis & caſſa viribus eſt ratio illa altera, cui hæc ſententia inniti ſolet: nam de faciendis *Urim* & *Thummim*, prout & de eorum materiâ & formâ, nihil diſertis verbis in Lege mandatum extat; quia forſan utraque ex uſu quotidiano apud plebem obtinente, vel typo aliquo in monte monſtrato, *Moſi* ſatis innotuerint, vel quòd *Pectorale* ea non minùs nomine quàm medio ſuo comprehenderit. Neque tacito pede prætereundum, quòd codex *Samaritanus*, quem nonnulli non minùs ſinceritatis quàm antiquitatis nomine in cœlum ferunt, *Moſi* & artificibus fabricam אורים *Urim* & *Thummim* expreſsè aſtruat. *Exod.* 28. 30. Ubi Textus quidem *Hebraicus* ſic ſe habet ונתתה אל חשן המשפט *Pones autem in Pectorali judicii Urim & Thummim*, &c. *Samaritanus* autem longè aliter ועשימה את־האורים *& facies Urim & Thummim, & pones in Pectorali*, &c. Idem etiam diſcrimen occurrit, *Exod.* 39. com. 22. ubi in Textu Hebræo ſic ſcriptum extat, ויעש אדרת מעיל האפוד *fecit inſuper pallium ipſius Ephod:* in Samaritano verò ויעשו את האורים *& fecerunt Urim & Thummim, quemadmodum præcepit Jehova Moſi, & fecerunt*

[a] *Sub Templo ſecundo faciebant ſanctiſſimi illius Oraculi figuram, ut ità perfecta redderentur octo indumenta Pontificia: tametſi eam Oraculi figuram non conſulerent,* &c. Maim. apud Seld. l. 2. de Succeſ. cap. 8.

fecerunt pallium ipſius Ephod. Codicem Samaritanum hoc referentem à textûs quidem Hebræi, non autem rei ipſius veritate declinâſſe, me facilè induco ut ſentiam: nulla enim ratio eſt, cur *Urim* & *Thummim* tot paraſangis, *Cherubim*, *Arcam*, *Ephod*, aliáve ſacratiſſimæ notæ Tabernaculi inſtrumenta, religione & ſanctitate antecedere crederemus, ut horum quidem origini artificis humani dextram, τοὺς *Urim* & *Thummim* verò *DEI* ſolius digitum inſcriberemus.

Ideóque Authorem noſtrum genio minùs irato conjecturam feciſſe crediderim, cùm Pontificem reſponſa expectantem, *Urim* de concavo Pectoralis medio in apricum protuliſſe dixerit. Nam (1°) Cùm Sacerdos, *Saulis* juſſu, coram *Arcâ* jam ſtaret, 1 *Sam.* 14. 19. Oracula per *URIM* edenda petiturus; *Philiſthæorum* rebus ex inſperato turbatis, אסף ידך, inquit Rex, συνάγαγε τὰς χεῖρας σου utì LXX, *recollige manum tuam*, quid verò, niſi quòd Sacerdos quaſi in procinctu jam ſtaret, inſtrumentum divinationi inſerviens in manu coram Deo protensâ geſtans: quod itaque *Saulus* cùm jam Oraculo opus non eſſet, retrahi & in locum ſuum religiosè reponi voluit. (2°.) Pectoralis latus dextrum (quod ſupra monui) ità factum fuit, ut cùm uſus poſtularet facilè aperiri potuit. Quod eo tantùm conſilio ità formatum videtur, ut Sacerdos facili operâ *Urim* indè proferre poſſet, cùm Pectoralis ſui Oraculum conſultum iret. (3°.) Si hoc Oraculum, cùm reſponſum daret, alios præter Pontificem, illius teſtes auritos & oculatos admiſit, tum quidem ἐδαμόθεν τοσοφητῶν κακουργίας κατέλοιπεν ἀφορμὴν (quod *Joſephus*, Antiq. l. 3. c. 10. de eo memoriæ tradit) *omnem ſub prophetiæ prætextu impoſturarum occaſionem ademit his qui illud conſulebant.* (4°.) Oraculi reſponſum modò voce paulò

paulò ſubmiſſiore traditum, non tam diſtinctè & ſine erroris alicujus metu capi poterat, ſi *Urim* in Pectoralis tantùm ſecreto reconderetur. (5°.) Nomen illud חשן (quòd *Pectorale* indicat potiùs quàm ſignificat) nonnulli docti viri à חשר *ſilere* originem habuiſſe aſſerunt. Quæ nominis ratio (ſi quid ſalis contineat) cum Pectoralis uſu & conditione apprime conveniret, modò *Urim* indè prolatum loqui, in eo verò poſitum perpetuò ſilere ſoleret. (6°.) Sententiam hanc ſuffragiis ſuis ornârunt nota ſatìs inter doctos capita: viz. *Aben-Ezra* in *Exod.* 28. 8. cujus verba *Buxtorfius* in hunc modum Latinè reddidit, *Choſchen ſeu Pectorale fuit duplicatum, quia ibi fuerunt Urim & Thummim cuſtodita, uſque dum iis opus eſſet: tum enim illa extra Pectorale ponebant:* Et *Arias Montanus* in tract. Aaron: ubi inquit, *Rationale duplex fuit, tribus lateribus commiſſum, ex uno autem latere apertum; inter utramq; autem partem* Urim & Thummim *inferebantur, ibidémque ſervata Sacerdotis hærebant pectori, indè verò proferebantur, quoties reſponſum divinum petendum erat.*

Conjecturam non minùs fœlicem & ingenioſam Authorem noſtrum adhibuiſſe cenſeo, cùm dixerit *URIM* jam Oracula redditurum non vulgaribus lucis ſtricturis Pontificis & aſtantium oculos perſtringere ſolitum. Nam ſplendore inſolente adeò magìs fidum Numinis præſentis argumentum vix edi potuit: deinde, ſpectaculum tam illuſtre religioni non minùs inſervire poterat, quàm alia plurima ſub Lege quæ hebetioris populi oculos paſcere & laceſſere ſolebant. Splendidiſſimus enim Tabernaculi apparatus, ignis θεαυοπετὴς, *Aaronis* virga germinans, veſtes Sacerdotis ſummi quæſitiſſimam principum ſecularium gloriam

am ſuperantes, Templum ubi auro, cedro & arte perfectiſſimâ collucebant, nitebant, fulgurabant omnia; & hujuſce cenſûs alia, penè in id unum comparata videntur, ut iſtam puerilis animi gentem ſummâ Numinis & cultûs tantùm proprii admiratione [a] defixam tenerent & attonitam. Præterea, veriſimile eſt quòd delubra, *Moſis* tempore, & ſimulachra Gentium, cùm jam divinâ (utì facili popello viſum eſt) præſentiâ decorata, ſplendore ſubito Numinis adventum teſtarentur. Cui conjecturæ pondus afferunt illa *Claudiani* verba, lib. 1. de raptu Proſerpinæ:

[a] Τοῖς ἱερῶν παντοδαπῶν κεκαλλωπισμένοις κόσμον ὁ Θεὸς τὴν μεθ' ἑαυτὸν καλὸν κεκαλλωπιστυτικὴν τοῦ διαφόρου τῆς χάριτος. Theodoret. in Exod. ἐρωτ. ξ'.

Jam mihi cernuntur trepidis delubra moveri
Sedibus, & clarum diſpergere culmina lumen,
Adventum teſtata Dei. —

Si itaque Gentium ſimulachra vaticina mentito illo divinitatis inſitæ argumento inſignia fuerint, *Iſraëlitæ* proculdubio animo ægerrimo tuliſſent ſi non & ſuæ imagines & Oracula, μετὰ πολλῆς φαντασίας, cum ſplendoris eximii pompâ in vulgus ederentur. Hæc etiam eò pulchriorem veritatis faciem præferunt, quoniam *lumen emiſſum*, dignum præ aliis divinioris naturæ indicem, humanum genus, quaſi naturæ inſtinctu, à ſeculo penè, habuiſſe videantur. Nam indè in morem venit apud gentes quamplurimas, [b] Deos ſuos, & Reges quos ſupra mortalitatis faſtigium collocatos ſuſpiciebant, radioſo capite fulgentes depingere. Ad earum exempla compoſiti, & Chriſtiani tandem *Sanctorum* ſuorum capita, ſtatuis & picturis expreſſa, radiolis circundata

[b] *Acitani, gens Hiſpaniæ, ſimulachrum Martis, radiis ornatum, maximâ religione colunt, Necyn vocantes.* Macrob. Sat. l. 1. c. 9.

cundata habuêre. His accedat, quòd lumen è pectoralis *Urim* proveniens, optimè cum nominis illius ſenſu & rei ipſius uſu conſpirare, & utraque, tanquam ſymbolo obvio facilíque, exponere videretur.

Neque à veritate, ſine ratione ſpeciosâ admodum, aberravit Author noſter, cùm duo ſimulachra (quorum unum *Urim*, alterum *Thummim* dicebatur) *DEUM* ad hoc oracula tradendi munus conſecrâſſe dixerit. Nam plurima hujuſce ſortis ſimulachra uno in templo poſita Ethnici non rarò habuêre: atque eâ forſitan ratione, *DEO* viſum erat & populo ſuo (qui non immeritò δυσάρεστος τῶν Ἰουδαίων δῆμος à S. *Chryſoſtomo* appellantur) imaginem unam & alteram cui δύναμις μαντικὴ inerat, indulgere. Deinde, organa, quæ vaticinandi facultate in Scripturis inclareſcunt, voce tantùm numeri ſecundi [*Urim* vel *Theraphim*] denotantur. At tenues adeò veri colores manu leviſſimâ abſtergere poſſimus: nam *Theraphim* iis vocibus accenſeri debet, quæ plurali ſono ſingularem habent ſignificationem; legimus enim de *Michol*, 1 *Sam.* 19. 13. quòd *accepit* את התרפים *& poſuit in lecto*: proculdubio tamen non niſi unam imaginem ad unius perſonæ decumbentis præſentiam ſimulandam. Hujuſce familiæ alia paſſim occurrunt vocabula in Vet. & N. Teſtamento, viz. *Ezech.* 14. 8. *Deut.* 22. 17. *Jo.* 19. 23. *Mat.* 12. 1. Deinde, cùm unicum Pectoralis ſimulachrum ad res & perſonas plures, ad omnes etiam ejuſdem generis imagines repræſentandas, ſufficere potuerit, quidni illud πληθυντικῶς efferre licuerit; cùm ob eandem rationem Propheta baculum unicum חבלים *vincula* appellaverit? *Zech.* 11. 7. Ex intimis itaque ſentio ipſe, Sacerdotis Pectorale unum ſolummodo divinandi inſtrumentum, quamvìs nomine

nomine plurali gaudeat, intus habuiſſe: ad quid enim Deum hujuſmodi organa nullâ cogente neceſſitate multiplicâſſe crederemus? Utcunque Lector reperiet me nomina & verba pluralia cum *Theraphim* & *Urim* in hâc diſſertatione ſæpiuſcule conjunxiſſe: non tantùm quoniam lis hæc pendeat adhuc, ſed quia nomina illa, utpote pluralia, hujuſmodi conſtructionem tanquam concinniorem, ſuadere videbantur. Atque hoc ſemel monuiſſe ſufficiat, nè cui in ſequentibus malè mecum conſtare videar, & quiſpiam mihi latinitatis violatæ dicam ſcribat.

Sed ut unde paululùm digreſſa eſt, denuò ſe referat oratio: nolo ipſe quicquam de formatione divinâ, ſplendore ſolenni, certo numero, aliiſque plurimis ad Pectoralis *URIM* ſpectantibus circumſtantiis, quaſi ex cathedrâ definire: utpote de quibus in ſacris & profanis monumentis vix σιῶπεινὰ ἀηρὰ jam remanſerint. De minoribus hiſce longè conſultiùs prorſus ſilere, vel, quod proximum eſt, modeſtè loqui. Et certè (ut levato velo jam agam) id unum *Chriſtophoro* meo crimini dandum habeo, quòd de rebus iis, de quibus nihil comperti habere poterat, eâ oris fiduciâ, ratione penè nullâ allatâ, loquutus ſit. Peſſimè profectò cum re literariâ agitur, cùm ſic de rebus obſcuris ſcribitur, quaſi modeſtia eſſet virginum virtus & virorum vitium. Prudens monuit *R. Nachman* in *Talmud.* אם ברור לך חרבר כבקר אמריהו ואם לאו אל תאמרהו i. e. *Si res fuerit tibi clara ſicut lux matutina, dic illam; ſi non, nè dicas illam.* Cujus moniti me memorem præſtiti; quem in tantis tenebris poſitum ſæpius forſan dormitantem inveniat Lector, nunquam tamen niſi pede ſuſpenſo & timido progredientem. Coronidis loco adjicere placet *Ciceronis* verba,

ba, Lib. 1. de Nat. Deor. *Quid tam temerarium, tamque indignum ſapientis gravitate atque conſtantiâ, quàm aut falſum ſentire, aut quod non ſatis exploratè perceptum ſit & cognitum, ſine ullâ dubitatione defendere?*

Sect. 7.

Sententiæ noſtræ veritas probatur è communi inſtitutorum Moſaicorum Origine.

COnſuetudinem illam apud mundi gentes, ſi non & Numinis veri cultores, à ſeculis antiquiſſimis tenuiſſe diximus, ut reſponſa è *Theraphim*, Angelo aliquo occupante, reddenda peterent: Deum etiam morem illum, reformatum & quaſi circumciſum, *Iſraëlitis* veterum omnium tenaciſſimis, ſub novo *Ephodis* & *Urim* nomine reſervâſſe, non ſemel aſſeruimus. Cui aſſertioni fidem eò faciliorem forſan adjunget Lector, ſi de communi inſtitutorum Moſaicorum origine, quantùm Argumenti ratio poſtulat, ex compoſito diſſeramus.

Harum equidem inſtitutionum ceremonialium non paucarum rationes adeò in obſcuro ſitæ ſunt, nobis præſertim qui à primâ earum origine tam longo diſjungimur temporum intervallo, quòd citiùs forſan ad *Nili* quàm omnium legum ritualium fontes, digitum intendere quis poterit. Earum autem partem haud minimam è peculiari aliquo ſeculi illius, quo primùm ſancitæ erant, conditione & uſu dimanâſſe, perſuaſiſſimum habeo.

Eo autem ſeculo (ut rem totam altiùs & quaſi à fonte repetam) invaluit Religio ex operoſis & myſticis quibuſdam ceremoniis, & ritibus ad ſolos digitos

pertinentibus conflata; quæ ſimplicem, facilem & animo tinctum veterum Patriarcharum cultum obſcuravit prius, & tandem penitus eliminavit. E ritibus hiſce plurimos, ſplendore & myſterio præ cæteris venerabiles, credibile eſt è piâ Matre Sacerdotum ortum duxiſſe: qui in hanc rem curam animúmque omnem ſemper poſuêre, ut vulgi oculis noctem offunderent, cæcam & ſtupidam ſui reverentiam iis incuterent, & fabulam ſuam de religione eo ingenio rituúmque varietate ornarent, ut plebi grata accederet & ſibimetipſis quæſtuoſa. Suas & populum in hoc theatrico & rituali cultu adornando partes habuiſſe, minimè diffitendum eſt: ſi enim in omnium temporum memoriam redeamus, innumeras, non minùs quàm luna, variantes cultûs facies, & ritus religioſos, alios ex aliis naſcentes, perpetuò reperiamus: quos originem traxiſſe crediderim, vel ex pruritu & laſciviâ ingenii humani, cui veterum omnium faſtidium ſtatim obrepit, vel è ſuperſtitioſo illo & puerili de *DEO* dogmate, quòd criticiſmis religioſis, & cultûs ſui circumſtantiis artem & elegantiam ſapientibus, Eum demereri detur. Sed diabolum facilè dixerim primum ceremoniarum illarum magiſtrum, eúmque præcipuè ritus illos crudeles, obſcœnos, otioſos, myſticos & φαντασίας plenos, è quibus Gentium religio conſtabat, inſtituiſſe: ut imperium quoddam abſolutum (Summi Regis prærogativam) in genus humanum exerceret; ſumma ſcelera mentitis ſacrorum officiorum titulis condecoraret; & pueriles ſeculi illius animos religione negotii & pompæ plenâ attonitos & defixos detineret, adeóque ab omni rationis uſu penitus avocaret. Illius artibus & auſpiciis factum eſt, ut cultus idololatricus vagus & multifarius adeò *Moſis* ſeculo evaderet, quòd quamlibet

libet penè creaturam in ſacrilegii crimen traheret, & ſibi uni veri Numinis cultus, locus & titulus, ubique penè gentium tribuerentur.

Hiſce gentium moribus (ipſam penè *Arithmeticam* fatigantibus) *Iſraëlitas*, per tot annorum vices in *Ægypto* (illuſtri illâ ſuperſtitionis ſcholâ) degentes, imbutos & initiatos fuiſſe, eorúmque memoriam & odorem altè retinuiſſe, nimis teſtatur *aureus* eorum *vitulus*: cujus ſimilitudo & colendi ritus ad exemplar idoli & ſuperſtitionis apud *Ægyptios* in uſu dirigebantur. Quam ſententiam, à nonnullis exploſam, non pauca commendant veterum teſtimonia. In primis *Philonis Judæi*, lib. 3. *de Vit. Moſ. p.* 677. ubi hæc occurrunt; *Cùm Moſes aſcendiſſet montem, quidam abſentiam ejus vertêrunt in impietatis occaſionem*, καὶ ἐκλαθόμενοι τῆς πρὸς τὸ Ὂν ὁσιότητος, ζηλωταὶ τῆς Αἰγυπτιακῶν γίνονται πλασμάτων, *& obliti pietatis in Ens primum, æmulatores facti ſunt figmentorum Ægyptiacorum*: ἔστα χρυσοῦν ταῦρον κατασκευάσαντες, μίμημα τοῦ κατὰ τὴν χώραν ἱερωτάτου ζῴου δοκοῦντος εἶναι. *Facto juvenco aureo ad imitationem animalis ejus regionis (ut ì exiſtimabant) ſacratiſſimi.* Et l. 3. p. 693. inſtar maximi *Iſraëlitarum* peccati habet ὥσπερ πεπλάσμενοι ταῦρον χρυσοῦν, Αἰγυπτιακοῦ μίμημα τύφω, χορὸς ἵστασθαι· i. e. *quando fabrefacto juvenco ad exemplar typhi Ægyptiaci, choreas agitabant.* Penè eadem reponit l. 2. de *Monarch. pag.* 823. *Edit. Pariſ.* & *lib. de Temulentiâ.* pag. 254. Hæc etiam opinio *Lactantio* patrono gaudet, *cap.* 10. *de ver. Sap.* & *Grotio* in S. *Mat.* cap. 5. com. 45. *Ægyptios*, inquit ibi, *conſtat ante Hebræorum exitum bovis ſimulachrum coluiſſe: nam indè exemplar fœdæ ſuperſtitionis ad Hebræos manavit.* Indè verò colligamus *Iſraëlitas* penè omnes, fatali illâ ſu-

perſtitionis Ægyptiacæ lue contactos fuiſſe, quòd in illius tam execrandi facinoris, [cultûs vitulini] ſocietatem, eorum pars maxima ſe aſciſci tam facilè pateretur. Sed teſtes hujuſce rei magìs diſertos appellare liceat; plurimos nempe Scripturæ locos (quos Lector conſulat) qui aſſerunt *Hebræos* non minùs *Ægyptiorum* idolis & moribus quàm mandatis ſe totos tradidiſſe; viz. *Ezech.* 20. 6, 7. *Joſh.* 24. 14. *Levit.* 17. 7. *Ezech.* 23. 3, 8, 19, 21, 27. Et certè fieri vix potuit, quin *Iſraëlitæ* (qui in *Ægypto* primum hausêre ſpiritum, quibus tantæ neceſſitudines cum *Ægyptiis* per multos annos interceſsêre, & tot infortuniis in *Ægypto* fracti & vexati perpetuò fuêre) omnes *DEI* & rerum divinarum notitias, per ſacram tantùm Cabbalam acceptas, oblivioni ſenſim traderent; & (vix ultra lateres & allium *Ægypti* jam ſapientes) in dominorum ſuorum mores & ingenium toti tranſirent. Hiſce conſona ſunt illa *Euſebii* verba, *Cùm longa per Hebræos poſterorum ſeries eſſet in Ægypto propagata, & ex iis conflata Judæorum natio multâ indies ſobole gliſceret; factum eſt neſcio quo pacto, ut cùm prima illa, quam à Deo chariſſimis majoribus acceperant, pietatis ac religionis inſtitutio debilitata paulatim obtuſáque hebeſceret,* ὡς ὃ τῆς παρ' Αἰγυπτίοις διατριβῆς τοσοῦτον, τῆς τῶν ἐπιλημμένων κατίσχυε πλῆθος, ὡς τῆς μὲ πατρίου ἀρετῆς εἰς λήθην ἐλθεῖν &c. *tum verò tantùm apud eos Ægyptiorum ſocietas communióque poſſet, ut patriæ virtutis memoriâ evaneſcente, ſic Ægyptiorum mores ac ritus induerent,* ὡς κ' μηδὲν Αἰγυπτίων τὸν τρόπον διαφέρειν δοκεῖν, *nihil ut inter utriuſque populi vitæ genus diſcriminis eſſe videretur.* lib. 7. de præparat. Evang. cap. 8. Ejuſdem veritatis teſtem ſe præbuit *Theodoretus* in *Cantic.* p. 989. & *Maimonides*, de Idololat.

lolat. Cap. 1. Sect. 10. ubi de *Jacobi* filiis in *Ægypto* habitantibus verba habens, *Illic*, inquit, *redierunt* ללמוד מעשיהם ולעבוד ע"ז *ad diſcenda illorum* [Ægyptiorum] *opera, & idola exemplo eorum colenda.* Sed ſi ſiluiſſent Scripturæ, *Euſebius*, *Theodoretus*, *Maimonides*, ſi & ipſe ſilerem, ipſi *Iſraëlitarum* mores, primum ex *Ægypto* gradum moventium, exclamârent; eóſque peſſimæ ſuperſtitionis peſte, ibi graſſante, afflatos fuiſſe nimis teſtarentur. Hodie enim ſe *DEO* voventes inveniamus, cras idolis: nec citiùs Deus hydram illam idololatriæ *Ægyptiacæ*, juſtitiæ ſuæ gladio, decollârit, quàm monſtroſa ſua capita denuò repullulârint. Cùm itaque *Iſraëlitæ* eo animi impetu in *Ægypti* idola morésque perpetuò ruerint, facilè colligamus eos plurimùm commercii cum illis olim habuiſſe, eáq; intimis ſuis ſenſibus dilexiſſe: prout faces quæ citiſſimè flammam concipiunt, paulò ante extinctas fuiſſe non temere concludamus.

Ab iſtis quos dixi *Ægypti* ſeculíque ritibus, qui *Hebræorum* infantiam è veſtigio ablactare ſtuderet, næ ille difficile & penè deſperatum opus moveret. Inſulſa enim plebecula, inter lateres & idola nata, poſt tot annorum uſum, ſua συγγενηθέντα καὶ συναφέντα δόγματα (ut cum *Origine* loquar) *dogmata ſua connata & in grandem uſque ætatem coalita*, morésque in primas quaſi animarum texturas traditos, repentè exuere proculdubio non nôrat. Quæ quidem Deo originem & ſanctionem debent, naturæ humanæ plurimùm ingrata veniunt, ut primùm novitatis gratiam exuerint: quæ verò ab homine vel dæmone prodeunt, placent primò quia nova, & tandem quia diu placuêre. Si itaque ad tempora præterita oculos referamus, mutationes quaſvis repentinas circa ritus quibus longa dies

& religionis opinio ſummam apud plebem gratiam & reverentiam fecerunt, motus & turbas perniciosiſſimas concitâſſe, facilè obſervemus. Vel in ipſos Chriſti diſcipulos, religioſos ſeculi ſui mores & dogmata imperium penè deſpoticum diu exercuiſſe conſtat. Nil mirum itaque ſi *Iſraëlitarum* vulgus tot annorum conſuetudines, & opiniones canitie ſuâ & mundi conſenſu venerabiles, fide & cultu tam prono acceperint; & ſi Gentium mores, quibus diu aſſueverant, in naturam tandem abierint, quam mille licèt pœnarum & mandatorum furcis expulerit *DEUS*, in noviſſima penè regni Judaici tempora uſque recurrentem inveniamus.

Neque tamen eo ſolùm nomine opus arduum foret *Iſraëlitarum* ſtudia à Gentium moribus derepente avertere, eò quòd conſuetudo religioſa eos tam potente faſcino incantâſſet; ſed quia Natura populum illum, præ aliis terræ incolis, ingenio moroſo, difficili, & propoſiti ad aras uſque tenaciſſimo finxiſſe videtur. Huic rei fidem facit Scriptura, in qua *nervus ferreus* & *cervix dura*, tanquam nota propria & quaſi characteriſtica populi Iſraëlitici ſæpius ſtatuitur: ut *Exod.* 33. 3, 5. & *cap.* 34. 9. *Deut.* 9. 6, 13, 27. & *cap.* 31. 27. *Jeſ.* 48. 4. *Pſal.* 78. 8. *Ezech.* 2. 4. & 3. 7. *Mat.* 19. 8. & alibi paſſim. Hujuſce pertinaciæ & bruti impetûs, ſpeculum luculentum nimis dederunt *Iſraëlitæ*, Regem ſibi præponendum animo impotente adeò poſtulantes, cùm eos *Judicum* ſatietas occuparet. Quamvis enim *Samuel*, ut præfervido illi Regis deſiderio frigidum ſuffunderet, ingentem illam malorum molem, quibus voti illius temeritatem luituri eſſent, ante oculos eorum poſuiſſet, & quàm graviter in Deum peccaturi eſſent, ſeriò monuiſſet; ſemper

ſemper tamen (quâ erant inexpugnabili cordis duritie) eandem cantant cantilenam; *Nequaquam, Rex enim erit ſuper nos, & erimus nos ſicut omnes gentes* &c. 1 *Sam.* 8. 19. Hunc autem pertinaciæ ſtupidæ Dæmonem, gentem iſtam à primâ infantiâ tenuiſſe, indè ſuſpicari liceat, quòd experientiæ & afflictionis triſtiſſimæ exorciſmo in ætate firmatâ ejici haud potuit; quod & gentis illius mores nimiùm probant. Ὅτε γὰρ ἔδει τὸν νόμον τηρεῖν, κατεπίτησαν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ νῦν ὅτε ἀναπέπαυται ὁ νόμος, τότε φιλονεικοῦσιν αὐτὸν τηρεῖν. *Dum enim Legem ſervari oportuit, conculcârunt Judæi; illâ nunc ceſſante, pertinaciter eandem tueri contendunt:* prout de iis falsè obſervavit D. *Chryſoſtomus*, Homil. 33. adv. *Judæos.* p. 387. Quòd autem eâdem pervicaciâ, olim Gentiliſmum, & hodie Judaiſmum retineant, ſingulari & hæreditariæ gentis illius duritiæ, nullis malis, argumentis nullis frangendæ & ſuperandæ, tribuendum eſt.

Quando itaque *Deo* jam negotium eſſet, cùm rudi populo, à ſuis ſeculíque moribus citò faciléque nullâ machinâ dimovendo; eorum ritus non paucos quos cum primo lacte imbiberant, paululùm caſtigatos, leni animo tulit indulgens Numen, καὶ τὸν ἁρμόδιον τοῖς τῶν ἀκροωμένων ἤθεσι προβάλλεται νόμον, (ut [a] *Euſebii* verbis utar) *congruentem audientium moribus legem promulgavit.* Deus enim cùm prima reformationis Judaicæ fundamenta poneret, & homines à ſuperſtitione Ægyptiacâ ad frugem vocare ſtuderet, hanc ſibi rationem ineundam habuit: Idolorum cultu ſub capitis pœnâ populo ſuo interdixit, & ritum quemlibet antiquum qui peccati exemplum vel occaſio extitit, tanquam membrum corruptiſſimum, à cultûs antiqui corpore, Legis ſuæ

[a] *Præpar. Evang. Lib. 7. c. 8.*

enſe amputavit. Alios autem non paucos quos ineptias nôrat magìs tolerabiles, & ad myſterium aliquod adumbrandum aptiores, in ſacrorum ſuorum album, paululùm emendatos, tranſcripſit. Atque indè natum exiſtimo, quòd tot inanes baptiſmorum ritus, neomeniarum feſta in Lunæ olim renaſcentis honorem (ni [a] *Maimonìdi* vana fides) celebrata, morem [b] choreas inter ſacrificandum ducendi, feſtorum ſolennia, veſtis candidæ & [c] muſicæ inſtrumentalis, dum rem divinam facerent, uſum, & ejuſdem conditionis alia, ad cultum & ſacrorum ſuorum familiam tranſtulerit Deus. Cùm enim *Iſraëlitæ* ſummâ cupidine flagrarent eundi per patrum ſeculíque veſtigia, & animos ritibus hiſce, uſu inveterato, tanquam trabali clavo affixos gererent; modò DEUS ritus illos omnes inter vetita poſuiſſet, in eos proculdubio & gentium cultum, cujus pars magna fuêre, impetu & deſiderio eo calidiore fuiſſent ruituri. DEUS itaque per hanc συγκαβασιν *Iſraëlitas* à ſacerrimis gentium ſacris ſenſim & ſuaviter avocare ſtuduit, quos ſtatim & quaſi violenter divellere vix potuit. Gravi idololatriæ morbo populus ille diu laborâſſet: nôrat autem Medicus ſapientiſſimus graves & pertinaces morbos lentis remediis meliùs ſanari. Ethniciſmus & Judaiſmus tanto ab invicem intervallo dividebantur, quòd non per ſaltus ſed gradus ab uno in alterum, puèrili præſertim populo, tranſeundum eſſet: ideóque Deus cultûs veteris objectum & circumſtantias aliquas, potiùs quàm integram materiam, mutari voluit.

[a] *Mor. Nev. P. 3 cap. 46.*
[b] *Eccl. 50. 16, 17.*
[c] *Chryſoſt. in Pſ. 149. com. 4.*

Atque hâc in re præclara ſapientiæ & bonitatis ſuæ exempla edidit DEUS OPT. MAX. Sapientiæ; nullâ

nullâ enim arte tam facilè obtuſioris ille naſi populus ad cultum verè novum, quàm per umbratiles aliquas veteris reliquias, allici potuiſſet: Nam nova omnia, niſi veterum ſpeciem aliquam induant, animo iniquiore ferre ſolet inſulſior populus: ideóque qui novis omnibus in regno quopiam revera ſtudent, qui leges veteres refigunt, & ſúsque déque miſcent omnia; vetera tamen officiorum nomina, & alia minora, olim in uſu, ad captandum populum, inviolata ſolent relinquere. Unde illud *Taciti*, *Arcanum novi ſtatûs, imago antiqui.* Sed nec minora benignitatis ſuæ documenta præbuit Summus Legiſlator: cùm enim Illi reformationem moliri viſum eſſet, non protinus quicquid ex uſu vetere tolli potuit, (more hominum ingenii præfervidi) ſublatum ivit, ſed quicquid commodè tolerari potuit, ad καιρὸν uſque διορθωσεως toleravit. Quo pacto ad hominum infirmorum menſuras ſeſe attemperavit, & per ritus iſtos veteres, paulò emendatiores, tanquam per prima & leviora obedientiæ rudimenta, ad pietatem virilem & ſeveram, populi illius infantiam ſenſim & leniter erudiit.

Sed num ſecundùm hominem hæc dico ipſe? annon & verbum Dei eadem dicit? Sané. Quamvìs enim Scriptura plurimos *Iſraëlitarum* ritus à ſeculi moribus paululùm immutatis effluxiſſe, diſertis verbis non aſſerat (quid enim de re quæ neminem tunc temporis latuit ità loqueretur?) hanc tamen ſententiam vigeſimum caput *Ezechielis* oculo benigno intueri videtur. Ibi enim *DEUS* populo in memoriam revocat idololatriam illam quâ, in *Ægypto* vitam trahentes, ſeſe olim polluêre: *com.* 4,7,8. deinde, jura illa [a] moralia quæ *Iſraëlitis*, *Ægypto* nuper egreſſis, dedit, fusè memorat *ver.* 10, 11, 12, & quòd

[a] Jer. 7. 22, 23. Exod. 19. 20.

illi

illi interea loci ſtatuta ſua deſpicatui habuerint, & ad ritus gentium (naturam & conſuetudinem exuere neſcii) perpetuò redierint: *com.* 13, 14. Cùm itaque, inquit, *Statuta mea*, αἰώνια illa δικαια, vitam obſervantibus datura, poſt terga rejeciſſent, *Sabbata mea polluiſſent, & oculos in patrum idola ſæpius miſiſſent*, tandem (quaſi populi protervi moribus fractus & fatigatus) *ipſe dederim iis ſtatuta non bona & judicia per quæ non viverent.* Ubi per *ſtatuta non bona*, viderint docti annon leges rituales intelligendæ ſint. Nam iis titulus ille apprime convenit; *ratione materiæ*, utpote nihil per ſe eligibile & naturæ humanæ perfectivum præcipientibus; *ratione effectûs*, nam mortem quidem violantibus attulêre, non autem vitam obtemperantibus: præcipuè verò *ratione Originis*; quia ſtatuta illa ſeculi moribus ortum debuêre, utpote ſancita ut eorum nonnullos vitio aliquo notatos è medio tollerent, alios autem, ſummâ cum cautelâ, tolerarent. Neceſſe enim erat ut bruto populo, in curvas terræ ſemitas aliter ruituro, frænum injiceret Deus; ritus autem aliquos nullius criminis manifeſtos obſervandos relinqueret, ut per leviora illa religionis exercitia, in *DEI* honorem & ex præſcripto ſuo præſtanda, ad magis ſevera & per ſe grata obedientiæ exempla habiles & initiati evaderent. Et certè niſi *DEUS*, per *ſtatuta* illa *non bona*, populi illius veterum omnium effræni ſtudio morem geſſiſſet, metuendum foret nè à ſacris ſuis, in quibus nullos antiquitatis & conſuetudinis receptæ characteres deprehendere poterant, penitus abhorrerent.

Ad ſententiam etiam noſtram firmandam, verba illa S. *Pauli*, Act. 13. 18. in argumentum vocare poſſumus: nam ibi de *Iſraëlitis* in deſerto agentibus diſſerens,

rens, *Deus*, inquit, *per annos quadraginta* ἐτροποφόρησεν, *mores eorum tulit.* Ubi per *mores* quos Deus *tulit*, conſuetudines veteres extra culpam poſitas, & in rituum ſuorum numerum aſſumptas, intelligendas exiſtimo. Abſit enim ut Optimum Numen morem aliquem in æternæ juſtitiæ leges peccantem impunè dimittere voluiſſe cenſeamus: imò tam longè aberat ut idololatriam, effrænem libidinem, vel hujuſmodi mores notis nigerrimis inuſtos leni animo toleraret, quòd ſinguli ex *Ægypto* egreſſi, hiſce moribus infames, criminum ſuorum pœnas præmaturâ morte penderent. Cùm itaque mores iſtos tantis malis luerent, indè factum eſt, quòd viri nonnulli bene docti Græcum textum in mendo cubare, & in eum ἐτροποφόρησεν pro ἐτεροφοφόρησεν, Scribæ boni aliquando dormitantis vitio, irrepſiſſe aſſerant. At eorum ratio levioris momenti eſt, quàm ut illius gratiâ ungues criticos ſacro Textui afferamus: nam *DEUS* mores quidem peſſimos pœnis ſeveriſſimis coercebat, alios autem, puériles forſan ſed innocuos, leniter ferebat. Sed illi acriùs inſtant: Apoſtolus *Paulus*, inquiunt, verba ſua è Græcâ Seniorum verſione *Deuter.* 1. 31. ſumpſiſſe videtur, quæ corruptelæ illius ſuſpicionem infert: ità enim LXX transferunt ἐτεροφοφόρησε ὁ Κύριός σου [*nutricis affectu te geſſit*] ὡς εἴ τις τεροφοφορήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν σου· quâ verſione vim vocis Hebrææ bene exprimunt, nam נשׂא *Hebræis* αἴρω, βαστάζω. Sed regero: primò, haud adeò liquet Apoſtolum è LXX verſione & non potiùs de ſuo ea verba protuliſſe. Deinde, modò id demus, nil indè damni factura eſt cauſa noſtra: quamvis enim *Romana* & *Baſilienſis* editio textum Græcum ſic ſcriptum referant, codices tamen antiquiſſimos ſe aliter habuiſſe conſtat. Cùm enim

enim *Celſus* olim Scripturæ vitio duxerit, quòd affectus humanos Deo tribuerit; illius cauſam ſic agit *Origines*, lib. 4. cont. *Celſ.* p. 210. *Sicut nos pueriliter cum pueris agere ſolemus* — ità Deo viſum eſt cum infantiâ noſtrâ balbutire, καὶ ὥσπερ ὠκονομημένας τὰ ἀναγεγραμμένα, & *ſcripta ſua ad modulum noſtrum diſpenſare: de quo more*, inquit, *Dei homines alloquentis hæc leguntur in Deuteron.* Ετεροποφόρησέ σε Κύριος ὁ Θεός σε, ὡς εἴ τις τεροποφορήσαι ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ. i. e. reddente Gelenio, *accommodavit ſe tuis moribus Dominus Deus tuus, haud ſecùs quàm homo pater accommodat ſe filio ſuo.* Si tamen huic lectioni palmam deferamus, non diffitendum eſt LXX verſionem ſuam non juxta textûs Hebraici literam, ſed *cabbalam* quandam (quod & ſæpius faciunt) adornâſſe. Sed nolumus hiſce tricis legentis horas diutius morari: unde itaque paululùm digreſſi ſumus revertamur.

Cùm *DEUM* tot rituum in Ethniciſmi utero primitus conceptorum uſum, populi Hebraici ruditati & pervicaciæ dediſſe, jam dicta probent; quidni & ritum conſulendi *URIM*, è more antiquiſſimo reſponſa à *Theraphim* vel imagunculis ſacratis petendi, principia petiîſſe, atque indè in Eccleſiam Judaicam (tanquam mulierem ethnicam in Iſraëlitæ thorum) tranſiiſſe crederemus? nam proculdubio non majorem impuritatem mos ille, quàm alii iiſdem orti natalibus, à gentiliſmo hauſerat; nec Iſraëlitæ minore deſiderio & admiratione harum imaginum loquentium quàm conſuetudinum aliarum ducti fuerant: imo forſan longè majore; hujuſmodi enim imagunculæ (*Serapes* in *Ægypto* dictæ) præ aliis omnibus idololatriæ veteris ritibus in uſum apud *Ægyptios* abiîſſe videntur longè frequentiſſimum. Ità enim de iis teſtatur *Kircherus* (bonâ

(bonâ fide necne, docti curent) *Horum idolorum è variâ materiâ ſub certo ſyderum poſitu conſtructorum, tanta ubique in Ægypto copia reperiebatur, ut, præter templa quæ iis ſcatebant, nullus vicus, aut angulus, aut ſemita iis carere videretur. Hæc enim Larium ac Penatium loco, ac veluti Deos averruncos, non domi tantùm foríſque colebant obſervabántque; ſed etiam ut cultus ille Diis gratior eſſet, capite, collo, brachiis, cingulis ſuſpenſa, quocunque tenderent, geſtabant.* Hæc & alia ejuſdem valoris refert, Oedip. Ægypt. T. 1. Synt. 4. c. 3.

Ad argumenti hujuſce vires debilitandas objici poſſit, tantùm abfuiſſe Deum à ſacris ullis, quæ Ethnicis & Hebræis communia eſſent, tolerandis, quod ſuis leges dederit cum *Zabiorum* moribus, qui ubique terrarum tunc temporis inoleverant, è diametro pugnantes: ne fortè ſi quicquam utriſque commune & quaſi ſymbolicum intercederet, eò faciliùs miſcerent denuò, & Iſraëlitæ ad gentium leges, utpote ſuis haud adeò diſſimiles, minore cum negotio allicerentur. Ideoque neutiquam probabile eſt, Deum mores ullos, multò minùs Oraculum, ullam colentes cum uſu Ethnico analogiam, apud ſuos ferre voluiſſe.

Huic objectioni duo reſpondeo. (1°) Minimè difficilis concedo Deum cultûs vitæque rationes ab aliarum gentium inſtitutis prorſus abhorrentes ordinâſſe, & [a] plurimos *Zabiorum*, *Ægyptiorum*, aliorumque ritus ſolennes per leges adverſam frontem iis gerentes, abrogâſſe. Iis nempe gentium ritibus ſe adverſum ſiſtere Deo viſum eſt, qui vel peſſimi alicujus dogmatis in *Ægypto* hauſti fidem firmârent, vel ingentem aliquam mali ſpeciem, ob

[a] Τὰς Θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστήσατο ὁ Μωσῆς πρὸς παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατὰ τὸν βίον ἀγωγάς. Diod. Sic. apud Phot. in biblioth. p. 1151.

ob ſeculi uſum, præferrent, vel cum moribus honeſtis & pio viro dignis ſuâ naturâ pugnârent, vel ad actiones aliquas infames rectà ducerent, & nonnullos forſan qui otioſum & nulli uſui inſervientem cum gentilibus conſenſum ſaperent. Neceſſe verò fuit ut Deus leges aliquas Iſraëlitis ſcriberet, quæ ab antiquis ſeculi moribus toto genere diſſiderent: nam *hoc pacto*, inquit *Maimonides*, *curandæ ſunt opiniones iſtæ pravæ, quæ ſunt veluti morbi & ulcera animi, per extremum ipſorum contrarium.* Et ſapientiſſimum animarum medicum Hebræorum vitiis eâ arte medicinam feciſſe, exemplorum meſſe comprobat, *Mor. Nev. P.* 3. c. 45, 46, 47. quem Lector conſulat: nec grave ſit *D. Thomam* adire, de hâc antitheſi inter leges divinas & Gentilium ritus, ejûsque ratione, egregiè diſſerentem. 1. 2^æ. *quæſt.* 102. *Artic.* 3, 4, 5, *&* 6.

(2°.) *Zabiorum* & *Ægyptiorum* ritus ad unum omnes Lex divina non antiquavit: ſed plurimos eorum uſus religioſos, nullâ inhærente turpitudine infames, in ſacrorum ſuorum ordinem aſcivit Deus; ut ſuavi hâc συγκαταβάσῃ inſtituta ſua ad infantiam & tarditatem *Iſraëlitarum* attemperaret, & iis accederet benignum Numen qui Sibi aliter noluêre. Nam prout, niſi inter Iſraëlitarum & Gentilium mores χάσμα μέγα conſtitutum fuiſſet, facilè & ſine ſenſu ad antiqua ſua omnia tranſire potuiſſent; ſic niſi in aliquibus conſenſum tolerâſſet Deus, rudis ille populus haud adeò facilè & ſine gravi cu'tûs mutati ſenſu ad nova ſe recepiſſet. Sententiam hanc, teſtium, exemplorum & argumentorum phalange facilè firmare poſſem; eorum autem pleraque miſſa faciam, ne præſentis Argumenti limites nimis tranſiliam. Quoniam autem novitatis in Theologiâ avidus videri nolim, & plurimi citiùs

citiùs ſuffragantium multitudini, quàm rationum evidentiæ cedere ſolent, aſſertionem meam ex ore trium teſtium antiquiorum & totidem recentiorum ſtabilitam dabo.

Inter antiquiores, ſic partes noſtras tutatur *Cyril. Alexandr.* lib. 16. de adorat: Ἑλλήνων μὲν οἱ ἀνόσιοι παῖδες ταῖς παρὰ πόδας παρεπόμενοι συνηθείαις, καὶ κόμην ἀλόγων θηρίων βοσκοῦντες δίκην, ἀνίεσαν νόμῳ, Δαιμονίοις αὐτὴν σκηπτόμενοι τρέφειν, &c. i. e. *Gentilium dementiſſima natio, ſuas conſuetudines ſecuti, & more mutarum pecudum viventes, promittebant comam, Dæmoniis eam nutrire profeſſi. Atque alius quidem Nymphis quas Oreades appellabant, alius fluvio, cùm viſum eſſet, offerebat, atque religionis loco res ea habebatur. Sapientiſſimus itaque Moſes, imò per Moſen Deus, cùm intelligeret non facilè Hebræos, quos in Ægypto errores imbibiſſent, deponere poſſe, ſimiles ritus inſtituere decrevit, ſenſim eos à priſcis erroribus disjungens: quibus ritibus non Dæmones ultra, ſed DEUM Omnipotentem, quaſi ſub umbrâ & figurâ colerent. Ob eam rationem leges de ſacrificiis tulit, illáſque cruentas victimas haud admodum libenter accipiebat*, &c. Hujus optimi Viri ſententiam libens amplector; quoniam aliter nulla mihi ratio occurrit, cur Deus capillos in ſibi devoti capitis ſignum eligeret, & fœtida capitis excrementa in hoſtiis & muneribus ſibi gratis numerari pateretur.

Ab eodem fonte (*Ægypti* ſeculíque uſu) Templi & proinde Tabernaculi pompam & apparatum ſplendidiſſimum dimanâſſe aſſerit S. *Chryſoſtomus*, Tom. 5. Serm. 31. p. 471. Edit. Pariſ. hiſce verbis: Ὅτι Αἰγυπτιακῶν θυμάτων καὶ τῆς τοῦ βαρβάρου τυραννίδος τὸν τῶν Ἑβραίων δῆμον ἀπήλλαξεν ὁ Θεὸς, ὁρῶν αὐτοὺς ἔτι λείψανα

λείψανα ἀσεβείας ἔχοντας, καὶ περὶ τὰ ἄθηκτα ἐπτοημένους, ἐκ μεγέθη καὶ κάλλη ναῶν θαυμάζοντας, ἐκέλευσεν αὐτοῖς οἰκοδομηθῆναι ναὸν, &c. *Quo tempore ab Ægyptiacis turbis & barbarâ Pharaonis tyrannide, Hebræorum populum Deus liberavit; videns eos impietatis adhuc reliquias ſecum habere, rebúsque omnibus ſub ſenſu cadentibus ad inſaniam uſque addictos, templorúmque magnitudinis ac pulchritudinis admiratione duci; Templum ab ipſis ædificari præcepit, quod non modo materiæ magnificentiâ atque artis varietate, ſed & ſtructuræ formâ, cætera omnia, quæ ubique terrarum erant templa, obſcuraret.* Ab eâdem ſeculi conſuetudine, dierum feſtorum celebrationem & varia ſacrificiorum Judaicorum genera initia ſumpſiſſe aſſerit idem Pater. Tom. 6. in Serm. de Chriſto Paſtore, p. 267. Hiſce gemina legenti ſe dabunt, Homil. 35. adv. Judæos, pag. 411. & in Homil. 24. in Cor. 1. c. 10. pag. 256. & in Expoſit. Pſal. 109. pag. 322. & Pſal. 49. Eâdem etiam chordâ oberrat, in *Enarrat.* in *Iſ.* 1. p. 651. Tom. 3. verba, brevitatis ſtudio, ferias agentibus, conſulenda relinquo. Non poſſum verò à tam diſertis Patris ejuſdem verbis recitandis temperare, quæ occurrunt *Homil. 6.* in illum S. *Mat.* textum, *Ecce ſtella quam viderunt Magi*, &c. Μὴ τοίνυν ἀνάξιον εἶναι νομίσῃς αὐτῷ [Θεῷ] τὸ δι' ἀστέρος αὐτὸς καλέσαι· ἐπεὶ ὅτω καὶ τὰ Ἰουδαϊκὰ πάντα διαβαλεῖς, καὶ τὰς θυσίας, καὶ τὰς καθαρμοὺς, καὶ τὰς νεομηνίας, καὶ τὴν κιβωτὸν, καὶ τὸν ναὸν ὃν αὐτόν· Καὶ γὰρ ἐξ Ἑλληνικῆς ταῦτα παρεδέξατο· ἔλαβε τὴν ἀρχήν. Ἀλλ' ὅμως ὁ Θεὸς διὰ τὴν τῶν πλανηθέντων σωτηρίαν ἠνέσχετο, &c. i. e. *Ne opineris Deo indignum quòd Magi per ſtellam vocentur: hoc enim modo OMNES Judæorum ceremonias, omnèsque ritus & ſacrificia & purificationes & neomenias & Arcam Templúmque*

plúmque ipſum reprobabis. Siquidem hæc omnia originem à Gentium ruditate traxêre. Deus enim ob deceptorum ſalutem, ſe coli paſſus eſt per ea per quæ illi antea dæmones coluerunt; aliquantulum illa in melius inflectens, ut eos paulatim à conſuetudine ſuâ reduceret, & ad philoſophiam altiorem perduceret. Hunc igitur diſpenſationis ſuæ modum ſervavit in Magis. &c. Hucuſque Patrum eloquentiſſimus: de quo (præfato tanti nominis honore) id unum dixiſſe liceat; quòd eum dictatoris partes ſibi nimiùm ſumpſiſſe crediderim, cùm de primâ rituum planè omnium apud *Judæos* ævis vetuſtiſſimis obtinentium origine, ſententiam tam decretoriam tulerit. Modeſtiæ & veritati meliùs forſan conſultum fuiſſet, ſi ritus eos ſolummodo quorum ſanctio in rationem aliquam peculiarem Lege traditam reſolvi nequit, veteri alicui ſeculi Moſaici conſuetudini acceptos retuliſſet.

Hiſce ex Eccleſiâ, unum è *Synagogâ*, multi nominis Doctorem veterem, addere liceat, *R. Moſ. Ægyptium:* qui dum leges nonnullas cum pravis ſeculi moribus ex adverſo pugnantes, Deum decreviſſe fatetur; Illum ritus plurimos è ſeculi moribus in ſacrorum ſuorum numerum aſciviſſe fidens aſſerit. *Mor. Nev. P. 3. cap. 32.* Non peribit opera, ſi teſtimonium tam luculentum, quanquam paulò prolixius, in medium feramus. *Quia*, inquit, *cùm naſcuntur animalia, ſunt tenerrima, neque ſicco cibo ali poſſint, ideo Deus adaptavit eis ubera ad lac ingenerandum: ut humido ejuſmodi cibo, temperamento membrorum ipſorum convenienti, nutriantur, donec ordine & gradatim exſiccentur & confortentur. Ac ſimilem planè gubernationis DEI OPT. MAX. modum obſervare licet in rebus multis in Lege noſtrâ, quia non licet ſubitò & momentò quaſi*

transire à contrario uno ad alterum; & per consequens, secundùm naturam hominis fieri non potest, ut momento relinquat id cui longo temporis spatio est assuetus. Cùm itaque misit Deus Mosen Doctorem nostrum p. m. ut nos faceret regale sacerdotium, gentem sanctam, *primò in cognitione Dei, deinde in cultu, & usitata tum in mundo consuetudo erat cui omnes assueti, & cultus universalis in quo omnes erant educati, ut variæ animalium species in templis illis in quibus imagines collocabant, offerrentur, coram illis procumberetur, & adoleretur; certi insuper quidam essent cultores sequestrati quasi & ad cultum illum destinati, qui in templis in honorem Solis, Lunæ, reliquarúmque stellarum exstructis exercebatur; ideo noluit sapientia & providentia Dei, quæ in omnibus ejus creaturis lucet, mandare ut cultus illi omnes derelinquantur aut aboleantur. Hujusmodi enim rei cor humanum, quod perpetuò ad id inclinat cui est assuetum, naturaliter non fuisset capax —— Propter hanc causam retinuit Deus adhuc cultus, eósque à rebus creatis & phantasmatis, quæ nullam veritatem habent, ad nomen suum transtulit, & præcepit nobis ut illos exhibeamus ipsi. Ità præcepit ut Ipsi ædificaremus templa, ut altare nomini suo sit consecratum, ut sacrificia Ipsi offerantur, ut nos incurvemus & suffitum faciamus coram Ipso, sic Sacerdotes ad cultum Sanctuarii separavit.* &c. Utinam Judæi hodierni, qui tot laureis *Mosis* hujusce tempora redimire, eíque secundam à *Mosis*, Magistri sui, cathedram decernere solent, animos in hæc verba intenderent! tunc enim fervor ille animi, quo in ritus Mosaicos feruntur, statim refrigesceret, nec *Messiam* nostrum (cujus nomen unguentum effusum est) tot maledictis & convitiis proscinderent, quòd *Mosis* tabulas jam denuò fregerit, leges suas ceremoniales, earum ratione jam cessante, irritas,

ritas, caſſas, nullas fecerit. Sed ad penſum redeamus.

Antiquiorum hâc in re ſenſum jam accepimus: E recentioribus tres etiam laudare placet, qui ſuffragiis ſuis ſententiæ noſtræ veritatem aſſeruêre. *Polydorus Virgil.* in primis ſic cauſam noſtram vindicat, Lib. 4. de Inventor. Rerum, cap. 7. *Liquidò apparet pleraque omnia ornamenta ab ipſis Hebræis, uno vel altero modo, Sacerdotes noſtros* [Pontificios] *eſſe mutuatos; ſicut illos ab Ægyptiis principio ſumpſiſſe veriſimile eſt.* Et ſtatim poſtea, *Ægyptii Sacerdotes linteo tantùm veſtimento, ut puriſſimo mundiſſimóque, in rebus divinis utebantur, laneum verò, ut profanum, vituperabant.--- pari ratione Hebræi Ægyptiorum inſtitutum imitati eſſe videntur: Joſephus enim, lib. 6. belli Judaici, ſcribit Sacerdotes ad altare templúmque accedere ſolitos, omni vitio carentes, veſte byſſinâ, id eſt, lineâ, amictos.* Et Cap. 8. libri ejuſdem hæc dicit, *Herodotus in Euterpe & Plinius ſcribunt, Sacerdotes Ægyptios conſuevisſe deraſis capitibus mœrere & in luctu eſſe, ex morte Apis qui in Ægypto Numinis vice colebatur, ac demum totum corpus eradere, ut nè quid iis inter Deorum cultum aut pediculi aut ſordium crearetur. — Hinc igitur opinor fluxit ritus Nazaræorum, & ab iis noſtrorum Sacerdotum, qui jubentur caput radere & comam nutrire prohibentur.* Sed, *Polydori* honore integro, de ritu Nazaræorum mentem mihi longè diverſam eſſe, & de primâ illius origine me cum *Cyrillo Alex.* jam laudato, ſentire malle, præ me fero.

Pinedam etiam in eâdem opinione fuiſſe, ſatis teſtantur verba ſua in *Job.* cap. 9. com. 30. *In Lege multæ erant purificationes, quas Deus fortè inſtituit, ut populum illum, aliarum gentium ceremoniis aſſuetum, facilius ad mentis puritatem ſectandam adduceret.*

Nè cauſæ noſtræ teſtibus ultra opus ſit, audiamus & *Grotium* nobiſcum ſuffragantem, in not. ad Cap. 1. *Levit.* com. 9. verbis iis ſuo dignis acumine: *Sicut fines ſacrificiorum diverſi ſunt, — ità & ritus: qui aut ab Hebræis ad gentes alias venêre, aut, quod credibilius eſt, à Syris & Ægyptiis uſurpati, correcti ſunt ab Hebræis, & ab aliis gentibus ſine eâ emendatione uſurpati.* Et in Levit. 12. 3. aſſerit *multa præcepta, de cibis & animalibus vetitis, Iſraëlitis data, ab Ægyptiis tranſlata fuiſſe.*

Teſtium tantùm nubeculam hactenus habuimus: at ſi teſtimoniis ſtaret vel caderet cauſa mea, facilè nubis incrementum caperet. Alios enim teſtes non paucos in promptu habeo, non minùs claros & nominis celebritate præcellentes: quorum verba, nè oculi animíque Lectorum (priuſquam Sectionis hujuſce metas attingant) nimis doleant, ſilentio prætereo. Eorum tamen nomina & ſcripta, quibus ſententiæ hujuſce patrocinium accipiunt, veritatis hujuſce & Lectoris curioſi ſtudio ductus, hîc apponenda curavi. *Juſt. Mart. in Tryphon. pag.* 183. 237. & 240. *Origen. in Numer.* 24. *homil.* 17. *ſub fin. S. Hieron. in Iſ.* 1. & *Ezech.* 20. 25. *Tertul. adverſ. Marcion. l.* 2. *cap.* 18. *Theodoret. de curat. Græc. affect. Serm.* 7. *p.* 584, 585. *Et* Ecœl. *á. in Levit. & in Cantic. p.* 990. *Edit. Pariſ. Iſidor. Peluſiot. lib.* 1. *Epiſt.* 176. *Maimonid. Mor. Nevoc. Par.* 3. *cap.* 45. *pag.* 474 & 475. *Edit. Buxtorf. Hoſpinian. de origine Templorum, in Epiſt. Dedicat.*

Teſtimoniis hiſce omnibus fidem detrahere, eò minùs rationi conſonum habeo, quòd minimè probabile ſit, *DEUM* tot imbelles & corporeos ritus, nec ſibi gratos, nec veris ſuis cultoribus per annos bis mille cognitos,

cognitos, cultum ſuum onerare & Legis moralis præcepta penè obumbrare voluiſſe; niſi quòd populus Iſraëliticus, vanitatum veterum zelo raptus, Dæmoni per eos cultum deferre voluiſſet, ſi minùs Deo licuiſſet. Deinde, non populi tantùm Iſraëlitici, ſed & Gentilium ruditas (nam eorum etiam curam geſſit divina bonitas) mores aliquos veteres in cultum & Legem Dei tranſcriptos poſtulâſſe videatur. Cùm enim iis ſalutis ſpes nulla niſi ex Eccleſiâ Judaicâ affulgeret; hic rituum conſenſus propenſa Gentilium in *Judæos* eorúmq; religionem ſtudia foveret, & ſacra hæc communia eorum animos *Judæorum* cultui & communioni faciliùs adjungerent & devinctos detinerent: à quibus forſan, tanquam novitatis exoſæ ſtudioſis & generis humani contemptoribus, penitus abhorruiſſent, ſi ξενίζοντα tantùm, ritus exoticos & ſoli Judææ notos in cultu divino tolerâſſent.

At ſentio me ex improvido ardore extra Argumenti mei pomœria paululùm provectum: gradum itaque revoco, & ad rationes alias magìs arctâ propinquitate illi conjunctas me ſtatim confero.

Sect. 8.

Probatur hypotheſis noſtra cæteras redarguendo.

Quò magìs ſententiæ meæ veritas eluceſcat, conſultum habeo, dogmata adverſa, quæ doctorum fidem hactenus tenuêre, hîc juxta ponere; & eorum vanitatem (quod laboris haud multi fuerit) redarguere. Hîc autem Lectoris patientiam nimis læderem, & otio ſtylóque meo abuterer, ſi varia illa, in quæ Magiſtri & moderni in hoc Argumento ſcinduntur, ſtudia fuſiùs enarrarem, & ſingulis mihi ex adverſo ſtanti-

bus litem intenderem. Me cauſam ſatis viciſſe credam, ſi tres ſaltem præcipuæ inter doctos notæ ſententias, non minùs in Scripturam & Rationem quàm ſenſum meum peccare probavero.

Inter eas verò primas jure vendicat, tot Scriptorum calculis decorata, *Talmudicorum* ſententia, quam paucis accipiat Lector. Aſſerunt illi duodecim Tribuum nomina, Pontificis Pectorali inſculpta fuiſſe, iíſque Patriarcharum inſuper [*Abraham, Iſaac & Jacob*] nomina acceſſiſſe, unà cum hâc etiam additione כל אלה שבטי ישראל *ſingulæ hæ ſunt tribus Iſraëlis*; & quòd in vocibus iis conjunctim ſumptis, quælibet Alphabeti Hebraici elementa, quæ verbo cuivis exprimendo ſufficiant, reperiri poſſint. Cùm verò, inquiunt, Sacerdos reſponſum divinum poſceret, faciem ſuam in שכינה i.e. *Arcam* obvertit, & literæ in Pectorali tunc temporis plus ſolito ſplendeſcentes, vel virtute divinâ בולטות i. e. *prominentiores* factæ, in verba compoſitæ, illi (quaſi literæ de cœlo datæ) Dei arcana & placita expoſuêre. Quoniam autem haud facile ſit ſtatuere, quâ arte & ingenio tot ſimul ſplendeſcentium vel protuberantium literarum ordinem aut puncta genuina teneret Pontifex, Θεὸν ἀπὸ μηχανῆς inducunt, qui illos hoc nodo impeditos liberet. [a] Tradunt nimirum Sacerdotem vocem divinam quæ mentem ejus dubiam & errori obnoxiam in rectum duceret, in loco ſemper accepiſſe. Aſſerunt itaque literas ſplendore inſigni vel eminentiâ ſubitaneâ notabiles (per quas reſponſum Sacerdoti innotuit) *Urim* & *Thummim* fuiſſe, eáque ex literis iis, prout *galaxia* è ſtellularum ſplendeſcentium congerie, coaluiſſe.

[a] *Tradunt Talmudici vocem auditam eſſe qua Pontificem docuit inſtituitque nè erraret ex punctorum vocalium defectu.* Mr Sherzingham, in cod. Jom. p. 185.

Qui

Qui camelum hunc Talmudicum (quo nihil deformius fingi poteſt) deglutire neſciunt, ſic ſenſum ſuum, paulò diverſum, efferunt. *Non abſurdum videtur, ſi dicamus, ex pacto & inſtitutione inſtitutoris, Deum invocatum à Sacerdote, certo ritu, gemmas iſtas geſtante, reſpondiſſe; non articulatâ aliquâ voce, ſed per illuminationem intellectûs ipſius, & certam perſuaſionem inditam menti ipſius de veritate reſponſi: nullam itaque vim fuiſſe in lapidibus, niſi tanquam in morali causâ, à Deo fuiſſe effectum, qui ad illius præſentiam operabatur occulto quodam modo.* Hæc eruditus *Rivetus*, Comment. in *Exod.* 28. 40. Cum illo judicat *Salianus* in *Annal.* Tom. 2. ad An. 2544. §. 550. & *Cornel. à Lapide* in *Exod.* 28. pag. 560. Eâdem mente fuit & *R. D. Kimchi*, qui in 2 *Sam.* 25. aſſerit *Summum Sacerdotem Pectorali ſuo indutum, Spiritu S. extemplò occupatum fuiſſe, & hoc ſuggerente reſpondiſſe ad interrogata:* prout teſtatur *Schindler.* in Voc. אור. Hiſce partibus ſtudet & *R. Bechai* cujus hæc ſunt verba in *Deut.* 33. 8. אורים ותומים היתה מרגלה ממרגלות רוח הקדש הכהן המלובש בחשן אשר בו אורים ותמים נתונין בין כפלין הוה מתלבש באלו ברוח הקדש i. e. *Urim & Thummim fuit è gradibus Spiritûs Sancti: Sacerdos etenim indutus Pectorali, in cujus duplo data erant Urim & Thummim, indutus erat ſimul Spiritu Sancto.* Horum cenſu *Maimonidem* numerare ſuadent verba illa ſua à *Seldeno* noſtro laudata, Lib. 2. de Succeſ. in Pontif. cap. 8. *Quænam eſt ratio cur non conſulere ſolerent Oraculum illud per Urim & Thummim ſub Templo ſecundo? quoniam non adfuit ibi Spiritus Sanctus, neque enim Sacerdotis alicujus in conſulendo opera adhibenda eſt, qui non loquitur ex Spiritu S. & Majeſtatis divinæ præſidio.* Sen-

tentiam hanc *Antonius Milieus*, Par. 1. *Moyſ. Viat.* l. 13. elegante Musâ ſic expreſſit.

--- Quoties de Lege refert reſponſa Sacerdos
Conſultus, regnique vices & publica fata
Aut privata rogant dubiis in rebus egentes
Conſilio, ac Numen venerati ritè precantur;
Pontifici adſiſtens Summo præcordia pellit
Spiritus, & gemmas arcano illuminat igne,
Inſtigátque animi fibras & fata recludit:
Tum linguam moderante Deo, certiſſima fundit
Effata, & procul omnis abeſt ambagibus error.

Fundamentum verò quod ſententiæ huic ſuſtentandæ par eſſe creditur, textus ille eſt, 2 *Chron.* 24. 20. ubi Spiritûs Sancti afflatus *Jehojadam* Pontificem in mediâ plebe jam ſtantem concitâſſe dicitur: unde & Propheta repente prodiit, & quid pro re natâ facto opus eſſet, Dei nomine populo annunciavit.

Utcunque apud longè plures, eósque celeberrimos è gente togatâ viros, ſententia hæc tertia fidem & gratiam invenerit; quòd nempe conſilium divinum innotuit per ſolas Pectoralis gemmas; vultum colorémque quotidianum & communem retinentes, ſi Deus reſponſum triſte vel negativum, novis autem & inſolitis lucis ſtricturis Sacerdotis oculos ferientes, ſi reſponſum lætum vel affirmativum, formaturus eſſet. S. *Chryſoſtomum* ità cogitâſſe probant verba illa: *Homil.* 37. *adv. Jud.* p. 445. Ἐπὶ τῶν λιθων τῶν ὅπι τῷ στήθει τῦ ἀρχιερέως, ὅπερ ἐκάλιν δήλωσιν, ἐγίνετό τις ἔλλαμψις, καὶ τὰ μέλλοντα ἐσήμαινε· i. e. *è lapidibus qui erant in pectore Summi Sacerdotis, id vocabant Declarationem, relucebat fulgor quidam divina ſignificans.*

Ab

Ab eo non multùm receſſit *Suidas*, qui in Voc. Ἐφὼδ, reſponſum Sacerdoti datum aſſerit *per adamantem, colorem, pro variâ reſponſi conditione, ſubinde variantem.* Cum iis nomen ſuum profitentur *Moncæus* lib. 1. de *Aur. Vit.* c. 19. Cl. *Grotius* in 1 *Sam.* 30. 7. aliíque. Hi omnes authoritate potiſſimùm *Joſephi* nituntur, qui [a] duas tantùm annorum centurias à ſplendoris illius miraculoſi defectu, ſe ſcribente, effluxiſſe aſſerit. *Antiq. l.* 3. *c.* 9. At Ratio, inquiunt, ſuadet, cogit, ut tantarum literarum viro, è ſtirpe ſacerdotali oriundo, patriæ ſuæ uſus & res geſtas ex profeſſo poſterorum memoriæ traditurо, in *Judæorum* moribus, ſacris præſertim, maximè exercitato, de fide & diligentiâ ſuâ tam ſanctè & frequenter pollicenti, de re tam celebris notæ & recentis memoriæ ſcribenti, fidem tribuamus.

[a] Ἐπαύσατο μὲν ἓν ὅτε ἐστλὼ ἡ σαρδόνυξ τῆ λαμπηδόνι τῶν διακοσίων ἐνιαυτῶν ἢ τανῦν ἐμὲ συνθεῖναι τὴν γεγραφώς.

E dictis manifeſtum eſt, Viros doctos in hujuſce dogmatis centro, *quòd Urim & Thummim nihil aliud fuerint præter lapides Pectoralis*, ſe mutuò tangere & optimè convenire; quamvis cùm de ratione quæratur quâ reſponſa per lapides illos mutos tradita conſulentibus certò innoteſcerent, non minùs à ſe invicem diſtent quàm lineæ à centro recedentes. In hujuſce verò ſententiæ communis ſtudium ducti videntur. (1°.) *Silentio Scripturæ: Cùm enim*, inquiunt, *Moſes magnâ religione in deſcribendâ ſacrarum veſtium materiâ & formâ verſetur, quò ſingula perſpicuè tradat, profectò paulò pluribus deſcripſiſſet Urim & Thummim, ſi aliud quàm duodecim lapides per ea intellexiſſet.* Deinde, *Levit.* 8. 8. ubi *Moſes* novam ornamentorum Pontifici Summo ſacrorum mentionem ingerit, legimus *Moſen* Pectorale *Aaroni* induiſſe, & in eo *Urim* & *Thummim*

Thummim poſuiſſe, cùm de lapidibus pretioſis ſit altum ſilentium. Unde nominibus iis, *Urim* & *Thummim*, lapides illos venire firmiter concludunt. (2°.) *Convenientiâ nominum:* nam *ideo*, inquiunt, *lapides Pectoralis URIM nominantur, propterea quòd veluti ignis in pectore Summi Sacerdotis, ut eſt natura tot ſimul conjunctarum* [a] *gemmarum, ſplenduerint, & lucem perſpicuam de ſe projecerint.* אור *enim lucem vel ignem ſignificat. Ideo etiam THUMMIM, quòd perfecti & integri fuerint, nec ullo vitio notati.*

[a] *--- Gemmæ nitidos vertuntur in ignes.* Ovid. Met 8.

Sententias illas quæ doctos hactenus in partes diviſos tenuêre, & omnem de Oraculi hujuſce naturâ meliora cognoſcendi ſitim, per longam ſeculorum ſeriem, penitus extinxêre, jam expedivimus. Eas autem talo malè firmo ſtare, earum caſus & ruina, (ſi vires ſuas manu leviore tentemus) ſtatim comprobabunt. Quod enim ad *Talmudicorum* ſententiam ſpectet, eam non immeritò in figmenti ſuſpicionem vocemus: non tantùm quòd eorum ſcripta vix ſextum aut ſeptimum à *Chriſto* ſeculum antiquitate ſuperare, argumentis non contemnendis oſtenderit [b] *Morinus*; ſed quod illam fabuloſum & ventoſum Magiſtrorum ingenium, eorúmq; quidlibet in ſacris audendi morem olere, quivis naſi paulò emunctioris facilè perſentiſcat. Unde enim *Talmudicis* ea nata fiducia eſt, ut tot verba, præter duodecim Tribuum nomina, Pectorali inſcripta fingant, de quibus Magiſtrum ſuum *Moſem* (in cujus verba jurare debent) nuſquam meminiſſe legimus? Sed & dicant inſuper (quò figmenta ſaltem probabilia referant) quibuſnam Pectoralis partibus tot literæ, quas ſomniant, fatidicæ exarari poterant? an

[b] *Lib. de Hebr. & Græc. Text. Sincerit.* P. 2. *Exercit.* 6.

in

in lapillis pretioſis? at eos, utpote parvulos, Tribuum nomina totos proculdubio occupârunt, niſi ſubtiles admodum & oculorum aciem fugientes literarum ſculpturas fingat quiſpiam: an in ipſo duplicati Pectoralis panno? nemo cui naſi aut frontis aliquid hoc dicet, illius enim anguſtam ſuperficiem lapilli duodecim tantùm non opplêrunt & obſcurârunt. Deinde, literæ illæ duris lapidibus inſculptæ, cæteras eminentiâ ſubitaneâ ſuperare & ſubſidere denuò nulli poterant, niſi quis immenſum miraculorum criticorum & uſui nulli inſervientium numerum, in dogmatis hujuſce aliàs ruituri ſubſidium vocet: at *DEUS* Naturæ leges fixas & immotas, nec miraculo ullo, (niſi rarò admodum & in finem optimum edito) reſciſſas, ſervare ſolet: כי הטבע יקר בעיני, *eſt enim natura* (quod è magiſtris non nemo) *pretioſa in oculis Domini.* Præterea, quid rei erat quòd *DEUS*, (qui compendium facere ſolet) verbis paucis, iisque apertis, nec novum oraculum ad eorum explicationem poſtulantibus, Sacerdoti reſponſa non dederit; potiùs quàm per operoſas illas & tædii plenas literarum protuberantias, quarum ordinem & puncta genuina non niſi per voces plurimas cœlitus emiſſas capere potuiſſet? Quærerem etiam (niſi quòd Lectorem hujuſmodi ineptiarum jam tæderet) quomodo reſponſum, modò plus ſolito prolixius foret, adeóque eadem alphabeti elementa ſæpius repetita poſtularet, per literas quæ non niſi ſemel in Pectoralis verbis occurrebant, tradi potuit? Huic nodo hunc cuneum adaptavit Vir è ſacro ordine, inter beatos jam agens, literarum & pietatis famâ apud nos *Anglos* meritò celeberrimus: "Fieri, inquit, po-"tuit, ut literæ è quibus reſponſi verba conſtabant, "non ſimul protuberarent; ſed priùs una dehinc al-

tera,

"tera, donec integrum reſponſum vigilantior Ponti-
"fex accepiſſet. At quàm indigna Majeſtate divinâ & Oraculi gravitate hæc ludicra & pluſquam poëtica figmenta! anne credibile eſt Deum, mimicâ & perplexâ hâc nunc eminentium nunc ſubſidentium literarum ſaltatione, Sacerdotis animum ſeriò & citò nonnunquam, in rebus perditis, ſententiam ſuam exquirentis, enecare velle? vel ità cum illo agere quaſi ad ludum potiùs puerilem quàm Oraculum divinum vocaretur?

Sed non opus eſt ulteriore ſpiritûs diſpendio ad bullam hanc Talmudicam, crudo tantùm aëre repletam, ſuâque vanitate ruituram diſſipandum. Hominis cordati & vigilantis fide, vix unquam abuti poſſit tam craſſæ texturæ fabula; quamvis eam forſan *Judæus apella*, qui intimo pompæ Moſaicæ & gentis ſuæ famæ ſenſu tangitur, patulis auribus & ore hiante accipiet. Nam hiſtoriolâ hâc, quæ perpetuis miraculis, vocibus divinis & gloriâ quâdam externâ tota intumeſcit, nil fingi poſſit ad gentis Judaicæ honorem auguſtius, aut ad religionis ſuæ admirationem imperitæ plebeculæ movendam efficacius. Quanquam, ſi Oraculi hujuſce majeſtatem & venuſtatem verè ſuam è tenebris tandem in lucem proferam; nullus dubito quin viros graves & conſultos citiùs in ſummam admirationem rapiet, quàm ſi pigmentis illis meretriciis & mentitis formis, quibus illud Talmudici ornant, effulgeat.

Hiſce itaque Talmudicorum φλυαρίαις & ſplendidis mendaciis valere juſſis, ad ſententiam ſecundam, quæ reſponſi divini cognitionem Spiritui Sancto, Sacerdotis mentem occupanti, refert, pedes promoveamus. At & hæc non minùs vitium ſonabit, vel leviter percuſſa:

nam

nam Scriptura nuſquam per Spiritûs afflatum ſed *Ephodis URIM*, tanquam verum & proximum oraculi tradendi medium, Deum Sacerdoti ſciſcitanti reſpondiſſe aſſerit. Si autem *DEI* reſponſa per Spiritûs afflatum & ſermonem intellectualem Sacerdoti innotuiſſent, Deus rectiùs *CUM Urim* quàm *PER Urim* reſpondiſſe diceretur. Reſpondet *Corn. à Lapide*, in Exod. p. 560. *Urim non Oraculum, ſed index erat Oraculi: & cùm Scriptura dicit Deum* per *Urim conſultum eſſe aut reſpondiſſe, id metonymicè explicandum eſt; ut ſignificetur Deum reſpondiſſe per Sacerdotem, Rationali in quo erat Urim indutum.* At parcatur mihi ſi duriorem illam *Cornelii* metonymiam concoquere non valeam. Profectò, ſi Oraculum dici poſſit per *Urim* tradi, quia tradebatur *per Sacerdotem, Pectorali in quo erat indutum*; pari ratione dici poſſit per *Ephod* tradi, & per lapides etiam, qui Pontificis, dum ſententiam divinam expectavit, ornârunt humeros. Sed nè longum in re clarâ faciam, ſatìs è Scripturis conſtet, Deum, non per ἀποκάλυψίν τινα τὴν καρδίαν τῦ Ἀρχιερέως καταῤῥωτίζουσὴν (utì contendit *Severus*, aliíque) ſed per vocem formatam, aures Sacerdotis interrogantis blandè ferientem, reſponſa tradidiſſe. Cùm enim *David*, animi incertus quid ageret, conſilium à Deo, medio *Ephode* impertiendum, ſupplex poſtulârit; 1 *Sam.* 30. 7, 8. *DEUS* inquit textus, *reſpondit ei, Perſequere* [Amalechitas nimirum] *abſque dubio enim comprehendes eos, & certò eripies prædam.* Hunc textum modò viri bis mille legerent, quorum animos nullæ fabulæ Talmudicæ aut vulgi placita de hoc Oraculo accepta vitiârunt; profectò auſim quovis pignore contendere, quòd eum de reſponſo verbis expreſſis reddito intelligendum eſſe, uno animo atque ore ſtatuerent;

tuerent; nec de oraculo per Spiritûs afflatum, gemmarum ſplendorem, aut literas in Pectorali protuberantes, & in textu illo verbis apertis explicato, vel per ſomnium cogitarent.

Neque ſententiæ hujuſce patronos in ſpem ullam adducunt textûs ſupra laudati verba: nam Spiritus S. *Jehojadæ* quidem animum, prout & alios *Dei viros*, affeciſſe dicitur; non autem dum oculos in Pectoralis ſui gemmas defixos haberet. Et certè *Jehojadam* tam auguſto dignitatis ſuæ ſymbolo diſtinctum & illuſtrem in vulgus unquam prodiiſſe, pontificale faſtigium attigiſſe, vel Pontificis titulum natalium jure tenuiſſe, faciliùs credi quàm probari poteſt. *Baronius* quidem, *Sigonius*, *Salianus*, aliique, *Jehojadam* in Pontificum numero collocârunt: eos autem falſos ſatìs ſupérq; arguunt, illa R. noſtri *Montacutii* verba, Apparat. 6. p. 222. *Nos* Jehojadam *Pontificem fuiſſe Maximum de jure ſucceſſionis non arbitramur. Erat enim lex à Deo lata de Pontifice Summo, ut non ſolùm virginem uxorem duceret, non viduam aut fornicatione alteri cognitam, verùm & de gente ſacerdotali. Jojada vero, quod refert ſacra Scriptura, duxerat uxorem de tribu Judæ*, Jaſobeam *nempe, ſororem Jorami regis Judæ. Non eſt autem credibile, Jojadam illum, religionis columen, legis Dei reſtauratorem, & illius cultorem obſervantiſſimum, contra expreſſum legis divinæ tenorem & perpetuam Pontificum conſuetudinem, extra gentem ſuam, hoc eſt ſacerdotalem, voluiſſe ſibi uxorem ſociare. Accedat, quòd in rebus Joaſhi, nuſquam Pontifex M. (& tamen ille titulus aliis interdum tribuitur) ſed Pontifex & Pontifex M. &* Ἀρχιερεὺς, *à Joſepho nominatur: quam vocem ſcimus & aliis convenire quàm principibus in familiâ Aaronis. Sed nec apud Joſephum*

phum commemoratur Pontifex, nec in catalogo Pontificum reponitur in Scripturâ ſacrâ.

Neque verò ſolidiùs tinnit, quod alii de Pectoralis gemmis, feſtiviore jubare radiantibus ſi quid læti annunciandum; ſed vultum triſtiorem & qui luctuoſæ rerum futurarum ſcenæ conveniret, ſi adverſa imminerent, induentibus, ſeriò [a] fabulantur. Quamvis enim gemmarum faciem, cum reſponſi conditione conſenſum aliquem coluiſſe, non pari fronte & animi conſtantiâ negem ipſe quâ nonnulli aſſerunt; Deum tamen reſponſa ſua omnia per varios gemmarum vultus, tanquam ſolos conſilii ſui interpretes, tradidiſſe, dogma illud eſt quod in fabularum poëticarum numerum (niſi quòd ſale careat) meritò referendum cenſeo. Cùm enim rerum, de quibus Dei conſilium expeterent *Iſraëlitæ*, ea eſſet haud rarò obſcura & perplexa ratio, quòd reſponſum paulò prolixius & expreſſius poſtulârint; illud non magis unico ſplendoris dicti ſigno, quàm varii conceptus unicâ alphabeti literâ, exprimi & efferri poterat. Huic argumento lucem & vires dabit exemplum illud *Davidis* DEUM per URIM conſulentis, 2 *Sam.* 5. 23. Interrogavit autem ibi, *Ad Philiſthæos aſcenderet necne?* nimirum ad rem armis decernendam. *Reſpondit Dominus, Non aſcendes*, rectà ſcilicet, *contra eos, ſed circuitum facies ponè eos, & venies ad eos ex adverſo mororum, & cùm audieris ſonitum gradientis in cacumine mororum, tunc inibis prælium, quia tunc egredietur Dominus ante faciem tuam ut percutiat caſtra Philiſthæorum.* Certè reſponſio tot verbis, tot circumſtantiis & cautelis, diſtincta & variata, ſimplici ſplendoris unius ſigno

[a] *Fabulantur quidam lapidem in Pectorali fuiſſe, cujus color, ſive ad adverſa ſive ad proſpera, mutaretur, quando Sacerdos intrabat in Sancta.* S. Aug. in Exod. q. 117.

ſigno nec dari nec accipi potuit: nam ideo literas plurimas excogitavit hominum ingenium, quòd nôrant ſignum unum non niſi rem unam vel alteram intellectui offerre potuiſſe. Hiſce accedat, quòd *Moſes Urim & Thummim* rem aliquam in Pectorali poſitam fuiſſe referat: quod de ſplendore ſolo, utpote accidente ſine ſubjecto (prout loquuntur) non niſi per figuram duram & inſolentem dici poſſit.

Quoniam verò nonnulli rationibus hiſce *Joſephi* teſtimonium præponderare credunt, ageſis, perpendamus ipſius verba: Διὰ τῶν δώδεκα λιθων ἃς ἔχει σέρνον ὁ Ἀρχιερεὺς ἐνεσαμένους τῷ Ἑσθῆτι φορεῖ, νίκλω μέλλυσι πολεμεῖν προσημαίνεν ὁ Θεός· τοσαύτη γὰρ ἀπέστραπτεν ἀπ' αὐτῶν αὐγὴ, μήπω τῆς στρατιᾶς κεκινημένης, ὡς τῷ πλήθει πᾶσι γνωρίμον εἶναι τὸ παρεῖναι τὸν Θεόν· &c. *Per duodecim gemmas, quas in pectore Pontifex inſutas Eſſeni geſtat, in bello victoriam prænunciare ſolebat Deus. Nam priuſquam exercitus ſe moveret, tantus fulgor ex iis emicabat, ut toti populo innoteſceret adeſſe Deum, opémque & auxilium invocantibus eſſe allaturum:* Antiq. l. 3. c. 9. Quibus verbis hoc à *Joſepho* literis memoriæque conſignatum habemus; quòd Pectoralis gemmæ, *Judæis* ſigna cum hoſte collaturis, ſplendorem ſolito lætiorem aliquando emiſerint; & quòd illi certum victoriæ augurium indè captantes, animos ingentes ad prælium ineundum ſumpſerint. Neque is ſum ego, qui hâc in parte falſi notam illi auſim inurere, quanquam in priſcis illis ſubinde vacillet *Joſephi* fides. Fortaſſe *DEUS*, qui divinum illud πυροφάρμακον, piſcinam *Bethesdæ* loquor, tanquam quotidianæ incurſionis miraculum, *Judæis* reliquum fecit, ut Se omnem populi ſui curam non abjeciſſe teſtaretur; hunc etiam ſplendorem divinum,

ad

ad firmandos populi ſui, cùm belli mortísque minæ pavorem incuterent, cadentes animos, tanquam præſentiæ ſuæ pignus (miraculis & prophetiis jam ceſſantibus) extare voluit. Splendorem verò illum miraculoſum totam rationem אורים *Urim* & *Thummim* compleviſſe, non aſſerit *Joſephus*. Eum præſentiæ divinæ teſſeram fuiſſe dicit, unicum conſilii ſui nuncium perpetuum non dicit. Neque animum potis ſum ipſe inducere ut ſentiam, ſplendorem illum integram Oraculi hujuſce naturam exhauſiſſe: omnium enim cùm *Judæorum*, tum *Chriſtianorum*, ſed & Scripturæ ipſius conſenſu firmatum eſt, *Urim* & *Thummim* in Captivitate ſaltem cecidiſſe; quæ pluſquam ſex annorum centuriis *Joſephi* ſcribentis tempora ſuperavit. Deinde, ſi ſplendorem illum vel illius abſentiam, unicum conſilii ſui interpretem ſtatuiſſet, cùm dubia Oraculo ſuo ſolvenda proponerentur; non eſſet quòd *Saulus*, (jam belli aleam experiri cogitans, & ambiguæ ſpei tædio & cruce tortus) Deum ſibi per *Urim* non reſpondiſſe quereretur. 1 *Sam.* 28. 6. Nam proculdubio, *Saulo* conſulente, Pectoralis gemmæ vel ſolito & communi, vel inſolito & divino, ſplendore emicuêre.

Nè verò in immenſum diffundatur ſermo, varia hæc ſententiarum capita, unâ utpote cervice ſuſtentata, hoc ictu unico demetere poſſimus. Lapidibus Pectoralis partem & ſortem nullam in reſponſis Dei Pontifici tradendis datam fuiſſe, ſatis è [a] ſupra dictis exploratum habeamus. Quibus tamen (nè evaſionem quærenti vel rima pateat) addo inſuper teſtimonium *Sirachidis*. Cap. 45. v. 10, 11. ubi de Sacerdotis Summi ornamentis ex inſtituto agens, de *Pectorali judicii*, de *Urim* & *Thummim*,

[a] *Vid. Cap. 4. Sect. 1. pag. 34, 35, 36.*

mim, de *lapidibus* inſculpta Tribuum nomina geſtantibus, aliíſque ad Pontificis ornatum ſpectantibus, verbis differit ſpecialibus. Quibus innuit *URIM* & gemmas, æquè ac cætera (de quibus loquitur) dignitatis pontificalis ornamenta, res fuiſſe non nomine tantùm ſed & numero diſtinctas & ſeparatas. Neque contrarium evincunt textûs illius *Levit.* 8. 8. ab adverſariis in ſententiæ ſuæ patrocinium vocati verba: nam ibi *Pectoralis* tantùm & *Urim* mentio facta eſt, vel quia longum eſſet ſingulas gemmas nominatim enumerare, vel quòd gemmæ indiviſæ manerent Pectoralis partes, adeóque nomine ſuo facilè ſupponerentur: At *Urim* & *Thummim* Pectoralis appendices potiùs fuerint quàm partes, illius ornamenta veriùs quàm membra: unde & Sacerdotem aliquando ſine *Urim* & *Thummim*, nunquam verò ſine gemmis illis extitiſſe legimus. *Ezra* 2. 63.

Non peccârim forſan in veritatis aut modeſtiæ leges, ſi rationes allatas aliarum ſententiarum vanitatem ſatis redarguere & ſenſerim & dixerim. Quidni itaq; (eliminatis conjecturis hiſce quas fiducia cæca peperit, & credulitas ſupina nutrivit hactenus) *hypotheſis* noſtra in earum locum & fidem ſuccedat? ſaltem quoad aliam, cum ſeipsâ & Scripturis magis conſentientem, docti in medium ferant; eámque argumentis aſſenſu dignis muniant. Quotuſquiſque enim eſt literarum non planè rudis, qui opiniones novas, fronte tantùm & fiduciâ firmatas, vitioſâ nuce emerit? In Argúmento difficili & impedito, aliter tantùm opinari, quid niſi aliter nugari?

Sect.

Sect. 9.

Ad ſententiam noſtram ſtatuminandam oſtenditur Urim & Theraphim *voces eſſe cognatas, ſeu ejuſdem ſignificationis.*

CUm diſcrepantia nominum (quæ publici habentur rerum indices) naturarum diſtantiam inferre ſoleat; nonnulli forſan ea quæ dixi omnia fabularum fide accepturi ſint, quòd vocabula illa, *Urim* & *Theraphim*, nullâ vel ſoni vel ſenſûs affinitate cohærere videantur. Quò itaque huic præjudicio obviàm eam, & Hebræorum *Urim* à fatidicis ſeculi *Theraphim* formam & originem accepiſſe clariùs pateat; probaturus ſum voces haſce (contra quàm ſentit *docti pars magna chori*) penè ſynonymas eſſe, & ſub maximæ diſcrepantiæ larvâ ſummam ſignificationis ſimilitudinem tueri. Huic operi eo majore animi intentione incumbendum cenſeo, quoniam ea ſignificationis ſimilitudo argumenti haud contemnendi locum non immeritò teneat, quo probemus per utraque vocabula imagines figuræ & usûs cognati intelligendas eſſe; quamvis nomen *Theraphim* malè plurimùm audiat, eò quòd ſimulachris apud gentes, unde futurorum auguria ſumere ſolebant, frequentiùs in ſacris tribuatur.

Quàm minimo verò ſenſûs intervallo *Urim* & *Theraphim* diſtare, clarum liquidumque fuerit, poſtquam genuinam & Grammaticalem utriuſque vocabuli ſignificationem paucis explicatam & probatam dederim.

Initia itaque à voce *Urim* capiam: eam autem non *lumina* primariò & propriè ſignificare, ſed *ignes*, neminem, non planè hoſpitem inter Hebræos, præterit. Hunc equidem vocis hujuſce ſenſum Interpretes plerique omnes (quod miror) taciti præterire, eámque

per *lumina* tantùm transferre ſolent: at germana nominis notio interpretationem aliam efflagitat. Nam אוּרִים quidem *lumina* directè & propriè ſignificare, atque ità reddi, *Pſal.* 136.7. nôrunt & fatentur omnes, quibus animi primâ literaturæ Hebraicæ tincturâ imbuti. Nec minùs in aperto eſt, אוּרִים *ignes*, directè & ex primâ vocis intentione, denotare; *lumina* verò non niſi indirectè & ex conſequenti: quatenus nimirum pro *ignibus* ſumitur, qui lucem fundere ſolent. Sed neque vox *Urim* (modò vocis illius poteſtati paulò curioſiùs attendamus) *ignes* ſignificat, qui in cineribus aut carbone aliquo inertes jacent, & morti proximi, utpote nullo flabello animati; ſed ignes flammantes & ſplendorem lætiorem projicientes. Ità *Mercerus*: *Significat*, inquit, *vox* אוּר *flammam vel focum in quo ignis lucet*: aſſerit & *Schindlerus*, vocem eam *ignem accenſum ſeu flammantem propriè denotare*. Unde differt à vocabulo affini אֵשׁ quod *ignem* notat ſimpliciter ſpectatum, ſive feſtivioris alicujus flammæ pompâ triumphantem, ſive humiliori radio in ſcintillulâ emicantem. Atque hoc diſcriminis inter voces haſce ipſa Dei verba ratum facere videntur: Jeſ. 50. 11. *Ecce vos omnes accendentes* אֵשׁ *ignem, cingentes vos ſcintillis, ambulate* בְּאוֹר אֶשְׁכֶם *in flammâ ignis veſtri*: prout tranſtulit doctiſ. *Mercerus*, in voc. אוּר. Optimè itaque *Arias Montanus*, in Tract. Aaron. *Haurim, inflammationes & illuminationes reddere poſſumus*. Ad rem hanc die mediâ clariorem probandum, argumentis contendere nemo debet, nemo poteſt.

Quod ad vocem *Theraphim* ſpectet, me facilè perſuaſum habeo, quòd vocabulum Hebraïcum ſit, vel (quod proximè abeſt) Chaldaïcum, & pro *Seraphim* (leviſſimâ

viſſimâ & ſæpius uſitata, mutatione S. in T.) apud Orientalium nonnullos olim uſurpatum. *Seraphim* autem *urentes* vel *inflammantes* ſonare, nec Magiſtros fugit, nec Magiſtrorum pueros. Unde & *Ægyptii* antiquiſſimi, ignes ſub nomine *Seraphim* coluêre; authore *Stuckio*, lib. *de Sacrific. Gentil.* pag. 101. Si itaque *Theraphim* & *Seraphim* voces ſint eædem, dialecto tantùm & gentium uſu diſtinctæ; vel luſcus ſtatim percipiat *Theraphim* & *Urim* vocabula ſynonyma eſſe & ſignificationis affinitate conjunctiſſima: cùm *URIM ignes accenſos* & *flammantes*; *THERAPHIM* verò vel Seraphim, *Urentes* vel *Inflammantes* denotet.

In hanc autem de vocis hujuſce *Theraphim* origine ſententiam deſcendere conſultiſſimum haberem, ſi me nil aliud moveret, præter ipſam vocis conditionem (nam formam & legem vocum Hebraïcarum adamuſſim exprimit) & tam facilem, expeditam, & è proximo petitam nominis rationem. Sed rationes graviores in promptu habeo, quibus *Theraphim* non ſono tantùm & ſpecie, ſed origine & verè Hebræum vocabulum eſſe me probare poſſe confido.

Harum prima hujuſmodi eſt. Omnium aliorum idolorum antiquiſſimorum, quæ in Scripturis memorantur, nomina, Docti ab Hebræo, leviter per dialectum mutato, derivanda ſentiunt. v. gr. *Baal*, *Aſhtaroth*, *Succoth-Benoth*, *Molech*, *Baal-Peor*, *Dagon*, *Milcom*, *Baal-Berith*, *Nergal*, *Adrammelech*, & hujuſce furfuris alia. Hæc enim idola noviſſimis poſt diluvium ſeculis (quibus linguæ Hebrææ uſus apud Orientales nondum exoleverat) primordia debuiſſe, & titulos ſuos poſt multa ſecula retinuiſſe, non vani credunt. Quidni itaque vocem *Theraphim*, ævi paulò antiquioris, à radice aliquâ Hebraïcâ, (ſub ea forſan

tempora quibus antiquiſſimus Orientalium cultus ſimul & lingua à primævâ puritate abire cœperant) pullulâſſe crederemus?

Secundó. Circumſtantiæ illæ inſignes, quibus *Seraphim* & *Theraphim* in Scripturis conveniunt, ſat probant ea ejuſdem familiæ vocabula eſſe, & literæ tantùm unius diſtantiâ ab invicem ſeparata. Nam primó. Vox *Seraphim*, dum ſubſtantivè ſumitur & nominis proprii locum habet, nunquam niſi numero multitudinis in codice infallibili uſurpatur: idem & de voce *Theraphim*, *Kirchero* aliísque obſervatum. Deinde, *Seraphim* antiquiſſimus fuiſſe videtur Angelorum titulus; quem itaque *Iſaias*, cap. 6. ità uſurpavit, quaſi uſus quotidianus nomen illud veteribus *Judæis* familiare admodum reddidiſſet. *Theraphim* etiam ſymbola fuiſſe in Angelorum honorem & memoriam facta, cùm ſe dabit occaſio, probaturi ſumus.

Tertió. Ægyptiorum *Serapis* [quem ejuſdem cum Hebræorum *Theraphim* generis imaginem fuiſſe ſtatim oſtendimus] à *Seraphim* nominis ſui originem petiit. Indè autem nominis rationem petendam cenſeo. (1°.) Quia blanditur proxima nominum ſimilitudo: quæ ſola cùm de etymologiâ nominum antiquitatis remotiſſimæ ſententia ferenda ſit, plurimùm valere & ſolet & debet. (2°.) Antiquitas primas inter Dei Angelos τοῖς *Seraphim* tribuere, eósque *ſtellas matutinas* quaſi primæ magnitudinis, & cœleſtis illius Exercitûs Duces & capita, habere ſolita eſt. *Ægyptii* etiam eorum *Serapim* (in cujus honorem icunculas illas, ſuo nomine celebres, fabricârunt) tanquam Angelorum, quanquam malorum, principem obſervârunt: prout liquet è verbis illis *Porphyrii* in libro ſuo *de philoſophiâ ex Oraculis*, apud *Theodoretum*, Serm. 3. *de Diis & Dæmonibus*;

Dæmonibus: Τὰς δὲ πονηρὰς δαίμονας οὐκ εἰκῆ ὑπὸ τὸν Σάραπιν ὑποπτεύομεν. i. e. *Malos autem Dæmonas haud temere ſuſpicamur ſub Serapidis eſſe poteſtate.* Et poſt pauca, de Dæmonibus loquens, addit, Μήποτε οὗτοί εἰσιν ὧν ἀρχεῖ ὁ Σάραπις; *Anne hi ſunt quibus Sarapis imperat?* (3°.) Docti, alios è Divorum Ægyptiacorum grege, viz. *Iſin, Oſirin, Amon,* (de quo *Jerem.* c. 46. 25.) ab Hebræo nomina derivâſſe ſentiunt. In cujus rei fidem conſulant curioſi *Schedium* de *Diis German.* p. 236. *Jacob. Ouzel.* animadverſ. ad *Minut. Fel.* p. 119 & 120. *Gualmyn.* in not. ad lib. 1. de *vit. & mort. Moſ.* cap. 10. (4°.) *Serapum* in *Ægypto* uſus, (concinente toto literatorum choro) antiquiſſimus fuit, cum iſtis penè populi cunis ortus; cùm linguæ Hebrææ uſus haud adeò exoleverat, nec nitoris primævi jacturam adeò gravem fecerat. (5°.) Sententiis conjunctis concedunt literati, *Ægyptios* à *Miſraim* & filiis ſibi proximis (unde genus propagârunt) inſtructos, fictilium quarundam imaginum in Sacris uſum primos inſtituiſſe. Unde ſuſpicari pronum eſt, eos, utpote ſermone Hebræo non multùm vitiato uſos, iſtiuſmodi ſimulachris titulum Hebræum impoſuiſſe, eorúmque poſteros (religione vel conſuetudine haud facilè exuendâ ductos) illum per annos plurimos retinuiſſe. (6°.) Non deſunt erudita quædam nomina huic ſententiæ ſubſcripta, quæ momenti nonnihil illi attulêre. Nam Ἑβραίζοντες *quidam* (fatente *Kirchero*) *Serapis à* שָׂרַף *deducere conantur: dicunt enim,* inquit ille, *ſimulachrum Serapidis fuiſſe ad ſimilitudinem Seraphinorum, quos in templo poſuiſſe Salomonem legimus, conſtructum.* In eandem forſan ſententiam plures pedibus ituri eſſent, niſi quòd ſcrupulum injiceret terminatio vocis *Serapis*, quâ paululùm

recedit ab Hebræorum *Seraphim*. At operis exigui fuerit ſcrupulum illum eximere: nam terminationem illam (exiguâ unius literæ diſtantiâ ab Hebræo remotam) vel vetuſtati temporis, vel peculiari linguæ aut Theologiæ Ægyptiacæ ingenio facilè tribuamus: præſertim cùm particula [*is*] pleraque alia claudat Deorum Ægyptiacorum nomina; prout indicant *Iſis*, *Oſiris*, *Apis*, *Anubis*, &c.

Satìs quæ jam dixi probant vocem *Serapis*, quamvìs ſermone Ægyptiaco tritam, genere Hebraïco oriundam eſſe. Cùm itaque *Serapis* voci *Seraphim* ortum referat, quidni & *Theraphim* indè etiam genus deduxiſſe ſtatuamus; cùm vocabula illa tam arctâ ſoni affinitate uniantur, quòd *Serapis*, modò ore blæſo quiſpiam enunciet, *Therapis* prodeat; & materiæ, formæ, & rituum circa utraque ſimilitudo, ea iiſdem parentibus prognata ſatìs atteſtentur? Hujus autem ſimilitudinis exempla aliqua verbis *Kircheri*, ea è veterum *Rabbinorum* & *Arabum* fide referentis, tradita ſubjungam. *Quemadmodum*, inquit, *Theraphim ex variâ materiâ, ſub certo aſtrorum poſitu conſtruebantur; ſic & Serapis ex omni lignorum, lapidum & metallorum genere conſtituebatur.* Theraphim *non fiebant ſine ſanguine humano, nec &* Serapidis *idola in ſacris Mithriacis. Iterum* Theraphim *paſſim phylacteriorum loco geſtabantur, quod & de* Serapis *idolis, legimus factum eſſe.* — *Erant etiam* Theraphim *idola quæ reſponſa dabant, cujuſmodi &* Serapes *ſive* Iſias *ſtatuas fuiſſe, alibi fusè probabitur.* — Theraphim *denique ferè ſemper formâ faſciis involuti pueri, & ad portandum idoneâ apparabantur,* — *cujuſmodi figuram quoque habuiſſe* Serapes, *teſtantur.* &c. hactenus *Kircherus*, Oedip. Ægypt. Tom. 1. p. 260.

Quartò,

Quartó. Cùm Deus *URIM* in Pectorali reponi juſſerit, Eum nec rationem nominis nec naturam rei *Moſi* explicuiſſe legimus: cùm tamen plurimas alias cultûs ceremonialis apiculas, earúmque ſæpius rationes verbis penè multis & apertis explicatas dederit; & *URIM* (ſive nominis myſterium, ſive rei ipſius religionem & uſum ſpectemus) alia omnia Legis inſtituta longo poſt ſe relinquat intervallo. Hujus ſilentii tam ſingularis, ipſe, omnem in partem verſans animum, rationem vel minimam comminiſci nequeam; ni dicam *Moſem*, Pontificem, aliósque forſan nonnullos qui ſcientiâ & firmatâ in Deum fide cæteris antecellerent, *Urim* & *Theraphim* naturæ & usûs cognati inſtrumenta, & ἰσοδυναμοῦντα ſeu poteſtatis conſimilis vocabula eſſe, facilè & ſine ope interpretis intelligere potuiſſe.

Quintó. Quamvìs *Micha* & fortaſſe *Iſraëlitæ*, ut cultum ſuum ad Moſaici ideam fingerent, Dei *URIM*, inter alia ſacra ſimulaverint; vocabulum tamen *Theraphim* à ſeculo receptum, retinere non dubitaverint. Cujus facti (modò penes me ſit illius judicium) hanc præcipuè rationem aſſignandam dixerim; quòd nempe *Urim* & *Theraphim* imagines figurâ & officio conſonas, & ſignificationis conſimilis vocabula, apprime nôrint. Nam aliter idem cultûs Moſaici (ad cujus exemplar ſua omnia exigebant) ſtudium, ad nomen *Urim*, æquè ac *Ephod* & Oraculi inſtrumentum, in ſacris ſuis retinendum proculdubio devinxiſſet.

Sextó. Sententiæ aliæ de vocis hujuſce origine à [a] *Bolducio*, [b] *Riveto*, & [c] *Kirchero* traditæ, nullo veri colore tinctæ videntur. Me verò ad earum omnium vanitatem, multo

[a] *Lib. 3. de Eccleſ. ant. Legem. c. 9 & Com. in Job. c. 21. 29. & 26. 5.*
[b] *In Geneſ. 31. & Hoſ. 3.*
[c] *Oedip. Ægypt. Tom. 1. Syn. 4. cap. 3.*

cum

cum ſudore, coarguendum teneri iniquum arbitror; utpote quas illi nullo argumento firmatas proferunt vel nulli proximo. Opiniones autem quæ merum exercent in mentes humanas imperium eâdem levi operâ rejici poſſunt, quâ proponi. *Kircheri* ſolius ſententiam, ad quam ſtabiliendam penè omnes ingenii & eruditionis ſuæ nervos intendit, propoſitione & brevi refutatione dignam habeo. Quid itaque ſibi hâc in re viſum ſuit, ipſum propriis verbis referentem audiamus. *Sciendum eſt*, inquit, *hanc vocem* Theraphim *nequaquam Hebraicam eſſe (etſi formam idiomatis Hebraici aliquo modo affectare videatur) ſed merè externam eſſe & adſcititiam: quod vel indè patet, quòd hæc vox extra Scripturam apud Hebræos Doctores nuſquam uſurpetur, nec cum hâc ſignificatione* [idoli nempe divinationi inſervientis] *ullibi in ſingulari reperiatur. Quæritur igitur qualis ſit hæc vox? Reſpondeo, eſſe Ægyptiacam, idémque eſſe quòd Serapis.*

Huic opinioni, quòd hâc duplici ratione dotatam viderat, ſe mentem ſuam deſpondiſſe fatetur. Prima ſic habet: *Serapidum cultu in Ægypto vigente, contigit*, inquit, *ut Abrahamo ibi commorante, domeſtici ejus Ægyptiis commixti; tum multa alia, tum maximè Serapides hoſce, queîs mira Ægyptios patrare videbant, admirarentur, & ſuſpicerent: ſiquidem dæmone eos animante, varia conſulentibus & interrogantibus reſponſa dabant, felicitatémque eorum cultoribus in omnibus ſpondebant actionibus. Curioſitate itaque ac felicitatis participandæ deſiderio inſtigati Hebræi Abra vernaculi, ſubitò ad hoſce Ægyptiorum cultus animum adjecerunt. Abrahamo verò in patriam redeunte, ſervi, comparatis idolis & imaginibus dictis, reduces in patriam ſuam facti, conceptos in Ægypto errores paulatim diſſeminantes*

nantes apud Chaldæos & Babylonios, mox ingentem execrabilium Deorum ſobolem pepererunt. Hiſce, paucis interpoſitis, hæc addit, pag. 260. *Cùm itaque Hebræo-Chaldæi in Ægypto Serapidis cultu imbuti, Serapis nomen frequenter ingeminari audirent; & ipſi idola ejus unà cum nomine in Chaldæam adducentes, id ſibi proprium fecerunt; eas imagines, quas Ægyptii Serapes illi (ש aut ס in ת mutato)* תרפים *appellârunt; quæ vox poſtmodum penitus juris Hebraici facta, & ם finali ob ſimilitudinem in ם mutato, pro Theraphis Theraphim dicta, tandem inter reliquas voces Hebræorum annumerata eſt. Ex his itaque manifeſtum eſt Serapis & Theraphim idem eſſe nomen. Secunda,* inquit, *ratio quâ Theraphim & Serapis idem eſſe credamus eſt rituum circa utraque ſimilitudo.* Eos autem hoc in loco omittendos cenſui, quoniam eos, ante paginam unam aut alteram, ipſis Authoris verbis dedi, unde Lectoris animus (ſi ità viſum) huc transferre poterit.

Huic operoſæ *Kircheri* conjecturæ quò minùs dem manum, ſequentia faciunt argumenta.

(1°.) Fidem omnem exuperat *Abrahami* domeſticos, (quos Scriptura חניכים ſuos appellat, *Gen.* 14. 14. rebus divinis ſub eo initiatos, & præceptis ſacris quotidie imbutos) adeò omni vix auditâ antea nequitiâ coopertos fuiſſe, ut vel ipſam *Chaldæam* malè facere docerent. Quiſquámne credat cœleſtes illas animas imam ſuperſtitionis Ægyptiacæ fæcem bibere voluiſſe, & (gehennam de cœlo) peſſimæ idolomaniæ peſtem è ſalutiferâ *Patris fidelium* domo, in *Chaldæam, Syriam* & gentes vicinas prodire potuiſſe? quin potiùs Ratio, (ſed & [a] Scriptura) ſuadet, [a] 18 *Gen.* 19
ut *Abrahami* ſaltem domeſticos ab impietatis Ægyptiacæ lue ſe puros & immunes conſervâſſe crederemus:

crederemus: cùm præſertim moram haud adeò longam in *Ægypto* fecerint.

(2°.) Non minùs fidei adverſum eſt, tam paucos ex *Abrahami* familiâ viros, modò ſuperſtitioni huic propagandæ ſe totos tribuiſſent, *Chaldæam* & *Syriam*, intra paucorum annorum luſtra, hâc peſte Ægyptiacâ inficere potuiſſe. Nam ſcripta Θεόπνευστα indubium faciunt, *Theraphim* magni apud *Syros* ſub *Labanis* tempora, æſtimata fuiſſe: quorum temporum certum eſt *Abrahamum* æqualem fuiſſe, vel ſaltem ea non multùm exceſſiſſe.

(3°.) A doctis vulgò aſſeritur, linguam *Hebræam*, (quamvis alibi vocabulis peregrinis & idiotiſmo barbaro vitiatam) in *Abrahami* familiâ puram & quaſi virgineam permanſiſſe, atque indè veluti gentile quiddam ad poſteros tranſmiſſam. Longè itaque à veriſimili diſtat, ſervorum ſuorum labia ità Chaldaiſmo corrupta fuiſſe, quòd *Serapis*, ob pronunciationem magis operoſam & impeditam, in *Theraphim* commutârint.

(4°.) Chaldæam & Babylonem, [*Matrem abominationum*] Deos & cultus alienos primò peperiſſe, apud doctos penè omnes in exploratis ponitur. Si itaque *Theraphim* in idololatricâ & magicâ Gentium ſcenâ primas partes habuerint, rationi conſentaneum eſt ut ea (& proinde nomina eorum) Chaldaicis potiùs quàm Ægyptiacis natalibus orta fuiſſe cenſeamus.

(5°.) Sudat plurimùm & laborat *Kircherus* in genealogiâ vocis utriuſque, *Serapis* & *Theraphim*, à genere Ægyptiaco deducendâ. Nam primò, ab Ægyptiorum [a] *Sor* & *Apis* (ſi illum audiamus) fit *Sorapis*, deinde *Sarapis*, poſtea *Serapis*, demum *Therapis*, & tandem aliquando

[a] *Obeliſc. Pamphil. l.* 4. *Hierog.* 1.

quando *Theraphim*. At maximam τῷ *Theraphim* cum *Seraphim* conjunctionem esse, eáque sono appositè convenire & quasi concinere, quivis auribus non captus facilè persentiscat.

Rationes allatæ satis affirmatè loquuntur *Theraphim* & *Seraphim* (quicquid in adversum dicat *Cl. Kircherus*) voces esse Hebraicas; probant etiam me veram nominis illius originem assecutum, in cujus etymologiâ eruendâ tantum sudoris & pulveris frustrà hactenus biberunt [a] *Grammatici*. Cùm itaque *Theraphim* & *Seraphim* specie magìs quàm re differant; satìs indè pateat *Theraphim* & *Urim* (quòd diximus) proximâ significationis similitudine sibi invicem accedere & consentire. Hæc autem nominum tam arcta affinitas & consensus, argumenti gravissimi (ni mea ponderibus parùm æquis æstimem) locum non immeritò habeat, quo *Urim* non minùs naturâ quàm nomine cum *Theraphim* convenire concludamus. Cùm enim DEUS novum nomen *Urim*, ejusdem cum vetere *Theraphim* valoris & potestatis, fatidico Pectoralis instrumento dederit; non est quòd credamus Eum, rem eo olim nomine signatam, (simulachrum nempe ad divinationem factum) penitus abdicare voluisse. Certè DEUS rei ipsi bellum ἀσυνδον indicere noluit, à cujus nomine (quasi charum habuisset) tam exiguo recessit intervallo.

[a] *Non inveni adhuc apud Grammaticos quid sibi velit hæc vox Theraphim.* R. Eliezer apud Kircher. Tom. 1. pag. 259.

Nè argumentationis hujusce operam, præjudicii alicujus gratiâ, perdam, tribus Objectionibus mihi necessariò occurrendum est. Nam ad sententiam meam de vocum earum [*Urim* & *Theraphim*] synonymiâ refellendam, dici possit; Primó. Quòd nulla ratio vel

meditanti

meditanti veniat, cur imagines parvulæ, nomen illud vulgare *Seraphim*, id eſt, *Urentes* vel *Inflammantes*, ante Legem datam, ſortirentur: ideoque minimè probabile eſt *Theraphim* & *Seraphim* eſſe idem vocabulum, & arcto adeò ſignificationis ſimillimæ vinculo conjungi.

Imò verò ratio obvia eſt, & vel oſcitanti ſe ingerit: ità nempe dictæ ſunt icunculæ illæ, cum reſpectu ad veros Dei *SERAPHIM*, Angelos dico, quorum ſigna & ſymbola, nonnunquam etiam habitacula & μαντεῖα, primitus fuiſſe videantur. Animo facilè præſentio (nec tamen prophetiæ gratiam mihi ſumo) me Lectores vix ullos habiturum, qui fide obviâ, plurimos verò qui effuſis cachinnis, ſententiam tam inopinatam ſint accepturi. Eos itaque per veritatis amorem oro obſecróque, ut linguis animísque faveant, quoad rationes quæ animum meum, tardum & invitum penè, huic opinioni conciliârunt, ex momentis ſuis judicaverint. Quò verò rationes illæ lumen & robur ſibi addant & accipiant mutuò, eas in claſſes ſuas diſtribuam, dum per quatuor hoſce gradus ad ſententiæ hujuſce probationem aſcendat ſermo.

Primò. *Veriſimile admodum eſt*, Seraphim *nomen Angelorum fuiſſe, à primâ penè temporum memoriâ, crebris Orientalium ſermonibus uſurpatum.* Nam (1°.) Ab *Iſaiâ*, tanquam ordinis angelici titulus, quem *Judæi* ſibi σύγγονοι ſatìs perſpectum habuerint, familiariter uſurpatur. cap. 6. com. 6. *Et volavit ad me unus è Seraphim.* Neque ulla dubitandi ratio ſubeſt, quin nomen hoc παραδοτον fuerit, à vetuſtiſſimis illis, ad *Iſaiæ* tempora, tranſmiſſum ſeculis, quibus Angeli, frequentes de cœlo nuncii, hominibus ſe conſpiciendos & alloquendos præbuêre. (2°.) Sub ipſa

ipſa mundi primordia, *ignem flammantem*, Angelicæ præſentiæ ſymbolum, divinitus inſtitutum legimus, *Gen.* 3. ult. *Collocavit ad hortum Eden, Cherubim* ואת להט *& flammam gladii verſatilis.* In quem textum, ſic *Rambam*, P. 1. Doct. Perplex. c. 49. *Locus ille intelligendus eſt juxta illud*; Miniſtros ſuos ignem *Lohet* flammantem, *h. e. per* Lahat *ibi intelligendus Angelus qui eſt inſtar flammæ:* gladii verſatilis; *h. e. verſatilis ille Angelus appellatur.* (3°.) Sat conſtat primos mundi naſcentis Patres, eâ fide & religione hiſtoriæ ſacræ lampada poſteris ſuis continuâ ſerie tradidiſſe; quòd titulus ille Angelicus *CHERUBIM* (cujus in hiſtoriâ lapsûs Adami prima venit mentio) in ſermonem & uſum frequentem, *Moſis* ſeculo transiiſſe cenſeatur. Nam indè factum videtur quòd *Moſes*, rei illius memoriam literis conſignaturus, vocabulum *Cherubim*, nullâ additâ vocis ratione, familiariter adeò uſurpaverit. Non itaque vanâ & levi fide ducimur, ſi & *Seraphim* non minùs in ore populo ſeculis antiquiſſimis fuiſſe, & nominis illius uſui lapsûs hiſtoriam anſam primam dediſſe credamus: nam in eâ dicitur Deus *collocâſſe Cherubim & flammeum gladium*, tanquam viſibile ſignum inviſibilis Angeli. *Gen.* 3. 24. (4°.) Si Scripturas, antiquiſſimas Angelorum apparitiones referentes, memoriâ repetamus, proclive fuerit obſervare eos formam & aſpectum non igneum ſolùm ſed flammeum præbuiſſe. Unde *Buxtorfius*, in voc. שרפים, *Eſt*, inquit, *Seraphim Angelorum nomen, qui à claritate & aſpectûs ſplendore, quaſi flammantes & ignei viſi ſunt.* (5°.) Nomen hoc, ante alia, Angelis cognatum eſt & apprime conſonum: eò quòd optimè referat eorum naturam agilem, gloriæ & amoris divini zelo ardentem, figuræ corporeæ neſciam, &

ab

ab omni fæce terrenâ remotiſſimam. (6°.) Apud *Platonem*, lib. ult. de Rep. Angeli deſcribuntur Ἄνδρες ἄγγελοι διάπυροι ἰδεῖν, *Viri agreſtes aſpectum igneum præferentes:* (nam de Angelis tantùm, locum illum *Platonis* exponendum cenſuit [a] *Clem. Alex.*) Quibus verbis, recepta apud Orientales (è quorum fontibus ſua penè omnia hauſit *Plato*) de Angelis philoſophandi ratio, eorúmq; nomina, anſam feciſſe videantur. (7°.) In propatulo eſt utrumq; titulum, *Seraphim* & *Cherubim*, non minùs apud [b] Judæos quàm Chriſtianos veteres, ex æquo venerabilem, & prima utriuſque nominis initia ipſis *Nili* fontibus obſcuriora. Quidni itaq; *Seraphim* cum titulo *Cherubim* antiquitate contendere, & utrumque *Moſis* ſeculo antiquâ conſuetudine uſitatum fuiſſe exiſtimemus? Si quid itaque in remotiſſimæ antiquitatis receſſu videre datum, ob rationes jam redditas nos facilè perſuaſos habeamus, Angelos titulo illo *Seraphim* ante Legem datam vulgò innotuiſſe, ejúsque uſum, ante omnem hiſtoriæ profanæ memoriam, apud Orientales increbuiſſe.

[a] Οἱ μὲν ἄνδρες οἱ διάπυροι, Ἄγγελοι αὐτοὶ καλοῦνται. *Strom. l. 5. p. 593.*

[b] *Nam occurrit* Seraphim *in Targ. Jonath. in Ezech. 1. 8. & Targ. Hieroſol. in Gen. 30. 22. & alibi.*

Secundó. *Probabile eſt homines ſtatuas vel columellas*, [Theraphim *vel* Seraphim *vulgò dictas*] *tanquam ſymbola ad Angelorum memoriam celebrandam, vel eorum præſentiam ſignificandam, in locis præſertim religioni inſcriptis, more antiquiſſimo, poſuiſſe.* In hanc ſententiam an præceps ruerim, vel conſultus deſcenderim, cùm rationes haſce meas conjunctim penſitaverit, Lectoris judicium fuerit. (1°.) Deus præſentiam ſuam, in locis ad rem divinam ſacratis, per Angelos

gelos exhibere ſolitus eſt: quâ de re conſulat Lector *Hammondum* noſtrum, eruditè, ut ſolet, diſſerentem, in Not. ad *Pſal.* 68. *k.* 89. *b.* 104. *c.* & 138. *a.* & in 1 *Cor.* 11. 11. *e.* Jam verò imagines illæ, quibus nomen *Theraphim* factum, huic præſentiæ Angelorum ſignificandæ, iis in locis, (prout ſimulachra, *Cherubim dicta*, in Templo) commodè ſatis inſervire poterant. (2°.) Sola hujuſce nominis & cenſûs ſimulachra ſemper pluraliter in Scripturis efferuntur; cùm idola pleraque alia ſemper aut ſæpius in ſingulari uſurpentur. v. gr. *Chemoſh*, *Baal*, *Milcom*, *Adrammelech*, *Moloch*, *Nergal*, *Dagon*, *Niſroch*, & eorum cognata. Hujus autem diſcriminis ratio hinc ſolùm petenda videtur: imagines, *Theraphim* titulo celebratæ, non uni alicui Heroi aut Divo, prout Gentium idola; ſed ordini cœleſti, τοῖς *Seraphim* nempe, nullo cum diſcrimine conſecratæ fuerant. (3°.) Conſtat è *Judic.* 17. 4, 5. *Micham Ephod* & *Theraphim* comparâſſe, diu antequam ad *ſculptile* & *conflatile* effingendum animum appuliſſet. Quid verò, niſi quòd *Theraphim*, præ aliis, præſentiæ Angelicæ ſymbolum, adeóque notam & characterem domûs religioni ſacræ peculiarem, habuiſſet? (4°.) Modò שנות עולמים (utì loquitur Pſalmiſta, *Pſal.* 77. 10.) annos antiquorum ſeculorum in memoriam revocemus, conſtabit Deum, per frequentem Angelorum apparitionem & oraculorum eorum miniſterio traditionem, commercium & conſuetudinem cum Sanctiſſimis mundi Patribus exercuiſſe. Quo favoris divini pignore in ea uſque tempora gaudebant Judæi, quibus Propheta *Zacharias* rebus humanis exemptus erat; nam tum primùm οὐκ ἴσχυον οἱ ἱερεῖς ἰδεῖν οὐκ ἔτι ὁπτασίας ἀγγέλων, *non potuerint Sacerdotes ampliùs viſiones Angelorum cernere*: utì Author eſt

Epiphanius in vit. Zachariæ. Ideóque non abſimile eſt vero, Patres illos inſtrumenta quædam, decorâ (prout ſeculi ruditas ferebat) ſpecie fiĉta, quaſi parvula quædam ſacella & habitacula, hoſpitibus illis cœleſtibus dedicâſſe: vel ut eorum præſentiam indicarent, memoriam celebrarent, vel ut ex iis reſponſa ſua, honeſtâ quâdam ſolennitate, traderentur. Capit hæc opinio fidem aliquam ab exemplo *Jacobi*, qui Angeli ſibi apparentis memoriam, ſtatuæ (quæ proximè abeſt à *Theraphim*) erectione, conſecrâſſe dicitur. *Geneſ.* 28. 18. (5°.) Quamvis *Theraphim* imagines fuiſſe, & in frequentem apud idololatras aliósque uſum veniſſe, apud doctos omnes in confeſſo ſit; ea tamen ab omnibus cujuſcunque ordinis imaginibus, æquè ac *Cherubim*, nomine proprio & expreſſo diſtincta & ſeparata in Scripturis perpetuò reperiamus. Ex. gr. dicitur *Joſiah abſtuliſſe* את התרפים ואת הגלולים *Theraphim & ſimulachra.* 2 *Reg.* 23. 24. prædicit Propheta populum manſurum *ſine* מצבה *ſtatuâ — & ſine Theraphim.* Hoſ. 3. 4. *Michæ* etiam *Theraphim* ſemper ab illius *ſculptili & conflatili*, diſertis verbis diſtinguuntur. *Judic. cap.* 17. & c. 18. Textus hiſce, ni fallar, germanus occurrit, 1 *Sam.* 15. 23. ואון והתרפים הפצר, quem ſic transferendum cenſeo, *Et tranſgreſſio ſicut idolum & Theraphim.* Nam vocem אָוֶן vim illam aliis in locis obtinere nôrunt omnes, qui vitæ aquas ex ipſo fonte haurire ſolent: & ſi eandem ei poteſtatem hoc in textu deferamus, loci ſenſus ſpiritu & emphaſi plenior, & conjunctio τῶ און cum affini *Theraphim* magis concinna & rationi noſtræ conſona, futura eſt; quàm ſi verbum illud, cum interpretum vulgo, de *iniquitate* interpretemur. E quibus omnibus in proclivi eſt colligere

gere, *Theraphim* ſimulachra fuiſſe non minùs uſu quàm nomine à cæteris è mediâ idololatriâ petitis idolis diſtincta; eáque non ad cultum Numini alicui (prout ſimulachra alia) ſed honorem innocuum Angelis per ea deferendum, primitus inſtituta; atque indè nomen ſingulare retuliſſe, ac ſemper retinuiſſe. Atque eâ forſan ratione, ſeri Hebræorum veterum nepotes umbram aliquam hujuſce inter *Theraphim* & imagines alias diſcriminis retinuiſſent, etiam cùm ab honeſtis Patrum ſuorum moribus, Dei veri cultu & primævo תרפים *Theraphim* uſu & fine, plurimùm declinâſſent. (6°.) Sententiam *Cl. Grotii* de antiquis *Theraphim*, à noſtrâ haud multò diverſam abire, probant verba ſua in *Judic.* 17. *Theraphim eſt vox media, ad bonas maláſque imagines pertinens. Hanc interpretationem ſi ſequamur, dicemus hæc Michæ Theraphim vocari* אלהים i. *Angelos, quia Angelos ſignificabant. S. Hieronymo* etiam hâc in re, leni facilíque utimur patre, utì liquet è verbis ſuis, quæ ſuo in loco Lectori reddimus.

Tertió. *Probabile eſt Angelos præſentia ſuæ teſtimonia circa* Theraphim *præbuiſſe, atque indè veri Numinis cultores, ſeculis antiquiſſimis, quandoque allocutos fuiſſe.* Malè metuò nè Lectores nonnulli, primis ſuis cogitationibus plus æquo tribuentes, mihi talia aſſerenti vanitatis & temeritatis ſummæ labem imprimant, nec me mendacio vel ſpecioſo & probabili fidem accommodare cenſeant. Eos itaque, ut primos illos & (pace ſuâ dictum eſto) malè conſultos animi fervores atq; impetus temperare velim; quò fœliciùs rationes haſce, quibus animum ſic induxi meum, æſtimare valeant.

(1°.) Plurimos veri Numinis cultum profeſſos, ſimulachra, hoc titulo nota, ſummo in loco & honore

habuiſſe liquet; qui tamen idolis aliis omnibus inimicitias indixerint longè maximas. *Theraphim* enim *Labanum* maximi feciſſe conſtat, qui tamen Jehovæ nomen pronâ ſemper & ſubmiſsâ reverentiâ uſurpârit; Eíque ſe omni obſequio devotum ſemel atque iterum ſanctè teſtatus eſt. *Rachel* etiam (quam *duo vel nemo* hactenus inter idololatras poſuêre) tantâ *Theraphim* habendi cupiditate & zelo arſit, quòd ea, etſi furto & mendacio redempta, chara non duxerit. *Michah* inſuper effuſiſſimo in *Theraphim* ſtudio & affectu ferebatur, quod è dictis & factis ſuis in hiſtoriâ memoratis ſatìs pateat; eum tamen à ſummâ illâ idololatriæ & perfidiæ in Deum infamiâ, quâ ſtetit hactenus, me ſatìs vindicâſſe cenſeo. *Danitarum* etiam animi eâ *Theraphim* habendi cupidine igniti & accenſi fuerint, quòd ea manu factâ armísq; ſumptis eripere non dubitârint: quaſi imaginum earum religio furtum ſuum in virtutis nomen adoptare potuiſſet. A plurimis etiam conceditur, *Iſraelitas*, quamvìs inter planè Ethnicos & Idololatras minimè reponendos, *Theraphim* habuiſſe. Imò *Theraphim* in ipsâ *Davidis* aut *Sauli*, & forſan *Abrahami* familiâ, locum & pretium habuiſſe videantur. 1 *Sam.* 19. 13. Quando itaque tot perſonæ, ab omni cultûs alieni ſpecie & odore abhorrentes, tanto ſtudio ſibi *Theraphim* comparârint, eáque affectu religioſo proſecutæ fuerint; haud adeò in facili eſt dicere, quâ mente ità fecerint, niſi quòd *Theraphim* præſentiæ Angelicæ pignora habuerint, atque indè reſponſa de arcanis & futuris (quorum deſiderio ad inſaniam uſq; flagravit mundi ruditas & infantia) quandoque acceperint.

(2°.) *DEUS* olim (ſaltem cùm temporum iniquitas omnem ad Pontificem aditum intercluderet) reſponſa per *Theraphim* dare conſueverat. Cùm enim

Danitæ

Danitæ de *Michæ Theraphim* famâ accepiſſent, ad ejus Sacerdotem (incerti an Deus cœptis ſuis affuturus eſſet) conſilii divini exquirendi gratiâ ſe ſtatim conferunt: *Rogantes eum, ut conſuleret Dominum, ut ſcire poſſent an proſpero itinere pergerent, & res haberet effectum.* Judic. 18. 5. At proculdubio non eò ſtultitiæ deploratæ deſipuiſſent *Danitæ*, ut *Jehovæ* reſponſa è *Theraphim*, & quaſi uvas è ſpinis expectarent, niſi reſponſa eo medio quandoque tradita in ſpem aliquam eos adduxiſſent. Deum autem non niſi per Angelos, è *Theraphim* aut *Urim*, ſuo nomine & vice loquentes, reſponſa olim dediſſe, alibi probaturi ſumus.

(3°.) *Labanem* & *Micham Theraphim* auguſto *Elohim*, i. e. *Deorum* ſuorum titulo decorâſſe legimus. *Geneſ.* 31. 30. *Judic.* 18. 24. Cùm autem eorum animas à nigerrimâ πολυθεΐας maculâ puras & immunes aſſeruimus, ſuadet ratio ut eos titulum illum, Angelorum tantùm gratiâ, τοῖς *Theraphim* impertire voluiſſe crederemus. Nam *Elohim* antiquiſſimum fuiſſe apud Hebræos Angelorum titulum per varios Scripturæ locos edocti ſumus. viz. *Pſal.* 86. 8. 1 *Sam.* 28. 13. *Zech.* 12. 8. *Job.* 1. 6. *Pſal.* 82. 6. & 89. 6. Quibus in locis Hebræum אלהים, Chaldæus per אנגלי exprimit vel מלאכיא Angelos. Apud LXX etiam vocem eam vocabulum ἄγγελοι non ſemel interpretatur, ut *Pſal.* 97. 7. & alibi. Hi textus eorúmque affines, verbis illis *Origenis* anſam fecêre Εὑρίσκομεν ἀγγέλους διὰ τὸ θείους εἶναι ⟨ θεοὺς ἐν ταῖς ἱεραῖς ποτὲ ἀνομαζομένους γραφαῖς. l. 5. *cont. Celſum.* Huc faciunt *Grotii* verba in Mat. 1. 20. *Hebræi ſpiritus iſtos qui inter Deum rerum opificem hominésque ſunt interpoſiti, modò* אלהים *modò* מלאכים *vocant: quorum illud Græcè* ⟨εὸς, *iſtud* ἄγγελος *ſignificat. Atque indè eas appellatio-*

nes ſumpſit Pythagoras, &c. Cùm autem nec *Laban* nec *Micha*, (quod diximus) neq; ulli [a] alii forſan *Theraphim* cultu divino affecerint; indè conjecturam capere fas eſt, eos nomen illud impoſuiſſe gratiâ Angelorum, qui in iſtis *Theraphim* illuſtria quædam præſentiæ ſuæ documenta quandoque dederunt. Certè hanc tituli illius rationem Optimo *Grotio* arriſiſſe, probant verba ejus in Explicat. Decalog. *Ob communem opinionem incluſi Spiritûs divini, Labani, illa quæ modò nominavimus Theraphim, vocantur* אלהים, *Dii Labanis.*

[a] *Utrùm ut Dii colerentur Theraphim, utcunq; Dii dicti, an verò divinationis tantùm inſtrumenta haberentur, vetus eſt inter Magiſtros controverſia.* Seld. de Dîs Syr. Synt. 1. c. 2.

(4°.) Ex infallibili Scripturarum fide certum habemus, Deum conſilia ſua per Angelum aliquem, qui perſonam ſuam tenuit, ſæpius ante Legem enunciâſſe: cùm nempe rudiora mundi ſecula Numen in templis ullis Sibi dicatis, cultu elegante propitiare nondum didiciſſent. Ideóque veriſimile eſt Angelos, cùm Interpretum divinorum partes agerent, è ſimulachris quibuſdam (quæ Veteres Deo & Nunciis ſuo nomine agentibus ſacra voverant) tanquam parvulis ſacellis, reſpondere ſolitos: Forſan ut cùm ſimulachro aliquo tanquam velo obducti eſſent, infirmi hominum animi oculíque ab excellenti præſentiæ Angelicæ majeſtate & ſplendore vehementi minùs læderentur. Cùm enim Angelos ex Arcâ parvulâ & anguſto Pectoralis duplicati panno reſponſa quandoque dediſſe compertiſſimum ſit, nihil infra ordinis illius ſanctiſſimi dignitatem poſitum meditor, ſi eos ex imagine parvulâ, ſibi ſecundùm Deum ſacratâ, voces propheticas quandoque edidiſſe ſentiam. Neque eſt quòd quiſpiam infame ſimulachri nomen, opprobriis & maledictis onuſtum, mihi

mihi in mentem jam revocet: quicquid enim mali aut inhoneſti hodie in imaginis ſacræ nomine, hominum ſuperſtitioni eorúmque animis præjudicio aliquo puerili occupatis, in ſolidum tribuendum eſt.

(5°.) Satis è Scripturis, plurimísque Veterum teſtimoniis, in hoc opuſculo ad Lectoris fortaſſe nauſeam ſparſim accumulatis, innoteſcit, Dæmonem per reſponſa ex imaginibus, ſpecioſo *Theraphim* vel *Seraphim* ſuperbientibus nomine, data, populi fidem ſæpius fefelliſſe. Suadet autem ratio, ut tutam & frequentem illam, ſub amico τῷ *Theraphim* nomine, populum fallendi viam, ex hâc ſolâ occaſione initium petiiſſe crederemus. Nempe *DEO OPT. MAX.* ſub prima mundi ſecula, in more erat, ut, per verba è ſimulachris, *Theraphim* titulo diſtinctis, facta, populi animis Numinis præſentis ſenſum incuteret, eósque rebus in anguſtis cadentes aut ſollicitos erigeret & illuminaret. Cùm itaque Diabolus populum propheticis hiſce imagunculis facili fide & affectu adhærere ſenſerat; ut nubem eò denſiorem fraudibus ſuis objiceret, ipſe tandem author extitit, ut myſtæ ſui ſtatuas figuræ conſimilis fabricarent; curavit etiam ut iiſdem (quantùm ſimulare datum) divinitatis inſitæ inſignibus, & recepto Angelorum lucis nomine, inclareſcerent. Nempe ſatis nôrat egregius ille fallendi artifex, rudiorem populum (quorum judicii acies ultra rerum ſuperficiem & nomina vix penetrat) mendaci ſpecie & auſpicati nominis omine deluſum, *Theraphim* pronâ ſemper fide & affectu amplexari velle; quanquam nihil ex priſtinâ dignitate præter nominis honeſti ſpeciem retinuiſſent. Nec certè veriſimile eſt Diabolum ex imagunculis oracula ſua fundere, aut eas ab ordine Angelico denominare voluiſſe; niſi quòd probè nôrat no-

men *Seraphim*, & imagines eo titulo claras, primam apud populum gratiam tenere; & Se faciliùs populo imponere poſſe, ſi nomen illud Angelicum Oraculis ſuis mendacibus honeſtâ ſpecie prætenderetur: prout nec adultera moneta *Cæſaris* titulum vultúmque, tam vivis expreſſum characteribus, ad populum fallendum gerere voluit; niſi quòd aurum & argentum ſincerum, tam auguſtis ſignata typis, hominum ſtudia & fidem demereri ſoleant. Huic etiam de primâ *Theraphim* origine conjecturæ ſuccurrit, quòd vix credibile ſit populum tantam inſaniam inſanire potuiſſe, ut ſimulachra parvula Angelorum titulo condecorarent, & eorum reſponſa animo tam ſecuro indè expectarent; niſi quòd Angelos ità olim reſpondiſſe, indiciis haud obſcuris compertum habuiſſent; adeóque Dei veritas (ut fieri amat) Diaboli mendaciis & populi erroribus colorem & occaſionem aliquam præbuiſſet.

(6°.) In eandem mecum ſententiam concurrunt viri aliqui, haud ultimum inter doctos locum tenentes. Nam *F. Gaffarellus* lib. *inauditarum curioſitatum*, utì vocat, cap. 3. opinatur "*Theraphim* figuras fuiſſe à "*Moſe* legiſlatore permiſſas, à *Labano* aliísque Ori-"entalibus ante Legem piè uſurpatas: quibus medi-"antibus voluntatem ſuam Deus non rarò patefe-"cit: & *Cherubinorum* & *Seraphinorum* figuras fuiſſe "generis ejuſdem. Sed hujuſce dogmatis, tanquam impii & precarii maximè, gratiâ, eum verbis aceto tinctis perſtrinxerit *Rivetus*, Exercit. 32. in Geneſ. Ei tamen ſententiæ ſubſcripſit Author quidam Perſicus, cui *Hamahalzel* nomen, à *Gaffarello* laudatus, in hæc verba; "Proculdubio, Patriarcharum temporibus "erant imagines vel ſtatuæ quædam mirabiles, per "quas *DEUS* voluntatem ſuam populo ſuo patefe-"cit,

"cit. Moris forſan hujuſce antiquiſſimi memoriam altam, ſed ſuperſtitione vitiatam, retinuerunt veteres *Arabes* qui *Angelos & idola, quæ vel à Deo vitâ inſpirari credebant, vel Angelorum ſacella eſſe, ac ab iis animari, Dei filias vocabant*: referente *Cl. Pocockio* in *Abul. Faraj. de Arab. morib.* p. 89. Sed hæc omnia logi proculdubio & ſomnia videbuntur iis, qui tempora antiquiſſima ex præſentis ſeculi moribus & conditione æſtimare ſolent.

Quartò. *In probabilium etiam claſſem referendum cenſeo quòd ſimulachra hæc in Angelorum, quorum ſymbola & quaſi tripodes erant, titulos tandem ſucceſſerint, & à Syris aliisque Chaldaiſmo tinctis Theraphim, loco Seraphim, vulgò appellata fuerint.* In quam quidem ſententiam pedibus eò liberioribus me venire fateor, quia rerum ſignificatarum nomina apud Hebræos antiquiores ipſis earum ſignis non rarò inderentur; & quia ſimulachra in Sancto Sanctorum poſita (Angelorum, ibi præſentium & oracula indè edentium, ſymbola) titulo angelico *Cherubim* inſigniantur. Nec deſunt mihi ſatis honeſta teſtimonia, quibus novitatis odium & invidiam à ſententiâ meâ de primævo *Theraphim* uſu & nominis ratione amoliri poſſim: nempe *Cornelii à Lapide* & *Ludovici de Dieu*, qui ſoli, quantùm ipſe novi, à nominis hujuſce, quod crucem hactenus Grammaticis fixit, origine & imponendi ratione, vix latum unguem aberrârunt; & aliis omnibus, in hoc Argumento laborantibus, lauream meritò præripuerunt. Eorum autem ſententias Lectori integras & verbis ſuis traditas exhibere, (cùm cauſæ meæ lucem & robur juxtà ferant) operæ pretium exiſtimavi. Sic itaque *Cornelium à Lapide* ſententiam ſuam proferentem habeamus, in Hoſ. 3. p. 95. *Suſpicari quis poteſt Theraphim*

phim ortum habere à Cherubim & Seraphim. Cùm enim gentes viderent Judæos tantâ veneratione prosequi Cherubim & Seraphim, tum post fabricam Arcæ & Cherubim per Mosem, tum ante eam; [Nam ante eam, Genes. 31. Rachel dicitur furata Theraphim id est, *idola patris sui: atque ab initio mundi, Cherubim positi erant ad custodiam Paradisi; denique ex traditione Adæ, Noæ & Abrahæ, filii & nepotes eorum ante Mosen cognoscebant & venerabantur angelos Seraphim & Cherubim]* Indè Gentiles *suspicati sunt hæc esse eorum Numina & Deos tutelares. Unde ipsi pariter suos Lares & Penates, nonnihil immutatâ & corruptâ voce (utì fieri solet, cùm voces è primævâ linguâ in aliam peregrinam transferuntur) pro Seraphim & Cherubim vocâsse videntur Theraphim; præsertim Chaldæi, qui literâ T. gaudent & S. in T. sæpe commutant.* Hisce *Cornelii*, modò adjungamus *Ludovici* verba (quem veritatem fugientem propiùs à tergo premere, facilè crediderim) quicquid de origine *Theraphim* & nominis ratione, fide integrâ & consultâ, dici aut teneri possit, forsan assequamur: sic autem Vir doctissimus sensum suum exprimit, in Genes. 31. 19. *Fortasse Theraphim Angelorum fuerunt imagines, aut Angelis dicatæ. Unde Spiritus Angelicus eas subibat, ac consulentibus oracula per ea edebat. Ex hâc conjecturâ,* תרפים Theraphim *mihi idem esset quod* שרפים Seraphim, *notissimum Angelorum nomen: mutato ex Syrorum more* ש *in* ת. *Constat autem ex hoc loco imagines* תרפים *è Syriâ ortum ducere. Videntur autem ex hoc loco, & 1 Sam. 19. 13. fuisse Dii Penates, qui ad tuendam amplificandámque rem domesticam colerentur.* De quibus Viri Literis plaudentibus nati verbis, illud silere non sustineo, quòd in iis *constantiam* & *modestiam* suam ex æquo requiram;

quiram: *Conſtantiam* quidem, quòd *Theraphim* in Oraculorum, è quibus Angeli voces fatidicas darent, ordinem aſſumenda primò ſenſerit; & vix novo ſpiritu hauſto, ea in vilem *Larium* tantùm & *Penatium* claſſem deturbârit: *Modeſtiam* verò, quòd *Theraphim* origini Syriacæ, (*Labani* Syri ea uſurpantis gratiâ) eâ animi conſtantiâ & fiduciâ vindicaverit. Si à recentioribus hiſce ad antiquiores attollam oculos, duos ſaltem (ni me oculi falſis ludant imaginibus) partium mearum ſtudioſos videre poſſim: nempe primò, *D. Hieronymum:* qui locum illum *Hoſeæ*, cap. 3. 4. explicans, hæc habet; *Theraphim propriè appellantur* μορφώματα, i. e. *ſimulachra, quæ nos poſſumus in præſenti loco, Cherubim & Seraphim — dicere.* *Cedrenus* etiam hiſtoriam *Michæ* referens, pro *Theraphim* ſcribit *Seraphim.*

Atque hæc ea ſunt, quæ (ſi quid in me ſit judicii) de primâ *Theraphim* origine, & nominis illius vexati ſimulachris ad divinationem factis imponendi ratione, maximâ cum veritatis ſpecie, dicenda ſunt. Quibus probandis, operam eò magis ſedulam & impenſam ſumendam cenſui; non ſolùm, nè præſentis argumenti rationibus & poſtulatis deeſſe viderer; ſed quòd plurimùm ad ſententiam meam de naturâ & origine *URIM* confirmandam momenti habeant. Si enim *DEUS* ante Legem ſcriptam, Oracula è *Theraphim*, [ſimulachris Angelorum titulo & præſentiâ cohoneſtatis] dederit; nihil cauſæ eſt cur oraculum divinum ex imagine, cui *URIM* nomen, traditum, monſtri aut figmenti loco habeat conſultus quiſpiam. Utcunq; haud adeò gravatè & moleſtè (quaſi cauſa conclamata foret) feram ipſe, ſi quis hujuſmodi imaginum uſum & originem ad idololatras ſolummodo ablegandum ſenſerit;

ſenſerit; & Dæmones tantùm in iis latitantes candidum Angelorum nomen (ut fucum impoſturis ſuis facerent) ſibi dolo malo arrogâſſe dixerit; atque indè imagines dictas nomen *Theraphim* aut *Seraphim* accepiſſe. Sive enim Dæmonum technis, ſive Angelorum præſentiæ, תרפים *Theraphim* titulum & originem tribuamus, hæc tamen immota & extra litis vias manebunt; Antiquos titulum *Theraphim* vel *Seraphim*, cum reſpectu ad aliquos Angelos, hujuſce generis imaginibus impoſuiſſe, harúmque imaginum loquentium vocem & famam in terram penè omnem, *Chaldæam*, *Syriam*, *Ægyptum*, brevi exiviſſe. Hæc ad primæ objectionis aciem retundendam dixiſſe ſufficiat.

Secundó. Ad rationum mearum vires frangendas objici poſſit, quòd modò *Seraphim* & *Theraphim* vocabula ſint eâ originis & ſignificationis communione ſociata; tantum proculdubio linguæ ſanctæ & nominis primævi [*Seraphim*] ratio & religio apud antiquiſſimos mundi patres valuiſſent, ut id nominis potiùs quàm *Theraphim*, in Chaldaiſmi confiniis ſitum, ſymbolis ſuis Angelicis impertirent. Si enim vis una eadémque utriſque fuerit, cauſam expedire quis poſſit, cur vocabulum, gentiliſmi vitio notatum, voci *Seraphim*, quam puritas & antiquitas ſua plurimùm commendârunt, præferendum ſenſerint?

Reſpondeo. Cùm homines, nomina rebus facturi, vocum ſenſum & uſum inprimis ſpectare ſoleant; modò *Theraphim* eundẽ cum *Seraphim* ſenſum funderet, & in ſermonem uſúmque ſub *Abrahami* aut *Labani* tempora frequens veniret; titulus ille ſtatuis divinationi ſacratis ſat commodè inſcribi poſſet, quamvis iiſdem quibus vox *Seraphim* phaleris [antiquitate, ſanctitate & puritate] non exornatus. Atque hoc ſolo reſponſo

me

me cauſam meam nodo illo impeditam ſatis explicâſſe exiſtimo. Nè tamen eum ſecuiſſe potiùs quàm ſolviſſe videar, occultas nominis hujuſce in locum purioris *Seraphim* aſſumpti rationes ſermone paulo liberiore aperire conabor.

Hoc itaque primò dicendum arbitror: Orientalibus pleriſque omnibus, *Chaldæis*, *Arabibus*, *Syris*, ſolenne erat, in vocibus ab Hebræo deductis, ש & ס in ת vel ט mutare. Hinc pro שב *rediit*, Chaldæi habent תב; pro שלוש *tres* illi תלת ſcribunt; quod Hebræis שד *mamma*, *Chaldæis* תד; ex קשר *ligavit*, *illi* קתר faciunt. Exemplis aliis haud opus eſt, nam *quis neſcit Hebræorum* Schin, *tam apud Chaldæos quàm Arabas in* Thau *permutari frequentiſsimè?* inquit Magiſter inter utroſque, *Schikardus* in *Tarich*, pag. 101. Eundem & apud *Syros* olim literas illas permutandi morem inceſſiſſe, eò credibilius eſt, quòd illi Hebræorum ש cum puncto ſiniſtro non agnoſcant. Gentes etiam alias, Græcos, Latinos, Germanos, literæ hujuſce ſibilantis aurâ minùs delectatas, in illius locum T quandoque ſuffeciſſe, exemplorum meſſe (ſi tanti eſſet) probare poſſem. Ea, ſi palato faciant, Lectori plenâ manu dabit *Voſſius* in *Idololat.* lib. 1. cap. 37. & Tractat. *de literarum permutatione*. Cùm itaque (ut calamum inſtituto reddam operi) litera ש Chaldæorum præcipuè linguis minùs ad guſtum fuerit, eámque in ת uſu frequente permutârint; ſi conjecturæ meæ aleam jacere licuerit, dixerim *Abrahamum*, aut pios quoſdam viros ei neceſſitate aliquâ conjunctos (qui moram diuturnam in *Chaldæâ* traxerant, & leviores aliquas Chaldaiſmi tincturas imbiberant) nomen illud *Theraphim* figuris quibuſdam angelicis tribuiſſe, &, ipſo quaſi uſu ſuo conſecratum, poſteris retinendum tradidiſſe. Nam

nomen

nomen illud cum ipsâ Hebræorum in *Chaldeâ* degentium conditione conſpirare, ejúsque imaginem & hiſtoriolam quandam exhibere cenſeatur. Prout enim ii (quibus plurimùm commercii cum Chaldæis à longo tempore interceſſerat) labia ſua dialecto Chaldaicâ nonnihil infeciſſe facilè credantur; dum cultum, linguam, titulum, indolem Hebræorum illæſa retinuerint & intemerata: ità & vox *Theraphim* ſub tenui Chaldaiſmi ſpecie & larvâ, legem, ſenſum & formam vocum Hebraïcarum ſervat, exprimit & imitatur: Hiſce in ſubſidium veniat, quòd *Theraphim* apud nullos locum & honorem reperiiſſe legimus, præter Chaldæos (apud quos *Abrahamus* ſummâ virtutis & ſcientiæ laude diu floruit) & *Labanem*, *Rachelem*, *Micham*, *Danitas & Iſraëlitas*, qui *Abrahamum* affinitate proximâ attigerunt. Utcunque ſi quiſpiam *Theraphim* primos inter Chaldæos natales accepiſſe, & Diabolum (verſutum illum & emunctæ malitiæ ſpiritum) ea Angelorum nomine ad populum fallendum affeciſſe ſentiat; eum *ſenſu ſuo*, modò non regnet, libens *abundare* jubeo.

Secundó. Ii qui nomen *Theraphim* Angelorum ſymbolis primò addidêre, illud larvatum & tenebris quibuſdam circumfuſum certo forſan conſilio propoſuêre: nam imagines omnes quibus cum reſpectu ad Angelos appellatio facta eſt, nominibus auguſtâ quâdam caligine velatis, in ſacro codice innoteſcunt. Nempe imagines quædam in Templi adytis & Pectoralis duplo poſitæ fuerunt, quæ ab Angelis (quod occaſione natâ probabimus) nomina *Cherubim* & *Urim* mutuatæ ſunt: quorum nominum rationes tam craſſis & perplexis tenebris involutæ ſunt, quòd plurimorum perſpicacium virorum oculos hactenus fefellerint, nec quicquam

quam de iis ſupra ingenii ſui luſus & conjecturas precarias proferre valuerint.

Unica jam ſupereſt Objectio, quæ cauſam meam minaci vultu intuetur; ſic autem ſe habet. Neutiquam credibile eſt *URIM* & *THERAPHIM* poteſtatis & ſignificationis conſimilis vocabula eſſe, cùm ratio nulla occurrat cur *DEUS* vocabulum *Theraphim*, cui longa dies honorem & gratiam apud populum dederat, abdicârit; & novum *Urim*, vocem (ni mea fallant) planè ſynonymam ſurrogârit.

Imò verò rationes hujuſce mutationis nec paucæ erant nec contemnendæ: eas autem Capite quinto, utpote loco aptiore, reddituri ſumus.

Sect. 10.

Probatur hypotheſis rationum decade.

CUm ſententiam tot Scripturæ locis & teſtimoniis firmatam, cum ſeculi Moſaici ingenio & aliarum inſtitutionum ceremonialium origine, tanto cum lepore conſpirantem amplecter; à nigrâ creduli nimis & rerum novarum ſtudioſi notâ mihi non magnopere metuendum arbitror. Quoniam tamen facilé dici poſſit me Scripturas, *Philonem*, aliósque in ſenſum partésque meas torquere, & alia quæ dixi omnia, tanquam luſus imaginationis meæ in re ſacrâ & ſeriâ laſcivientis, rejici; fidens aſſero eam eſſe hypotheſin meam, quòd ſi Ratio, nullis præjudiciis vitiata, illam abſolutè & nullo penè reſpectu ad Scripturas in medium allatas vel ſtatûs Iſraëlitici poſtulata habito intueatur; eam fide dignam, eíque, ante alias omnes de hoc Oraculo opiniones, palmam deferendam eſſe judicabit. Nam,

Primò.

Primó. Hypotheſis hæc vim nullam Scripturis affert, ſed mentibus noſtris rationes faciles, expeditas miniméque coactas ſuggerit locorum omnium quibus tenuiſſima Oraculi hujuſce occurrit mentio. Nam liceat mihi hypotheſin meam tanquam datam & conceſſam ponere, & rationes ſtatim in digitis habebo duplicati pectoralis, phraſeos illius *reſpondere per Urim*, conſensûs *Urim* cum *Theraphim*, Usûs verborum illorum, pluralium tantùm, *Urim* & *Thummim*. Lectori etiam ſpondeo & recipio me nominum eorum, juxta veram & germanam eorum ſignificationem, rationes obſcuras hactenus facilè redditurum. Et certè, vel hoc ſolo nomine punctum omne ferre digna eſt: nam ſi nos, inter crypticas Naturæ methodos & rerum cauſas, dubii hærentes; illi hypotheſi philoſophicæ, ut maximè probabili, accedere conſultius ducimus, quæ faciliorem colit cum Naturæ phænomenis conſenſum, & effectorum naturalium cauſas fœliciùs explicat; quidni & traditam de hoc Oraculo hypotheſin ante alias habeamus, quæ cum Scripturis omnibus de eo loquentibus, meliùs conſentit, earúmque interpretationes ingerit, molliter & ſine ſalebris fluentes?

Secundó. Hypotheſis nulla eſt cui Gentium monumenta tam luculentum perhibent teſtimonium, & parem veritatis ſpeciem inducunt. Neque hæc levioris momenti ratio: *haud* enim *imprudens fuerit*, inquit [a] Vir doctiſſimus, *cùm de vetere Judæorum conſuetudine oboritur quæſtio, & ipſorum hiſtoriæ lucem idoneam afferre nequeant; tum Gentium conſulere monumenta, & ex eorum ritibus conjectari de Hebræorum moribus.* Quæ ſanè verba non rudes ſunt & ſine mente ſoni:

[a] *Sherlog. Antiloq. in Cantic. 11. Sect. 5.*

soni: maximus enim ab ultimâ annalium memoriâ consensus, quoad præcipuos religionis ritus & usus inter Israëlitas & Ethnicos orientales intercessit. Si itaque seculorum historias, varia divinationum genera posteris referentes, evolvamus, nusquam evanida Oraculi nostri vestigia reperire possimus, nisi Hebræorum *Urim* in propheticis Chaldæorum & Syrorum *Theraphim* expressum, mutatis tantùm mutandis, inveniamus. Unde Hebraïcus ille futura cognoscendi modus, usus planè anomalus evadet, cujus solius imaginem & umbram gentes exteræ in sacris suis nullam retinuêre.

Tertiò. Ratum certúmque habeamus, responsa per *Urim* reddita, non per splendorem solito jucundiorem, vel nutus & signa quædam arte & mysterio plena; sed vocem formatam & captu facilem, prout responsa de *Cherubim* data, Pontifici innotuisse. Nullam hac de re dubitandi locum supereſſe sinunt Scripturæ supra laudatæ verba: nec certè ulla dubitandi ratio, si Scriptura tacuisset, subesse potuerit. Cùm enim *Urim* eo fine institutum fuerit, ut *Israëlitæ*, cùm res obscuræ & ancipitis aleæ eos anxios detinerent, indè Dei consilium & lumen securi peterent; quis credat Deum servos suos, suspenso & sollicito animo rerum eventus scire desiderantes, iterum torquere voluisse per ciphras & signa tam obscura & flexuosa, quòd Oraculo novo ad ea interpretanda postularent? Deinde, cùm verba communia, quæ sensum suum quasi in fronte ferunt, magìs fidi & certi sint mentis indices & rerum notæ; suadet ratio, suadet religio ut credamus DEUM non nisi optimis mentis suæ nunciis uti voluisse. Præterea, legimus 1 *Sam.* 14. 36, 37, 38. Sacerdotem *Sauli* jussu DEUM medio *Ephode* consuluisse, & *Saulum*, Dei silentium insolitum iniquè ferentem, pri-

marios populi in hæc verba allocutum fuiſſe: *Accedite huc omnes, & ſcitote & videte in quo ſit peccatum hoc hodie.* Quæ *Sauli* verba *Joſephus* in hunc modum παραφράζει, lib. 6. Antiq. Jud. cap. 7. Οὐ δίχα αἰτίας πυνθανομένοις ἡμῖν φωνὴν ὁ Θεὸς, ὃς πρότερον αὐτοῖς προεμήνυσε πάντα, καὶ μηδ' ἐπερωτῶσιν ἔφθεγκτο λέγων· Ἀλλ' ὅτί τι λανθάνον ἐξ ἡμῶν ἁμάρτημα πρὸς αὐτὸν αἴτιον τῆς σιωπῆς. i. e. *Non ſine causâ, interrogantibus nobis VOCEM non ediderit DEUS; qui antea nobis omnia ſignificare ſolitus eſt, & nihil ſciſcitantes celare LOQUENS; eſt autem latens aliquod in nobis peccatum in Illum, hujuſce ſilentii cauſa.* Quibus verbis non ſemel apertè aſſerit *Joſephus*, reſponſum, non per ſignum aliquod involucris plenum, ſed vocem vivam & quæ faciles explicatus haberet, Sacerdotì traditum. Non parùm etiam nervorum ad noſtra firmanda habeat textus ille *Zachariæ*, cap. 10. 2. *Nam Theraphim locuta ſunt vanitatem.* Cui textui commentarii loco eſſe poſſunt verba *R. Salomon.* in 2 Reg. 23. 24. תרפים צלמים שמרבירים על ידי כשפים i. e. *Theraphim fuerunt imagines quæ loquebantur per artes magicas.* Cùm autem ſortes è *Theraphim*, vocibus, non ſignis, elatæ fuerint; niſi & *DEUS* effata ſua verbis ſimplicibus effudiſſet, Gentium *Theraphim*, Majeſtate & perſpicuitate *DEI Urim* ſuperâſſent. Cùm itaque Numini viſum eſſet voce articulatâ è Pectorali datâ Oraculum ſuum ſcitatum venientibus reſpondere; à difficillimo profectò qui mihi contingere poſſit Lectore quærere non dubitem, quodnam inſtrumentum ad vocem illam formandam magìs aptum & decorum, quàm ſimulachrum parvulum paululùm excavatum, & formam humanam referens, excogitari poſſit?

Hîc

Hîc à me quæret fortaſſe non nemo plus æquo importunus & curioſus, an *DEUS* voce elatâ vel ſubmiſsâ Pontificem oraculum expectantem allocutus fuerit? At illi quæſito, niſi timidè & obnoxiè, reſpondere, parùm conſiderati eſſe arbitror: quid enim certi in re tantæ vetuſtatis percipere quis valeat, penè omni literarum quà ſacrarum quà profanarum luce deſtitutus? Veriſimile autem habeo, *DEUM* voce paulò ſubmiſſiore & quæ Regem decet, mentem ſuam interpretari ſolitum. Nam Pontifici dignitatem ſummam adderet, cùm *DEUS* eum unum interiore familiaritate dignari, & quaſi in aurem dicere videretur. Deinde, Deum olim oracula ſua, tanquam tot myſteria & ſacramenta, voce tenui vel, quod parùm abeſt, remotis arbitris, admiſſionis proximæ famulis ſæpius tradidiſſe, è Scripturis colligamus. Nam *Jobus*, cùm Oraculi divini auditor factus eſſet, קול דממה *vocem ſilentii*, i. e. tenuem & ſilentio affinem, ſe accepiſſe aſſerit. Cap. 4. 16. In quem locum ſic annotavit Mercerus, *Ità olim oracula edebat Dominus, (quod & Gentes in ſuo Apolline celebrant) voce tacitâ.* Simili medio, nempe קול דממה דקה voce quietâ vel auræ lenioris ſibilo, *Elijah DEI* voluntatem & præſentiam cognoviſſe dicitur. 1. *Reg.* 19. 12. Huic ſententiæ ſuppetias feret ipſe Pectoralis titulus חשן, quod nonnulli à חשה *ſilere* nomen habuiſſe ſentiunt; quaſi ſedes eſſet Oraculi quod per קול דממה *vocem ſilentii* frequentiùs reſponderet. Sed obliquandi ſinus.

Quartò. *DEUM* oracula ſua per vocem de cœlo, miſſionem Angeli, per ſomnia & viſiones, viris pietate egregiis ante Legem datam conceſſiſſe, omnes extra dubium ponunt: cùm tamen de reſponſis per *Urim* datis, prout & de operoſis Legis ceremoniis, ante

Moſis ſeculum, altum in Scripturis ſilentium ſit. Non immeritò itaque ſuſpicari quis poſſit, aliquos ſeculi ejuſdem mores, cùm ceremoniis tum reſponſis illis anſam & initium feciſe.

Quintó. Sat liquet Deum vanitati *Iſraëlitarum* invincibili dediſe ſomnia, vates, [a] omina, ſortes, viſiones, monita per Genium vel Angelum, [b] oracula ex adytis, inſtinctum divinum, voces in aëre formatas, & penè omnes occulta cognoſcendi modos, qui apud Ethnicos invaluêre; ſi demas inhoneſtas illas & impoſturâ plenas, augurium, ῥαβδομαντείαν, necromantiam, aliásque conſimilis farinæ divinationis ſpecies. Cùm itaque alia penè omnia revelationum genera Iſraëlitis & Gentilibus communia fuerint, inter mira maximè non immeritò reponi poſſet, ſi ſolis Gentium *Theraphim*, (quæ nominis ſui celebritate implêrant omnia) nihil in toto divinationum Judaicarum catalogo ſimile daretur & parallelum. Quid enim in causâ eſset, quòd *DEUS* curioſitatis Judaicæ pruritum tam variis divinationum generibus ſcalperet, cùm præſertim vox ex adytis vel prophetia ſola aut ſomnium, ſatìs cæterorum omnium vices implere poterat; niſi quòd Diabolus olim per varia illa arcana cognoſcendi media vulgi animos novitatis avidos demulcere ſoleret & ineſcare? ideóque *DEUS* ea omnia Judæis ſupra fidem moroſis dederit, nè ſub imperio ſuo quicquam, quod in felicitatis parte numerabant, deſiderare viderentur. Quidni itaque ſentiamus Deum, ratione ſimili permotum, *Urim* loco *Theraphim* (quorum ingens amor & deſiderium imis eorum ſenſibus infixum hæſerat) *Iſraëlitis* conceſſiſe?

[a] *Vid. Diſſert. de prodig. c. 3. Sect. 1. Edit. 2.*

[b] *-- Cortináq; reddidit imo Hanc adyto vocem -- Ovid. Met. l. 15.*

Sextó.

Sextó. Cùm *Iſraëlitæ* incredibili futura cognoſcendi, pro temporum [a] antiquorum genio, tenerentur, iis Oracula de proprio deeſse noluit benignum Numen: nè ὅτι τὰ τῶν ἐθνῶν μαντεῖα καὶ ἐγκτήσια *ad Gentium Oracula & vaticinia* confugeret curioſum genus: utì rationem reddit *Origines*, *l.* 1. *Cont. Celſ. p.* 28. Cùm itaque gentes, mediis imagunculis Deorum præſentiâ animatis, oracula non rarò acceperint; nobis facilè perſuadeamus *DEUM* populo ſuo (*Iſraëlitis* nomine ſed re barbaris) oracula ſimul & uſitatum ea accipiendi modum pari facilitate indulſiſſe. Quid enim rem ipſam gentis iſtius pervicaciæ & infantiæ concedens, rei modum perpetuò denegârit? præſertim cùm *Iſraëlitæ* ſummâ olim admiratione defixi & voluptate perfuſi proculdubio hærerent, cùm Numinis alloquio ex imaginis parvulæ anguſtiis accepto fruerentur: adeóque ad oracula recepta & recipiendi modum pari affectûs & deſiderii calore moviſſe cenſeantur.

[a] *Vid. Lucian. περὶ ἀστρολογ.*

Septimó. Veriſimile eſt rituum Moſaicorum partem multo maximam ex hoc triplici fonte dimanâſſe. (1°.) E moribus quibuſdam religioſis, quibus Patriarcharum exempla & antiquitatis ſupremæ canities reverentiam conciliârunt. Nam ritus primitias *DEO* conſecrandi, altaria [a] titulóſque in Illius honorem erigendi, ea [b] unguenti effuſione dedicandi, & forſan mos ille [c] epulas ſacras ex immolati reliquiis inſtruendi, & conſimiles alii, è Patrum antiquorum moribus in Filiorum leges tranſiîſſe videntur. (2°.) Quidam ritus & leges Moſaicæ è malis ſeculi moribus, prout bonæ leges ſolent, naſcebantur. Cùm

[a] *Gen.* 28. 18.
[b] *Num.* 7. 88.
[c] *Exod.* 5. 1.-3. *Deut.* 27. 7.

enim *Iſraëlitarum* mores, poſt curvitatem diuturnam & perverſam adeò, ad rectum duci, niſi in extremum contrarium flectendo, non potuerint; leges ritúſque ſancivit Deus cum moribus olim receptis è diametro pugnantes. (3°.) Alii originem petiêre è conſuetudine aliquâ quæ apud *Ægyptios* aliósque è vicino populos inveteravit: quam DEUS penè integram *Iſraëlitis* reſervavit, ut eorum animos ſibi conciliaret, qui Ethnicorum moribus ingenia ſua penitus immiſcuiſſent.

Cùm itaque aliqui ſeculi præſentis mores, vel honeſti vel pravi vel medii, legum Moſaicarum parti potiori ortum & initium dederint; quidni & inſignem illum Deum per *Urim* ſciſcitandi ritum, à more aliquo ſeculi Moſaici anſam accepiſſe crederemus? nam rationi minimè conveniens eſt, ut ritum hunc cæteris omnibus diviſum penitus, & nullâ originis ſimilitudine iis devinctum eſſe ſtatuamus. Ideóque animum ſæpius mirari ſubiit, quî factum ſit, quòd tot Scriptores eximiè docti, inſtitutorum ritualium rationes dicturi, ad conſuetudinem aliquam ſeculi vetuſtiſſimi, ceu primam eorum occaſionem, animum oculósque prudentes referant; & latentes legum rituúmque aliorum cauſas certâ quâdam ſcientiæ clave reſerandas doceant: interea verò eos in cognitionem אוּרִים *Urim* & *Thummim*, eâdem communi cynosurâ deducendos eſſe, nè per ſomnium quidem cogitâſſe videantur. Nam de eorum origine & naturâ ſermonem adornantes, conjecturas tantùm vagas, debiles, & è cæco quodam imaginationum fortuitarum concurſu oriundas, proferunt. Nil autem firmi video ipſe, cur *Urim* & *Thummim* non ab eâdem, quâ & cætera inſtituta Moſaica, ſtirpe pullulâſſe, eáq; (ad inſtar *Iſmaëlis*) tabernacula ſua ſeorſum, & quaſi è regione fratrum ſuorum, fixiſſe cenſeamus:

ſeamus: adeóque *DEUM* uſus quidem alios certâ quâdam ratione, *Urim* autem & *Thummim* pro arbitrio inſtituiſſe.

Non opus eſt ut in hoc Argumento pluribus Lectorem teneam: nam parùm dubito, quin ſi cauſam meam ad illius rationem & arbitrium referam, *URIM*, prout pleraque alia Legis inſtituta, è temporum, quibus olim utebantur *Iſraëlitæ*, more aliquo honeſto vel medio effluxiſſe judicaverit. Cùm itaque *Theraphim* Patriarchæ, vel Chaldæi, vel Ægyptii, vel Syri, (nam primam eorum originem aſſignare, hariolari eſt) ad fata & occulta ſcienda ſæpius uſurparent; & illi Judæis aut naturâ & ſanguine conjuncti eſſent, aut loca illis vicina colerent; ſuadet ratio ut Judæorum *URIM*, mutatis nomine & quibuſdam inter conſulendum ceremoniis, à Veterum *Theraphim* uſu ortum habuiſſe aſſeramus. Si enim ſacra omnia (quorum memoria nondùm penitus deleta eſt) quæ Gentium olim religionem impleverant, excutiamus; nullum præter *Theraphim* invenire licet, quod *Urim* eâ nominis, muneris, & figuræ conformitate exprimit & imitatur. Neque ad argumenti hujuſce nervos elidendos dici queat, *DEUM* per *Urim* peſſimum aliquem ſeculi morem ſuſtuliſſe potiùs quàm veterem paulò caſtigatiorem tolerâſſe; nam ut morem illum fingat, ingenium maximè poëticum plurimùm laborabit.

Octavó. Iis quæ proximè dixi, & proinde toti Argumento aliqualem veri colorem dabit legis de *URIM* latæ mira brevitas & vix ulla cum contextu cohærentia. Cùm enim verba plurima & curioſa (ſi fas dicere) de ſacris aliis ritè procurandis feciſſet *DEUS*, Exod. 28. *Urim* curſim & leviter pertranſit, dicens, *Et in Pectorali Judicii pones Urim & Thummim.* Quòd

autem *DEUS* preſsè & obſcurè adeò locutus ſit, huic imprimis cauſæ tribuendum videtur: De re illâ dicturus erat, cujus uſum & formam *Moſes* & *Iſraëlitæ* tam probè tenuêre, quòd ſupra locum quem illi dari voluit, quicquam monere, minùs ex uſu futurum nôrat. Nam ſummum Legiſlatorem, quaſi in hæc verba locutum, intelligendum exiſtimo. "Novi vobis in more eſſe "ſimulachra quædam, quibus *Theraphim* & *Serapis* "nomen, in ædibus religioni datis collocare, & ab iis "oracula in dubiis expectare; & hujuſmodi imagini- "bus fruendi deſiderium intimis populi medullis fixum "inſidere. Neque Ego nova omnia, populi moribus "& ſtudiis adverſa, jam meditor: vetera omnia eo- "rum ruditati præter mores vitio aliquo infames facilè "daturus ſum: neque per me ſtabit quo minùs oracu- "lis (quibus æquo animo carere non poſſunt) iiſque "per imaginem fatidicam, pro ſeculi more, traditis, "etiamnum gaudeant. Hæc tantùm cures velim, ut "novo *URIM* nomine de cætero innoteſcat, & in "Pectoralis duplo ponatur; nè cuivis è mediâ plebe "eam aſpicere liceat, aut illius ſanctitatem ineptis "quæſtiunculis imminuere & violare.

Nonó. Nôrunt omnes, niſi quibus Scriptura funditus ignota, *DEUM* imagines quaſdam, *Cherubim* titulum ferentes, in Tabernaculo & Templo poſuiſſe: atque indè ſententiam ſuam, ſi quid fortè in controverſiam veniſſet, medio Angelorum miniſterio protuliſse. Quidni itaque *DEUM* imaginem unam ſaltem, *Seraphim* vel *Theraphim* dictam, in Pectorali collocâſse, atque indè etiam reſponſa, per vicariam Angeli manum, in regni arduis dediſse ſentiamus? Cùm enim hæc duo nomina, *Cherubim* & *Seraphim*, vel *Theraphim* (ſunt enim idem vocabulum) Angelis, ad ordines

ordines (utì plurimis viſum) diſtinctos innuendos, ante [a] multa ſecula imponerentur; Rationi congruum eſt ut exiſtimemus *DEUM*, per oracula de ſimulachris tum hoc tum illo titulo angelico decoratis edita, honorem Angelis utriuſque ordinis & nominis deferre voluiſſe. Nec argumentum hoc inter ingenii mei (quod ſentio quàm ſit exiguum) luſus & inconſultos impetus numerari debeat; cùm id egiſſe videatur *DEUS OPT. MAX.* ut quicquid ornatûs & elegantiæ Tabernaculo aut Templo dederat, *Iſraëlitæ* in pontificis ſui cultu, tanquam in ſpeculo vel imagine parvulâ, reflexum denuò contemplarentur. *Notandum enim* (ut *Grotii* verbis utar in Exod. 28. 4.) *Pontificis Summi ornamenta fuiſſe σύσοιχα templi ornamentis: colores quatuor iidem; ſeptem veſtimenta, ſi laminam annumeres, pro ſeptem lychnis; duodecim gemmæ pro duodecim panibus; Interula Ephodis pro velo & ſex cortinis.* Pontificem etiam Oraculo ornatum voluit *DEUS*, quod Oraculo Tabernaculi ex adverſo reſponderet. Suadet itaque diſpenſationis hujuſce ratio, ut ſentiamus *DEUM* curâſſe, ut Oraculi Sacerdotalis reſponſa per imaginem, cui olim *Seraphim* nomen, in Pectoralis duplo reconditam, traderentur: quò Pontificis Oraculum eò concinniùs Oraculi in Tabernaculo & Templo ſimilitudinem exhiberet; ubi *DEI* reſponſa de medio imaginum grandiorum, quæ velo tegebantur & quibus *Cherubim* titulus, prodiêre.

[a] *Ezech.* 10. 19. *Iſ.* 6. 2.

Ultimó. Hypotheſis mea (ut multa paucis compingam) nihil continet notionibus mentis liberæ & idolis vitæ communis non obſeſsæ diſſonum. Nullis ad placitum fictis miraculis, nè ruinam ſæpius faciat, tanquam tot fulcris precariis indiget. Nihil à *DEI* ſanctitate

ctitate & ſapientiâ, Oraculi divini dignitate, vel populi Iſraëlitici conditione alienum continet. Non *DEUM* aut Angelos rebus exiguis adfuiſſe dicit, pluſquam hypotheſes aliæ, aut Oraculi à *DEO* inſtituti ratio & neceſſitas poſtulârunt. Reſponſa reddendi rationem infert explicatam, ſimplicem & compendii plenam. Dicam verbo: aſſerit tantùm, *DEUM* è Pectorali voce formatâ reſpondiſſe, mediante ſimulachro præſentiâ Angelicâ animato, & in hominis forſan ſpeciem effícto: utpote organo, quo nullum, ad vocem formandam vel præſentiam illam indicandam, magis aptum & decorum fingi poteſt.

Sect. II.

Objectiones variæ ſolvuntur.

Cum ſententiam meam nemo hactenus è doctorum Senatu, quod ſciam, vel oppugnatione vel defenſione juſtâ dignam duxerit; neceſſe habeo ut ipſe Actoris ſimul & Rei perſonam capiam, atque ea argumenta in me ſuſcipiam diluenda, quæ mihi ſaltem cauſam meam maximè premere videntur.

Argumenta verò contra partes noſtras militantia in aciem duplicem digeramus. Nam ex iis quædam ima ſententiæ noſtræ fundamenta petunt, & quaſi cuniculos agunt; alia in illam ipſam viribus infeſtis ruunt, eíque ruinam magis aperto Marte minitantur.

Prioris aciei principia non immeritò ducat hoc argumentum: ſæpius à me dictum eſt *Urim* in vicem veniſſe תרפים *Theraphim*, id eſt imaginum, è quibus reſponſa, oraculorum fidem & ſanctitatem præferentia, veteres ſubinde habuêre. At è gentium monumentis non adeò conſtat, iſtiuſmodi imagines garrulas, de quibus

quibus mihi tam frequens ſermo, uſquam gentium extitiſſe. Idolorum quidem vates reſponſa, illis qui Deorum limina ſolliciti adiêre, ſæpius dediſſe; & iis, ad ludendum populum, oraculorum ab idolis receptorum ſpeciem titulúmque feciſſe, minimè diffitendum: ſed idola ipſa, quamvis ora iis non defuerint, interrogantibus unquam locuta fuiſſe, fidem haud adeò certam faciunt antiquorum paginæ. Conſuluêre Ethnici *Apollinem* Delphicum, *Apollo* verò oraculum edidit non per os idoli ſed vatem *Pythiam*. *Alexander M.* Jovem Ammonem conſultum ivit, cujus ſtatua plurimis ceremoniis, oraculi impetrandi gratiâ, honorata eſt: oraculum autem accepit non à ſtatuâ ſed à vate. Neque ſententia adverſa fidem apud conſultos habitura eſt, ob textum illum *Zachariæ*, Cap. 10. 2. *Theraphim* vel imagines *locuta ſunt vanitatem:* nam locum eum Judæi omnes & Chriſtiani non pauci, figuratè tantùm [de idolorum ſcilicet prophetis, Ariolis, Aſtrologis, ſomniorum Interpretibus, aliísque ejuſdem familiæ nugivendulis] intelligendum arbitrantur.

Ut huic objectioni reſponſum adaptemus, minimè neceſſe eſt ut vivos ungues rodamus. Nam Diabolus, cùm idololatria jam altas radices egiſſet, haud frequentiùs forſan per ejus *Theraphim* locutus fuerit, quàm DEUS per ejus *Urim*, cùm radicitus penè evulſa eſſet è Judæorum animis. Dæmonem verò, ſub idololatriæ præſertim primordia, λόγια ψεύδους per idola effudiſſe, ut mundi juventutem nondum conſilio & ratione firmatam in eorum cultum pelliceret; iis teſtimoniis probari poteſt, quibus qui nolit credere, non rationem fidei ſuæ menſuram ſtatuit, ſed ſenſum. Profectò, vox tonitrûs vix ſuperat hiſtoriæ, hâc de re quovis ſæculo teſtantis, vocem. Nam de imaginibus

hiſce

hiſce Dæmonum intus latitantium voces referentibus, præter eos quos Sect. 2. & alibi paſſim, laudamus, teſtimonium afferunt *Tertullianus in Apolog. c. 21. Euſebius l. 5. de Præparat. Evang. c. 2. Athanaſ. in Orat. contra idola. Athenagoras in legat. pro Chriſtianis p. 30. edit. Pariſ. S. Auguſt. l. 8. de Civit. Dei. cap. 23. Juſt. Mart. in Quæſt. & Reſp. n. 24.* [a] *Macrob. in Satur. l. 1. c. 3. Maimonid. in Mor. Nevoc. P. 3. c. 29. Chriſtoph. Caſtrus lib. 2. de vaticin. c. 11, 12. Iſaac Maronit. apud Kircher. in Oedip. Tom. 1. p. 257. D. Pocock. in Abul. Faraj. de Arab. Morib. p. 89. 95. & 142. Grot. in not. ad Apocalyp. c. 13. 15. & in Explicat. Decal. p. 32. fol. Medus noſter pag. 779. edit. noviſ. D. Hammondus & Authores ab eo citati in Pſal. 115. n. b. Theoph. Spizel. de re literar. Sinenſium, Sect. 10.* Teſtes alios taceo, nè plura nomina Lectori tædium afferant. Hiſce omnibus fidem demere, hominis ſolius eſt, qui contradictionis ſtudio penè inſanit; vel qui vanitatis ſuæ ſibi conſcius, cæteros pede ſuo metitur, nec ullos inveniri ſobrios, cordatos & fide dignos arbitratur.

[a] *Videmus apud Antium promoveri ſimulachra ad danda reſponſa.*

Nè verò teſtimoniis tantùm humanis niti videar, teſtium meorum albo *Zachariam* deleri non patiar: cùm in illius textu, *imagines vanitatem loquentes* ab omnibus vanitatum doctoribus & idolorum vatibus, verbis expreſſis diſtinguantur. Nam ſic ſe habet textus integer; *Theraphim locuta ſunt vanitatem, Divini viderunt mendacium, & ſomniantes rem vanam naraverunt.* Quibus verbis ut hoc obiter moneam, tres præcipuos divinandi modos, [*per Theraphim, per Divinos, per ſomnia,*] qui apud gentes olim in uſu & pretio erant, tribus aliis apud Hebræos ex adverſo reſpondentes

ſpondentes obſervare liceat: eos autem verba illa de *Saulo* dicta enumerant, 1 *Sam.* 28. 6. *DEUS non reſpondit ei vel per Urim, vel per Prophetas, vel per ſomnia.*

Interea loci haud invitus concedo, eos qui hujuſmodi idola conſulendi animo adirent, reſponſa ab eorum vatibus proximò & immediatè plurimùm tuliſſe: quò forſan honori vatis ſimul & idoli, profanum vulgus procul arcentis, proſpectum eſſet. Neque hæc conceſſio rebus meis quicquam apportat mali: nam & apud Hebræos, cùm populus conſilium à Deo per *URIM* quæreret, certum eſt interrogandi facultatem Pontifici non plebi datam fuiſſe; & populum oracula à Pontificis (prout & revelationes alias à Prophetarum) fide ſæpius probatâ, fraudis omnis ſecurum, accepiſſe: prout Scriptura haud obſcurè indicat, *Num.* 27. 21. *Judic.* 18. 5, 6. 1 *Sam.* 23. 9. E quâ quidem convenientiâ תרפים *Theraphim* & *Urim* in tam inſignis notæ circumſtantiâ, de eorum naturis ſimillimis conjecturam ſpecioſam capiamus.

Secundó. In adverſum etiam dici poſſit, quòd ſacra monumenta nos certos faciant, uſum תרפים *Theraphim* vel ipſo *Labani* ſeculo, cùm ſuperſtitio in cunis adhuc vagiret, increbuiſſe; eáque plurimos ingenii & nominis non mali viros, tanquam Angelorum ſymbola & primi ordinis ſacra, æſtimâſſe. Ideóque vero prorſus diſſimile eſt, *Iſraëlitas* in *Ægypto* agentes imaginum earum propheticarum uſum & amorem primò imbibiſſe, iiſque tam tenaci conſtantiâ adhæſiſſe; quòd neceſſe habuerit *DEUS* earum loco *Urim*, rem veterem ſub nominis novi larvâ, populi ruditati indulgere. Rationi & Hebraïcæ vocis *Theraphim* origini magis conſentaneum eſt, ut ea cum *Iſraëlitis* ipſis in

Ægyptum

Ægyptum deſcendiſſe, & inter alia, à primis uſque gentis patribus longo uſu recepta, in ſacrorum Moſaicorum locum & dignitatem aſſumpta ſtatuamus.

Reſpondeo. Difficile eſt nobis in tantâ vetuſtatis caligine poſitis, & à Patriarcharum ſeculo tam longè diſſitis, eorum mores religioſos tam clarè & diſtinctè percipere, ut de primâ τῶν *Theraphim* origine, vel aliorum rituum Moſaicorum occaſione, quicquam audacter & quaſi ex cathedrâ determinare valeamus. Id unum tamen in certorum numero habere non dubitem, quòd ſcilicet Objectio allata cauſam meam non multùm premat. Si enim *Jacobi* filii τῶν *Theraphim* uſum (cùm nondum à Diaboli præſtigiis labem & infamiam hauſerant) à Patribus ſuis traditum acceperint, eúmque unà cum poſteris ſuis in *Ægypto* propagârint; animum eò faciliùs inducat quiſpiam ut credat *DEUM* hujuſmodi imaginum propheticarum uſum craſſo illi & obfirmato populo conceſſiſſe; utpote quibus non tantùm annorum plurimorum uſus, ſacra futurum cognoſcendi fames, ſed & Majorum ſuorum pietas & exemplum affectus ſuos devinctos tenuiſſent. Si verò *Ægyptii* imaginum vaticinarum uſum & cultum ab antiquiſſimis illis ſuperſtitionis & idololatriæ magiſtris, *Chaldæis* & *Syris*, mutato paululùm nomine, acceperint; facilè fieri potuit ut *Iſraëlitæ*, qui *Ægypti* cœlum & mores ex æquo hauſerant, iſtiuſmodi imagines fide cæcâ conſulerent & affectu impotente complecterentur. Ideóque *Biblicarum Antiquit. Author* ſatis ad veri ſpeciem ornavit fabulam, cùm *Iſraëlitas Ægypto* nuper egreſſos, peccata ſua hiſce verbis confitentes introduxit; *Nos voluimus interrogare per dæmones idolorum, ſi manifeſtè annunciarent*, &c.

Tertiò.

Tertiò. Ad dictorum fidem labefactandam objici etiam poſſit, quòd non conſtet *Ægyptios* illos quibus cum *Iſraëlitis* tot annorum uſus interceſſerat, *Chaldæorum & Syrorum* more, Numinis alloquia è parvulis idolis expectâſſe aut accepiſſe. Quod enim ad *Serapes* attinet, icunculas illis quibus virtutem vaticinam vulgi fides tribuebat; ſat liquet *Ægyptios*, tum primùm, cùm ad ultimam ſuperſtitionis lineam perveniſſent, eos loco aliquo habuiſſe. Nam *Serapis*, unde nomen traxêre, Deus erat novus & poſt multa à *Moſe* ſecula in Numinum ſuorum album relatus. Ità nos docet, primus ille inter Reip. literariæ proceres, *Joſ. Scaliger*, Animadv. in Euſeb. Chronolog. p. 131. *Sarapis*, inquit ibi, *non eſt Deus origine Ægyptius ſed Sinopenſis*, χθὲς κὴ πρώην *in Alexandriam civitatem tanquam inquilinus receptus.* Et poſt pauca, *Sarapis non erat* Αἰγυπτίων Θεὸς πάτριος. ſed ξένιος. atque huic ſententiæ non parùm firmitatis conciliavit, additis *Epiphanii* & *Theophili ad Autolycum* teſtimoniis. Unde pateat me ſententiæ meæ fundamentum in arenâ poſuiſſe, cùm dixerim Iſrëalitarum *Urim* imaginum propheticarum uſui in *Ægypto* frequenti principia debuiſſe.

Sed non opus eſt enſe ut noſmet hoc nodo impeditos expediamus. Nam (1°.) nulla ſatìs gravis dubitandi ratio ſubeſt, quin *Ægyptiis*, vel *Moſis* ſeculo, ſua fuerint idola, quæ ob Numinis præſentiam & oracula edendi facultatem, nullo non honore digna habuerint. Nam Iſraëlitæ, *Ægypto* haud ità pridem liberati, nihil animo votisque prius habuêre quàm ut *Aaron Deum ſibi præiturum faceret.* הוא כבור חונח בצורח גויח *hoc eſt*, Ab. Ezram audis, *corpoream aliquam imaginem in quâ Deus reſideret. Eam* autem eò

impenſiùs

impenſiùs deſiderârunt (inquit Simeon de Muis in Var. Sac.) *quòd Ægyptiorum, quibuſcum diu vitam egerant, ſcientiis ac ſuperſtitionibus imbuerentur: qui Ægyptii arte quâdam imagines ſeu figuras,* תלסמאות *Taliſmanas vocabant, ità effingebant, mira agendi vis iis ut ineſſet, ex influxâ ſcilicet è corporibus ſuperioribus virtute,* &c. Quæ quidem eò minùs à vero & fide abeſſe exiſtimo, quoniam *Ægyptii*, Iſraëlitarum ſeculo, Numina quæ infra vilem brutorum ſortem cadebant, cultu religioſo obſervarent, & peſſima quæque ſuperſtitionis Chaldaicæ exempla, novâ & affectatâ quâdam inſaniâ ſuperarent. Neque cum verbis meis pugnant *Scaligeri* aliorúmque teſtimonia: nam facilis agnoſco *Plutonem* quidem, à *Sinopenſibus* priùs adoratum, ab *Ægyptiis* in Deorum ſuorum ſocietatem ſub *Ptolemæi* tertii tempora vocatum fuiſſe; eósque diu antea recepti apud ſuos tituli *Serapis* honore & dignitate Numen illud novum honeſtâſſe. Idem *Plutarchi* fide conteſtatum habeat Lector, *Lib. de Iſid. & Oſir.* p.m. 362. (2°.) Res noſtræ flumine non minùs ſecundo uterentur, modò nullas hujuſce numeri aut nominis imagines, *Moſis* ſeculo, apud *Ægyptios* in uſu & honore fuiſſe concederemus. Eas enim apud *Syros*, *Chaldæos*, nè dicam Patriarchas aliquos, locum & pretium inveniſſe, extra dubium ponunt Codicis ſacri teſtimonia. Cùm itaque leges aliquas tulerit Deus, non minùs *Chaldæorum* aliarúmque in vicino gentium quàm *Ægyptiorum* pravis moribus adverſas; quidni & Eum mores aliquos innocuos non minùs apud *Chaldæos* & *Syros* quàm *Ægyptios* invaleſcentes, in rituum ſuorum ſanctitatem evexiſſe crederemus? Sed ut primos horum *Theraphim* authores, aut fautores omnes oſtendamus, nihil eſt quòd multùm laboremus: cùm præſertim

edax

edax tempus monumenta ſeculorum vetuſtiſſimorum res geſtas & mores referentia, penè tota deglutierit: molem meam ſat ſtabili & firmo fundamento ſurgere credam, quoad *Theraphim* apud *Syros* aliósque diu ante Legis datæ tempora obtinuiſſe, & Iſraëlitas ea plurimi ſemper habuiſſe è Scripturis conſtet.

Cùm ſententiæ noſtræ fundamenta ſatìs firma eſſe & adverſarii impetus immota ferre poſſe, jam dicta probent; proximum eſt ut ſententiam illis innixam æquis viribus pollere, &, ſuâ ſe veritate involventem, non minùs illæſam & invictam inter medios hoſtium arietes atque impetus ſtare poſſe comprobemus.

Primò itaque, hoc forſan telo pugnabunt adverſarii: ſatìs opinionem de oraculo *Urim* traditam vanitatis ſuſpectam reddat, quòd in Judæorum ſcriptis pleriſq; omnibus, illius nec volam nec veſtigium reperire liceat. Si enim quid ſani haberet, ſi tot Scripturæ loca & rationum momenta illius veritatem pluſquam ſpecie aſſerant; mirum & portenti ſimile eſt Judæorum doctores rerum ſacrarum tam ignaros atque inſolentes fuiſſe hactenus & quaſi domi hoſpites, quòd ex iis nemo quiſquam, extra *Philonem* & *Aben-Ezram*, Oraculi hujuſce naturam perceperit, aut quicquam titulo ſuo dignum de illo ſcripſerit.

Repono. Nemo eſt qui craſſam apud Judæos Oraculi hujuſce ignorantiam mirari poteſt, qui non & propriam proditurus eſt. Gens enim nulla eſt tam incerti laris, & quam ceu pilam adeò huc illuc jactari fecerit *rebus in humanis ludens* divina providentia: nulla eſt quæ in famæ aucupium vetera omnia tam ſplendidis mendaciis obſcuravit: gens nulla eſt quæ tam flebilem veterum hiſtoriarum jacturam fecit: nulla quæ juſto

Dei judicio in omnibus penè ad Legem illis datam ſpectantibus tam malè, tam nihil videt: adeò ut *Scaliger l. 6. de Emendat. Tem. p.* 568. hanc ſententiam de iis ſeveram ferat; *manifeſta eſt Judæorum inſcitia, qui cum uſu veterum rituum, etiam eorum cognitionem amiſerunt; ut multa quæ ad eorum ſacra & hiſtoriam pertinent, longè melius nos teneamus quàm ipſi.* Cujus ſententiæ veritatem, nimis, proh dolor! aſtruunt eorum ſcripta quamplurima; in quibus eſuriens Lector פסולת חוורת הסולת *furfures pro farinâ*, (quod proverbii loco dicunt illi) ſæpius reperturus eſt. Sed ut rem acu tangam; Gens nulla eſt quæ ab imaginis ullius in ſacris uſu, quaſi à ſpectro quodam, adeò tota refugiat & abhorreat: quâ de re ſusè & eruditè diſſeruit *Grotius* in *Mat.* 24. 15. atque indè præcipuè factum crediderim, quòd quamvis Judæorum Magiſtri in ſenſus partésque plurimas circa naturam τῶν *Urim* & *Thummim* ſciſſi fuerint; vix tamen veſtigium ſimulachri alicujus in omnibus ſuis de hoc Oraculo ſententiis in unum comportatis reperiamus.

Secundò. Ad hypotheſin meam loco movendam dicet forſan non nemo, quòd ſatis pateat eam non eſſe *veri* affinem, cùm nullâ cognatione *bono* conjungatur. Nam injuriarum in Majeſtatem divinam & Religionem meritò agenda eſt, cùm tremenda cœli reſponſa, per idola, exoſa illa *DEO* & bonis omnibus nomina, non tam data quàm polluta fingat. Ideoque eam piaculi loco habet *Rivetus* qui nos & ſententiam noſtram per latera *Chriſtophori Caſtri* ſic, ſtylo nimis acuto, confodit: *In Exod.* 28. *com.* 40. *Quòd idolula à Deo fuiſſe inſtituta & in Rationali Sacerdotis conſervata comminiſcitur, & quòd per ea Deus vel Angelus voce formatâ oracula ſuderit, &c. ea ſanè ferri non poſſunt, maximam*

ximam partem impia & profana, vana & falsa in totum.

Bona verba quæso: neque enim per imagines quas colendi animo quispiam fabricârat aut cultu divino affecerat; sed eas quæ huic sacro muneri dicatæ fuerant, & forsan à *DEI* formantis manu religionem traxerant, oracula divina edita contendimus. Nihil autem de profano trahit, nec cœli Majestatem violat, asserere hujusmodi sacratas imagines, voces consilii divini interpretes, Angelo animante quandoque protulisse: nisi aurum aut argentum aliquid profani contrahere, simulac formam humanam induerint, ridiculè somniemus. Deinde, certum est *DEUM* habitantem inter *Cherubim* (imagines formam præcipuè vitulinam præferentes) *Mosi* in dubiis scisscitanti respondisse: at si quid infamiæ aut piaculi imaginis nomini adhæresçat, Majestas divina & Religio non minùs per imaginem in Tabernaculo quàm Pectorali læderentur. Non est itaque quòd quispiam ab hâc sententiâ, eo solùm nomine, quasi sacra pollueret & impietatem saperet, religiosè caveat: præsertim cùm Numen cœleste per *Theraphim* se consulentibus semel saltem responsa tulisse constet. Nam *Danitæ* à *Michæ* Sacerdote *Theraphim DEO* vero sacratis instructo responsum accepêre, quod Levitæ religio, & lætus rerum eventus qui responsi fidem liberavit, divinitus datum fuisse comprobârunt.

Tertiò. Hoc etiam telo nos petit eruditus *Rivetus: Non credibile est*, inquit, *Deum qui imaginum sacrarum quas vocant usum tam severè prohibuerat, instituisse idola, quæ loquerentur. Nihil enim fuisset efficacius ad populum ad idololatriam propensissimum, ad eam rursus inclinandum & confirmandum.*

At ab hoc telo, utpote non adeò acuto, mihi haud multùm metuendum cenſeo. Neque enim magìs timendum nè Pectoralis *Theraphim* idololatriæ anſam præberent, quàm nè *Cherubim* in ſacrario poſita: è quorum tamen medio *DEUM* oracula fudiſſe nôrunt ex infimâ claſſe Prophetarum filii. Imò verò longè minùs: *DEUS* enim Pectoralis idolulum conſulendi & fortaſſe videndi copiam non niſi Sacerdoti Summo fecerat: reſponſa etiam ab eo, non niſi poſtquam *DEUM* verum precibus humillimis religiosè coluiſſent, expectanda fuerant: prout nos doceat exemplum *Davidis*, *DEUM* medio *Ephode* interrogantis, 1 *Sam.* 23. 9, 10, 11. & *Phineazi:* niſi *Author* ille *Biblic. Antiquit.* cujus antea memini, fide parvâ ſcriptor ſit; qui illius, cùm *Urim* conſultum iret, precationem bene longam literis conſignavit. p. m. 328. Neque facilè credi poſſit *Iſraëlitas* tam infœlici fato & ingenio natos fictósque, quòd pulchrioris cujuſvis imaginis aſpectus eos ad fornicationem ſpiritualem allicere potuerit: ſi enim eâ indole animíque habitu fuiſſent, *Salomon* ipſum *DEI* templum in cultûs divini damnum & præjudicium ſtruxit, cujus oſtia & parietes frequentibus *Cheruborum* imaginibus exornavit. Sed ſi modò *Iſraëlitas* aliquos animi habitu tam pravo & in morbos ſuos veteres præcipiti fuiſſe daremus, quòd ex ipſo ſuperſtitionis remedio (Pectoralis *Urim*) vitia ſua vires & incrementum ſumerent; ſententia noſtra talo non minùs firmo ſtabilíque ſtaret: nam ità curatum eſt, ut ſi quid fortè mali ex imagine loquente *Urim* ſibi conſciſceret imprudens quiſpiam; per imaginem ſilentem *Thummim*, tanquam antidotum veneno valentius, tolli ſtatim poſſet & ſuperari. Nam indè quiſpiam, cui ſalis aliquid, facilè colligere poterat, imaginem

ginem *Urim*, non cœli influxu, aut Dæmonis alicujus virtute, ſed *DEI* ſolius eam liberè eligentis inſtituto, propheticam evaſiſſe; & *DEUM* per *URIM*, non quòd imaginem tanti haberet, ſed quòd ità viſum eſſet, oracula ſua enunciâſſe.

Quartó. Et hoc forſan nomine apud aliquos malè audiet ſententia mea, quòd nova atque inſolens ſit, & ab omnibus intellectûs noſtri de rebus divinis judicandi normis penitus aliena. *DEUM* quidem è cœleſti gloriâ, vel Tabernaculi adytis auri fulgore micantibus, aliquando locutum fuiſſe, Eúmque conſilia ſua per manum Angeli, aut Prophetæ ab omnibus ſeculi viis ſeparati, humano generi tradidiſſe, cœli Majeſtati & mentis noſtræ ἀφελήφει congruum eſt. At Numen cœleſte per imagunculam in panno parvulo reconditam reſpondiſſe, nemo unquam vel febri laborans ſomniavit, nec quiſquam niſi fidei planè prodigus rei tam inopinatæ fidem unquam daturus eſt. Suam ſecum refutationem affert ſententia monſtroſa adeò, & extra omnes noſtras ſentiendi vias tam longè poſita.

Huic præjudicio potiùs quàm argumento, reſpondeo, Primó. Sententiam hanc me vel hâc ſolâ ratione doctorum calculis digniorem exiſtimare fateor, quòd hominem minimè ſapiat, nullos figmenti humani characteres geſtet, & quòd præ omnibus aliis opinionibus, quæ mundi fidem hactenus tenuêre, tam tenuem primo intuitu veri ſpeciem præferat. Indè enim probabile fiat me illam non ex vano hauſiſſe & proprio finxiſſe ingenio: nam quæ ad fabulæ vel figmenti exemplum, populo ut placeant, concinnata ſunt, hominum moribus & ingeniis adblandiri ſoleant, non adverſari. Deinde, ſi oculos mittamus ad plurimos alios ritus ſub

Veteri fœdere inſtitutos, eos non minùs inſolentes & ab hominum ingenio, ut nunc habent res humanæ, diſſitas & abhorrentes reperiamus. Res enim non minùs mira eſt, & ab uſu ſenſúque hodierno declinans, quòd Summo Numini perpetuò habitare viſum fuerit inter *Cherubim*, imagines quaſdam figurâ tam abſurdâ, anomalâ & monſtrosâ fictas, quòd *Joſephus earum ſimiles nemini unquam viſas* aſſerat: Antiq. l. 3. cap. 6. Et quis, niſi quòd Scriptura referat, credere poſſit *Arcam*, ciſtam parvulam, tanti à *DEO* populóque ſuo æſtimatam fuiſſe, quòd tam præclaris elogiis & titulis ſuperbis illam decorârint? (Eam enim *roboris divini Arcam*, *Gloriam Iſraëlis*, *Arcam fœderis*, [a] *Laudes Iſraëlis* appellârunt) quòd Iſraëlitæ de eâ, tanquam primâ gratiæ divinæ arrhâ gloriati ſint: quòd [b] loci omnes ab illius præſentiâ ſanctitatem hauſerint: quòd preces, ſacrificia, & ſacra alia, facie ad Arcæ ſitum versâ, populus peregerit: quòd deniq; crimen Arcæ violatæ, per tactum, locum aut aſpectum minùs religioſum, non niſi peccantiũ ſanguine expiatum fuerit? Nobis etiam hodie admirationem movere ſolet, quòd *DEUS* populum Judaicum, ſignum fœderis cum Seipſo percuſſi, in corporis partibus vix honeſtè nominandis geſtare juſſerit: cujus rei gratiâ jocus & fabula apud gentes facti ſunt, & convitiorum plauſtris conſpurcati. Et, ut alia taceam, non minùs novum & mirandum videri poſſit, quòd cùm *DEUS* tam auguſta conſilia ſua cognoſcendi media Judæis dederit, ſe tamen (quod nemo diffiteri queat) per Pectorale, latitudine palmari panniculum, conſulendum præbuerit. Ideóque mentis propriæ idolis & ſeculi

[a] *Dicitur Deus inhabitare laudes Iſraëlis*, i. e. *Cherubinos & Arcam quæ vocantur gloria Iſraëlis*. De Dieu in Pſal. 22. 3.

[b] 2 Chron. 8. 11.

ſeculi ſui moribus cultum & honorem ſupra modum tribuunt, qui eâ ſolâ ratione freti noſtram de *Urim* hypotheſin vanitatis arceſſunt, quòd iis forſan monſtroſa, & nihil cum temporum præſentium uſu commune habere videatur. Ea proculdubio ratio eſt, cur de Oraculi hujuſce naturâ parùm ſinceri hactenus tot perſpicaces Viri perceperint; quòd ſcilicet mentis ſuæ oculos præjudiciis, quæ à ſeculi moribus vel Judæorum ſcriptis acceperint, vitiatos, ad Scripturas legendas attulerint. Quid enim in causâ eſſe poſſit, quòd quamvìs literis uncialibus ſcriptum extet, *Deum per Urim reſpondiſſe, ſecundùm judicium Urim conſultum fuiſſe, & Aaronem judicium filiorum Iſraël,* i. e. per metonymiam, *judicii ſui indicem,* *URIM, portâſſe*; alii tamen per ſonum vocalem è propitiatorio, alii per Spiritûs afflatum, alii per ſplendorem adamantis, alii per literas in Pectorali ſculptas, Deum reſpondiſſe aſſerant: niſi quòd mentis propriæ idolis & aliorum placitis precariis ſe totos tradant, & in hoc Argumento divinare malint quàm diſcere? Sed me de viâ pauliſper declinâſſe ſentio.

[1] Exod. 28. 30.

Secundó. Si Rationem liberam nec partibus obnoxiam de ſingulis aliis in Argumento præſenti opinionibus judicem conſtituamus; proculdubio pro hypotheſi noſtrâ, tanquam minùs inſolente & humani generis ſenſui adversâ, ſententiam feret. Annon enim rationi magìs conſentaneum eſt credere, *Deum* per voces, optimas rerum teſſeras, è Pectoralis ſimulachro datas, placita ſua indicâſſe; quàm per miraculoſam & operoſam, nè dicam ludicram, illam eminentiam & ſubſidentiam literarum, quam Talmudici fingunt, nonniſi novo Oraculo interprete, fatentibus ipſis, intelli-

gendam? aut per Spiritûs afflatum, ſigno nullo abimpoſturæ ſuſpicione vindicatum, animum Sacerdotis (viri non rarò nequam) è veſtigio occupantem, cùm Pectoralis gemmas contemplaretur? Certè modus ille revelationis medio Pectorali factæ, cui ipſe tam impensè faveo, magis expeditus fuerit, captu facilis, & nullum de reſponſi origine divinâ dubitationi locum dederit. Atque hinc natum videtur, quòd quamvis Prophetæ non pauci ſupplicio extremo affecti fuerint, quaſi cerebri ſui ſomnia prophetiarum titulo ſignata in vulgus ſparſerint; & *Ahimelechus* capitis cauſam coram *Saulo* dicere coactus fuerit, quòd, eo invito, *Urim* ſuum ad conſilium divinum, *Davidis* gratiâ, eliciendum uſurpârit; nullum tamen è Pontificum ordine in jus vocatum aut infami impoſtoris labe notatum legimus; cùm ſe monitum cœleſte ex Oraculo ſuo acceptum habuiſſe conſtanter affirmârit.

Cùm jam cauſa mea omnes, quos ipſe novi, obices eluctata ſit; nil cauſæ video cur naturam τῦ *URIM* è tenebris illis quibus plurimùm involuta jacuit, in lucem aliquando prolatam nobis non liceat gratulari.

Sect. 12.

Explicatur natura τῦ *THUMMIM, & oſtenditur illud ab Ægypti moribus deſumptum fuiſſe.*

MAnum ſupremam diſquiſitioni noſtræ de naturâ *Urim* jam impoſuimus: Supereſt itaque ut ad comitis ſui individui *Thummim* naturam explicandum, quo fieri poſſit compendio, noſmet accingamus.

Hâc

Hâc autem provinciâ quo fœliciùs defungamur, varias doctorum, qui in hoc dicendi campo ſeſe exercuêre, ſententias in medium promere, è re noſtrâ futurum arbitramur: eò quòd ἀλήθειαν aliquam, aut ſaltem δήλωσιν *perſpicuitatem*, ſequentibus afferre poſſint.

Sententia itaque prima eſt, *Thummim* quiddam numero quidē, non autem munere & uſu ab *Urim* diſcretum & ſeparatum. Ei mentem & manum dedit *Chriſtophorus Caſtrus*, qui cum primis de hoc Argumento meruit. Nam *Urim & Thummim*, inquit ille, *erant duo parvula ſimulachra — per quæ Deus, aut Angelus Dei nomine, clarè & diſtinctè reſpondebat.* l. 3. de Vaticin. c. 3. E quibus colligere fas eſt, Eum *Urim* & *Thummim* numero quidem ac nomine diſtincta credidiſſe; Deum verò per utraque, alternis forſan vicibus, voces futurorum nuncias emiſſiſſe, eáque muneris & uſûs ſimilitudine & affinitate ſe mutuò attigiſſe.

Secunda ſententia eſt, quòd *Thummim* munere quidem, vix autem numero ab *Urim* diſtingueretur: cùm idem Oraculum (prout idem oceanus ob varias illas quas alluit oras) munerum diverſorum gratiâ, nomina diverſa ſortiri potuerit. Ità judicavit (ni mentem ſuam malè capiam) Vir ſummus, *Joſephus Medus*. Nam poſtquam varias Magiſtrorum ſententias de Oraculi hujuſce naturâ & tradendi modo enumerâſſet; quid ſibi viſum eſſet, ſic paucis effert, quæ Latinè è verbo reddidi. "Si quid ipſe ſentiam effari licuerit, dixerim "*Urim & Thummim* duplicis generis Oraculum fuiſſe "& muneri planè duplici inſerviiſſe; & quòd *Urim* "Oraculum illud fuerit, vel Oraculi pars, quâ Deus "reſponſa dederit iis, qui Illum in arduis & dubiis "vitæ communis caſibus conſulerent: *Thummim* ve-

"rò

"rò Oraculum illud vel medium fuerat quo Summus "Sacerdos certior factus erat, an *Deus* oblatam hoſtiam "æqui boníque conſuleret, necne. Quibus ad examen revocandis diutius immorari, nobis in præſentiâ nec opus nec otium.

Tertió. Alii ſe perſuaſos habent, nihil omnino diſcriminis, vel quoad numerum vel quoad uſum, τοῖς *Urim & Thummim* interceſſiſſe; ſed quòd res una eadémque fuerint, quæ ratione proprietatum & effectorum diverſorum titulos diſſimiles obtinuêre. Atque hæc opinio eorum animos habet, qui *Urim & Thummim* cum Pectoralis gemmis confundunt; & mutos illos lapides, unicos Oraculi divini interpretes fuiſſe aſſerunt.

Quarta ſententia, cui me totum dedi, ea eſt; quòd *Thummim* res fuerit, non minùs numero & officio, quàm nomine, ab *Urim* diviſa & ſeparata. Sententiam hanc nihil quæſtionis apud Lectorem habituram mihi facilè perſuadeo, modò in rationum earum, quas *Sect.* 1. ad illius veritatem aſſerendam attuli, memoriam redeat. Nè tamen ulla reſideat de hâc re dubitandi ratio, argumenta pauca alia, quæ paulò majorem opinioni meæ certitudinem dabunt, addidiſſe viſum eſt. (1°.) Lege divinâ cautum erat ut quævis duplicati Pectoralis latera ſpithamæ menſuram æquarent: quid autem menſuras tam amplas & accuratas Pectorali datas voluit Deus, niſi ut imaginibus ſaltem duabus, figurâ & mole paribus & quaſi gemellis, in illius utero ferendis eò fœliciùs inſerviret? neque enim unica icuncula tam amplo dupli illius ſpatio complendo par eſſe poterat, niſi artifices ſacri opera ſua alia arte & ingenio verè divino perfeciſſent, imaginem autem *Urim* penè monſtroſam & parùm ad concinnas

proportionis

proportionis leges exactam de manibus projeciſſent. (2°.) Cùm de *Urim* & *Thummim* in genere tantùm, nullo habito ad uſum aliquem peculiarem reſpectu, in Scripturis fiat ſermo; ea, tanquam comites ſacramento ſibi mutuò aſtricti, perpetuò conjuncta veniunt: cùm verò de *DEO* Pectorali mediante conſulendo, adeóq; de *Urim* quaſi in actuali muneris ſui exercitio, ſermo inſtituatur; ea non minore conſtantiâ ab invicem in Sacris ſeparata reperiamus. Ver. gr. *Num.* 27. 21. *Eleazar conſilium pro eo* [Joſhua] *petet juxta judicium Urim coram Domino:* & 1 *Sam.* 28. 6. *Dominus non reſpondit ei* [Saulo] *per ſomnia vel per Urim:* quibus in locis Spiritum S. pede ſilente *Thummim* præteriiſſe obſervemus. Similis ἀκριβείας exemplum, de hoc Oraculo interrogando dicturus, dedit *Sirachides*, Cap. 33. com. 3. "Ανθρωπος σωφρὼν ἐμπιστεύσει νόμῳ, καὶ ὁ νόμος αὐτῷ πιστὸς ὡς ἐρώτημα δήλων. Ubi voce illâ δήλων uſus eſt, quâ LXX *Urim* transferunt; mentione nullâ factâ vocis cognatæ ἀληθείας, quâ *Thummim* exprimunt. Non immeritò itaque *Urim* ſolummodo, in negotio interrogandi Deum, locum uſúmq; obtinuiſſe; *Thummim* verò fini alicui diſſimili deſtinatum fuiſſe exiſtimemus. (3°.) Satis è ſupra dictis pateat, Syrorum aut Patriarcharum *Theraphim* τῷ *Urim* Hebræorum ortum dediſſe, & rerum earum naturas, munera & nomina, ſummâ inter ſe concordiâ conſpiráſſe. Quò itaque *Urim* exemplar ſuum (quatenus fas eſſet) ſimilitudine proximâ retuliſſe & quaſi exſcripſiſſe cenſeatur, ratio exigit, ut ei formam & munus, æquè ac nomen, ſibi uni proprium vindicemus: nam *Theraphim*, quanquam nomine plurali gaudeat, res una & ſimplex fuit; titulo, munere, & (ni me veri ſpecie ludam) formâ, adeò ab omnibus aliis gentium ſimulachris

lachris distincta & separata, quòd communi imaginum aliarum nomine & censu nunquam in Scripturis veniat. (4°.) Cùm *Urim* & *Thummim* res verè discretas & numero (ut cum Logicis loquar) differentes, satis quæ jam dixi arguant; indè ea munere diffidisse, & partibus naturæ dissimilis functa fuisse, firmiter concludamus: nam proculdubio *Deus* non magis duo diversa organa ad voces suas divinas, quàm homo ora duo ad voces suas naturales, formandas postulavit.

Hæc omnia quæ de usu τῶ *Thummim* proprio, ejúsque naturâ peculiari dixi hactenus, fide eò firmiore tenebit Lector, si à generalibus hisce ad magis distinctam & pressam naturæ & originis suæ explicationem descendat sermo. Huic autem operi quo fœlicioribus auspiciis admoveam manum, hoc unum mihi necessariò præmittendum arbitror; quòd argumenta in hoc & sequente capite adducta (ni cerebri proprii fœtus affectu cæco prosequar) speciosè probent, nè dicam luculenter ostendant, antiquissimam *Ægyptiorum* aut aliarum ex oriente gentium consuetudinem, primam τῶ *Urim* originem & occasionem præbuisse; & sensum vocabuli *Theraphim* sub vocis illius *Urim* velamine mysticè latuisse. Mentem itaque facilè induxerim credere, nos per hujusce arcani jam revelati filum, in rei & nominis alterius *Thummim* recessus abditos, vestigio non errante, perducendos; & *Thummim* etiam à seculi ejusdem consuetudine aliquâ ortum petere, & vocabuli alicujus Ægyptiaci, olim in usu, sensum & potestatem dissimulare.

Si itaque consuetudines omnes purè Ægyptiacas, cum ipsis, utì verisimile est, regni primordiis natas, quantum per semesas historiæ veteris reliquias scire concessum,

conceſſum, recolamus; una cogitantibus nobis ſe obviam præbet, quæ nobis multâ nocte circumfuſis facem præferet, & forſan ad latentes adhuc rei & nominis hujuſce rationes nos rectà ducet. Eam verò ſic nobis deſcriptam dedit *Ælianus*, lib. 14. hiſt. Var. c. 34. Δικασαὶ ἦ τὸ ἀρχαῖον παρ' Αἰγυπτίοις ἱερεῖς ἦσαν· ὧν ἦ τούτων ἄρχων ὁ πρεσβύτατος, καὶ ἐδίκαζεν ἅπαντας· Ἔδει ἦ αὐτὸν εἶναι δικαιότατον ἀνθρώπων καὶ ἀφειδέστατον. Εἶχε ἦ καὶ ἄγαλμα περὶ τὸν αὐχένα ἐκ σαπφείρου λίθου, καὶ ἐκαλεῖτο τὸ ἄγαλμα Ἀλήθεια. i. e. *Apud Ægyptios, à primâ antiquitate, qui judicabant Sacerdotes erant. Eorum autem princeps fuit qui cæteros ætate anteibat. Ille in omnes jus dicebat; Eum autem eſſe oportebat omnium & juſtiſſimum & parcentem nemini. Gerebat autem de collo imaginem ex ſapphiro, eáque imago* Veritas *dicebatur.* Quo minùs autem quiſpiam *Æliano* ſoli hæc poſteris referenti fidem abnuat, in partes ſuas, *Diodorum Siculum*, qui ab eo non multùm abit, vocare viſum eſt. Ille verò, lib. 1. in rebus *Ægyptiorum*, deſcribit Ἀρχιδικαστὴν ἔχοντα περὶ ἀλήθειαν ἐξηρτημένον ἐκ τοῦ τραχήλου, *Summum Judicem qui haberet de collo pendentem Veritatem.* Atque iterum poſtea, Σωζόμενος ἦ τῶν ἀναγκαίων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῖς μὲν δικασταῖς ἱκανὰ πρὸς δαπάνην ἐχορηγοῦντο· τῷ δ' ἀρχιδικαστῇ ὑπάρχοντα πλήσιον. Ἔφορει δ' ἐπὶ τοῦ στήθους τὸν τράχηλον ἐκ χρυσῆς ἁλύσεως ἠρτημένον ζῴδιον τῶν πολυτελῶν λίθων, ὃ προσηγόρευον ἀλήθειαν· τῶν δ' ἀμφισβητήσεων ἤρχοντο ἐπειδὰν τοῦ τῆς ἀληθείας εἰκόνα ὁ Ἀρχιδικαστὴς προθῆται· i. e. *Salaria præbebantur, ampliſſima verò Summo Judici. Geſtabat autem ille in collo ex aureâ catenâ pendens è lapillis pretioſis ſimulachrum, cui Veritas nomen: hoc autem Veritatis ſimulachrum Judiciorum principi aptatum*

aptatum, cauſas cognoſcendi auſpicium fuerat.

Horum hiſtoricorum verba ſatis indicant, Hebræos & Ægyptios, quoad mores aliquos ſingularem inter ſe animorum ſenſuúmque concordiam coluiſſe. Nam Ægyptiis in more erat Pontificem ſuum litibus plurimis diſceptandis præficere: Hebræi etiam more & lege conſimili tenebantur. Loci & perſonæ ſuæ dignitatem in conſpectu populi, ornatu ſplendido & eleganti aſſerebant Ægyptii: nec Hebræi pietati & prudentiæ ſimili defuêre. Bullam, ſplendore & titulo myſtico Ἀλήθεια celebrem, ei in muneris ſui teſſeram decreverunt Ægyptii: Hebræorum etiam Pontifex, bullam, myſtico *Thummim* titulo & formæ decore inſignem, in ornamentis habuit. Gemmæ plurimæ Pontificis Ægyptii veſtes pectúsque illuminabant: Pontificis etiam Hebraïci veſtes & pectus tota auro lucebant & lapillis pretioſis. Antiſtes Ægyptius muneris ſui teſſeram aureâ catenâ de cervice pendentem geſtare ſolitus eſt: & ut Hebræorum Pontifex bullam ſuam è catenâ aureâ ſolenniter ſuſpenſam gereret, Legis præſcriptum poſtulavit. *Exod.* 28. 22. *Facies in rationali*, [cui Thummim inerat] *catenas ſibi invicem cohærentes ex auro puriſſimo, & duos annulos aureos ſibi invicem cohærentes, quos pones in utrâque rationalis ſummitate, catenásque aureas junges annulis qui ſunt in marginibus ejus*, &c.

Quòd Ægyptii & Hebræi tot motum conſpiratione conſentirent, nemo facilè caſui aut fortuito ſyderum ſimilium influxui tribuendum ſenſerit. Ideóque Scriptores plerique omnes Ægyptios ſimiarum partes egiſſe, & Hebræorum mores, ea gratiâ & venuſtate conſpicuos, obviis ulnis & propenſis ſtudiis accepiſſe, ſecuri hactenus aſſeruêre. In eam ſententiam loquitur *Cl. Grotius*

Grotius. Not. in lib. de verit. Rel. Chriſt. Num. 111. §. 16. Ubi poſtquam Ægypti Pontificem ſimulachrum, cui *Veritas* nomen, ex adverſo cordis appenſum, ferre ſolitum, *Diodori* & *Æliani* verbis enarrâſſet; addit, *Imitati ſunt Ægyptii Pectorale Sacerdotis Summi, ſed ut pueri virorum res imitantur.* Eandem ſententiam *Joh. Schefferi* animum occupâſſe, verbis ipſe ſuis teſtatur, Syntag. de Torquibus, Sect. 5. *Ornamentum illud* [Sapphirus Ægyptiacus] *ſumptum fuit ab Hebræis: idem enim fuit quod apud illos Sacerdos Summus geſtabat. Et arguit primùm, quòd ex gemmis fuit, deinde quòd* Veritas *nominatum eſt. Ità namque interpretantur Septuaginta id quoque quod in rationali Sacerdotis Urim & Thummim eſt.* δήλωσιν καὶ ἀλήθειαν *appellant.* Sententiæ huic tot doctorum calculis onuſtæ animum & ipſe lubens adjicerem, niſi quòd eum tot rationum evidentia partem in adverſam rapiat, & illum morum conſenſum è fonte diſſimili manâſſe mihi penitus perſuadeat: è ſapientiſſimâ nimirum *DEI* indulgentiâ, cui ſummo apud ſuos rerum divinarum procuratori ἄγαλμα, è catenâ aureâ pendens & ſynonymo *Thummim* titulo inſignitum, concedere viſum eſt; nè Iſraëlitæ quicquam ornatûs & elegantiæ in Sacerdote ſuo requirerent, cujus ingens admiratio teneros eorum animos in *Ægypto* faſcinârat. Rationes autem quæ mentem meam huic ſententiæ devinctam tenent, ſunt hujuſmodi.

Primò. Δῆλα vel Δήλωσις & Ἀλήθεια vocabula ſunt, per quæ Septuaginta interpretes *Urim* & *Thummim* frequentiùs exprimunt, viz. *Exod.* 28. 26. *Num.* 27. 21. 1 *Sam.* 28. 6. *Levit.* 8. 8. Ex iis autem vocibus, prior poteſtatem vocis Hebrææ *URIM* [*lumina*] ex parte refert, eique haud admodum impro-

priè

priè reſpondere credatur: nam luminis eſt in tenebris poſita, δῆλα manifeſta facere. Sed unde natum ut ex interpretibus tam citò judices Scripturarum facti ſint, & à vocis alterius ſenſu genuino tam longè receſſerint, quòd vocabulum Ἀλήθεια ad *Thummim* denotandum toties uſurpârint; cùm πλειότης propiùs à vero vocis illius ſenſu abſit, eámque minùs coactè interpretetur? Certè ipſe cauſam vel probabilem quòd ità verterint afferre nequeam, niſi quia probè nôrint ἄγαλμα, cui *Thummim* nomen, de Pontificis Judaïci cervice pendens, à Pontificis Ægyptiaci ſimulachro, Græcis ἀλήθεια per interpretationem dicto, originem accepiſſe; ideóque rationi conſonum duxerint, ut imaginis illius Ægyptiaci, ceu primi ſui exemplaris & quaſi parentis, nomen titulúmque, inter Ægyptios ſaltem, retineret. Nam proculdubio rem divinitus inſtitutam & quæ nomen ſuum jure divino tenuit, imaginis Ethnicæ titulo dehoneſtare, inſtar piaculi habuiſſent; niſi quòd rem ſimul & nomen initiis Ethnicis orta eſſe, pro certo credidiſſent.

Secundó. Nullum veri colorem præfert, Ægyptios veteres Pontificis ſui ἄγαλμα, cui ἀλήθεια nomen dixêre, ab Hebræorum moribus mutuari voluiſſe. Nam (1°.) Ægyptii eâ antiquitatis, ſapientiæ, & religionis ſuæ opinione intumuêre, quòd gentes alias, quaſi mera hominum nomina & umbras, ingenti cum faſtidio præterirent. Imò verò abſurdum aliorum omnium faſtidium gentem illam ità tandem tranſverſam egerat, quòd exterum aliquem communi ſecum menſâ accipere, aut ullâ morum rituúmque ſocietate generi humano conjungi, nomine & natalibus ſuis indignum duxerint. Fanaticum illud Ægyptiorum ingenium notavit olim *Pompon. Mela* l. 1. de Situ Orb. c. 9.

c. 9. *Suis*, inquit, *literis perversè utuntur. Lutum inter manus, farinam calcibus subigunt. Forum ac negotia fœminæ, viri pensa ac domos curant*, &c. Hujusce vanitatis gratiâ sale comico aspersuntur ab *Anaxandride* apud *Athenæum*, p. m. 299. (2°.) Ægyptii omnes in Israëlitas, præ aliis mundi incolis, odio capitali & hæreditario exarserunt. Ità testatur *Josephus*, l. 1. *cont. Apion.* φαίνονται γὰρ καὶ μάλιστα πρὸς ἡμᾶς δυσμενῶς ἔχοντες κοινῇ μὲν ἅπαντες Αἰγύπτιοι. Ideóque verisimile est Ægyptios non minùs à moribus quàm personis Hebræorum abhorruisse: ità enim nati sumus humanum genus, quòd ab eorum omnium moribus longè recedamus, quos vel contemptim habemus vel quibuscum inimicitias graviores exercemus. (3°.) Israëlitæ, quamvìs *DEI* peculium, gentium sordes & rejectamenta facti fuêre: eorum personas & sacra adeò nihili habuêre, quòd laboret plurimùm annalium ethnicorum fides ut Israëlitas vel fuisse credamus. Judæorum personæ & mores anomali, jocis & cachinnis solummodo apud gentes ansam præbuêre: quasi populum illum pro cote tantùm ingenii publici habuissent. Vero itaque prorsus dissimile est, Ægyptios, illa gloriæ animalia, sese ad Judæorum mores componere voluisse; quos, simiarum ad instar, ad risum tantùm movendum natos gentes credidêre. (4°.) Modò Ægyptii, cùm imaginem Ἀλήθεια nominatam Pontifici suo in ornamentum dederint, ad Sacerdotis Summi *Thummim* imitandum animos appulissent, quasi Hebræorum usum sacrorum omnium normam & mensuram existimâssent; proculdubio & aliis Judæorum legibus se conformes præstitissent, & animi morum Judaicorum æmuli & studiosi plurima alia exempla edidissent. Nec minùs dubitandum quin nomen numeri pluralis (cujus

est & *Thummim*) & quod magis aptè sensum vocis illius exprimeret, ἀγάλμασι suo impertire voluerint. Sed nec minore proculdubio religione curâssent *Ægypti* incolæ, ut titulus ille δήλωσις τῷ *Urim* respondens, simulachro suo, vel alteri illi quasi in comitem ascito, inderetur. Nam æquum est credere, Ægyptios, modò Judæorum simiæ fuerint, quasvis aut saltem præcipuas exemplaris sui circumstantias imitando exprimere voluisse. Dicendum itaque supereſt, imaginem cui Ἀλήθεια titulum fecerunt Ægyptii, primam τῷ *Thummim* Hebræorum dedisse ansam: *Deum* verò, cùm loci & nominis consimilis imaginem in Sacerdotis sui ornamentum consecrârit, paululùm à more apud Ægyptios recepto, ob rationes occasione aptâ vocante adducendas, abiisse.

Tertió. Constat *Deum* (ut eâ facilitate rudes populi Israëlitici animos invitaret) vetera penè omnia, quorum summâ admiratione & desiderio, in *Ægypto* viventes, ducebantur, iis concessisse: imò novam exemplóque carentem pompam & venustatem ritibus ab *Ægypti* seculíque usu mutuatis addidisse: ut cultûs divini decus & gloria, cultûs vel regiminis Ægyptiaci splendorem, quem in animis oculísque ferebant Israëlitæ, penitus extingueret & obscuraret. Nam templum Judæis concessit Deus, *quod materiæ magnificentiâ, artis elegantiâ & structuræ formâ, cætera omnia per orbem terrarum facilè superavit*; ὥστε αὐτὸς μηδέποτε εἰς ἐπιθυμίαν τῶν Αἰγυπτίων, ἢ τῶν παρ' Αἰγυπτίοις ἐλθεῖν, *nè unquam postea Ægyptiorum, aut eorum quæ apud Ægyptios experti fuerant, cupiditate tangerentur*: prout rationem optimè reddit *S. Chrysostomus*, Tom. 5. Serm. 31. p. 471. Edit. Paris. Præterea, Deus Sacerdotibus Israëliticis *Ephod* (id est, βύσσινον ἔνδυμα εἰς ἱερέας,

ἱερέας, exponente *Heſychio*) cùm ſacris muniis vacarent, geſtandum dedit: nè quid forſan dignitatis vel ſplendoris quem in Sacerdotibus Ægyptiacis admirari ſolebant Judæi, in propriis deſiderarent: nam Sacerdotes Ægyptii ſacra ſua, *linteæ veſtis candore puro luminoſi* (ut *Apulei* verbis utar) de more antiquiſſimo celebrabant; eò quòd veſtis color (puritatis omen) & *Ægyptus* ipſa, lectiſſimi lini laude per orbem celebris, populi animos veſtis hujuſce uſui facilè conciliarent. Atque indè *linigeri* tanquam proprius character Sacerdotum Ægyptiacorum à poëtis ſæpius uſurpetur. Ægyptios autem in hujuſce veſtis uſu chorum duxiſſe, ut credam ſuadent *Tertulliani* verba in libro ſuo *de coronâ militis* [ubi *linteum* appellat *propriam Oſiridis veſtem*]; & rationes multæ gravésque, quas apud me premo nè extra præſentis argumenti limites nimis evagarer. Credibile eſt etiam Sacerdotis Summi campanulas à receptâ cultûs Ægyptiaci pompâ, tanquam primo exemplari, principia petiſſe: nam apud Ægyptios [a] alióſq; ità inſtituto vetuſtiſſimo comparatum erat, ut omnia ſiſtris & crepitaculis, dum ſacra fierent, latè perſonarent: & Iſraëlitarum infantia proculdubio ab hujuſmodi crepundiis & crotalis non potuit extemplo ablactari. Cùm itaque *Ægypti* Pontifex ſimulachrum, ἀληθείας titulo ornatum, è catenâ aureâ de collo pendens, dignitatis ſuæ indicem geſtare ſolitus ſit; veriſimile eſt *Deum* ſimile ἄγαλμα, *Thummim* nomine decoratum, ſacrarum ceremoniarum apud Iſraëlitas Antiſtiti conceſſiſſe: ut quælibet decoris & magnificentiæ exempla, quibus ſacra Ægyptiaca vel eorum miniſtri ſuperbire ſolebant, Pontifici ſuo adjicerentur; eúmque unum, veluti תמרל יפ *con-*

[a] *Vide Alex. ab Alexand. l. 2. cap. 2.*

ſummationem pulchritudinis, ſuſpicere diſcerent & venerari.

Quartò. Si varios Gentium mores (quantum in hiſtoriæ antiquiſſimæ crepuſculo videre datum) oculis intentis perluſtremus; gentem nullam præter Ægyptios ſolos inveniamus, quæ Sacerdotum ſuorum principem ſymbolo aliquo, quod conſenſum vel minimum cum Hebræorum *Thummim* haberet, inſignivit. Chaldæi quidem, Syri, aliæque gentes, unum aliquod Pontificis Judaici ornamentum, [tunicam lineam, cidarim, tiaram, & forſan *Urim*] æmulati videantur: at illius *Thummim* in totâ Sacerdotum ethnicorum pompâ ſcenicâ, niſi in ſimulachro quod diximus Ægyptiaco, vix rudioribus quidem umbellis expreſſum deprehendere poſſimus. Quòd autem Ægyptii ſoli (qui tamen Judæis אויבי נפש [a] *inimici ex totâ animâ ſemper* fuerint) in ornamenti hujuſce ſacerdotalis uſu cum *DEI* populo amicè adeò convenirent, huic tantùm cauſæ tribuendum videtur: Ægyptii, moribus & ingenio eleganti populus, perſonam, qui in foro & templo primas habuit, myſtico aliquo muneris ſui ſymbolo ornari voluêre, cujus ſplendor eíque conjunctus titulus religionem & reverentiam dignitati ſuæ debitam intuentibus extorquerent. Cùm autem Hebræorum Pontifex duplicem illam, *Judicis* & *Sacerdotis*, perſonam apud ſuos ſuſtineret, & Iſraëlitæ proculdubio non minùs ornatûs quàm cultûs Ægyptiaci ſtudio ducerentur; veriſimile eſt *Deum* & ſuo Pontifici ἄγαλμα in ornamentum conceſſiſſe, quod fulgore & titulo imaginem illam Ægyptiacam, (cujus ſimilitudinem aliquam geſſit) plurimùm excederet & ſuperaret. Et certè niſi conſenſum Ægyptiorum ſolummodo cum Hebræis

[a] Pſal. 17. 9.

Hebræis in hujuſmodi ornamenti uſu tenaciſſimo, illi quo moribus Ægypti adhæſerunt affectui deberi aſſeram; cauſam ipſe nullam aſſignare potis ſum, cur non & inter gentium aliarum ſacrificulos, nominis & formæ conſimilis ornamentum ſacerdotale reperire liceat: & labiis illius oſculum figam, qui me, ratione vel ſpeciosâ redditâ, jam impeditum explicare queat.

Quintó. Sacerdos magnus ornamenta omnia, quæ diviſa gentium aliarum ſacerdotes venerabiles reddidêre, collecta tenuit. *Quis* enim *non legerit* (inquit *Prideauxius noſter* Orat. 2. de veſt. Aaron.) *apud Herodotum, Plinium, Plutarchum, alios, Ægyptios ſuas tunicas lineas & hyacinthinas, ſua Pectoralia, ſua etiam ſiſtra argutum tinnitu conſtrepentia, in ſacris ſolennioribus adhibuiſſe? lapidibus duobus onychinis ſuper humeros Aaronis conſpicuis, corollia quædam inter Sacerdotes Indicos analoga fuiſſe memorat Alexand. ab Alex. l. 2. c. 8. Infulæ, mitræ & tiaræ, quàm obvia ſunt apud Apuleium & alios profanos authores vocabula? femoralia à nullis fuiſſe neglecta exiſtimat Guilielmus Stuckius in ſacrorum Gentilium deſcriptione.* E ſacris autem monumentis non minùs pateat *DEUM* ornamenta ea omnia, novo decore & cultu aucta, Pontifici ſuo conceſſiſſe; eíque σωτήλειαν κανχήματος (utì loquitur *Sirachides*, cap. 45. 9.) *conſummationem gloriationis* induiſſe. Ex ornatu illo numeris omnibus abſoluto promptum eſt conjicere, ornamenta penè omnia, quæ Sacerdoti Summo gratiam & majeſtatem addidêre, genere ethnico nata eſſe & à *DEO* ad deliniendos populi animos in Sacrorum ſuorum ordinem aſcripta. Nam dici nequeat quare *Deus* Pontificem maximum tam ſplendido, penè dixerim theatrico, veſtium apparatu onerari, eúmque cultu ſupra principum & Sacer-

dotum ethnicorum gloriam eleganti fulgere voluerit; niſi quòd curârit nè cultûs Ægyptiaci ſplendor, qui Iſraëlitarum animos inani & futili voluptate titillavit, divinum ſuperaret; & nè Iſraëlitæ, religionem ſimplicem & venuſtate tantùm naturali allicientem faſtidientes, ad meretriciam *Ægypti* pompam & fucum ducerentur. Deinde, ſi gentium monumenta vigilantes evolvamus, unum aut alterũ è jam dictis ornamentis ſacerdotalibus apud Ægyptios aliósve in uſum veniſſe facilè percipiamus; dum unus Judæorum Pontifex ornatus omnes, quibus gentes aliæ Sacerdotibus reverentiam & myſteriis ſuis religionem conciliârunt, complecteretur. Ideóq; rationi magìs congruum eſt exiſtimare Deum omnibus Sacerdotii inſignibus quæ uſquam gentium, apud Ægyptios imprimis, in uſu erant, eum decorâſſe; quàm Ægyptios aliósve unum aliquod ornamentum à Sacerdote Judaico mutuatos fuiſſe, ut rudem & imperfectam illius imaginem in Pontifice ſuo contemplarentur. Si enim Sacerdotis Iſraëlitici ornatus cæteris ex ethniciſmi fæce Pontificibus ornandi norma & menſura extitiſſet; Ethnici proculdubio non unum aliquod ornamentum Pontificale, ſed ad unum omnia apud Hebræos uſurpata, pari cum religione retinuiſſent.

Sextó. Ut fidem jam dictis eò magìs firmemus, obſervare juvat, Ægyptios aliquam τῦ *Thummim* ſimilitudinem, in ſimulachro ſuo ἀληθείας nomine donato, expreſſiſſe; eos autem nullam τῦ *Urim*, in Pontificis ſui ornatu, rationem aut umbellam habuiſſe legimus. E contra verò, *Laban*, *Micha*, *Gideon*, & Iſraëlitæ, impenſam quidem τῦ *Urim* curam habebant, & illud affectu ſollicito & pertinaci proſequebantur; (nam illius loco, *Theraphim*, nominis ſynonymi & muneris conſimilis

conſimilis imaginem, *Ephodi* ſuo conjunxêre) ſed nè evanida veſtigia τῶ *Thummim*, vel rei cujuſpiam titulo analogo notatæ, in eorum ſacris inveniamus. Hujus autem ſtudii tam diſſimilis, ratio hæc unica aſſignanda videtur: Ægyptii ſimulachrum Ἀλήθεια appellatum, unà cum aliis patrum ſuorum moribus, ad ſeros uſque nepotes tenuêre: at *Urim*, quod rem novam forſan & ex Hebræorum ingenio, rerum novarum in religione avido, natam habebant, penitus repudiârunt. Sed *Micha* & Iſraëlitæ *Urim* vel (quod eodem recidit) *Theraphim* tam prono cultu atque animo accepêre; quòd iis Patriarcharum aut ſaltem ſeculorum veterum uſus, & reſponſorum indè acceptorum probata veritas, fidem & affectus ſuos addictos & mancipatos tenuerint: *Thummim* verò, ceu rem patribus antiquiſſimis ignotam penitus, ex *Ægypti* moribus & populi ruditate nuper oriundam, nec tantæ utilitatis nomine commendatam, minoris (nè dicam inſuper) videntur habuiſſe.

Septimó. Iſraëlitæ in mores ſplendidiores, & cultum omnem ſive corporis ſive animi, apud gentes exteras, Ægyptios præſertim, invaleſcentes, impetu bruto & fræni impatiente ſemper ferebantur. Nam ideo effrænatum Regis deſiderium eos tenuit, non quòd eo opus haberent; ſed ut gentium vicinarum more, viris glorioſo Regis nomine illuſtribus gauderent, qui ante eos egrederentur. Neque eos regem ſolummodo, ſed principes & conſiliarios à latere ſub rege conſtitûtos, poſtulâſſe refert *Hoſeah.* cap. 13. 10. *nè ſcilicet gentibus vicinis ſplendore & regis authoritate cederent, quibus alioquin ſe minores futuros putabant*: prout voti illius rationem non inſcitè reddit *Jo. Friſchmuth. in Diſcurſ. de Reg. Elig.* Salomonem forſan hæc gentis

propriæ vanitas occupavit, qui uxores ſibi ſeptingentas & concubinas trecentas, ut regum vicinorum pompam & mores imitaretur ſimul & excederet, comparâſſe videatur. 1 *Reg.* 11. 3. Nam regibus orientalibus non mediocre gynæceum alere ſolenne fuiſſe, è verbis illis *Ciceronis*, Orat. 5. *in Verrem*, edocti ſumus; *Anno tertio Verres conſuetudine uſus eſt regiâ. Solere aiunt barbaros reges Perſarum ac Syrorum plures uxores habere &c.* Ex eâ peregrina omnia æmulandi prurigine natum arbitror, quòd veſtes [a] peregrinæ, id eſt ad luxûs morísque ethnici formam & ingenium concinnatæ, Judæis adeò in pretio & deliciis eſſent: & quòd mulieres peregrinas tam perditè ſemper & inſanè deperirent, ut præ iis alias omnes ex animo delerent formas. Neque impetu languidiore in ſacra peregrina, Ægyptiaca præſertim, ruebant Hebræorum animi: nam eorum idola penè omnia & ritus vetitos in Scripturâ memoratos, ab *Ægypto*, tanquam perenni ſuperſtitionis fonte, primùm profluxiſſe, fusè probavit *Kircherus Oedip. Ægyptiac. Tom.* 1. *Syntag.* 4. & *Tom.* 4. *Synt.* 1. *c.* 2.

[a] *Vid. Zeph.* 1. 8.

Cùm itaque Iſraëlitæ eodem faſtidio mores tantùm patrios, quo Ægyptii peregrinos repudiârint; & rituum Ægyptiacorum pompâ perſtricti, prout aviculæ vitri fulgore, in perniciem ſuam tam facilè allicerentur; credibile eſt Deum cultũ ſuum elegantiâ & nitore omnifario exornare voluiſſe, ut Iſraëlitæ ſponsâ tam pulchrâ expleti & ſatiati meretricium ethniciſmi fucum & lethalem venuſtatem negligerent, deſpuerent, & conculcarent. Cùm etiam Sacerdos Ægyptiacus tam illuſtrem dignitatis ſuæ teſſeram à collo aureâ catenâ ſuſpenſam geſtare ſoleret, facilè credamus Iſraëlitas & illam gemmã ab Ægyptiis mutuatos fuiſſe; Deúmq; ſymbolum,

ſymbolum, *Thummim* appellatum, Pontifici Iſraëlitico in ornamentum conceſſiſſe, quod gemmæ illius Ægyptiacæ, quæ Ἀλήθεια nomen habuit, titulum, ſplendorem & figuram æmulari & vincere crederetur.

Octavó. Ex ipſis imaginis hujuſce notis & circumſtantiis, titulo, materiâ, annexâ catenâ, & geſtandi modo, eam ingenii purè Ægyptiaci figmentum fuiſſe non temere colligamus. Nam (1°.) titulus ipſe quem præfert, indolem geniúmque ſapit Ægyptiacum: nempe Ægyptios, à primâ gentis origine, genius quidam ſubtilior tenuit; quo factum eſt ut doctrinæ ſuæ, ethicæ, phyſicæ & politicæ, ſymbolis, figuris, hieroglyphicis, literis ſacris, titulis myſticis, & id genus Sacramentis, ſæpius traderentur. Gentis itaque indoli moribúsque antiquiſſimis apprime conſonum eſt, ut imaginem hanc, quæ unico verbo geſtantis dignitatem & virtutem loquebatur, Ægyptiis tanquam primis authoribus referamus. (2°.) Ex ipsâ imaginis hujuſce materiâ Sapphiro gemmâ, de illius origine Ægyptiacâ conjecturam ducamus: nam Sapphirum ſummo inter gemmas dignitatis gradu collocavit veterum ſuperſtitio; quaſi pravis affectibus reſiſteret, quibus judicem vacuum eſſe oportet: ità enim myſtarum antiquorum ſenſum refert *Fr. Rueus*, l. 12. de gemmis; *Devotionem, pietatem, conſtantiam, pacis ambitionem, Deorum munera, opimáque, quod ad hanc vitam ſpectat, beneficia invitare conciliaréque fertur Sapphirus. Addunt & contra iracundiam, invidiam, fraudes & triſtitiam valere. Adeò contra effrænes animi mores efficax eſt credita.* Modò ſuperſtitiosâ illâ de Sapphiro ſententiâ Ægyptiorum veterum mentes afflatæ fuerint, nobis facilè perſuadeamus eos Sapphirum illam, ad judicis

dicis æqui, partibus & affectibus nullis mancipati, ingenium, tanquam in ſymbolo exprimendum, ſacerdoti judicanti geſtandam ſtatuiſſe. Sed nonnulli forſan tam corruptam de Sapphiri viribus opinionem è temporum multo recentiorum fæcibus ortum habuiſſe ſenſerint; quibus ipſe litem intendo nullam: nam Sapphirum *Moſis* ſeculo plurimi ſaltem æſtimatam fuiſſe, fatis è verbis illis *S. Epiphanii* intelligamus (modò fidem tutam iis adjungamus) γέγραπται ἡ γὰρ ἐν τῷ ὄρει, &c. *Scriptum eſt in lege, viſionem quæ Moſi apparuit in monte, & legem datam, in gemmâ Sapphiro fuiſſe expreſſam.* Lib. de 12 gemmis. (3°.) Conjecturæ noſtræ vires affert catena vel torques ille aureus è quo pendebat ſimulachrum illud Ægyptiacum. Hujuſmodi autem inſigni collum ornandi morem, apud Ægyptios, primis illis quibus res ſuæ maximè florebant ſeculis, obtinuiſſe, illúdque dignitatis penè regiæ indicem habitum fuiſſe, teſtatur *Moſes* de *Pharaone* loquens: Geneſ. 41. 42. *tulitque annulum de manu ſuâ, & dedit in manum ejus*, Joſephi, — *& collo torquem aureum circumpoſuit.* Horum etiam torquium antiquiſſimum apud Ægyptios uſum afferit *Pignorii* menſa, haud ità pridem edita, deſumpta à vetuſtiſſimâ quâdam tabulâ repoſitâ olim in templo *Iſidis*; quæ *Iſidis* & *Oſiridis* imagines circulis vel torquibus bene latis, in quibuſdam ad humeros pertinentibus, bullísque diſtinctis, ornatas exhibet. Indè etiam adducor ut ſentiam Ægyptios & Babylonios, nominis pervetuſti gentes, aliis omnibus ad ornamenti hujuſce uſum exemplo ſuo præiviſſe; quòd *Tertullianus* eas omnes Ægyptiorum & Babyloniorum nomine complexus ſit, *lib. de Idololat.* quando ait: *Purpura illa, & aurum, cervicis ornamentum, eodem modo apud Ægyptios & Babylonios inſignia erant dignitatis, quo modo*

modo nunc prætexta — & coronæ aureæ. (4°.) Ad ſententiam meam de imaginis hujuſce origine Ægyptiacâ firmandam, momenti nonnihil habeat ipſe geſtandi modus: eam enim Judex de collo in pectore, cordis regione, prout & gentes aliæ ſua ſapientiæ hieroglyphica, appenſam geſtare ſolebat. Hunc autem morem ex *Ægypti* philoſophiâ, quæ [a] cor hominis animæ & ſapientiæ domicilium ſtatuit, anſam primitus accepiſſe, nemo facilè denegaverit.

[a] Ἡ καρδία κατ' Αἰγυπτίους, ψυχῆς καὶ φρενῶν. *Hermet. Ægypt. Hierogl.* 7.

Satis quæ dixi probant, imaginem quæ Ἀλήθεια nomen tenuit, populi Ægyptiaci genium atque indolem vividis characteribus ſibi impreſſum exhibere. Si itaque filiorum ora & oculos parentum ſimillimos, non vanos natalium nuncios habeamus; ex ipſis naturæ Ægyptiacæ quas præfert notis, imaginem illam ex ingeniis purè Ægyptiacis natam facilè convincamus.

Sect. 13.

Occurritur Objectionibus cum ſententiâ noſtrâ de naturâ THUMMIM pugnantibus.

RAtiones quas in medium protuli, Lectorem, niſi hypotheſi alicui ſerviat, facilè perſuaſum faciant, me à genuinâ τῶν *Thummim* naturâ & primâ nominis illius imponendi ratione non multùm aberrâſſe. Nè tamen ullæ ſuperſint de ſententiæ meæ veritate dubitandi cauſæ leviores, quæ Lectoris animo moleſtias ferant, objectionibus nonnullis mihi neceſſariò occurrendum eſt.

Primò. Ad fidem hîc & forſan alibi dictis derogandum objiçi poſſit, quòd fallacibus *Diodori Siculi, Æliani,*

liani, aliorúmve Scriptorum teſtimoniis imprudens nitar; cùm de antiquiſſimis Ægyptiorum moribus, aut rebus, diu ante hiſtoricorum eorum tempora, imò libros fortaſſe ſcriptos, geſtis, judicium ferendum ſit: cùm præſertim veriſimile non ſit Ægyptios, ſub primorum regum ſuorum tempora, moribus tam cultis & elegantibus fuiſſe, quòd imaginem excogitarent eo ſplendore titulóque conſpicuam, ut populo Pontificis & Pontifici ſuiipſius reverentiam incuteret.

Reſpondeo. Horum Hiſtoricorum meritis & communi hominum fidei hoc ſaltem debemus, ut credamus eos de rebus eorum tempora plurimùm ſuperantibus nihil poſteris referre voluiſſe, quod à conſtante apud Ægyptios traditione, vel antiquiſſimis quibuſdam monumentis, (quæ Tempus, maximus librorum helluo, jam devoravit) non accepiſſent. Utcunque ipſe forſan *Diodori* & *Æliani*, de primis illis *Ægypti* moribus teſtantium, authoritatem fide tam pronâ revereri nollem; niſi quòd morum eorum obſcura quædam & fugientia veſtigia in Scripturis ipſis percipiam, & Ratio, Ægyptiorum ingenia ritè æſtimans, facilè judicet eos eandem penè cum ipſo regno Ægyptiaco æram habuiſſe. Nam è ſacro Inſtrumento manifeſtum eſt, Ægyptiis ſuos fuiſſe Sacerdotes diu ante Legem datam, iisque Regem quandoq; ſumptus ad vitam neceſſarios ex publico præbuiſſe, eorum aliquos principum titulum & dignitatem in Ægypto tenuiſſe, adeóque Judicum munera nonnunquam exercuiſſe. *Gen* 47.22.& *cap*.41. 50. Sed & Scriptura Ægyptios moribus tam concinnis & limatis, vel *Joſephi* ſeculo, fuiſſe refert; quòd catenam auream tanquam loci & dignitatis ſummæ indicium clarioris notæ viris geſtandam dederint. Suadet etiam ratio, ut credamus ſummos in regno viros, ſplendido

dido aliquo muneris & virtutis ſuæ ſymbolo conſpicuos, in populum prodiiſſe. Mos enim apud gentes penè omnes non planè barbaras antiquitus inolevit, ut viros qui dignitate ſupra cæteros eminebant, quibuſdam honoris inſignibus (quæ moderni *bullas* vocant) ex adverſo cordis ſuſpenſis, & torquibus aureis donarent, & à fæce Romuli diſtinguerent. De quo Veterum uſu fusè & eruditè diſſeruit jam laudatus *Schefferus Syntagmate ſuo de Torquibus.* Nec minùs *Ægypti* aliarúmque antiquiſſimæ memoriæ gentium moribus genióque conſonum eſt, quòd hiſtorici jam dicti de Pontificis Ægyptiaci bullâ, ἀληθείας titulo inſcriptâ, referunt: nam iis in morem abiit doctrinas ſuas non orationis flumine, ſed verbi aut ſymboli alicujus guttâ tradere.

Primo hoc ictu in irritum cadente, hoc ſecundo forſan me petent adverſarii: Fides non niſi timida & languida *Diodoro Siculo* & *Æliano* tribuenda eſt, eò quòd malè ſecum conſtent & verbis commiſſis veteres *Ægypti* mores referant. Nam *Diodorus Siculus* Pontificis Ægyptiaci ornamentum ζώδιον τῶν πολυτελῶν λίθων, *ſimulachrum è lapidibus pretioſis*, *Ælianus* verò, ἄγαλμα ἐκ σαπφείρου λίθου, *ſimulachrum è Sapphiro gemmâ* factum aſſerit. Hiſce itaque teſtimoniis minimè innitendum, quæ eâdem operâ quiſpiam collidere poſſit & frangere.

Reſpondeo. Fateor equidem *Diodoro* & *Æliano* diſſidii aliquid intercedere, quum hic Pontificis Ægyptii ornamentum è gemmâ unicâ, ille verò ex pluribus conflatum dixerit. At profectò hiſtorias penè omnes uno difflemus ſpiritu, & in fabularum ordinem abire jubeamus, ſi Hiſtoricis, leviculâ facti alicujus circumſtantiâ ab invicem diſcrepantibus, fidem ſtatim omnem

omnem detrahendam putemus. Neque tamen neceſſe ut Hiſtoricos noſtros pluſquam ſpecie pugnare fateamur: nam amicas ſtatim jungent dextras, ſi *Ælianum* pectoris tantùm ornamentum reſpexiſſe, *Diodorum* verò & gemmas quibus Pontifex Ægyptius fulgebat alias, in ejuſdem cenſûs & tituli communionem vocatas, intellexiſſe aſſeramus.

Tertiò. Objiciet forſan non nemo quòd vox Hebræa *Thummim* & ſenſu & numero ab antiquo illo nomine, quo Pontificis Ægyptiaci ſimulachrum vulgò vocabatur, plurimùm diſſideat: nam *Thummim* perfectiones ſonat, Ἀλήθεια verò *Veritatem:* Vox illa numeri ſecundi eſt, hæc autem ſingularis. Quando itaque voces illæ vix ullâ ſenſûs aut numeri conformitate conjungantur, Hebræorum *Thummim* imagini quam diximus Ægyptiacæ, ceu primo exemplari, originem debere, reclamante ratione aſſerere videamur.

Reſpondeo. Hæc duo vocabula, quanquam diſſidii alicujus ſpeciem præferant, proximâ ſignificationis ſimilitudine conſentiunt: nam Ἀλήθειαν, nomen bullæ Ægyptiacæ datum, proculdubio non tam logicè quàm ethicè, de cordis nimirum veritate, id eſt, integritate & ab omni dolo immunitate, (eſſentiali judicis & Sacerdotis ornamento) *Ægypti* doctores myſtici intelligendam propoſuêre. Atque hoc ſenſu vox ea ſæpius in Sacris Literis, juxta loquendi conſuetudinem quæ ſeculis vetuſtiſſimis tenuit, interpretanda venit: ut *Exod.* 18. 21. Ubi *Jethro Moſi* author fuit, ut אנשי אמת *viros veritatis*, id eſt, integros animi ſcelerísque puros, populi judices poneret. Ità ſumitur *Pſal.* 51. 7. *Ecce,* אמת *veritatem voluiſti in renibus.* & *Pſal.* 145. 18. *Propinquus eſt Dominus omnibus invocantibus eum* באמת *in veritate*, id eſt, exponente

nente *Paraphr. Chald.* בקשוט in integritate. Hinc אמת à *DEO* cum cordis rectitudine, 1 *Reg.* 3. 6. & Ἀλήθεια ab Apoſtolo cum εἰλικρινείᾳ *ſinceritate*, tanquam vocabulo ſynonymo, ſociatur. 1 *Cor.* 5. 8. Non ſine causâ itaque LXX vocem illam per δικαιοσύνη exprimunt, *Geneſ.* 24. 49. *Feſ.* 38. 19. & *Heſychius* ἀληθὴς per δίκαιος explicat, & S. *Lucas* ei voci ἄδικος opponit, cap. 16. 11. E contrà, more non minùs frequente, vocabulum שקר *mendacium* pro *iniquitate* in Scripturis uſurpatur. Unde obſervavit *R. D. Kimchi* in *Pſal.* 7. 14. hæc tria שקר, עול & און, *idem in ſacris ſignificare, & eſſe* המלות שנות *dictiones permutatas.* Ideóque שקר, quod *mendacium* denotat, LXX ſæpius ἀδικίαν vertunt. *Jer.* 5. 31. *Lev.* 5. 22. *Job.* 27. 4. *Deuteron.* 19. 18.

Jam verò vocabulum *Thummim* hujuſce rationis mendacio frontem adverſam gerere, & ejuſdem generis veritatem, quam & אמת, id eſt, integritatem, & ab omni injuſtitiâ partiúmve ſtudio immunitatem ſignificare, nullum fugit cui ullus Scripturæ uſus; aut cui vel tenuis literaturæ Hebraicæ afflavit aura. Nam ideo cum *veritate*, tanquam ejuſdem valoris nomine conjunctum occurrit. *Joſh.* 24. 14. *Servite DOMINO* בתמים ובאמת *in integritate & veritate.* Indè etiam vox illa τέλειοι in Novo Teſt. quæ reſpondet Hebræorum תמים, de hominibus intelligitur bonitate verâ & ſincerâ præditis, eâ quæ ſit ἐν τῷ εἶναι, non ἐν τῷ δοκεῖν. Non diffitendum tamen Hebræorum *THUMMIM* Ἀληθείας Ægyptiacæ vim & poteſtatem non adeò accuratè & adamuſſim exprimere: nam *DEUS* non minore libertate & (ſi Latini ferent) latitudine uſus eſt, cùm nomen Ægyptiacum (quod multa dies jam delevit) in *Thummim*, quàm

quàm cùm vocem Chaldaicam *Theraphim* in *Urim* permutârit. Cur autem Deus paululùm à nominis Ægyptiaci ſenſu germano, prout & vocis numero, deflexerit; nil hîc attinet dicere: capite ſequente, ubi aptior occaſio ſe offert, dicturi ſumus.

Quartó. Nonnulli forſan ſententiæ noſtræ repugnabunt, quòd nefas habeant exiſtimare *DEUM* ullos *Ægypti* mores, vix ſine piaculo ob ſuperſtitionem peſſimam nominandos, ſacro rituum ſuorum titulo & dignitate augere, & quaſi porcos in templum ſuum admittere voluiſſe. Eos itaque *Jove* æquiore judicare, & veritatem piorúmque aures minùs lædere arbitrantur; qui Ægyptios Pontificis ſui ornamentum & mores plurimos (prout *Prometheus* ignem de cœlo) ab Hebræorum cultu ad luteam religionis ſuæ imaginem animandum furto accepiſſe aſſerunt.

Nullus dubito quin longè plurimi ex cæcâ & ſuperſtitioſâ in ritus à *DEO* inſtitutos reverentiâ, & fide illâ ſupinâ, quâ dogmata vulgò recepta imbibere ſolent, opinioni huic mentes ſuas penitus conſecrârint; Ipſe tamen à me impetrare nunquam potero, ut eorum numerum augeam: nam Ægyptios ſuas habuiſſe formas & ceremonias, quà ſacras quà civiles, & ſapientiæ & religionis famâ inclaruiſſe conſtat, diu antequam Lex Moſaica tabulis lapideis mandaretur: nemo autem mihi, nec forſan ſibi, facilè perſuadeat, illum animo tam ingenti populum, vano tantùm & inutili imitandi ſtudio ductum, inſtituta patria à Majoribus accepta, & eorum animis tam altis defixa radicibus, extemplo rejicere voluiſſe, ut ad gentis novæ, fanaticæ (utì viſa eſt) & inter lateres alliúmque natæ mores ſe conformarent; eósque ſibi ſacrorum Magiſtros aſciſcerent, *quorum patres inter gregis ſui canes ponere* haud

ità

ità pridem non dignarentur. Sed ſi Ægyptii, cæco rerum novarum amore capti, moribus ſuis tam diu deſponſatis libellum repudii mittere in animo unquam habuiſſent; timidi proculdubio regum ſuorum animi, (quibus res novæ, circa ſacra præſertim, ſemper ſuſpectæ) impedimento fuiſſent, quò minùs ad peregrinos Hebræorum ritus ſe recipere potuiſſent. Deinde, ſi levato antiquitatis obſcurioris velo, gentium omnium ritus oculis vigilantibus intueamur; Ægyptios & Hebræos, præ omnibus aliis, moribus ſimillimos fuiſſe reperiamus. Neque hoc *Kirchtrum* fefellit; prout è verbis illis in *Propyl. Agoniſt.* cap. 2. ſatis pateat: *Hebræi tantam habent ad ritus, ſacrificia, ceremonias, ſacras diſciplinas Ægyptiorum affinitatem, ut vel Ægyptios Hebraïzantes, vel Hebræos Ægyptizantes fuiſſe mihi planè perſuadeam.* Affinitas autem illa in causâ forſan erat, quòd apud Romanos *ſimul actum de ſacris Ægyptiis Judaicisque pellendis*; referente *Tacito*, Annal. l. 2. At nova religio unde Ægyptios iſthæc inceſſit, cedò, ut illi, pluſquam cæteri in confiniis populi, Hebræorum mores tam ſanctè colerent & ſtudiosè exprimerent? Unde factum quòd Ægyptii & Hebræi, animis, legibus, linguis, toto cœlo, ab invicem ſeparati, in morum tam ſimilium uſum conſpirarent? Ad nodum tam perplexum expediendum, ipſe id unum dicendum arbitror; quòd *DEUS* mores plurimos, pompâ præſertim aliquâ allicientes, Iſraëlitis ſuis, profanis *Ægypti* orgiis ante multos annos initiatis, conſervârit: nè cultûs divini tædium animis ſuis obreperet, ſi ſpecioſam illam elegantiæ & ornatûs ſplendidiſſimi ſcenam, quæ oculos ſuos in *Ægypto* perculſit, in religione patriâ vel ex parte deſiderarent.

Quintò. Ad ſententiam meam à fundamento evertendam, dici poſſit, quòd illa morum & ornamentorum ſacerdotalium communio, quâ Ægyptii olim & Iſraëlitæ, pluſquam cæteræ gentes, conciliati videbantur; non divinæ συγκαταβάσι ſed Diaboli ſolertiæ tribuenda ſit. Nempe Diabolus *DEI* ſimia nullo non ævo habitus eſt, qui furto ſurripuit & ad ſua tranſtulit, quicquid in *DEI* inſtitutis prior obſervavit: ut, prout ipſe *DEI*, ità & cultus ſuus *Divini*, titulum & fidem obtineret. Ideóque minimè neceſſe eſt, ut ritus aliquos è mediâ hauſtos idololatriâ, & in ſacrorum divinorum catalogum relatos, ad conſenſûs hujuſce rationem reddendam, ſomniemus.

Probè novi, illud è tonſtrinâ dictum, *Diabolus eſt Dei ſimia*, multò plurimos non aliter quàm ut Oraculo miſſum accipere ſolere; at quàm vanum & à vero alienum ſit, facilè percipiat quiſpiam, qui plurima illa Legis inſtituta recolat, quorum nè rudiores lineas & umbellas in totâ rituum ethnicorum farragine reperiamus: quæ tamen omnia eâdem operâ, quâ ulla alia, templis ſuis donare potuit Diabolus; & voluit ſanè, ſi cultum ex divino per omnia ornatum tanti habuiſſet. Præterea, ſi Diabolus *DEI* inſtituta tanquam cultûs ſui exemplar & ſpeculum ante oculos ſemper habuiſſet; ipſe proculdubio ritus ſuos veteres è veſtigio permutâſſet, cùm Deus leges aliquas iis è regione pugnantes tradidiſſet. Deinde, quas nuces, quid commodi captare poterat Diabolus (qui cuncta ex uſu agit) modò ſimia fuiſſet, & ſeſe ad cultûs divini imitationem tam ſedulò compoſuiſſet? Si quid ipſe video, illius magìs intererat, planè diverſas cultûs ſui ceremonias inſtituere; ut per eas, tanquam proprios characteres, greges ſui ab ovibus *Paſtoris Iſraëlis* diſtinguerentur.

guerentur. Neque credibile eſt Diabolum cultum divino ſimilem, ut vanitati & faſtui inutili litaret, ambire voluiſſe: proculdubio non adeò delirat vetus ſerpens.

Sextò. Et hæc forſan Objectio ſententiam noſtram vexabit, eámque vanitatis ſuſpicione alligabit: Hebræorum *Thummim* & adjunctum *Urim* arcano Pectoralis duplo recondita jacuêre, & ab illius gemmis, ignes ſuos latè projicientibus, novam ſibi dignitatem & reverentiam accepêre: dum Sapphirus illa, quam dixi, Ægyptiaca vulgi oculis pateret, nec novâ à gemmarum ſociarum radiis mutuatâ luce & pompâ effulgeret. Cùm itaque Hebræorum *Thummim* & Ægyptiorum ἄγαλμα formas tam diverſas præferant, ea nullâ affinitate conjuncta, ſed genere prorſus diſſimili oriunda eſſe, facilè conjiciamus.

At non opus eſt ut diſcriminis tantilli causâ de ſententiâ tot argumentis firmatâ decedamus: cùm præſertim operis haud adeò moleſti fuerit diſcriminis hujuſce rationes ſpecioſas afferre. Nam (1°.) Gemmæ illæ non tam *Thummim* quàm *Urim* gratiâ, Pectorali, (Oraculi divini ſedi) acceſſiſſe cenſeantur: cùm enim vaniloquæ gentium imagines iis quandoque gemmis radiarent, quibus intuentium oculos religioſo quodam horrore perfunderent; commodum & conſentaneum erat ut gemmæ plurimæ, oculos jubare maſculo ferientes, Pectorale illuminarent, ut Oraculum divinum non minùs ſplendore quàm veritate fatidica *Ægypti* ſimulachra ſuperaret. Veritatis hujuſce gemmam, quamvis radio ſubobſcuro emicantem, in *Philonis* jam ſæpius memorati fabularum ſterquilinio forſan offendere poſſimus. Nam ille, *Antiquit. Biblic. libro*, viros de Tribu *Aſſer*, peccata in *Ægypto* admiſſa, hâc

humili confeſſione expiâſſe refert. *Nos invenimus ſimulachra illa aurea, quæ vocabant Amorrhæi ſanctas Nymphas, & auferentes eas cum precioſiſſimis lapidibus, qui ſuperpoſiti erant eis, abſcondimus illa*, &c. Et poſt pauca, Deum in hæc verba *Kenaz* alloquentem introducit: *Angelo meo præcipiam & accipiet mihi duodecim lapides ex eo loco unde ablati ſunt iſti ſeptem, quos tu acccipiens, pones eos ſuper Epomiden — in logio ſanctificabis eos:* quibus verbis innuit gemmas illas quæ propheticas gentium imagines illuſtrârunt, primam Pectoralis gemmis occaſionem præbuiſſe. Sed fortaſſe *Philonem* illum, ut nugacem, Judaïcum, & nullius fidei ſcriptorem, non pauci repudiabunt. Addo itaque (2°.) E *Diodori Siculi* & *Æliani* teſtimoniis ſimul collatis colligere licet, non Sapphirum tantùm ſed & gemmas alias Pontifici Ægyptio decus & nitorem addidiſſe: ideoque & *DEO* forſan viſum eſt, Pontificis ſui Pectus, non tantùm inſigni illo, *Thummim* appellato, ſed & gemmis tam auguſtam ſpeciem offerentibus diſtinguere & decorare; nè aliter Pontifici Ægyptio in ornatûs ſui elegantiâ & ſplendore cedere crederetur. Sed malè metuo nè harum conjecturarum ſatietas Lectorem jam teneat.

Septimó. Dici poſſit, Scripturam ipſam ſententiæ meæ fundamenta convellere: nam legimus *Nehem.* 7. 65. Sacerdotes quoſdam ſacrorum communione interdictos, *quoad ſtaret Sacerdos cum Urim & Thummim:* qui ſcilicet oraculo ex utriſque miſſo dubium de eorum natalibus ortum determinaret. At Argumentum illud aërem, non me ferit: nam textus ille probet forſan Pontificis Oraculum lites omnes circa res ſacras olim compoſuiſſe, & populum ſub Templo ſecundo Sacerdotem qui *Urim* & *Thummim*

mim in ornamentis haberet expectâſſe: at malè conſtat indè *DEUM* Oraculo ſuo utentibus non minùs per *Thummim* quàm *Urim* reſpondiſſe.

CAP. V.

De ratione nominum, Urim & Thummim

NAturam & Originem אורים *Urim* & *Thummim*, quatenus per creperam & dubiam Scripturæ, hiſtoriæ, & rationis lucem percipere conceſſum, dilucidè jam expedivi. Monet jam promiſſi quo teneor fides, & provinciæ durioris ratio, ut nominum eorum rationibus eruendis operam ſeriam & religioſam impendam.

Cùm autem genuina nominum ipſorum ſignificatio, ſit certiſſima illa (poſt rerum naturam jam perſpectam) ſcientiæ clavis, quâ reconditas adhuc appellationum earum rationes reſerare poſſimus; par eſt ut per eorum explicationem breviuſculam aditum nobis ad ſequentia facilem & inoffenſum faciamus.

Ut itaque ab *Urim* auſpicemur, certum eſt vocem illam, modò ad primam illius intentionem attendamus, non tam *lumina* quàm *ignes* denotare: eo enim ſenſu, vox ſingularis אור, unde ortum habet, uſurpatur, *Iſa.*44.16.& *cap.*50.11. ſenſum etiam germanum vox hæc pluralis fundit, *Iſa.* 24. 15. *Laudate Dominum* באורים *in ignibus*; ità enim verbum exponit *Buxtorfius*, Lexic.parv.p.12. & cum eo concordiam colit verſio noſtra Anglicana, Glorifie ye the Lord in the fires. Eundem huic voci ſenſum vindicant verſionis Perſicæ & Arabicæ Authores: qui locum illum 1 *Sam.* 28.6. ubi *Urim* occurrit, in hunc modum, linguâ mutatâ,

transferunt; *Deus non respondit ei vel per somnia vel per ignes.* Hanc vocabuli illius potestatem notavit & *Vatablus* in *Exod.* 28. 30. ubi ait *Urim significare illuminationes seu ignes.* Interea minimè tacendum vocem hanc sensus quasi gemellos ferre: nam *ignes* quidem propriè, impropriè verò & per metonymiam effecti, *lumina* denotat; eò quòd ignes sint lucis ὀχήματα sive δοχεῖα· unde & vox *Urim* אורים lumen redditur à *Chald. Paraphr.* Jes. 24. 15. Circa verum vocis alterius sensum litem haud adeò gravem moveri video: quamvis enim Interpretes à genuinâ vocis *Urim* potestate deflectant sæpiùs, pauci tamen sunt qui à vocabuli *Thummim* scopo & sensu aberrant, & illud per *perfectiones* vel *integritates* exprimendum non sentiant. Si quis me vim nominum eorum veritate parùm integrâ retulisse putet, provoco ad omnia Lexica Ebræorum, Christianorum, Protestantium & Pontificiorum, quæ fidem meam satis liberabunt. Quibus omnibus, sigilli loco, accedat *Buxtorfii* testimonium, Hist. Urim. cap. 2. *Ad nomina quod attinet,* אורים *Urim significat ignes vel luces, nec de eo vel dubitatio vel disceptatio:* תמים *Thummim, perfectiones, integritates, à singulari* תום & radice תמם *integrum, perfectum esse.*

Nugis hisce grammaticis tam diu immorari, non tanti esset, nisi quòd ad seria ducant; & quòd voces hasce equuleum sæpius pati videam, eásque interpretes in sensum alienum imprudentes torquere. Inter eos verò vulgatum interpretem, & quos sibi devinxit assecias, Pontificios, vocabula illa non immeritò vis illatæ postulare possint; dum ea *Veritatem* & *Doctrinam*, sibilantibus penè Magistrorum pueris, interpretantur. Utcunque interpretationis illius studio usque eò flagravit *Bellarminus* quòd asserere non dubitaverit *plus tribuendum*

dum esse Hieronymo, qui doctrinam *vertit &* veritatem, *&* τοῖς *LXX, qui verterunt* δήλωσιν καὶ ἀλήθειαν, *quàm Judæis & Judaïzantibus.* Sed instituti recordatio aurem vellit.

Cùm jam nominum eorum significationes veras & ex ipso fonte hauſtas habeamus; nodus ille non indignus vindice occurrit, cur *DEO* Pectoralis icunculas titulis illis, *Urim* & *Thummim*, insignire visum fuerit?

Sect. I.

Quorundam sententiæ de nominum ratione ad examen vocantur.

CUm de oraculis vivâ voce traditis sola Ecclesia Judaïca gloriari potuerit; Judæos de Oraculo nostro, utpote primâ gentis suæ gloriâ, attentiùs cogitâsse, & intimiorem illius scientiam, vel traditione fideli vel altiore Scripturarum indagine, adeptos fuisse, facilè sentiamus. Cùm itaque dubium tam perplexum & involutum animos nostros jam exerceat & suspensos habeat, par est ut responsum à Judæorum tripode expectemus, & ad eorum de harum appellationum ratione sensum mentes primò attendamus. Sentiunt autem eorum doctores Talmudici, & cum iis nec pauca nec obscura capita, sacra illa Pectoralis organa (qualiacunque fuerint) vel divinas indicationes eorum interventu factas, ideo אוּרִים id est *Lumina* dicta fuisse, שהן מאירין לישראל *quia illuminarent Israëlem*; hoc est Israëlitæ in rebus obscuris & humana consilia superantibus, responsum divinum veluti doctorem dubitantium indè acciperent: תֻּמִּים verò vel *perfectiones* שהן מתימין לפניהם את הדרך *quia coram illis perficerent viam suam:* hoc est (ni me ludant

dant voces ſubobſcuræ) Iſraëlitis, quaſi in bivio ſæpius hærentibus, viam illam rectam & tutam, quâ incedere debebant, indicârunt. Opinione, huic non multùm diſſimili, *Jonathanem* Chaldæum Paraphraſtam ductum fuiſſe, pateat è *Cap.* 28. *Exod. com.* 30. ab eo in hunc modum explicato; ותתן בחשן דינא דירת אוריא &c. *Et indes Pectorali judicii* Urim *quæ illuminant verba ipſorum, & revelant occulta domûs filiorum Iſraëlis: &* Thummim *quæ perficiunt operibus ſuis ſacerdotem magnum, qui per ea quærit doctrinam à Domino.*

At certè fides illis Judæorum magiſtris, fumum non rarò vendentibus, non niſi lentè admodum & fidejuſſore aliquo aſtante, tribuenda eſt. Nempe eorum penè omnia anilibus fabulis & figmentis audacibus ſcatere, ante multa ſecula prudens ſciénsque pronunciavit [a] *Origenes*. In eorum claſſem horum nominum rationes à Talmudiſtis redditas referre non dubitemus: nam (1°.) Minimè affine eſt vero, *DEUM* tam operosè nihil agere voluiſſe, (adſit verbis reverentia) ut tam ſpecioſa & ſignificationis tam amplæ nomina Pectoralis organis aut reſponſis impertiret, quò rem vulgarem adeo & cuivis è poſtremâ plebe perſpectam indicaret, quòd ſcilicet Oraculum ſuum conſulentes illuminaret & recta facere doceret: quaſi legis divinæ typi & figuræ, ad inſtar hieroglyphicorum *Ægypti*, multâ cum pompâ & negotio, & per ſpeciem myſterii alicujus ſacratioris, rem aliquam lippis notam & tonſoribus traderent. (2°) Conſtet è Scripturis *DEUM* inclyta illa Pectoralis ornamenta nominibus illis *Urim* & *Thummim* affeciſſe, cùm ea in Pectorali nondum poſuiſſet *Moſes*, vel lumen

[a] Ἔστι δὲ λεκτέον ἰδίᾳ περὶ τῶν μετὰ τὰ Ἰουδαϊκὰ ὀνόματα τῶν ἐπὶ τοῦ μετώπου τῷ λόγῳ. l. 2. cont. Celſ. p. 60.

men mentis & viæ ſuæ perficiendæ rationes indè accepiſſet populus. *Exod.* 28. 30. (3°) Nomen illud *Thummim* planè redundans foret & otioſum, ſi rationi nominum Talmudicæ quid ſani ineſſet: quid enim opus eſſet monere, Iſraëlitas viam ſuam juxta Oraculi reſponſa perficere ſolitos; cùm Deum eo tantùm fine lumen indè præbuiſſe & populum eo tantùm animo illud petiîſſe, ut viam rectam & tutam inirent, neceſſariò ſupponendum ſit? (4°.) Hypotheſis Talmudica (ut cum ſeculo loquar) nec nominum eorum formam nec ſenſum explicat. Si enim eo tantùm conſilio nomina illa inderentur, quòd Iſraëlitæ mentis lumen & viæ perfectionem ab Oraculo Pectoralis petierint; ratio nulla apparet cur *DEUS* vocibus pluralibus, quarum una abſtracta eſt, altera *ignes* ſignificat, ad rem tam tritam & vocum earum ſenſui & formæ grammaticali parùm conſentaneam indicandum uteretur. (5°) Sententiæ Talmudicæ forma ſatis illius materiam vanitatis arguere cenſeatur: cujus enim aures, modò paululùm molles & delicatas, non lædunt duriores iſtæ & ſoni malè grati voces, *quia coram ipſis perficiebant viam ſuam?* cui non videntur ultima & miſera hominum effugia ab ignorantiæ opprobrio ſeſe vindicare laborantium? quid eſt quòd ſententiam verbis tam incerti ſenſûs & captum penè fugientibus involvunt, niſi ut ipſi, more ſepiarum colore fuſco aquas tingentium, non irretiti elabantur; & homines non mali credant, ſe myſterii cujuſdam divini *Funonem* in craſſiore illâ verborum nube amplexari? Hanc itaque Talmudicorum ſententiam, in quâ nec δήλωσιν nec ἀλήθειαν reperire poſſimus, non immeritò rejiciamus.

Proximum eſt ut opinionem illam de nominum eorum ratione, quæ tot ſeculorum fidem ſecura tenuit, bene

bene libratâ rationis ſtaterâ expendamus. Quamplurimi ſcilicet exiſtimârunt nomina illa *Urim* & *Thummim* Pectoralis icunculis adhæſiſſe, eò quòd reſponſa indè data, *lucida* vel *perſpicua*, & *perfecta* id eſt vera & certa fuerint: unde *DEI* oracula à Diaboli reſponſis, obſcuritatis aut falſitatis vitio ſemper notatis, clarè diſtinguerentur. Hanc autem de nominum eorum ratione ſententiam veterum quorundam animis penitùs inſitam fuiſſe, ſatìs teſtantur eorum monumenta. Nam Author *Eccleſiaſtici*, cap. 45. 17. ubi ornamentorum Sacerdotis Summi numerum init, pectoris ſui nitorem, verbis hanc nominum rationem ratam facientibus, depingit; dicens, *induiſti eum* λογείῳ κρίσεως, δήλοις ἀληθείας, i. e. *Pectorali judicii & manifeſtationibus veritatis*. Samaritanus etiam, voces illas, *Elucidationes* & *Perfectiones* reddit; Arabs, *Dilucidationes* & *certitudines*; Syrus, *Lucidum & Perfectum*; LXX etiam *Urim* & *Thummim* Δήλωσιν & Ἀλήθειαν vocant. Quòd autem Interpretes illi aliíque à veritate Hebraïcâ tot paſſibus receſſerint, & voces eas in ſenſũ non ſuũ torſerint; hoc præcipuè in causâ fuiſſe videtur: illi utraſque Pectoralis icunculas, ex ordinatione divinâ, virtute δηλώσεως & docendæ ἀληθείας præditas fuiſſe, atque indè tantùm nomina traxiſſe, pro certo habuêre.

Ut opinionis hujuſce famam & fidem minuam, minimè neceſſe eſt ut ſummâ ope multísque rationibus contendam: non tantùm quòd teſtimoniis quibuſdam innitatur, argumentis autem nullis; ſed quoniam tituli illi *Urim* & *Thummim* (modò eorum interpretationem ad genuinam vocum ſignificationem exigamus) nec oraculis editis, nec edendi inſtrumentis convenire poſſint. Quicunque enim literaturam Hebraïcam à primo

primo, quod aiunt, limine ſalutavit, ſat novit *Urim* non tam *lumina* quàm *ignes* ſonare, & *Thummim* non *veritatem*, illam quam opinionis hujuſce patroni intelligunt, ſed *perfectiones* denotare. Unde patet voces illas nec de lapidibus Pectoralis, nec reſponſis divinis, nec rebus aliis, præter eas quas ſtatim dicemus, intelligi poſſe; niſi quiſpiam eas à ſenſu ſuo nativo atque obvio, ut hominum placitis inſerviant, vel invitas trahat.

Non immeritò itaque Cl. noſter *Medus* aliâ ſibi vaccâ arandum duxit, ut horum nominum ænigmata, rationes obſcuriores, ſolveret & expediret. Nam ille, poſtquam plurimas doctorum ſententias de Oraculi hujuſce naturâ & tradendi ratione enumerâſſet, quid ſibi viſum eſſet paucis refert, quæ è linguâ patriâ in Latinam tranſtuli. "Si quid ipſe ſentiam effari licuerit, "dixerim *Urim* & *Thummim* duplicis generis Oracu-"lum fuiſſe, & uſui duplici inſerviſſe: & quòd *Urim* "Oraculum illud fuerit vel Oraculi pars, quâ Deus "reſponſa dedit in arduis & dubiis vitæ caſibus Illum "conſulentibus. *Urim* autem vel *Lumina* ideo dice-"batur, quoniam ſicut ignorantia quædam quaſi men-"tis tenebræ, ità quælibet ſcientia quædam illuſtra-"tionis vel illuminationis ſpecies ſit: unde & quod "ſcientiam illam affert, lumen meritò appelletur, "quòd mentis tenebras pellat. *Thummim* verò Ora-"culum illud vel medium fuerat, quo Sacerdos Sum-"mus certior factus erat an *Deus* immolatam hoſtiam "æqui boníq; conſuleret necne. Ideo autem *Thummim* "nomen habuit, id eſt, *integritates* vel *perfectiones*; "quoniam illi quorum ſacrificia Deo grata acceſsêre, "*Thummim*, id eſt, *Juſti* & *Perfecti* in conſpectu "*DEI* habiti ſint, — Sine dubio enim Patriarchis

"&

"& Eccleſiæ ſub Lege, medium aliquod ordinarium "fuit quo cognoſcerent, quando *DEUS* eorum ſa-"crificia grata & accepta haberet, &c.

Modò hiſce omnibus ad examen vocandis impenſiùs incumberem, malè metuo nè læſæ nimis patientiæ actionem mihi intendat Lector: cùm opinio illa de origine nominis *Thummim* (quod ſalvâ tanti nominis reverentiâ dictum velim) conjecturâ debili nitatur, nec minimâ Scripturæ aut rationis umbrâ protegatur. Nam Deum quandoque per ἐμπυρισμὸν, nunquam per Oraculum favoris ſui teſtimonium ſacrificiis præbuiſſe legimus: nec certè opus erat oraculo cœlitus emiſſo, quod perſonam ſacrificantem ſingularem apud Deum gratiam iniiſſe, aut ſacrificium Ei gratum fuiſſe teſtaretur; cum præſtò ſemper eſſent perſonæ & ſacrificii apud *Deum* accepti characteres in Lege traditi, non minùs fidi, ubi aderant, favoris divini indices. Deinde, ſi Oraculum aliquod, lætus arcani hujuſce nuncius, ævis vetuſtiſſimis extiterit; illud potiùs clariore *Urim* nomine inſcribi meruit, cùm homines gratiæ divinæ indicia & teſtimonia, in lucro maximo ponenda, illi accepta debuerint. Neque ad ſententiam Viri optimi ſuffulciendum ſat virium habet obſervatio illa, quòd cùm de *DEO* per *Ephod* conſulendo in Scripturis agatur, de *Urim* ſolummodo occurrat mentio: illius enim rei rationes, ab ipsâ τῷ *Thummim* naturâ deſumptas, jam dedi antea; me verò earum denuò memoriam repetere, Lectorum quorundam faſtidientium deliciæ minimè patientur.

Plurimis aliis argumentis hanc aliásque de nominum ratione ſententias, non minùs à veritate quàm ſemetipſis diſtare, probare poſſum: ea tamen miſſa facio, non ſolùm quoniam ea ſit victrix veritatis evidentia, quòd

quòd vel nudâ ſuâ præſentiâ, ad morem lucis, errorum tenebras fugare ſoleat; ſed quia hoc ſit earum omnium πρῶτον ψεῦδος, quòd nomina hæc claris illis Pectoralis inſtrumentis, cùm reſpectu tantùm ad oracula indè data, tribuerentur. Quò itaque ſententias omnes de nominum horum ratione ſcriptis mandatas, quas mihi hactenus vidiſſe contigit, uno conatu ab imis fundamentis ſubruam; palàm & apertè probaturus ſum, eorum rationes non adeò è trivio petendas eſſe; Deumque majora longè ante oculos habuiſſe, quàm vulgus hominum ſentit, cùm, miſſo antiquo vocabulo *Theraphim*, *Urim* in illius locum ſuppoſuerit.

Sect. 2.

Primaria nominum rationes proponuntur & probantur.

NAturam אוּרִים *Urim* & *Thummim* rem cumprimis obſcuram, &, mundi ad inſtar, hominum tantùm diſputationibus & conjecturis cæcis traditam, Scriptores plerique omnes hactenus credidêre: ſed nominum rationem, ſcirpum ſine nodo, rem obviam & minimo cum negotio expediendam eſſe, ſe facilè perſuaſos habuêre. Ideoque circa rerum earum naturas ſudore multo perfuſi laborârunt; at in Argumento quod nos occupatos jam habet, nimis ſecurè ſe geſsêre, & illud vix in primas ſuas cogitationes admiſſum, quaſi materiam ingeniis ſuis minorem præterière. At profectò rem aliter ſe habere atque illi ſenſerint, ſatìs ipſi docuêre; quos longiùs à genuinis nominum rationibus, quàm rerum ipſarum naturis aberrâſſe conſtabit, ſi eorum cauſis, quas multâ caligine longa obſepſit vetuſtas, lucem aliquando afferamus.

Nè

Nè verò plura de Argumenti noſtri obſcuritate, & erroribus in quibus alii verſati ſunt, verba faciens, honori tantùm proprio velificari, & acuminis alicujus egregii famam, quam reſpuo, aucupari videar, aut Lectori rationes meas avidè forſan expetenti, verborum ambagibus nauſeam aut bilem moveam; ſententiam, cui animum adjeci meum, paucis dabo.

DEUS, ob duplicis generis rationes, (ni Veritas mihi parùm propitia fuerit) *primarias* nempe & *ſecundarias*, Pectoralis inſtrumenta titulis illis, *Urim* & *Thummim*, deſignari voluit.

Rationes illas quò diſtinctiùs exequar, à nomine *Urim*, cui Scriptura locum primum reſervare ſolet, initium capiam. Hujus autem appellationis Pectoralis Oraculo inditæ rationes, quas *primarias* voco, duas ſtatuendas cenſui. Earum prima ſic habet; *Urim nomen erat quod Angelis, & proinde Pectoralis inſtrumento unde DEI nomine & vice reſponſa præbuêre, aptiſſimè convenire potuit.* Nè Lectori meo verba tantùm jam dediſſe videar, tribus hiſce *theſibus*, è quibus ratio illa conflata eſt, fidem conciliare conabor.

(1°.) Nomen *Urim*, quocunque ſenſu accipiamus, Angelis apprime conveniens erat & accommodatum.

(2°.) Angeli, Dei nomine agentes, è Pectoralis inſtrumento, Illius conſilia annunciârunt.

(3°.) Rei hujuſce gratiâ, ipſum Pectoralis Oraculum appellationem illam Angelicam *Urim* ſortitum fuit.

Nil opus eſt, ut *Theſis* illa prima multum nobis negotii afferat, cùm ſatis innoteſcat nomen *Urim*, ſive pro *luminibus*, ſive pro *ignibus* accipiamus, Angelorum naturam feliciter interpretari, eíque concinnè convenire. Sunt enim Angeli (modò *Urim* lumina reddamus)

reddamus) primogeniti lucis filii, ἄγγελοι φωτὸς, Primarii ſecundùm Deum lucis inacceſſæ incolæ, ſtellæ matutinæ, quarum ſocietati *Lucifer* olim aſcriptus fuit. Sunt etiam Apoſtoli Dei, quorum miniſterio mundus ſcientiæ divinæ & [a] humanæ lumen acceptum habet. Si verò per *ignes* vocem illam *Urim* interpretemur, titulus ille cœleſti hierarchiæ non minùs aptè congruat & affigatur. Nam

[a] Οὐτὲ ὅσον ſcil. Chriſtum, ὁ ἀδὺς ἡμῖν Ἕλλησι τῷ φιλοσοφίᾳ διὰ τῆς ὑποδιδάσκων Ἀγγέλων. Clem. Al. x.

Primó. Titulus ille aliquid conjunctum habet & conſentiens cum aliis epithetis & ſymbolis quibus Angeli paſſim in ſacris deſcripti veniunt: Eos enim Deus *ignem flammantem* feciſſe dicitur, *Pſal.* 104. 8. quæ verba mentem & ſenſum vocis *Urim* adamuſſim exprimunt. Appellantur etiam שרפים עזרים *Iſ.* 6. 2. *Urentes illi qui ſtant coram Deo*; & אבני אש *lapides ignei*, Ezech. 28. 14. niſi veterum quorundam errore mihi errare contigerit. Sæpius etiam in ſacris oraculis, *ignis* Angelorum ſymbolum & figura ſtatuitur: nempe *Apoc.* 4. 5. *Vidi ſeptem lampades coram throno, quæ ſunt ſeptem ſpiritus Dei:* ubi per *ſeptem* utpote numerum propheticum, vel omnes Angeli, vel ſaltem שרים המלאכים *principes primarii*, qui dicuntur, *Dan.* 10. intelligendi ſunt. Deinde, cùm opus illud arduum Judæis peragendum incumberet, ut Dei templum integritati priſtinæ reſtituerent; per *ſeptem aurei candelabri lampades*, Angelos, operis ſacri præſides, repræſentatos habemus, *Zach.* 4. 2, 10. Sed & *fluvium* illum *igneum* apud *Danielem*, cap. 7. com. 10. Ordinis Angelici figuram eſſe contendit *Fachiades*; ſic textum explicans והוא עילם המלאכים נגד *Iſte*, fluvius ſcilicet igneus, *eſt mundus Angelorum, qui thronum portant & miniſtrant DEO.*

Secundó.

Secundó. Angeli, ſub prima mundi ſecula, ſpecie igneâ ſe conſpiciendos & alloquendos hominibus frequenter dedêre. Nam animalia illa in *Ezechielis* viſione, quæ communis Interpretum fides ut prophetica Angelorum imagines recipit, aſpectum præbuiſſe dicuntur, *veluti prunarum ignis ardentium:* Cap. 1. 13. & *abiîſſe & rediîſſe ſecundùm aſpectum fulguris*, cap. 14. De Angelo etiam qui *Danieli* apparuit, dicitur, quòd *facies ejus velut aſpectus fulguris* fuerit, *& oculi ejus ut lampades ignis.* Dan. 10. 6. *Eliſhæ* etiam Angeli ſui tutelares ſub formâ *curruum & equorum igneorum* ſe illi conſpiciendos præbuêre; 2 *Reg.* 6. 17. Eandem formam Exercitus illi cœleſtes *Eliæ* viſi induebant, 2 *Reg.* 2. 11. Ab Angelo utrique *Mariæ* viſo ignis cujuſdam imperioſi & terrorem inferentis effulſit ſplendor: *Mat.* 28. 3. nam, inquit textus, ἦν ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή. Alia apparitionum ſimilium exempla, in Veteris præcipuè Teſt. ſcriptis ſe paſſim legenti dabunt. Nam ſpecies illæ flammeæ, ad animos percellendos aptæ, non tantùm naturæ angelicæ ſed Oeconomiæ Moſaicæ, quæ ad terrorem & pædagogi triſtitiam tota componebatur, magìs conſonæ fuerant & accommodatæ.

Tertió. Angelus aliquis è Pectoralis Oraculo, Dei nomine & vice, conſiliâ & mandata ſua omnia (quod ſtatim oſtendimus) populo ſemper annunciavit. At è Scripturis Angelorum antiquitus apparentium formas referentibus ſatìs innoteſcat, Angelos, cùm *DEI* perſonam noménque tulerint, aut ejus reſponſa dederint, ſpecie quâdam flammeâ hominibus plurimùm apparuiſſe. Nam Angelus, *Jehovæ* titulo ornatus, *Exod.* 14. quem populo ad terram promiſſam contendenti viæ ducem & præſidem poſuiſſet *DEUS*, in

columnâ

columnâ igneâ delituiſſe dicitur. ver. 19. 24. Cœleſtem illum Legatum, qui *Moſen* Dei nomine allocutus eſt, *Exod.* 3. Scriptura ἐν φλογὶ πυρὸς *in flammâ ignis* ei apparuiſſe aſſerit, *Act.* 7. 30. Angelus etiam, cujus miniſterio Deus Legem è *Sinai* dedit, & quem nominis ſui dignitate cohoneſtavit, ſpeciem tantùm flammeam populo ſpectanti obtulit. Hinc & φλὸξ νομοθετοῦσα *flamma legifera*, cum plurimis aliis quibus Hebræorum natio inclaruit miris, à Concilio *Nicæno* numeratur. P. 1. lib. 1. cap. 4. Ignearum earum formarum, quas Angeli, Dei conſilia referentes, hominum oculis antiquitus objecêre, famam ad ethnicos tandem permanâſſe, ex oraculo illo *Zoroaſtris* apud *Pſellum* intelligamus: Ἡνίκα βλέψῃς μορφῆς ἄτερ σὺ ἱερὸν πῦρ, λαμπόμενον σκιρτηδὸν ὅλον κατὰ βένθεα κόσμου, κλῦθι πυρὸς φωνῆς· i. e. *Quando videris abſque formâ ſacroſanctum ignem, lucentem exultando totum per mundi profunda, Audi ignis vocem.* Ubi *agit oraculum*, ni fallat Pſellus, *de divino igne à plurimis hominibus ſacris conſpecto*, à *Moſe* nempe in rubo & *Eliâ* in cœlum rapto, aliiſque. Cùm itaq; (ut inſtitutum repetam) Angeli, *DEI* perſonam ſibi impoſitam ſuſtinentes, ſub auguſtâ ignis flammantis formâ ſe videndos dederint, ut *DEI*, cujus locum pro tempore tenuêre, naturam eximiam decorè & concinnè redderent; & certum ſit Angelos, *DEI* vicem gerentes, è Pectoralis Oraculo reſponſa olim reddidiſſe; perſpicuum eſt nomen illud *URIM*, *ignem flammantem* notans, Angelis, ſaltem prout Oraculi divini Miniſtris, appoſitè convenire.

Quartó. Titulus ille *Urim* conceptum & imaginem naturæ Angelicæ perfectiſſimum forſan, cujus, corporis fæcibus immerſi, capaces ſumus, mentibus noſtris in-

gerit. Nam igne, flammante præſertim, nihil ſimplicius, ſplendidius nihil, nihil à craſsâ & vili rerum aliarum ſorte remotius, aut figuræ determinatæ magìs expers, nihil corporum cœleſtium conditionem propiore affinitate attingens, nihil agendi facultate nobiliore pollens capit hæc mortalium regio. Unde quiſpiam intelligat, quàm intimo conſenſu Ignis flammantis & Angelorum naturæ ſibi mutuò devinctæ ſint, & quàm vividam & expreſſam naturæ Angelicæ imaginem ignes flammantes menti inferant: ideóque res nullas, quibus nomen *Urim* tam commodè quàm Angelis tribui, aut de quibus majore cum veri ſpecie intelligi queat, in totâ rerum compage reperiamus.

Quintó. Totius veterum Judæorum, Chriſtianorum & Gentilium coronæ eruditæ ſuffragio affirmatum eſt, titulum *Urim* naturam Angelicam, ante alias omnes, feliciter exprimere, & cum eâ valde conſentire. Nam Veteres Judæi videntur ſenſiſſe Angelos, quà bonos quà malos, ità eſſe ſpiritus, ut non ſint prorſus immateriati, ſed ex materiâ quâdam igneâ conſtare: Cujus ſententiæ evanida quædam veſtigia percipiamus in *Eſdræ* ſcriptis, lib. 2. cap. 5. com. 20. ubi nomine illo Ὀυριὴλ, i. e. *Ignes* vel *Lumina* Dei, unus è cœleſtibus illis incolis, notatus venit: & in fragmento illo vetuſtiſſimo *libri Enoch* (eum enim titulum præfert) à *Scaligero* & *Kirchero* in lucem miſſo: ubi Ὀυριὴλ in Archangelorum ſortem & ſocietatem evehitur, & primus ante omnes ad *Lamechi* filium miſſus dicitur. Eadem opinio forſan *Chald. Paraphr.* mentem imbuit, qui verba illa, *Pſalm.* 68. 18. (*Currus Dei viginti mille*) de Angelis dicta, in hunc modum interpretatur; *Currus Dei duæ myriades ignis ardentis.* Et vero proximum eſt, primogenitum illum

mendaciorum

mendaciorum patris filium, eandem fidem à Judæo illo, quo præceptore usus est, hausisse, & in Alcoranum suum transcripsisse. Ait enim, *Azoar.* 25. *Deum revelâsse Angelis hominis de luto formationem, & statim atque animæ suæ portionem ei insufflâsset, omnes Angelos præter Beelzebub, Deo ità jubente, hominem adorâsse: Deum autẽ Diabolum interrogâsse cur opus manuum suarum adorare recusaret? quia, inquit, eum de luto cænóque nigro, me verò ex igne creâsti.* Cramben illam recoquit *Azoar.* 65. Ab eâdem opinione veteres quosdam Christianos non multùm abfuisse constat: nam *Severianus* Homil. 1. de Opificio mundi, Angelos *ignes* esse dicit: Οὐ γὰρ μόνον, inquit, τοῦτο τὸ πῦρ ἐστιν, ἀλλὰ καὶ αἱ ἄνω δυνάμεις πῦρ εἰσι, καὶ συγγενές ἐστιν τὸ ἄνω πῦρ τῷ παρ' ἡμῖν. *Plato* etiam (ut alios è Gentilium scholis taceam) Deos suos, Angelos malos, *ignes* esse decrevit, utì author est *Laërtius* in *Platone* & *Aristotele.* Non opus est (si quid ipse video) ut pluribus argumentis aut testimoniis, ad probandum Angelos totam nominis hujusce *Urim* latitudinem explere, eíq; prorsus respondere, contendamus.

Secunda *Thesis* hujusmodi erat. Angelus aliquis, *DEI* nomen & personam ferens, è Pectoralis Oraculo Dei consilia expetentibus respondere solebat. Neque est quòd me capitis proprii visionem, & machinam aliquam, nè causa mea ruinam agat, scitè excogitatam, proferre jam sentiat quispiam: in eam enim sententiam gradu presso, non causæ studio sed rationis evidentiâ permotus, transii. Nam

Primó. Satìs è supra dictis pateat, responsa ex *Urim* data, Pontificem non per signa quædam operosa, ænigmate & involucro plena, sed voces distinctas, captu auditúque facillimas, accepisse. Cùm itaque vo-

ces, non ſigna miraculoſa, mentis divinæ interpretes fuerint; ſuadet ratio ut eas Angelorum virtute formatas ſentiamus: eorum enim tam frequente miniſterio in negotiis aliis tranſigendis uſus ſit *DEUS*, quòd *Maimonides* fidens aſſeruerit; *non invenies Deum ullum opus feciſſe, niſi per manus alicujus Angeli.* Mor. Nevoc. Par. 2. cap. 6. Certè *communis erat Hebræorum veterum opinio, Deum non loqui niſi Angelorum miniſterio:* prout nos docet *Grotius* in textum illum S. *Johannis*, cap. 12. 29. Ἄγγελος αὐτῷ λελάλησεν.

Secundò. Perſpicuum eſt & inter omnes nominis alicujus Theologos conſtat, Angelos malos è Gentilium *Theraphim* effata, originis divinæ ſpecie fucata, ſæpius profudiſſe: & ex iis quæ capite præcedente diximus probabiliter colligamus, ſimulachra quædam titulum eundem præferentia inter antiquiſſimos *DEI* cultores locum ſummum & originem primam habuiſſe; & ex illis, priuſquam labem & infamiam à ſuperſtitioſo ſeculi uſu traxerant, *DEI* Angelos quandoque reſpondiſſe. Nobis itaq; facilè perſuadeamus Angelos ex *Urim*, Deo eam provinciam iis decernente, oracula edidiſſe: præſertim cùm *Urim* & *Theraphim* nominibus officiis & naturis conjunctiſſima fuiſſe, & *Urim* in locum תרפים *Theraphim* ceſſiſſe, jam dicta probent.

Tertiò. *DEUS* conſilia ſua omnia, & cultûs divini rationes, mediis Angelis, primis mundi Patribus patefecit: quod fusè probavit *Lud. Tena* in cap. 1. ad *Hebræos*. Legem etiam tradidit, non ἀμέσως, ſed per manum Angeli internuncii, ſuo nomine agentis, ideoque nomine ſuo compellati. Ità teſtatur S. *Stephanus*, Act. 7. 38. ità S. *Paulus* ad *Gal.* 3. 19. & ad *Hebræos*

Hebræos 2. 2. juxta receptam, utì veriſimile eſt, veterum Judæorum fidem. Sic enim *Joſephus*, Antiq. l. 15. c. 8. Ἡμῶν ὃ τὰ κάλλιστα τῶν δογμάτων καὶ τὰ ὁσιώτατα τῆς ἐν τοῖς νόμοις δι' ἀγγέλων παρὰ τοῦ Θεοῦ μανθάνοντων. i. e. *Noſtri honeſtiſſima ſanctiſſimáque Legis præcepta per Angelos à Deo accepimus.* Prophetas denique viſiones & prophetias ſuas omnes à Spiritibus hiſce ſibi familiaribus accepiſſe, communem Judæorum & Chriſtianorum opinionem obtinet. Cujus rei confirmationem petat Lector à *Thom. Aquin. Sum.* p. 1. q. 111. art. 1. *Maimon. Mor. Nevoc.* P. 2. c. 41. & P. 3. c. 45. *Vorſt. in Maim. de fund. leg.* c. 7. & doctiſ. noſtro *Smitho de Prophetiâ*, cap. 5. & doctoribus Judaïcis quos ibi teſtes adhibet. Si itaque *DEUS* prima religionis & cultûs ſui rudimenta Patribus, ſi νόμων βασιλικῶν Iſraëlitis, ſi cœli arcana Prophetis, non niſi per vicarias & intermedias Angelorum manus tradere dignatus fuerit; haud æquum eſt credere Summam cœli Majeſtatem exiguis ſeculi præſentis rebus immediatè adeſſe, Eúmque qui de aureo vellere per Legatos tantùm locutus ſit, de lanâ caprinâ per Semetipſum reſpondere voluiſſe.

Quartó. Obſequium illud paratiſſimum quod Angeli Domino noſtro deferebant, & frequentes eorum apparitiones ad dignitatem ejus eximiam, carnis velamine obtectam, aſſerendum; inter primos Chriſti, dum humilis in terris ageret, honores non immeritò reponamus. Ideoque Chriſtus ipſe, ut opinionibus præjudicatis, propter natales ſuos obſcuriores & rem anguſtam, diſcipulorum ſuorum animos occupantibus occurreret; eos *cœli Angelos ſuper Filium hominis aſcendentes & deſcendentes viſuros prænunciat.* S. *Jo.* 1. 52. Et certè Angelos verè & propriè (non typicè & umbraticè

braticè tantùm, prout in *Jacobi* somniantis scalâ) super Christum ascendisse & descendisse, nulli dubium esse possit, cùm ei toties ministrârint: nec minùs à quæstione omni remotum est, Christum efficere potuisse ut discipuli sui spectaculum tam divinum oculis suis contrectarent. Vidit enim *Elisæi* famulus exercitum Angelicum, *Stephanus* cœlum apertum, & Christum à Dei dextris; *Jesaias*, *Ezechiel*, & *Daniel Seraphim* & *Cherubim* sibi advolantes conspexêre. Christo autem hoc futurum affirmanti tutò credamus, quamvis disertam ejus rei historiam (neque enim omnia de Christo scriptis traduntur) desideremus. Cùm itaque ea Angelorum obsequia *Messiæ* tam frequenter præstita, inter glorioſa Majestatis suæ insignia & testimonia primas habeant; ratio exigit ut Sacerdotem Summum umbram aliquam propheticam honoris & dignitatis tam eximiæ gessisse, & proinde Angelos super Pontificem quandoque ascendisse & descendisse, & penè ad illius arbitrium se composuisse, censeamus: nam vel Judæi sagaciores Sacerdotem primarium, tot ornamentis & singulari muneris sanctitate conspicuum, tanquam imaginem & speculum luculentum à Deo institutum existimârunt; in quo prima Messiæ decora & sacratiora Majestatis suæ exempla expressa contemplari possent. Et certè nisi Angeli, Pontifici Oraculum suum cùm res ferret sciscitanti, præstò fuissent, & illius quasi nutum observassent; primum illud, quod dixi, *Messiæ* solius decus & gloriam, in totâ rerum cœlestium sciagraphiâ, quam Lex *Mosis* exhibet, nè rudioribus umbellis depictam inveniamus. Nam *Cherubim* Arcam alarum flexibus ambientes, beatos illos Spiritus (ni docti falsi sint) denotârunt, quos Evangelii mysteria summâ admiratione defixos detinent,

nent, vel qui cœli Majeſtatem promptiſſimæ celeritatis obſequiis ambiunt, & illius imperata veloci & quaſi alato miniſterio peragunt.

Quintó. Non planè otioſum fuerit notare & Gentilium doctores ad δαίμονας, quos nuncupant, χρησμὺς ſive oracula ſua omnia retuliſſe. Nam *Plutarchus*, Lib. de *Iſid. & Oſir.* p. 361. poſtquam ἀγνὺς δαίμονας καὶ φύλακας ἀνθρώπων, *bonos quoſdam, caſtos, hominúmque cuſtodes Genios* eſſe docuiſſet; addit, Πλάτων ἑρμηνευτικὸν τὸ τοιῦτον ὀνομάζει γένος καὶ διακονικὸν, ἐν μέσῳ θεῶν καὶ ἀνθρώπων, εὐχὰς μὲν ἐκεῖ καὶ δεήσεις ἀνθρώπων ἀναπέμποντας, ἐκεῖθεν δὲ μαντεῖα δοῦναι καὶ δόσεις ἀγαθῶν φέροντας. i. e. *Plato hoc genus inter Deos atque homines interpretum adminiſtrorúmque fungi muneribus, ait: quia ab hominibus vota precésque ad Deos perferant, à Diis ad homines oracula & dona bonarum rerum.* Eidem ſententiæ animum adjunxit *Plutarchus* ipſe, libro cui titulum dedit, *De Oraculis quæ defecerunt:* ubi inquit, Τὸ μὲν ἐφεστάναι τοῖς χρηστηρίοις, μὴ θεὺς, &c. *Præſidere quidem Oraculis, non Deos, quos à locis terrenis decet expeditos eſſe, ſed Dæmonas, Deorum miniſtros, haud malè mihi dici poſſe videtur*, &c. Quæ quidem omnia, de Angelis, mutato tantùm nomine uno & altero, narrari poſſint: nec à veri ſpecie abeſt Græcos ea è veterum Judæorum ſcriptis aut ſcholis furtim accepiſſe, & novis quibuſdam formis & nominibus, more furum, impreſſiſſe; nè quis eos de bonis non ſuis gloriari crederet.

Tertió. Probandum ſupereſt divinandi inſtrumentum in Pectorali poſitum, nomen *Urim* ab Angelis, indè voce formatâ reſpondentibus, reportâſſe. Nec deſunt firma ſatis hujuſce ſententiæ fulcra. Nam

Primò. In more erat apud Gentes omnes, quibus antiquitas & morum cultus nomen dedit, ſtatuas ſuas ſacras titulis earum perſonarum, in quarum præcipuè gratiam, uſum, aut honorem dicatæ fuerant, cohoneſtare. Ægyptii ſimulachra ſua non animalium eorum nomine, quorum figuras imitabantur, diſtinguere ſolebant; ſed *Apin*, *Anubin* aut *Iſiden*, quorum honori inſcripta fuerant, vulgò appellabant. Statuæ etiam, quas Chaldæi aliique Dominis ſuis tutelaribus ſacras vovebant, nomine *Baalim* decorabant: ideoque textum illum 2 *Chronic.* 24. 7. *res Domini Jehovæ fecerunt in Baalim*, nonnulli de ſtatuis vel idolis ex auro vel argento *Jehovæ* ſacrato formatis, & nomine *Baalim* inſignitis, interpretantur. Apud Romanos etiam *unumquodque Junonis ſimulachrum Juno vulgò vocabatur*, teſte S. *Auguſtino*, Qu. 16. in *Judic.* 11. & morem eum Romanum ſapiunt illa *Apuleii* verba l. 2. de Aur. Aſin. *Lapis parius in Dianam factus.* Gentilium more, & Chriſtiani tandem τὰ ἱερὰ σύμβολά τε καὶ ἐκτυπώματα (uti vocat *Photius*) *ſacra ſua ſymbola & imagines*, nominibus ἐκ τῆς ὕλης *non à viliore earum materiâ* mutuatis appellare conſueverant; ſed religioſum piúmque duxerunt ut ab ipſis eorum Archetypis, Chriſto vel Apoſtolis, ὧν τε μετέχει, καὶ πρὸς ἃ παρῆκται, οἷς τε ὑπηρετεῖται καὶ ἀφιέρωται, *quæ participant, ad quæ traducuntur, quibus inſerviunt & devoventur, denominationem ſortirentur:* prout è *Photii* Epiſt. 214. colligere fas eſt. Cùm itaque ſacra illa Pectoralis icuncula Angelos præſentes ſiſtere, & tanquam ſymbolum eorum & χρηματιστήριον inſervire olim crederetur; ſeculi antiquiſſimi mores ſuadebant, ut decoro illo Angelorum titulo *Urim*, non minùs honoris quàm diſtinctionis gratiâ, in eam tranſlato frueretur.

Secundò,

Secundó. Imagines in Oraculo ſitas, Angelorum figuras fuiſſe, Eos Dei mentem vocibus indè emiſſis interpretari ſolitos, & imagines illas Angelorum titulum *Cherubim* indè obtinuiſſe, omnium ſuffragiis comprobatum eſt. Cùm itaque Sacerdotis Summi Λόγιον imaginem ſaltem unam continuiſſe, & Angelos indè voce formatâ, Dei nomine, ſæpius reſpondiſſe ſatis quæ jam dixi manifeſtum faciant; quidni Angelorum gratiâ nomen illud *Urim* Pectoralis imagunculam accepiſſe credamus?

Tertió. Argumentis penè omnem dubitandi anſam præſcindentibus probavi *Theraphim* imagines fuiſſe Angelis quamvis non ſemper bonis dicatas, & voces propheticas, ſpiritibus illis intus agentibus, ſæpius effudiſſe; atque indè nomen illud Angelicum *Seraphim* vel *Theraphim* iis adhæſiſſe. Cùm itaque *Urim*, munere, ſignificationis proximitate, aliísque rationibus cum *Theraphim* congruere, & eorum locum occupare, tot argumentis compertum & exploratum habeamus; facilè credi poſſit & *Urim* virtutem propheticam Angelis intus latitantibus debuiſſe, & nominis ſui originem & rationem à beatis illis Mentibus, Oraculi præſidibus, habuiſſe.

Quartó. Die ipſo clarius eſt, nomen illud *Urim* rei nulli in Pectorali poſitæ, niſi quatenus rei alterius ſigno & figuræ, convenire poſſe. At certè diu vapulabit Lectoris maximè moroſi ingenium, priuſquam rem ullam excogitabit cui nomen *Urim* competat, niſi eam titulum illum cum reſpectu ad Angelos (qui *flamma ignis* & mundi lumina ſunt) & quaſi jure vicario tenuiſſe aſſerat.

Quintó. Niſi jam dictam nominis hujuſce rationem pro verâ habeamus, operis permoleſti fuerit cauſam ſatis gravem

gravem assignare, cur titulus ille pluralis *Urim* icunculæ singulari affigeretur: at hypothesi nostrâ datâ, res facilis & expedita fuerit rationes satis solidas & evidentiâ propriâ commendatas reddere, cur unicum oraculi tradendi instrumentum nomine multitudinis perpetuò exprimeretur. Nam (1°.) non hujus tantùm aut illius Angeli symbolum fuit, nec oracula per illud tradendi partes uni alicui Angelo demandatæ: sed omnibus è cœlesti שׂרפים *Seraphim* ordine ex æquo dicatum, & nunc hujus nunc illius Angeli præsentiâ decoratum fuit: ideoque par erat ut numeri pluralis titulo, veluti usûs illius communis indice, inscriberetur. Nam & Ethnici ob rationem consimilem (nempe quòd Diis hospitalibus consecrata esset) uni nonnunquam imagini portatili nomen plurale *Penates* decreverunt. (2°.) Sub prima Oeconomiæ Mosaicæ sancitæ tempora, crassa Hebræorum ingenia postulârunt, ut Angelorum symbola vel plura essent, vel nominibus pluralibus innotescerent. Si enim Deus figuram unam & numeri singularis nomine notatam, ad existentiæ & ministerii Angelorum fidem firmandam, eorúmque memoriam celebrandam instituisset; Gens illa (quæ nulla non errorum monstra facilè conciperet) eam Dei veri per eam colendi simulachrum forsan crederet, vel naturam Angelicam unico individuo contineri. Cui conjecturæ authoritatem & fiduciam aliquam afferunt illa *Maimonidis* verba, Mor. Nev. P. 3. c. 45. *Præcepit Deus, supra Arcam duorum Angelorum figuram facere, Exod.* 25. 18. *ad existentiam Angelorum in hominum animis confirmandam, quæ secundus est articulus sciendus post fidem existentiæ Dei, principiúmque prophetiæ & legis. Quòd si una tantùm figura fuisset, h. e. unius tantùm Cherubini forma, id facilè errandi causam præbuisset.*

Existimare

Existimare enim quis potuisset, ac si esset figura Dei colendi, sicut Idololatræ faciunt; vel quasi Angelus unicum esset Individuum, atque ità in multiplices errores inducere. (3°.) Rarò quicquam ab Angelo quovis principe, *DEI* nomen & vicem habente, dictum factúmve legamus, quin & Angeli alii ei veluti apparitores adfuerint; quod pateat è *Genes.* 18. 2, 13. *Luc.* 2. 9, 13. & ex collatione *Act.* 7. 38. cum *Hebr.* 1. 1. & 1 *Thes.* 4. 16. cum *Mat.* 13. 39, 41, 49. Cùm itaq; (quod à fide haud prorsus alienum) Legatus ille cœlestis, cujus erat Summi Regis mandata Pontifici deferre, Angelos alios sibi quasi à latere habuerit; consentaneum fuit ut Pectoralis Oraculum, tot Angelorum ministerii unius societate conjunctorum gratiâ, nomine plurali *Urim* inscriberetur.

Cùm nominis hujusce *Urim* notionem & formam grammaticalem Angelorum muneri, naturæ, atque ordini, multis nominibus consonare, jam dicta probent; mihi facilè persuadeo conjecturæ meæ aleam de primâ nominis illius imponendi ratione feliciter cecidisse. Ratio altera, ni me fallat animus, hujusmodi fuit: *Vox illa Urim, quanquam sub sono dissimili, sensum unum & eundem continet, quem & vocabulum Theraphim, cui tot annorum usus honorem & pretium apud plebem fecerat.* Nempe *URIM ignes accensos* aut *flammantes*, *THERAPHIM* verò *Urentes* vel *inflammantes* indicare, non semel monui. Nam vocabulum *Theraphim* seculis antiquissimis pro *Seraphim* usurpatum fuisse apud gentes quasdam quæ à primævâ linguæ Hebrææ puritate paululùm desciverant, vel quibus litera S sonum ingratum præbere visa est, aut non nisi labiorum labore & conatu graviore efferenda, argumentis bene multis probavi supra. At in eam

eam de nominis *Theraphim* origine ſententiam me conſultò iturum arbitror, ſi nihil me duceret præter arctam nominum eorum affinitatem & aliarum opinionum vanitatem. Nam profectò, niſi docti huic à me traditæ nominis *Theraphim* rationi locum & fidem dandam ſenſerint, malè metuo nè vox ea ſignificationis ignotæ in ſecula maneat, adeóque digna quæ ad *artis*, quæ dicitur, *nigræ* Magiſtros, vocum myſticarum aucupes, ablegetur: ſatìs enim patet eos omnes ventos tantùm venatos fuiſſe, qui, ut aliam nominis illius originem indagarent, operam hactenus impenderunt.

Hanc autem vocum illarum, *Urim* & *Theraphim*, ἰσοδυναμίαν, alteram nominis *Urim* Pectoralis Oraculo imponendi rationem fuiſſe, perſuaſiſſimum habeo, rationum ſequentium gratiâ.

Primó. Vox *Urim* quaſlibet vocabuli *Theraphim* circumſtantias imitari, ejúsque imaginem, quaſi primi ſui exemplaris, adamuſſim exprimere videtur. Nam (1°.) Utraque nomina non niſi numero multitudinis uſurpantur, cùm de inſtrumentis ad oracula edenda comparatis intelligenda ſint. (2°.) Scriptura rarò aut nunquam תרפים *Theraphim*, ſine notâ quâdam eminentiæ præmiſsâ, mentionem ingerit. Ut *Gen.* 31. 17. *Furata eſt Rachel* את התרפים, & 2. *Reg.* 23. 24. *Tulit Joſiah* את התרפים, *Zach.* 10. 2. *Quia* התרפים *locuta ſunt.* De *Urim* etiam loquens, ejuſmodi emphatico diſtinctionis & excellentiæ ſigno & illud dignari ſolet, ut *Exod.* 28. 30. *& pones* את האורים atque ità paſſim. (3°.) *Theraphim* nomen ſubſtantivum commune eſt, quanquam nominis proprii vice fungatur: idem & de *Urim* veritate illæsâ affirmari poſſit. (4°.) *Theraphim*, quamvìs nominis pluralis formam ferat, vocis tantùm ſingularis poteſtatem

teſtatem, quandoque, nè dicam ſemper, in Scripturis obtinet. Nam 1 *Sam.* 19. *Michol* התרפים accepiſſe dicitur; hoc eſt, unicum proculdubio ſimulachrum, ad unius *Davidis* præſentiam ſimulandum. *Urim* etiam, quamvis vox numeri ſit, ad unicam ſolummodo imaginem denotandum uſurpatur; nam Pectoralis anguſtiæ plurimas imagines, *Urim* & *Thummim* titulis ſignatas, in illius duplo recondi minimè paterentur. (5°.) Simulachra, à quibus gentes reſponſa, in rebus afflictis aut dubiis, olim petiêre, ſimplici τῷ *Theraphim* titulo vulgò innotuêre: cùm etiam de reſponſo, mediante Pectoralis Oraculo, cœlitus accipiendo, ſermo inciderit; imaginis ſimplici τῷ *Urim* nomine deſignatæ mentionem in Scripturis factam eſſe, ſupra obſervatum eſt. Cùm itaque *Urim* antiquioris vocabuli *Theraphim* imaginem, tam claris expreſſam gerat characteribus; proclive eſt colligere, *Theraphim* illius prototypum fuiſſe & *Urim* ab eo, leges, formas & initia accepiſſe.

Secundò. Humiles & inculti Hebræorum animi nomen Pectoralis Oraculo tributum, quod ab antiquo *Theraphim* non multùm recederet, poſtulâſſe cenſeantur. Cùm enim rudioris vulgi oculus titulorum tantùm, quos res geſtant, cortice hærere ſoleat; modò *Deus* nominis antiqui *Theraphim* ſonum ſimul & ſenſum abdicâſſet, Eum & rem illam antiquam quam in ſinu, in oculis, in animis ferebant Iſraëlitæ, è medio ſuſtuliſſe proculdubio credidiſsent. Deinde, minimè probabile eſt *Deum* nomina obſcura adeò, & à ſeculi uſu tam longè diſſita Oraculo ſuo addere voluiſſe, ut meræ eſsent populi illius bardi atque hebetis cruces & equulei, & ipſe Dei *interpres egeret interprete*: cùm præſertim pleraque alia Legis ſuæ inſtituta, veluti

infirma

infirma & egena rudimenta, ad infantiam & modulum populi, qui altiora non caperet, benignus attemperaverit.

Tertió. Ratio nulla, mihi ſaltem, reddenda occurrit, cur nomen illud *URIM*, *ignes flammantes* denotans, prophetico Pectoralis organo datum fuerit; niſi quòd poteſtatem vocabuli antiqui *Theraphim* vel *Seraphim*, per myſticam quandam ſynonymiam, feliciter exprimat. Nam ſi *Deus lumina* tantùm, juxtà fidem receptam, eo vocabulo intelligi voluiſſet, *Orim*, vocem ad ſenſum illum exprimendum natam factámque, huic vocabulo ſine dubio prætuliſſet. Si verò Angelorum tantùm gratiâ, è pectorali ſubinde reſpondentium, Oraculum nomine *Urim* vocaretur; mihi magni *Apollinis* loco futurus eſt, qui cauſam expedire novit, cur *Deus* Angelos ſuos ſenſûs tam incerti nomine, & à Scripturæ ſeculíque uſu plurimùm abeunte, deſignari vellet.

Quartó. Si Scripturas omnes, quibus hæc duo nomina conjunctim veniunt, collatas intueamur, obvium fuerit obſervare, eas locum digniorem τῷ *Urim* perpetuò tribuiſſe. Hujus autem nominum ordinis nunquam immutati ratio hæc unica aſſignanda videtur: *Theraphim*, à quo *Urim* initium habuit, antiquitate & famæ celebritate, ſimulachrum Ægyptiacum Ἀλήθεια nominatum, cui *Thummim* ortum debuit, plurimum ſuperavit: ideóque par erat ut nomen *Urim*, eò quòd è domo quaſi antiquiore & celebriore genus duceret, locum principem perpetuò obtineret. Fateor equidem in textu illo unico, *Deut.* 33. 8. [*Sint Thummim tui & Urim tui cum viro ſancto tuo*] *Urim* in ſecundis conſiſtere: At eo in loco nominum ordinem præter morem Scripturæ turbavit *Moſes*, ut oſtenderet

Se

Se non tam *Urim* & *Thummim*, quàm res eas pretii majoris, quarum umbram & typum *Urim* & *Thummim* ferebant, Tribui Leviticæ comprecatum fuiſſe.

Quintò. Rationes, capite ſuperiori in medium datæ, ſat probant Oraculum *Urim* ex inveterato reſponſa è *Theraphim* petendi more, paululum tamen mutato, initium duxiſſe. Ideoque rationi conſonum eſt ut imaginis illius propheticæ nomen à veteri vocabulo *Theraphim* originem accepiſſe, Deúmque à re & nomine antiquo æquis paſſibus receſſiſſe crederemus. Cùm enim *Deus* gratiâ conſuetudinis tot annos natæ, imaginem, cui virtus prophetica inerat, in Pectorali reponi paſſus ſit; tantum proculdubio valere potuit conſuetudinis diu receptæ ratio, ut & nomen primævum *Theraphim*, in titulum ſaltem ſynonymum *Urim* mutatum, toleraret. Non ſolet enim Numen cœleſte, cœci vulgi ritu, nominibus odia infeſta denunciare, cùm rebus ipſis impensè faveat.

Cùm jam cauſas primarias, cur *DEUS* nomen *Urim* Pectoralis Oraculo datum vellet, explicatas & nubibus ſuis eductas habeamus; eò me jam ducit orationis filum, ut rationi nominis *Thummim*, lateri τῷ *Urim* adhærentis, abditæ adhuc & caliginoſæ, parem lucem afferam. Huic autem oneri priuſquam admoveam manum, inſtituti mei ratio neceſſariò poſtulat, ut Lectoris animum (quanquam forſan meminiſſe tædeat) ad hiſtoriolæ ex *Ælian* antea narratæ memoriam revocem. Ab eo verò memoriæ proditum eſt, Ægyptios, de more antiquiſſimo, perſonam, quæ muniis ſacris & civilibus præfuit, *ſimulachro è Sapphiro gemmâ*, cui Ἀλήθεια nomen fecerunt, decorare ſolitos. *DEUS* itaque imaginem, myſtico *Thummim* titulo

titulo celebrem, ſupremo apud Iſraëlitas rerum divinarum miniſtro geſtandam dedit; nè quid myſterii aut elegantiæ, quæ eos in Pontificis & cultûs Ægyptiaci admirationem rapuit, in Sacerdotii divini capite deſiderarent. Cùm autem gemma illa, quâ Pontificis Ægyptiaci dignitas aſſerebatur, תמים *Thummim* Hebræorum initium dederit; indè factum eſt, quòd & nomen, (cujus ſignificatio tantùm ad poſteros tranſmiſſa eſt) Pontificis Ægyptiaci ornamento inditum, in penè ſynonymum Hebræorum *Thummim* tranſierit. Neque rem novam & à gentium moribus alienam jam refero: nam rei hujuſce exemplum, ſi quid *Aben-Ezræ* credimus, non multùm diſſimile præbet & *Moſis* nomen: aſſerit enim ille (teſtante *Munſtero* in *Exod.* 2.) quòd *Moſes* Ægyptiorum linguâ vocatus fuerit מוניוס *Monios* à filiâ *Pharaonis*, cùm Ægyptia eſſet, quod Hebraïcè ſonat *Moſe*; & Hebræos poſtea nomen illud in linguam Hebraïcam tranſtuliſſe. Eodem modo & Chriſtiani veteres voces quaſdam, prout & ritus, à Judæis antiquitus uſurpatas, in verba quædam ἰσοδύναμα transferentes, retinuêre. Nam *Chriſtus* à משיח, *Apoſtoli* à שלוחים, Διαθήκη à ברית, *Evangelium* à בשורה, Ἄγγελοι à מלאכים, *Eccleſia* à כנסת, *Petrus* à כפא, ortum traxêre. Mihi etiam hæc referenti exempla aliqua nominum apud Ethnicos in ſynonyma Græca mutatorum in mentem veniunt. Nam *Iſaac*, qui à צחק *riſu* nomen invenit, ab *Alexandro Polyhiſt.* referente *Euſebio, l. 9. Evang. Præp. c. 19.* Γέλως appellatus eſt. *Herodotus* etiam Hebræorum חם *Cham*, *calidum* vel *aduſtum* denotans, in χέω vel χαίω, *vultum aduſtum* vel *fuſcum* ſignificans, commutârit: ni fallat viri doctiſſimi conjectura.

Non

Non opus eſt ut in latum hunc dicendi campum pedes ulteriùs proferam, cujus angulos omnes, oculis curioſis & ſollicitis jam perluſtravi. Cùm enim nominis *Thummim* ratio & rei ipſius natura tam arctis vinculis conjungantur, & ad eorum explicationem mutuas tradant operas, ipſa Argumenti ratio neceſſitatem mihi attulit de iis conjunctim diſſerendi. Nemo itaque è Logicorum filiis mihi criminis loco objiciat, quòd methodi præſcriptæ leges paululùm violaverim, cùm arctioribus neceſſitatis legibus me conſtrictum videat.

Sect. 3.

Objecta contra primarias nominum rationes diluuntur.

Quò minùs quæ de primariis nominum rationibus jam dixi, tanquam mentis meæ parùm vigilantis ſomnia, riſu excipiantur, aut legentis animus in ſententias ancipites diſtrahatur; Objectioni triplici mihi neceſſariò reſpondendum eſt. Prima ſic habet: Cùm *Urim* & *Theraphim* voces affines ſint & pari poteſtate præditæ, cauſa nulla vel fingi poteſt, cur *Deus* vocabulo antiquo *Theraphim* abdicato, cui multi dies gratiam conciliârant, novum *Urim* vocem planè ſynonymam, in illius locum & vicem cooptârit. Ideoq; *Theraphim*, veterem icuncularum oracularium titulum, primam nomini *Urim* anſam & occaſionem miniſtrâſſe, ratione parùm favente, aſſeruiſſe videar.

Reſpondeo. In re facili & explicatâ non opus eſt ut fingat quiſpiam. Cauſæ ſatis graves vel primis cogitationibus ſe dabunt, cur *Deus* nomen *Urim*, minùs tritum & vulgò notum, titulo priori ſurrogârit.

Nam (1°.) id factum quòd *Theraphim* forsan nomen esset infame & periculosum: nempe ab usu inter aliquos idololatrico labem contraxerat, & populum in cultûs ethnici memoriam reducere poterat: ideoq; *Deus*, ut superstitioni, lubrico ad sui propagationem malo, occurreret, Oraculum suum nomine candido, auspicato & superstitione nullâ maculato, *Urim*, signari voluit. Neque novum est, ut nomina, postquam infamiæ alicujus notam subierint, in desuetudinem & contemptum abeant: *DEUS* se populi sui [a] *Baalem* utì olim appellari vetuit, *Hos.* 2. 16. quoniam vox illa, ad Numina fictitia sæpius traducta, mali speciem præberet & occasionem. Helleniſtæ (observante *Grotio* in *Mat.* 4.) *Angelos lucis noluerunt appellare Dæmonum vocabulo, sed in detestationem paganicæ superstitionis nomen id proprium esse voluerunt Spiritibus noxiis.* Nôrunt & pueri nomina illa, *fur*, *magia*, *Tyrannus*, *Missa*, &c. primitus non mali ominis, quòd a malis hominum moribus infamiam hauserint, locum & usum primævum amisisse. (2°.) *Theraphim* in nominum propriorum censu *Mosis* seculo numerabatur, & sensum simplicem & angustum ferebat: *Urim* verò vocabulum erat significationis paulò latioris, *ignes* simul & *lumina* designans, ideoque non tantùm vices *Theraphim* vel *Seraphim* supplere, sed & mysteriis, postea dicendis, feliciùs adumbrandis inservire potuit. (3°.) Minimè novum est apud Hebræos propria nomina mutari in alia ejusdem aut vicini significatûs: atq; hanc veritatem variis exemplis firmavit Cl. *Grotius*, in *Mat.* 23. 35. (4°.) Hæc nova nomina, *Urim* & *Thummim*,

[a] *Propter ambiguitatem & verbi similitudinem, quod alioquin bene dici potest, dici non vult Deus, nè dum populus aliud loquitur, alterius recordetur, & Baal nominans, idolum cogitet.* S. Hieron. in loc.

mim, eò quòd myſterium ſaperent & plurimorum forſan ex infimo Iſraëlitarum ordine captum excederent, *DEI* inſtitutis religionem & majeſtatem adderent. Eo enim ingenio ſunt hominum vulgus quòd Divinitatem quandam in nube & caligine expectare, & celata omnia ſtupidâ quâdam veneratione accipere ſoleant, conculcare verò quæ præ pedibus jacent & expoſita. (5°.) Nomen *Urim*, utpote purum putum Hebraïcum, magìs quàm *Theraphim*, quod Chaldaiſmi aut Syriaſmi ſpeciem & tincturam ferebat, convenire videbatur populo quem *Deus* Nazaræum fecerat; & à mundi gentibus, non moribus & privilegiis tantùm, ſed & linguæ Hebrææ puritate apud ſe ſolùm ſervatâ, ſeparatum voluit. (6°.) Prout pauci admodum fuerunt ritus Judaïci qui, quoad eorum materiam, è vetere aliquo ſeculi more in Judaïſmum non manârint; ità ex iis longè pauciores qui, quoad circumſtantias aliquas, correctionem & alterationem inſignem non ſubierint: nè forſan Gentibus cum Judæis neceſſitudo, nimiâ morum ſimilitudine conflata, intercedens, ingens denuò idololatriæ malum apportaret. Fatendum etiam *Deum* antiquum oracula è *Theraphim* vel ſimulachro recipiendi morem Iſraëlitis conceſſiſſe, ſi ſubſtantiam ſpectemus, integrum, quoad circumſtantias verò plurimùm mutatum. Eatenus enim à ſeculi uſu diſceſſit Deus, quòd *Theraphim* non, ut olim, vulgi oculos ſubire & ædibus privatis aut templis publicis locari, ſed in Pectoralis duplo, tanquam Numen in adyto, latere voluerit: quòd *Theraphim* ejus non cuivis ex humili plebe, ſed Sacerdotum principi conſulenda dederit: quod ea de regni gravioribus, non vitæ communis caſibus, interroganda fuerint: quòd denique miſſo antiquiore vocabulo *Theraphim*,

Urim in illius locum ſuffecerit. Adeò ut Iſraëlitæ, novis hiſce Oraculi ſui circumſtantiis moniti, facilè intelligerent, quamvis ejuſdem naturæ *Theraphim* adhuc conſultarent, ſe tamen reſponſa ab eodem quo olim Numine vili & expoſito minimè accepturos.

Secundó. Nonnulli forſan ſententiæ meæ de nominis *Urim* ratione atrum præcipites apponent calculum, eò quòd veriſimile habeant Angelum aliquem in arctam Pectoralis aut icunculæ parvulæ cavitatem, ſubſtantiæ ſuæ capiendæ imparem, coarctari minimè potuiſſe; ſed nec voluiſſe: cùm è dignitate ſuâ non eſſet, ut in anguſto Pectoralis limite æſtuaret, quò voces indè fatidicas daret; quibus morbidum populi arcana cognoſcendi appetitum ſatiaret. Ideoque nominis hujuſce rationes, ab Angelis è Pectoralis Oraculo loquentibus, petitæ, in fumos & umbras evaneſcent.

At nemo eſt quem ſcrupulus ille diu vexatum & dubium tenere poſſit, ſi jam dicenda æſtimare dignetur.

(1°.) Certum eſt Angelos & potuiſſe & voluiſſe, terminis haud multò amplioribus, ut munia non admodum diſſimilia obirent, ſæpius coerceri. Cùm nempe in Arcâ parvulâ habitarent, & è medio *Cherubinorum*, *DEI* perſonam ferentes, nunciorum cœleſtium partibus fungerentur. Quâ de re, fidem penè omnem vincente, paulò fuſiùs & diſtinctiùs mutuatis illis [a] *Buxtorfii* verbis diſſerere è re meâ futurum arbitror. *Quotieſcunque Moſi, pro rebus ad ſalutem populi pertinentibus, Dei os conſulere viſum fuit; ex Arcâ, & nominatim interſtitio illo exiguo, quod inter duos Cherubinos operculo Arcæ affixos erat, Reſponſum ab eo voce ſonorâ, diſtinctâ & articulatâ acceperit. Miraculo omnem humanum captum*

[a] Exercit. in Epiſt. Ded.

captum ſuperante! Deum nempe infinitum & immenſum, qui cœlum, terram, maria & totum hoc univerſum replet & excedit, intra Arcæ unius angustias, quæ non trium integrarum ulnarum erat, imo ſpithamæ unius ſpatio (quod inter duos Cherubinos, unde vox Dei prodibat, notant) in populi ſui gratiam ſe incluſiſſe & quaſi circumſcripſiſſe. Horum affine eſt quod ſcribit *R. Bechai* in Sect. תרומה, fol. 103. col. 1. *Porrò nôſti Moſen audiviſſe vocem Dei* מבין שני הכרובים מתוך שיעור טפח כי שם צמצם הק"ב שכינתו [a] *ex inter duos Cherubinos, è medio menſuræ* [b] *palmi. Illic enim præcisè quaſi terminavit ſuam habitationem, ſeu præſentiam, non obſtante quod de Eo ſcriptum ſit, annon cœlum & terram impleo, dicit Dominus?* Quæ quidem Rabbini verba, eo tantùm nomine falſi arguenda, quòd id Deo ipſi, quod Angelo tantùm, Illius vices titulúmque gerenti, Theologorum pars potior tribuendum ſentiat. Angelus etiam in columnâ illâ, quam Deus Iſraëlitis in terram promiſſam tendentibus ὁδηγὸν poſuit, delituiſſe dicitur. *Exod.* 14. 19.

[a] Vid. de Dieu in 1 Sam. 4 4. & Num. 7. 89.

[b] *Eâdem amplitudine erat & Pectorale.*

(2°.) Angelos malos, quò fallendi artes exercerent, anguſtos תרפים *Theraphim* limites ferre & potuiſſe & voluiſſe, (ſi quid tot ſpectatiſſimæ fidei authorum valent teſtimonia) extra dubium poſui. Utcunque, ut Lectori difficillimo, quoad poſſim, ſatisfaciam, non grave fuerit & illa inſuper *Arnobii* verba adjicere, l. 6. adv. Gentes, *Sæpenumero videmus hæc ſigna,* Deorum ſimulachra, *ab artificibus modò parvula fieri & palmarem in minutiem contrahi, modò in immenſum tolli, & admirabilem in amplitudinem ſublevari.— Ratione hâc ergò ſequetur, ut intelligere debea-*

mus in ſigillulis parvulis contrahere ſe Deos & alieni ad corporis ſimilitudinem coarctari: at verò in vaſtis, porrigere ſe longiùs, &c. Facilè itaque ſibi perſuadere poterit cordatus quiſpiam, Angelos *DEI*, ab omni materiæ craſſioris impuritate remotiſſimos, eaſdem quas ſpiritus impuri anguſtias ferre potuiſſe. Pluribus Lectorem morari in re confeſsâ non opus eſt.

(3°.) Nôrunt omnes, ſanctos & benignos illos Spiritus, ſe tam faciles & propenſos ad officia omnia ſingularis in nos mortales benevolentiæ repræſentanda ſemper præbuiſſe; quòd & alia munia, non minùs infra naturæ ſuæ excellentiam & dignitatem poſita præſtiterint, ſi quid indè commodi nos reportaremus. Sunt enim Angeli nobis, animalibus ex luto & peccato conflatis, πνεύματα λειτουργικά: pedibus noſtris, nè fortè in lapidem offendant, in horas invigilant: in piſcinam deſcendit Angelus, ut aquis virtutem ſalutiferam impertiret: in ſqualidum S. *Petri* carcerem venire ſe minimè indignum duxit Angelus, ut eum in libertatem vindicaret: S. *Paulo* jam naufragium facturo aſtabat Angelus, ut fractis & linquentibus ſuis comitúmque animis, ſpe vitæ factâ, vires & fiduciam adderet: Angelus in *columnâ nubis* excubias agebat, cùm ſtatûs Iſraëlitici rationes ità poſtularent. Ideoque facilè credamus Angelos de cœlo in Pectoralis Oraculum deſcendere voluiſſe; nè Iſraëlitæ, inexplebili oraculorum cupiditate, ad gentium idola & mortis ſemitas ducerentur.

(4°.) Certum eſt Reſponſa de Pectorali data, virtuti & præſentiæ divinæ vel angelicæ tribuenda eſſe: abſit autem ut *DEUM* exiguis Judæorum rebus immediatè adfuiſſe, & ſe actionum & conſiliorum omnium arbitrum præbuiſſe aſſeramus; nè Angelis provinciam

vinciam ſuâ indignâ eminentiâ tradere cenſeamur: cùm præſertim ſub vetere Oeconomiâ *Deum* per Angelos, ſuo nomine agentes, Eccleſiam adminiſtrâſſe conſtet.

(5°.) Nos equidem miſelli homunciones tali faſtu turgeſcimus, & auram plebis imperitæ tanto ambitu & hiatu captamus; quòd religionem & officium Deo debitum inani dignitatis propriæ opinioni & honoris titulo ſæpius ſacrificemus. At Angeli omnia *DEI* honore & hominum commodo metiri ſolent. Unicus apud eos honos eſt, *DEO* obedire: ideoque nihil ſe indignum ducunt, quod Deo gratum nôrunt.

Tertió. Nonnulli forſan ſententiæ meæ, de nominis alterius ratione & origine, ſe adverſos ſiſtent, eámque falſitatis ſuſpicioni affinem credent, eò quòd *Thummim* numeri pluralis vox ſit, Ἀλήθεια verò ſingularis. At illa nominum eorum diſcrepantia, ſcrupulus tam tenuis levísq; eſt, quòd nec pedes nec oculos pungat meos: nam (1°.) *Dei Thummim* & Ægypti Ἀλήθϕαν proximâ cognatione & ſimilitudine conjuncta eſſe, multis clarísque indiciis compertum habuimus: quibus addi poſſit, quòd prout *Urim* nomen ſubſtantivum commune eſt, adeóq; formam vocis *Theraphim*; ità & *Thummim* nomen ſubſtantivum abſtractum eſt, & conditionem vocis Ἀλήθεια æmulari & exprimere videatur. Tot autem ſimilitudinis exempla uni illi diſcrepantiæ facilè præponderare poſſint. Nè tamen Lectoris animus, quaſi inter paria dubitandi & aſſentiendi rationum momenta libratus, in partes meas parùm inclinet adhuc; addo. (2°) Diſcriminis illius levioris rationes in aperto ſunt, & eas quiſpiam, *Oedipo* nullo in conſilium adhibito, expedire poſſit: nam ortum habuit, vel quia veteres Græci nomen plurale Ægyptiorum, (cujus memoria jam periit) in vocem ſingularem, Ἀλήθεια, utpote

linguæ ſuæ mori magis conſonam, commutârint; vel quia *Deus* nomen alterum plurale eſſe voluerit, ut eò magis concinnè & eleganter cum comite ſuâ plurali *Urim* conjungi poſſet; vel quòd ament Hebræi rem ſingularem, præſertim eximiam & ſummo excellentiæ gradu poſitam, voce plurali exprimere. Ut Pſal. 9. 9. *jus dicet populo* במישרים *in rectitudinibus*. Joſh. 24. 14. *Servite Domino* בתמים *in integritatibus*. Jeſ. 26. 7. *viæ juſtorum* מישרים *rectitudines*, & com. 18. *In terrâ* נכחות *iniquè aget impius*. Sufficiat exemplorum manipulum ex ubere meſſe collegiſſe.

Sect. 4.

Redduntur nominum rationes ſecundariæ.

DUm leges evangelicæ οἰκεῖον ἔλεγχον afferant, earúmque rationes, ad inſtar mulieris Apocalypticæ, ipſo quaſi Sole veſtiantur; legum Moſaicarum cauſæ nobis, quibus antiquiſſimæ hiſtoriæ lampas tam debili ſplendet radio, adeò obſcuræ ſunt & tenebris involutæ, quòd multorum oculos penitus effugiant. Indè factum quòd nonnulli legum earum rationem nullam, extra Numinis Supremi voluntatem, quærendam putent: Cui, inquiunt, viſum eſt jura illa tanquam tot imperii ſui in genus humanum abſoluti documenta ſcribere: cujus erroris refellendi gratiâ, *Maimonides* aureum illum librum cui titulum poſuit *More Nevochim* in lucem dedit. At longè abſit ut Eum, cui ὁ Λόγος nomen, ullas Eccleſiæ ſuæ leges ſine ratione dediſſe credamus. Leges abſque ratione obſequium pariunt ſine corde, vel culpam ſine pudore. Deus, pro bonitate ſuâ ſingulari, leges non tam imperii & dominii ſui argumenta, quàm commodi humani inſtrumenta ſancire ſolet. Ideoq; quod *Plutarchus*, credulus nimis de

de Ægyptiorum aliorúmque inſtitutis religioſis, *lib. de Iſid. & Oſir.* aſſerere non dubitaverit, jure meritóque de Judæorum ritibus uſurpemus. Οὐδὲν ἄλογον, οὐδὲ μυθῶδες, οὐδὲ ἄνευ δεισιδαιμονίας ἐγκατεσκευάσθη τὰ ἱερουργίας· ἀλλὰ τὰ μὲν ἠθικὰς ἔχοντα καὶ χρειώδεις αἰτίας, τὰ δὲ οὐκ ἄμοιρα νομοθέτου ἰσοδυνάμου ἢ φυσικῆς ὄψεως. *Nihil à ratione diſſonum, fabuloſum nihil, nihil ſuperſtitionem olens, in eorum ſacris conſtitutum eſt: ſed quædam ethicas & utiles doctrinas in receſſu continentia, alia verò non expertia elegantiæ cujuſdam hiſtoricæ vel philoſophicæ.*

Ut ſermonem hunc vagum laxúmque arctioribus conſtringam cancellis, rationes duas, *Primariam* nempe & *Secundariam*, ſtatuo, quarum gratiâ leges ritúsq; Judaïci inſtituti videantur. *Primaria* erat, ut *DEUS* mores quoſdam peſſimos, ab hominum memoriâ jam longè poſitos, qui ſeculis antiquiſſimis invaluêre, inhiberet; alios autem paululùm caſtigatos toleraret, nè aliter Iſraëlitæ animum à Lege cultúque divino alienum gererent, qui ſummo per antiquorum veſtigia eundi deſiderio flagrabant, & ad vetera ſua omnia tenendum gens erant præfractâ & pertinaci indole. *Secundaria* erat, ut leges ritúsque jam dicti, typorum & quaſi viſibilium parabolarum loco, rebus divinis referendis inſervirent. Summo nimirum cœli Concilio conſultius viſum eſt, ad Evangelium revelandum gradus non ſaltus facere: quando ergò illam rituum farraginem, qui in *Ægypto* obtinuêre, prorſus abrogatam populi ruditas, & prorſus toleratam rituum vitia minimè paterentur; ità eos à mendis repurgavit, & in faciem quaſi novam formavit *DEUS*, ut pueriles animas per eos, tanquam prima cultûs & obſequii elementa, ad ſeveriora & quæ virum deceant pietatis exercitia leniter erudiret: & animæ Deo pleniores languentes

guentes quaſdam rerum ſpiritualium imagines in iis contemplari poſſent: adeò ut Iſraëlitarum deſideriis ad fines ſuos uſus ſit *Deus*, & puerilibus eorum ſtudiis morem gerens, divina promovit. Quâ in re egregium ſapientiæ ſuæ ſpecimen dedit, illíque non abſimile quod in mundo ſæpius occurrit: in eo enim, obſervante *Verulamio*, *dum Natura aliud agit, Providentia aliud elicit:* nam frondibus quas natura, conſuetudinem ſuam retinens, peperit, utitur providentia ad cœli injurias à fructu tenello propulſandas.

Quando itaq; alii omnes legis Moſaïcæ ritus, è fontibus ethnicis promanantes, (*Neomeniæ*, *baptiſmi*,& hujuſmodi) à *Deo* inſtituti ſint, *primariò* ut populi, moribus receptis obnixâ pertinaciâ adhærentis, animos ſibi & ſacris ſuis devinciret; *deinde* verò ut σκιαγραφίαν umbras & lineas quaſdam rerum ſpiritualium in iis exhiberet; haud ineptè colligamus *Deum Urim* & *Thummim* Iſraëlitis conceſſiſſe, non tantùm ut mores aliquos quos, ex incolatûs Ægyptiaci memoriâ, invictâ pervicaciâ retinebant, eorum ruditati indulgeret; ſed ut myſteriorum quorundam & rerum cœleſtium ſymbola extarent & ſacramenta. Dignum ſanè ſapientiâ *Dei* multifariâ, ut inſtituta ſua non ſeculi aut finis unius terminis definita, ſed ad tempora usúsque varios reſpectum habere credamus.

Ex iis autem myſteriis & doctrinis cœleſtibus, quorum *Urim* & *Thummim* ſacramenta, typos & quaſi præcones poſuiſſet *Deus*, primum erat; quòd menſura luminis & perfectionis planè ſingularis, perſonæ quæ ſacrum dignitatis pontificiæ gradum tenuit, eſſet inprimis neceſſaria. Neque me talia aſſerentem ingenio laſcivienti frænum laxâſſe cenſeat quiſpiam; nam antiqui Judæi & Chriſtiani *Urim* & *Thummim* doctrinæ

ctrinæ hujuſce moralis teſſeras & quaſi prophetas habuiſſe videntur. Quòd veteres Judæi ea ſic habuerint, *Diodori Siculi* verba, lib. ſuo 40. apud *Photium*, nos facilè perſuaſos faciant: nam ibi, ſe rebus Judæorum immiſcens, hæc inter alia literis conſignavit, Ἐπέτρεψε Μωσῆς τῷ τῶ πλήθους προστασίαν διδοὺς διὰ πάντος τῷ δοκοῦντι τῶν ἱερέων φρονήσει καὶ ἀρετῇ προέχειν· τοῦτον προσαγορεύουσι Ἀρχιερέα, &c. i. e. *Præcepit Moſes ei primatum in Sacerdotum plebem deferre, qui cæteros intelligentiâ & virtute antecellere viſus eſt. Hunc Sacerdotum principem vocant.* Quæ quidem verba miſerâ rerum Judaicarum ignorantiâ Hiſtoricum Ethnicum laborâſſe produnt, nam Sacerdotum principi non virtutis eminentiâ ſed naſcendi ſorte Pontificatum adire contigit; aliquas tamen in iis, prout in monetâ vitiatâ argenti aliquid, traditionis Judaïcæ notas & lineas deformatas percipiamus. Nempe Ethnici à Judæis forſan traditum acceperant, Pontificem ſuũ peculiaria quædam muneris locíq; ſui inſignia, *Urim* & *Thummim*, i.e. *Lumina* & *Perfectiones* appellata, geſtare ſolitum; & illa monitoris uſum præbuiſſe, qui ſcientiam & perfectionẽ egregiam in Pontifice requiſitam indicaret, eíque in memoriam ſubinde revocaret. Atq; ea forſan traditio errori jam dicto anſam dedit apud Ethnicos, quibus Judæi parùm æquis & curioſis perſonarum aut rerum ſuarũ æſtimatoribus perpetuò uſi ſunt. In eandem cum Judæis de *Urim* & *Thummim* opinionem & Chriſtianos aliquos antiquos conſpirâſſe, fit credibile, quòd Vulgatus Interpres locum illum *Ezr.c.2.63.* ubi nomina illa occurrunt, repugnante veritate Hebraicâ, in hunc modum tranſtulerit, *Donec ſurgeret Sacerdos doctus & perfectus:* quaſi nominum uſum potiùs quàm ſenſum, verſionis ſuæ normam ſtatuiſſet,

Secundó.

Secundò. Illius etiam myſterii præcones erant *Urim* & *Thummim*, quòd lumina & perfectiones omnigenæ in Sacerdote illo Optimo Maximo, *Meſſiâ*, recondererentur. Nam Lex integra παιδαγωγὸς εἰς Χριστὸν, *Gal.* 3. 24. prima docens Doctrinæ Chriſtianæ rudimenta: atque hoc non tantùm majore Scripturæ lumine patet, ſed & minore rationis: nam *demonſtratu facile eſt*, (inquit *Juſt. Mart. adv. Tryphon.*) πάντα τὰ ὑπὸ Μωσέως διαταχθέντα, τύπους καὶ σύμβολα καὶ καταγγελίας τῶν τῷ Χριστῷ γινεσθαι μελλόντων, καὶ τῶν εἰς αὐτὸν πιστεύειν προεγνωσμένων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ ὁμοίως γινεσθαι μελλόντων. Præ aliis autem Legis Moſaïcæ inſtitutis, Summus Hebræorum Sacerdos, cùm ſplendidiſſimo pontificalium ſuorum apparatu inſignitus eſſet, imaginem Chriſti prætulit, eámque expreſſam & luculentam adeò, quòd nè lippientes Judæorum oculos effugere potuit. Cujus rei fidem firmant illa *Philonis, libro de profugis*, verba, cedro digna: Λέγομεν τὸν Ἀρχιερέα, οὐκ ἄνθρωπον ἀλλὰ λόγον θεῖον εἶναι, πάντων οὐκ ἐκουσίων μόνον ἀλλὰ καὶ ἀκουσίων ἀδικημάτων ἀμέτοχον, i. e. *Summum Sacerdotem dicimus non hominem, ſed* in effigie *Verbum Divinum eſſe, omnium tam voluntariorum quàm involuntariorum peccatorum expers.* Atque ea forſan fides eò magis apud Judæos valuit, non tantùm quòd Pontificem arctioribus puritatis ceremonialis legibus teneri cernerent, quòd ei ſoli ad Sacro-Sanctæ Majeſtatis thronum pateret aditus, & quòd circa illum nihil non venerabile & quaſi cum aliquo Numine ſe oſtentaret; ſed quòd is unus mentis divinæ Interpres eſſet, eíque *Urim* & *Thummim* geſtare datum: eas autem voces non hominem tantùm, ſed quiddam ſupra mortalitatis ſortem & capacitatem poſitum ſonare, prudentes credidêre.

Urim

Urim & *Thummim* rerum maximarum figuras fuiſſe, & doctrinas ſacratiores myſticè & quaſi in ænigmate, pro ſeculi genio, tradidiſſe, quæ dixi manifeſtum faciunt. Nec deſunt mihi [a] עצמות rationes bene firmæ, quibus evincam *Deum* nomina illa Pectoralis inſtrumentis ideo præbuiſſe, ut myſteria jam dicta ſapientiæ filiis enunciarent. Nam

[a] Jeſ. 41. 20.

Primò. Ipſæ nominum eorum circumſtantiæ, *Novitas*, *Numerus*, *Conjunctio*, *Significatio* & *geſtandi Modus*, validum nobis ad ſententiæ hujuſce veritatem firmandam ſuppeditant argumentum. (1°.) Titulorum eorum *novitas*: quis enim probabiliter dixerit, cur *Deus* nomen *Theraphim*, veterum ſermonibus uſitatius, miſſum fecerit, & novum *Urim* in illius locum vocârit; niſi quòd ſenſum vocis *Theraphim* ſatìs aptè exprimere, Angelis non minùs convenire, ſed myſteriis illis adumbrandis (eò quòd *lumina* ſimul & *ignes* denotet) multò feliciùs inſervire potuerit? nam nemo ſobrius dixerit ipſam vocem *Theraphim* vitii alicujus manifeſtam fuiſſe; vel *Theraphim* & *Thummim*, modò conjuncta fuiſſent, hominum aures tam ſuavi & concordi ſono quàm *Urim* & *Thummim* permulcere non potuiſſe. Neque ratio ſatìs ſeria reddi queat, cur *Thummim* in locum & vicem vocabuli Ægyptiaci, Ἀλήθεια olim ſignificantis, à *DEO* ſubſtitutum fuerit; niſi quòd *integritatem*, veritatem illam in corde ſitam, tantâ cum luce & evidentiâ exprimat. Si enim vocabulum אֱמֶת (quod *veritatem* ſonat) ad nominis Ægyptiaci vicem repræſentandum accepiſſet *Deus*; illud forſan de veritate logicâ vel intellectuali intelligendum exiſtimaret quiſpiam, atque adeò myſterii deſignati veritas & concinnitas corrumperetur. (2°.) Ipſe nominum *numerus* eorum rationem

tionem jam datam asserit: si enim nominum rationes quas dedi alias cogitatione attentâ repetamus; constabit nullam paulò graviorem postulâsse ut utraque Pectoralis instrumenta nominibus multitudinis efferrentur. Dicendum itaque supereſt, Deum hujusmodi nomina iis posuisse, ut lumen & perfectionem eximiam & quasi numero singulari vix exprimendam, in Pontifice requisitam, vocibus pluralibus, Hebræorum more, assequeretur. (3°.) Jam dictis veri speciem conciliat horum nominum *conjunctio*: nisi enim nomina illa ad res duas fœdere sanctissimo conjunctas, *scientiam* loquor & *integritatem*, denotandum data fuerint; rationi magis congruum esset, ut res titulis illis ornatæ, non minùs loco, quàm usu, origine, & naturâ ab invicem dividerentur. (4°.) Nominum eorum *significatio* rationi nostræ pondus afferat: cùm enim *Urim* & *Thummim lumina* & *perfectiones* præ se ferant, certum est hominum vulgus (qui rerum & nominum omnium exteriora tantùm & quasi cutem stringunt) ea ad egregias illas animi dotes Pontifici præsertim necessarias indicandum imposita sentire voluisse. Nè itaque nomina illa τῆς πολλῆς luderent, voluit procul dubio *Deus*, ut eam sui causam quasi in frontispicio, dum aliam in penetrali & à vulgi oculis paulò remotiorem haberent. (5°.) Rationi meæ favet & ipse titulos eos gestandi modus: haud enim in facili est dicere, cur Lege divinâ cautum sit, ut *Urim* & *Thummim* in Pectorali tantùm ejúsque intimo centro reconderentur, adeò ut supra ipsum cordis domicilium requiescerent; nisi quòd *Deus* hæc iis dedisset nomina, ut *luminis* & *perfectionis* illius symbola essent, quibus Sacrorum Princeps instrui deberet. Nam apud antiquos Cor sapientiæ & virtutis sedes habitum erat:

hinc

hinc *Thaddæo*, ſpectatâ integritate vel prudentiâ viro, *Lebbæus*, id eſt, *Cordatus*, cognominis vice acceſſit; & *Naſica* apud Romanos, ob rationem non diſſimilem, *Corculum* vulgò audîit.

Secundó. Nihil apud Hebræos frequentius quàm ut rei ſignificatæ nomen ſigno ipſi tribuatur. Nam Agnus, *Domini paſcha*; panis & vinum in ſacrâ Mensâ, Domini corpus & ſanguis; & Altare Exod. 17. *Jehova-Niſſi*, quorum non niſi ſigna fuerunt, nuncupantur. Ex eodem Hebræorum uſu venit, quòd vitulus aureus, Deus qui populum *Ægypto* eduxit; *Neh.9.* 18. *Micha Theraphim*, illius *Elohim*; & Prophetæ baculus, *Chobelim* vocentur. *Zach.* 11. 7. Huc faciunt verba *Pet. Mart.* ad 2. *Sam. 6.* 2. *Tanta fuit dignitas & Majeſtas Arcæ fœderis, ut appellaretur Deus Tzebaoth. Neque hoc aut rarum cuiquam, aut novum videri debet: Sacramenta enim gerunt nomina earum rerum quas ſignificant.* Quidni itaque & Pectoralis ſimulachra appellationes eas, *Urim* & *Thummim*, tuliſſe exiſtimemus; quoniam Luminum & Perfectionum ſigna & ſymbola fuerint à *DEO* inſtituta?

Tertió. Non eſt quòd dubitemus quin Ægyptii, qui ſymbolis & hieroglyphicis ſuis complebant omnia, Pontificis ſui ſimulachrum, myſtico ἀληθείας titulo decorâſſe, ut ſymbolum & ſignum tacitum extaret fidei & integritatis illibatæ, in perſonâ pro tribunali judicante cum primis requiſitæ. Atque hæc eò veritati propiora exiſtimo, quoniam & veteres *Medi*, Ægyptiorum exempla æmulati, Judicibus ſuis ornamenta quædam dedêre, *è margaritis facta & ad collum de lineis pendentia, quæ & Pilaticia vocabantur:* referente *Scheffero*, ex *Curopalate*, lib. ſupra memorati Sect. 8. Ille verò, *Pacium* ſecutus, græcum πλατικια exponit

diſquiſi-

disquisitionis & accuratissimæ cognitionis monimentum, quam à Judice opus est adhiberi, antequam judicet aut ferat sententiam: quia Pileata Orientalibus est rerum ignotarum & obscurarum disquisitio & pervestigatio. Cùm itaque Pontificis Ægyptiaci simulachrum Ἀλήθεια nominatum, primam Pontificis Hebraïci ornamentum, cui Thummim titulus, instituendi causam attulerit; suadet ratio ut censeamus ornamentum illud titulum suum assecutum fuisse, ut monitoris locum teneret, qui Pontificis si quando dormitantis aurem vellicaret, ut in acrem personæ suæ dignitatem morum integritate tuendi curam evigilaret.

Quartó. Quamvis *Micha* & fortasse Israëlitæ ad Tabernaculi & Templi formam & usum se totos accommodârint, & imaginem τῶν *Urim* expressam in sacra sua transtulerint; nomen tamen *Theraphim* antiquitus usurpatum consultissimi retinuerint. Nôrunt scilicet *Urim* & *Thummim* nomina sepositа esse, religione & mysterio plena, & à *DEO* Pectoralis icunculis data, ut rerum cœlestium figuræ & umbræ, prout cætera Legis instituta, redderentur. Ideoq; nomina illa ut δαύματα potiùs quàm ῥήματα venerati sunt, & à consecratis illis titulis, prout ab unguento Sanctuarii, religiosè videntur abstinuisse; nè & ipsi novas figuras & sacramenta cudere, adeóque Majestatis divinæ jura sibi sumere & sacrilegè violare crederentur. Nisi enim à nominum eorum usu, religione quâdam tacti, temperaverint, me nescire fateor, cur nomen & figuram *Ephodis* retinuerint, τῶν *Urim* etiam similitudinem effinxerint, & ritus alios Mosaicos æmulati sint; ea tamen nomina, nè tenuissimo expressa susurro, in sacris suis omnibus percipiamus.

Quintó. Quilibet alius ritus Mosaïcus qui à seculi

aut

aut Ægypti uſu initium petiit, ità in formam & ſpeciem, antiquæ ſuæ paulò diſſimilem, flectebatur, ut è ligno illo *Mercurius* cœleſtis fieret, & è veteri ethniciſmi more, novum prodiret rei alicujus divinæ ſymbolum & monimentum. In hujuſce veritatis ſubſidium vix vocata veniunt illa *Abenephii* verba, *lib. de myſteriis Ægyptiorum*, quæ ex Arabico in Latinum ſic tranſtulit *Kircherus*, Oedip. Ægypt. Tom. 1. Synt. 4. c. 1. *Erat frequens in Ægypto uſus phylacteriorum variis imaginibus inſignitorum, queîs ſe fortunatos futuros eſſe credebant; queis adjungebant ſtatuunculas quas* Avertentes *nuncupabant; quas nunc in collo, pectore, manibus portare, nunc in angulis domuum, aliisque locis veluti cuſtodes eorum collocare ſolebant. Quos uſus omnes, Lex in* Thephilin & *Mezuzoth*, & *Totaphot convertit: quæ quidem nihil aliud erant quàm coria ex mundo animali, in quibus verba Dei legis ſervandæ continuam memoriam ſuadentis & præcipientis ſcribebantur, ponebantúrque ſuper frontem & brachia & poſtes portarum*, &c. Deinde, cùm Pontificis Ægyptii pectus auro & gemmis ſtellantibus (ſi *Diodoro Sic.* fides) inſigne, miram ei & religioni cui operam dedit apud plebem Hebraïcam gratiam & dignitatem conciliaret; *Deus* & ſuo Pontifici, nè priori elegantiæ laude inferior eſſet, Pectorale, cui auri & gemmarum fulgor decus & nitorem addebat, in ornamentum dedit: ſed gemmæ illæ, Deo jubente, Tribuum nomina inſcriptæ fuerant, ut in figuras & myſteria tranſirent; ut Sacerdos Magnus iis exornatus, Chriſti Domini, nomina noſtra pectore ſuo altè inſculpta ferentis, & cauſam noſtram apud Patrem agentis, imaginem eo magis luculentam exhiberet: adeóque dum gemmarum ſplendor oculos rudiores paſceret, earum myſteria animos

nimos capaces erudiret. Cùm itaque *Urim* & *Thummim* ex *Ægypti* ſeculíque moribus in ſacrorum ſuorum album tranſcripſerit Deus; non vani credimus Eum icunculas illas in rerum divinarum ſymbola & figuras tranſtuliſſe, adeóque antiqua eorum nomina paululùm immutâſſe, ut eſſent Pontifici & populo διὰ συνεχεῖς διδασκαλίας, (utì loquitur S. *Chryſoſtomus*, de S. *Petri* nomine diſſerens) *pro jugi magiſterio*, & doctrinæ cœleſtes cuivis νῦν ἔχοντι per ea feliciùs traderentur.

Hæc ea ſunt quæ de nominum horum, tum diviſim tum conjunctim ſpectatorum, rationibus dicenda putavi: è quibus omnibus facilè intelligamus Deum egregium ſapientiæ ſuæ documentum in eorum electione dediſſe: Si enim omnes linguæ ſanctæ copias oculis curioſis perluſtremus, vocabulum nullum invenire datur, quod nominis antiqui *Theraphim*, (cujus vicem implet) ſenſum & formam tam perfectè quàm *Urim* referre, quod Angelis tam aptè convenire, & quod ob ſignificationis ſuæ amplitudinem myſteriis quæ dixi adumbrandis tam commodè inſervire poſſit. Nomen etiam *Thummim* illuſtre ſapientiæ divinæ argumentum præbere, ſatìs è jam dictis pateat, hoc in loco, nè ſtomachis delicatis nauſeam faciant, minimè reponendis. Et profectò (ut arcanum interioris domûs meæ jam pandam) eo inprimis nomine me ſententiæ de origine & naturâ *Urim* & *Thummim*, & nominum ratione traditæ, tam ſanctè devotum & devinctum fateor; quòd ſapientiæ & bonitatis exempla egregia & *DEO* digna (humanitus loquor) animis noſtris objiciat, & arcana & quaſi adyta quædam in inſtitutis illis divinis referat, quibus hominum vulgo non pateret aditus. Cùm tamen ſententiæ aliæ (au-

thorum

thorum pace dixiſſe liceat) humile & plebeium ſpirent, nullas artis aut myſterii notas ferant: ſed quædam trita adeò atque obvia ingerant, quòd in pueri oſcitantis animum cadant; tam frigida, quòd catarrhum provocent: & (ut paucis omnia colligam) quædam miraculoſa adeò quòd hominis perſpicacis fidem longè excedant; alia verò tam frivola, jejuna, & ab omni ſapientiæ & myſterii ſpecie remota, quòd infra Oraculi divini & mentis verè virilis dignitatem plurimùm ſubſidant.

CAP. VI.

De perſonâ cujus erat Urim & Thummim geſtare & conſulere.

SUpremam primæ Textûs parti, *Benedictionis materiæ*, dilucidandæ jam dedi operam. Secundam, *Benedictionis ſubjectum*, quàm potero pauciſſimis abſolvam. Eam autem provinciam quò magìs ad votum ornem & viam minùs impeditam ad ſequentia muniam, de ſenſu illarum vocum, חסידך & לאיש, in primo limine breviter diſſerendum eſt.

Quod itaque ad לאיש ſpectet, monendum eſt, eam eſſe adorandam Scripturæ hujuſce plenitudinem, ut vocem illam & *disjunctivè* & *collectivè* hoc in loco ſumendam poſtulet.

Primó. *Disjunctivè* intelligenda eſt: id eſt de perſonâ ſingulari, nimirum, proximè & immediatè, *Aarone* ſolo & quovis è familiâ ſuâ filio natu maximo, cui natalium jure munus Pontificium in poſterum cederet. Nam conſtat *Urim & Thummim*, *Aaroni* ſoli & cuivis in ſede Pontificiâ illi ſuccedaneo concredita

fuiſſe: deinde, vox illa חסי״ד, ſenſu ſuo maximè famoſo & uſitato ſumpta, vix poſſit de perſonâ ullâ cui *Urim* geſtare datum intelligi, niſi de *Aarone*; cui *Urim* & *Thummim* primo conceſſa fuerant, & qui *Sanctus Domini* appellatur, *Pſal.* 106. 16. & à *Sirachide* ſignanter ἅγιος. Cap. 45. 6. Neque his obſtat, quòd *Aaron* ſupremam neceſſitatem ſubiiſſet, cùm *Moſes* hanc favoris divini teſſeram in illum conferendam petierit; nam *Aaronis* filii in vivis erant, in quibus ipſe fato ſuo quaſi ſuperſtes vixit. *Aaroni* itaque qui filiorum ope adhuc ſupererat, *Urim* & *Thummim* comprecatur *Moſes*. Hunc vocis hujuſce ſenſum confirmat, quòd ad *Meßiam*, Sacerdotis Summi antitypum, reſpectum habeat: prout occaſione natâ fusè deinceps probaturus ſum.

Secundó. Neceſſe eſt ut ſignificationem collectivam huic voci tribuamus: nam ſignificationis tantùm prioris anguſtias rationes ſequentes minimè patientur. (1°.) *Moſes* pro benedictione toti Tribui Leviticæ, æquè ac cæteris omnibus, impertiendâ, hoc in loco preces concipit. (2°.) Viro illi felicia omnia precatur *Moſes*, qui *patri & matri ſuo dixit, non novi vos*; id eſt, qui nullâ ſanguinis communione & neceſſitudinis maximæ vinculo impediri potuit, quò minùs Dei juſſa exequeretur: *Deuter.* 33. 9. quæ ſanè verba de filiis *Levi* neceſſariò intelligenda, qui capitis pœnam ſumpſerunt de Legis divinæ violatoribus, quamvìs intimis conſanguineis & devinctiſſimis familiaribus. *Exod.* 32. 29. (3°.) *Urim* & *Thummim* hoc in textu, non tantùm ut nomina propria, Pectoralis inſtrumentis indita, ſed ut appellativa, ſumi poſſint & debeant; nempe ut lumina illa & perfectiones denotent, quibus *Moſes* non Pontificem ſolum, ſed Tribum præcipuè ſacram donari voluit.

Vox

Vox חסיד, quæ proximo incumbit explicanda, nunc adjectivi communis nunc proprii locum in Scripturis obtinet. Quando ut nomen commune ſumitur, nonnunquam *activè*, aliquando *paſſivè* in Scriptis divinis uſurpari ſolet. (1°.) *Activè*, pro viro benefico, miſericordi, vitam ſanctè piéque inſtituente, ut *Pſal.* 12. 2. *Nam deſiit* חסיד *beneficus*; & *Pſal.* 141. 1. pietatis ſtudioſi audiunt קהל חסידים *congregatio Sanctorum.* Vocem hoc ſenſu frequentiùs ſumendam eſſe, Interpretes Græci exemplo ſuo docuêre, qui eam toties activè tranſtulerunt: ex. gr. *Pſal.* 18. 26. Ubi verba Hebræa עם חסיד התחסר LXX reddunt μετ' ὁσίου ὁσιωθήσῃ· & *Prov.* 2. 8. *(cuſtodiet viam)* חסידיו, transferunt φυλαξαμένων αὐτὸν, & ità alibi paſſim. Hinc חסידים *pii* dicti ſunt olim, qui ſingulari legis & pietatis ſtudio ſeſe ſupra cæteros è Judæorum gente commendârunt. (2°.) *Paſsivè* etiam accipitur, pro viro quem *DEUS* favore & gratiâ maximâ, nullo ſuo merito, amplectitur, & inſigni aliquo beneficio in eum collato ſibi devinctum habet: vocem ſic ſumptam optimè interpretatur Græcorum κεχαριτωμένε. *Luc.* 1. 28. Quando autem hunc ſenſum capiat, malim verbis illis eruditi *Schindleri* tradere quàm propriis: *Cùm verbum* חסיד *uſurpatur ad Deum relatum, ſignificat eum qui à Deo beneficium accepit; cui Deus bene vult & bene facit.* Lexic. Pentag. p. 618. De voce hâc paſſivè uſurpatâ, eruditè, ut ſolet, diſſeruit *Fullerus* noſter; *Miſcel. Sacr.* l. 1. c. 8. quem conſulat cui jecur philologicum.

Aliquando etiam vox hæc adjectivi proprii vice (ut חכמים olim apud Hebræos & σοφοὶ apud Græcos) uſurpatur; & de *Levitis*, veluti nota propria & attributum diſtinctivum, intelligitur. Ità *Pſal.* 30. 5. *Pſal-*

lite Domino חסידיו, *ſancti ejus*, id eſt, *Levitæ*; penès quos erant inſtrumenta muſica, & quos ipſa muneris ſui ratio, ad Dei laudes doctis cantibus celebrandas obſtrictos tenuit: & *Pſal.* 132. 9. *Sacerdotes tui induant juſtitiam*, וחסידיך *& Sancti tui exultent:* nam eo in loco vocem Hebræam *de Levitis* interpretandam eſſe, ipſa conjunctionis illius & muneris ſibi demandati conditio, & concors interpretum ſententia doceant. Atq; huic interpretationi gratiam & robur addit ſuffragium *Chaldæi Paraphraſtæ*, qui textum illum in hunc modum explicat ולואי חסידיך ישבחון *& Levitæ pii tui laudibus te celebrent.* Ideò verò nomen illud חסידים in peculiarem tandem tribûs Leviticæ characterem tranſiit, eò quòd titulus ille (ſive activè ſive paſſivè vocem illam accipiamus) jure meritóque Levitarum præcipuè capitibus aſſueretur. Erant enim illi à primis natalibus *DEO* & religioni devota capita: illi ſoli fidem *DEO* datam ſummâ cum religione, in *Ægypto* ipsâ, (*ſi* [a] *Maimonidi* credamus) integram & inviolatam ſervârunt: & in propinquitatis quàm fœderis cum *DEO* initi jura peccare, potius habuêre. Solis etiam Levitis datum erat *DEO* appropinquare, de *DEO* dicatis vivere, Θεῷ λειτουργεῖν appellari, ſacris ſuis operari, populo poſt *DEUM* & *Moſen* imperio præeſſe. Quæ ſanè favoris ſui pignora quibus *DEUS* eos à mortalium vulgo ſecrevit, tam eximia erant & planè ſingularia, quòd *Chore* & aſſeclæ ſui in vulgus ſparſerint & pro certo affirmârint, inſignes illas favoris divini teſſeras, non à *DEO* conceſſas, ſed à Levitis, dolo malo, ex animi faſtu & fratrum faſtidio, ſibi ſolis vindicatas fuiſſe. Quantum autem Tribus Levitica ante alias, tantum & *Aaron* præ cæteris è domo Leviticâ prognatis,

[a] *De Idol. c. 1. Sect. 10.*

prognatis, hoc illuſtri titulo decorari meruit: qui eximiâ apud *DEUM* gratiâ, ſanctitate quà morali quà [a] ceremoniali, privilegiis denique plurimis, Levitas ordinarios, quantum & illi Iſraëlitarum plebem, ſuperavit.

[a] *Vid. Philon. lib. 2. de Monarch. p. 827. & 828. edit. Pariſ.*

Cùm itaque voces haſce duas, לאי"ש & חסי"ך, de Tribu Leviticâ, præcipuè verò de *Aarone* Pontifice & poſteris ſuis intelligendas eſſe conſtet; duo dubia è dictis oriunda mihi ſolvenda veniunt: (1°.) Cur *DEUS* (Illius enim Spiritu afflatus precatus eſt *Moſes*) *Aaroni* ejúsque poſteris, *Urim* & *Thummim* geſtandi & conſulendi partes demandari voluerit? (2°.) Cur *Moſes* hoc imprimis gratiæ divinæ pignus, primario è familiâ Leviticâ viro, eíque ſoli, conceſſum velit, ut *DEI Urim* & *Thummim*, miſſis aliis quibus hominum vulgus pretium majus ſtatuere ſolent, in ſecula frueretur?

Sect. I.

Rationes variæ aſſignantur, cur Deus Pontifici ſoli Urim & Thummim geſtandi & conſulendi poteſtatem fecerit.

CUr Deus Pontifici uni *Urim* cum *Thummim* & geſtandi & conſulendi facultatem conceſſerit, mihi primò expediendum eſt. Si itaque in hoc perplexo Argumento veritatem penè captum fugientem conjecturis venari licuerit, dixerim *Deum* partes haſce Pontifici ſoli concredidiſſe;

Primò, *Suiipſius gratiâ:* nè ſcilicet à Sacris ſuis ad Ethnicorum oracula & ritus, populus ille in idololatriam præceps ſe denuò referret. Si enim *Deus*, Reſponſa à *Theraphim* vel icunculis ſacratis petendi morem

rem antiquiſſimum prorſus inhibuiſſet; inſulſi Iſraëlitæ, in veterem jurati conſuetudinem, à Lege divinâ, utpote animo ſuo parùm obſequenti, penitus forſan abhorruiſſent: ſin autem integram nullísque reſtrictam cancellis huic mori veniam indulſiſſet, fieri vix potuit, quin aut Dæmon reſponſis oraculi divini titulo deauratis plebem imperitam falleret; aut Iſraëlitæ, legis nullius fræno cohibiti, imagines ſibi privatas, ad ritus morésque gentium conſulendas, compararent. *Deus* itaque *Theraphim* vel imaginem in dubiis interrogandam, de medio penitus ſublatam noluit, nè ex ipſo idololatriæ remedio vitia naſcerentur: ſed eam ſolutam nimis & efferveſcentem antea ſimulachra fatidica, ritu ethnico, conſulendi licentiam arctioribus conſtrinxit vinculis; dùm lege ſuâ cautum fuerit, ut populi duces aliíque propheticum Pectoralis ſimulachrum ſupremi tantùm religionis miniſtri interventu, & ritu à ſeipſo inſtituto, conſulerent: ut per illum ſub Pontificis oculo obnoxium & cenſuræ metuentem conſulendi modum, quælibet idololatriæ aut impoſturæ diabolicæ ſpecies & anſa præſcinderetur. In hanc autem ſententiam me duci patior, non tantùm quòd ratio illa ſemetipſam ſatìs firmet & probet; ſed quòd *Deus* ritus alios Moſaïcos, ex ethnicis principiis ortos, quoad locum, aut tempus aut perſonas reſtrictos & ligatos, & ſub certis quibuſdam legibus perpetuò obſervandos, Iſraëlitis dederit; nè ritus illi, quos jam ſuos fecerat, veteris idololatrici usûs & cultûs ſpeciem & occaſionem ullam habere aut præbere viderentur.

Cùm enim gentibus antiquiſſimis in more poſitum eſſet, ut δαίμονας ἐγχωρίους fuſo ſanguine placarent, & ut animalia ad cibum communem mactantes, Diis loci

loci vel idolo ſuo ſe hoc vel illud animal mactare & nuncupare teſtarentur, & Iſraëlitæ nefandis earum ceremoniis initiati & addicti eſſent; *DEUS* morem illum carnibus tantùm immolatis veſcendi non prorſus abdicavit, ſed Iſraëlitas oves aut boves in cibum deſtinatos ad Tabernaculi oſtium adducere, in ſuo quaſi conſpectu occidere, & Sibiipſi immolare juſſit: *Levit.* 17. 3, 4. nè ſecretò vel in apertis campis occidentes, ſe animal illud aut ejus ſanguinem partémve Dæmoni vel Genio alicui ſacrum voverent, & cibis cultu vel conſecratione idololatricâ pollutis ſe contaminarent. Cùm etiam Iſraëlitis dies quoſdam feſtos & ſolennes, recepto ſeculi more, agere permiſſum eſſet, ſub capitis pœnâ ſancitum eſt, ut eos temporibus tantùm & locis à *DEO* ipſo præſcriptis obſervarent; ut ipſæ eorum circumſtantiæ docerent ſe ſtata illa ſacra in *DEI* ſolius honorem celebrare. Cùm etiam ſacrificia præcipuas olim in gentilium cultu haberent partes, victimas & Sibi immolari voluit ſupremum Numen: eas tamen cædendi munus non cuivis è plebe illotâ ſacrificulo, (quod gentibus in morem veniſſe teſtatur Scriptura, 2 *Chronic.* 13. 9.) ſed Sacerdotibus tantùm natalium ſanctitate illuſtribus, demandavit: nè forſan Iſraëlitæ dæmonum aras victimarum ſanguine imbuerent, ſi *DEUS* antiquam ſacra faciendi poteſtatem, nullis reſtrictam legibus, iis conceſſiſſet. Quando itaq; *DEUS* oracula (juxta Gentium uſum) à *Theraphim* petendi, ea tamen non niſi medio Pontifice conſulendi poteſtatem, Iſraëlitis dederit; conſultò credi poſſit Deum poteſtatem illam in hunc modum reſtrinxiſſe, ut furtivi omnes ad gentilium idola & lares aditus, populo (cui promptum in divinationes ingenium) præcluderentur; & illi ſe Pectoralis *Theraphim* *DEI* ſolius

ſolius nomine in dubiis ſciſcitari clarè teſtarentur.

Secundò. *Chriſti gratiâ*: hoc eſt ut Pontifex legalis eò illuſtrior typus evaderet Pontificis Evangelici, Chriſti Domini, cujus ille imaginem geſſit. Quoniam enim nondum apparuerat Sacerdos noſter Maximus, cœleſtis conſilii Angelus, *DEUS* Pontificem Moſaïcum beneficiorum & perfectionum ſuarum omnium prophetica quædam ſymbola & figuras exhibere voluit; ut in eo *Meſſiæ* imaginem ſaltem animæ purgatiores contemplari poſſent. Nimis autem ſoluti eſſent orationis meæ pedes, ſi per omnia illa ſimilitudinis exempla irent, quæ imaginem illam (Sacerdotem Summum) primum ſuum exemplar adamuſſim retuliſſe probant. Satis in præſens fuerit, hæc pauca affinitate proximâ argumento noſtro conjuncta leviter attigiſſe: Quemadmodum Sacerdotum Princeps per *Urim* & *Thummim* negotium populi ad Deum, & reſponſum Dei viciſſim ad populum referens, perſonam mediatoris inter utrumque ſuſtinuit; ità & Chriſtus, qui cauſam noſtram apud Deum agit, & Dei conſilium nobis exponit, Dei atque hominum Mediator eſt. Deinde, quemadmodum Pontifex Τελεσμέγιστος fuit, [nempe Sacerdos Maximus, Rex poſt Deum maximus, & Propheta mediante *Urim* maximus] ità & Chriſtus unus inter omnes qui munera illa exercuêre longè maximus. Præterea, prout Sacerdos Dei voluntatem, per *Urim* vel Angelos mentis divinæ Interpretes traditam, populo patefecit; ità & Chriſtus cœli arcana ſub Vet. Fœdere per Angelos, ſub Novo per *Haurim*, illa *mundi Lumina*, Apoſtolos intelligo, Dei Iſraëli annunciavit. Quemadmodum denique myſtica illa ornamenta, *Haurim* & *Hathummim* dicta, in Pontificis ſolius Rationali locum invenerant; ità & in divino

vino tantùm Chriſti Pectore lumina & perfectiones gradu excellentiæ repoſita reperire liceat. Certè pulchra hæc inter Pontificem Verum & Umbratilem tot exemplis probata ſimilitudo, indicio eſt Chriſtum Dominum, veluti primum exemplar, ante oculos Summi Numinis obverſatum fuiſſe, cùm Sacerdotis Summi ornamenta, Pectorale imprimis, præſcriptum iret; Deúmque id egiſſe, ut Sacerdotis noſtri Summi perfectiones in Pontificis ornatu, tanquam in parvulâ tabellâ primis lineolis adumbratæ proponerentur. Neque eſt quòd me pulchra tantùm figmenta jam tradere ſentiat quiſpiam, cùm *DEUS in totâ priorum temporum œconomiâ* (obſervante *Grotio* in *Mat.* 1. 22.) *Chriſtum ejúsque res geſtas, ut pulcherrimam ac perfectiſſimam ſpeciem perpetuò veluti ante oculos habens, cætera omnia ad illius inſtar effinxerit.*

Tertió. *Iſraëlitarum* forſan *causâ*, propheticum *Urim* in Pontificis tantùm arbitrio & poteſtate ſitum voluit *DEUS:* nimirum ut puerilia eorum ſtudia ab Oraculi ullius deſiderio ſenſim ſine ſenſu graviore avocaret. Cùm enim futura & arcana cognoſcendi ardor inexplebilis Judæorum mentibus inſideret, certum eſt Deum populi ſui vanitati & ſtultitiæ præcipuè (cui [a] *Plato* divinationem datam aſſerit) tempore & arte quâdam, non conſilio aut præcepto, corrigendæ Oracula conceſſiſſe. Quò itaq; *DEUS* ardorem illum reſtingueret, & populum ſuum ad indolem magìs virilem aliquando perduceret, hanc viam ſcopo ſuo & populi conditioni egregiè accommodatam ineundam ſtatuit: *Theraphim* vel icunculas oraculis claras, ipſas populi Iſraëlitici delicias & deſideria, ſacris ſuis repente eliminari noluit; nè animos lubricæ ad fidem mutandam

[a] Μαντικὴν ἀφεῖσαν θεὸς ἀνθρωπίνῃ δόξαν.

genti

genti nimis offenderet, & populi vitia importunè vetando irritaret. Neque tamen *Theraphim* in domibus aut ſacellis quibuſvis locari & in conſpectum publicum effundi paſſus eſt, nec vili cuivis è vulgi fæce capiti ea conſulenda tradidit: ſed in abdito prout Templi *Cherubim* latere voluit Deus, & (cùm populus de rebus ſuis ad Oraculum referret) dubia proponendi & conſilia divina deferendi partes Pontifici integras reſervavit, Nimirum ut Pectoralis Oraculum, quod tam difficiles & impeditos habebat aditus, eſſet quaſi δῶρον ἄδωρον, beneficium penè abſens præſens; adeóque Iſraëlitæ illius deſiderium paulò moderatiùs ferre diſcerent, & illud inter admiranda potiùs quàm expetenda numerarent. Deinde, propheticum *Urim*, in pontificatûs inſignia relatum, dubios mobilésque Iſraëlitarum animos in veri Numinis cultu firmare poterat; quatenus favoris divini in Pontificem & ſacra illa, quorum ipſe Antiſtes fuit, tam fidum & ſenſu percipiendum præberet teſtimonium. Nemo enim, cui ſanum ſinciput, dubium de cœleſti cultûs Moſaïci origine & Pontificis gratiâ apud Deum movere potuit; cùm ſupremus cultûs illius miniſter *DEO* quaſi à manu eſſet, & ſanctiora cœli conſilia ex ipſo ſuo Pectorali populo traderentur.

Quartó. *Oraculi* ipſius *gratiâ*, non niſi Pontifice mediante ſeſe interrogandum præbuit Summus *DEUS*: nè frivolis & ineptis de aſini umbrâ dubiis Oraculi ſui Majeſtatem læderet profanum & curioſum vulgus. Nam ex annalium Ethnicorum fide ſatìs pateat, tam craſsâ indole & ad omnem pietatis & modeſtiæ ſenſum hebeti fuiſſe inſulſam plebem, quòd Deos ſuos importunis quæſtiunculis quaſi obtundere vellent, & *ſortes* (utì loquitur *Lucretius*) *fatigare*.

Quò

Quò itaque ingeniis malè curioſis fibulam imponeret *DEUS*, & nodi tantùm Se vindice digni Oraculo ſuo ſolvendi proponerentur; *Urim* penès Pontificem eſſe voluit, Eúmque quaſi *arboris ſcientiæ* cuſtodem conſtituit, nè quis per levioris momenti dubia Oraculi ſui religionem violaret, & Oraculum illud connatum, in pectore proprio poſitum, Rationem intelligo, oſcitanter negligeret. E gentilium philoſophis nonnulli Reſponſa circa res nihili vel ratione humanâ facilè determinandas expectare, Deorum ſimul & rationis humanæ opprobrium habuêre: utì liquet è *Plutarcho* in Περὶ τοῦ Εἰ, & *Simplicio* in *Epict.* cap. 39. Deinde, ad Oraculi dignitatem in populi conſpectu tuendam plurimùm conducebat, quòd perſonæ tantùm quæ cæteras dignitate anteibat datum eſſet, *DEI* conſilium per *Urim* petere. Profectò ſi cuivis viliſſimæ ſortis homuncioni *Urim* adire contigiſſet, fieri vix potuit quin oracula Dei, *præ margaritis pretioſa*, algâ tandem viliora crederentur. Non ſolent regis facillimi limina impuris ruſtici cujuſvis pedibus teri, nè ſi malè moratâ plebe familiariter utatur, benigni facilísque Principis fama Majeſtatis imminutæ pretio redimatur. Quò itaque Regibus eorúmque placitis ſuus conſtet honos & reverentia, admiſſionum facilitatem non ferunt, ſed Eos per regni tantùm proceres & primæ dignitatis capita adire conceſſum. *DEUS* etiam, quò reverentiæ Sibi & Oraculo ſuo debitæ proſpectum eſſet, illud perſonæ tantùm, cujus locus, ſanctitas, & ornatus ſibi & aliis religionem incuterent, conſulendum dedit. Opinionis hujuſce argumentum ex eo ſumo, quòd ad rerum omnium ſacrarum decus & honorem illæſum aſſeſerendum, Summi Legiſlatoris cura (ſit verbo venia) imprimis vigilaverit. Nam præcepit ut *caro ſanctæ*,

ultra

ultra terminum comeſtioni ejus deſtinatum relicta, igni mandaretur: *Levit.* 7. 17. Cujus præcepti ratio, referentibus Judæorum magiſtris, fuit הגרלת רבר הקרבן *magnificentia ſacrificii*; ſi enim ultra diem tertium manſiſſet, ob odorem ſuum graviorem munus Domini forſan eviluiſſet. *DEUS* etiam in mandatis dedit, nè Sacerdotes capillitium promiſſum, more lugentium, habentes, *Sanctuarium* ingrederentur. *Levit.* 21. 10. *Ezech.* 44. 20. finem & hujus præcepti ſtatuunt Judæi הגרלת הבירת *magnificentiam Templi*, à cujus dignitate alienum fuit, ut illius ſacra limina quiſpiam ſchemate lugubri tranſiliret. Quidni itaque *Oraculi magnificentiam* in causâ fuiſſe credamus quare *DEO* viſum ſit *URIM* interrogandi munus Sacerdoti tantùm Supremo, non ſordido cuivis & abjecto capiti, aſſignare?

Quintó. *Pontificis causâ URIM* ei ſoli conceſſum videtur; nempe ut oraculum divinum illius miniſterio traditum, ſe pontificatum jure divino occupare teſtaretur; adeóque locus nullus relictus eſſet iis, qui tam auguſtæ dignitatis conſequendæ gratiâ, regnum in ſtudia partésque diſtraherent; nec quiſquam crederet *Moſen* gratiæ & affectibus humanis nimiùm dediſſe, cùm *Aaronem* & primogenitos omnes ab eo generis ſeriem ducentes, tantâ ſibiipſi conſanguinitatis & neceſſitudinis propinquitate admotos, Pontifices deſignârit. Nam *id Moſis factum non caruit calumniâ*, inquit *Philo, l. 3. de Vit. Moſ.* ὡς τὸς μὴ ἀρχιερεῖς ὑπολυσαμένε, ποιησαμένε ἢ τῇ αἱρέσιν διὰ τὴν οἰκειότητα καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἔννοιαν. i. e. *quaſi prætextu oraculi, plus valuiſſet domeſtica gratia quàm utilitas publica.* Huic jam tum naſcenti malo aliiſque remedium maturè idoneum providiſſet *DEUS*, cùm virum illum quem pontificatu

pontificatu fungi voluit, oracula divina tradendi facultate, quaſi ſacro quodam ſigillo & charactere, ab hominum vulgo diſcerneret & ſepararet. Nemo enim de jure, quo quiſpiam Pontificis dignitatem tenuit, litem movere, eúmque honoris non ſui invaſorem habere poterat; cùm *DEUS* eum Oraculi ſui interpretem acciperet, eíque pontificatum exercenti reſponſis manu ſuâ traditis annuere videretur.

Neque verò inſtrumentum propheticum, *Urim* nuncupatum, ad pontificis tantùm officium à cujuſvis malæ fidei poſſeſſoris injuriâ, ſed & illius perſonam à populi contemptu vindicandum inſervire poſſet. Tam iniqui rerum judices ſunt οἱ πολλοὶ, quòd fieri vix poſſit quin ſacrorum honos & reverentia, cum ipſo Sacerdotum dignitate ruat, & religio ex ipſis quas miniſtri ſui ferunt ſordibus maculas concipiat. Singulæ itaque gentes quas ullus religionis amor ſtudiúmque tenuit, id primis in curis poſuêre, ut populus ſacrorum miniſtros eo quo par eſt cultu animíque obſequio obſervaret. Nec minùs à *DEO OPT. MAX.* cùm præceptis tum inſtitutis ſuis curatum; ut Iſraëlitæ αἰδεῖος ἱερῆα diſcerent. Prout itaque prophetis miracula & ſigna, & Regibus unctionis ſolennis ſacramentum, ad eorum dignitatem aſſerendum, conceſſerit; ità & Sacerdoti Summo ſplendida pontificatûs inſignia, quæ illi decus & majeſtatem adderent. Nempe capiti ſuo coronam impoſuit, ad auguſtam geſtantis præſentiam efferendam: illius corpus veſtibus multo auro gemmísque illuſtribus exornavit: illius etiam pectori *Urim* & *Thummim* affixa dedit, ad gratiam & honorem illi coram populo κατ' ὄψιν judicante conciliandum. Et certè honore magìs inſigni Pontificem dignari vix poterat *Deus* (more hominum mihi loqui fas ſit) quàm

quòd

quòd locum quasi Angeli terrestris teneret, cujus solius ministerio cœli consilia populo suo nota faceret. In hâc sententiâ antiquissimos Judæos stetisse, satis eorum mores referunt. Nam *Diodorus Siculus*, lib. 40. apud *Photium*, postquam in Ebræorum ortum, jura & ritus, paulò curatiùs inquisivisset, personæ inter Sacerdotes meminit cui *Moses* προφασίαν *præsidentiam* decrevisse ait; atque ex antiquâ *Ægyptiorum* traditione subdit, Τοῦτον προσαγορεύουσιν Ἀρχιερέα, καὶ νομίζουσιν αὐτὸν Ἄγγελον γίνεσθαι τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων. Τοῦτον δὴ καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις καὶ ταῖς ἄλλαις συνόδοις, φησὶν, ἀνφέρειν τὰ προαγγελλόμενα, καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος ὕτως εὐπειθεῖς γίνεσθαι τοὺς Ἰουδαίους, ὥστε προαχθέντας πίπτοντας ἅμα τῷ γῷ προσκυνεῖν τὸν τούτοις ἐρμηνεύοντα Ἀρχιερέα· i. e. *Eum Summum Sacerdotem nuncupant, & NUNCIUM existimant oraculorum divinorum. Eundem ferunt in cœtibus Ecclesiasticis, & aliis* (fortasse bellicis) *conventibus* sibi à Deo *annunciata proferre, & Judæos Ei ità plurimùm obtemperare, ut desubito*, ad primum ejus obtutum, *proni in terram cadentes*, *Pontificem* Dei mentem *iis interpretantem venerentur.* Quæ quidem *Diodori Siculi* traditio proculdubio non ad novissima penè, quibus ipse floruit, Judæorum tempora respectum habuit, cum res eorum in pejus indies inclinarent, Oraculum *URIM* sileret, adeóque Pontifex Max. honoris & potestatis suæ jacturam haud levem faceret; sed ad ea quibus res suæ integræ starent, vocale Oraculum (non sine sacro quodam stupore memorandum) in ipso pectoris sui velamine gestaret; cujus responsa in publicis conciliis dubiisque religiosè expectare, & cujus gratiâ reverentiam à cultu proximam Pontifici ipsi, tanquam *DEI* Legato, deferre

Cod. 244. μοδοκίλ.

solerent.

ſolerent. Quis enim hominis illius ora niſi horrore quodam religioſo perſtrictus intueri potuit, qui Numen circumferre, regni fata ex ipſo ſinu promere, veſtes futurorum præſcias gerere; verbo, qui primus inter homines & ultimus inter Angelos eſſe videretur. Nam cauſis non niſi altis & ſeriis tribuendum, quòd tanta populum Judaïcum religio inceſſerit olim, ut cultu tam prono & humili pontificem exciperent, eúmque Nuncii divini titulo & honore cohoneſtarent.

Sextó. *Decori gratiâ* probabile eſt Deum *Urim* interrogandi poteſtatem Sacerdotum principi detuliſſe. Si enim rationis liberæ examini & arbitrio rem totam ſubmittamus, ſine dubio Judæorum hierarcham perſonam huic muneri fungendo maximè idoneam judicabit. Quis enim (hominum rationem appello) magis aptus cenſeri poſſit, cui cum ipſo Numine commercii quicquam intercederet, qui Angelos ſibi intimos & familiares haberet, & tremenda Dei conſilia populo annunciaret; quàm perſona ſanctitate ſingulari inſignis & publicis religionis muniis obeundis ante alios dicata? Rationem ſimplicem hanc ſententiam facilè laturam, Gentilium ex naturæ ſolius ſenſu de honeſto & decoro judicantium exempla doceant: apud eos enim in legem abiit, imaginum ſacrarum reſponſa per Sacerdotes ſolummodo, expiata illa & Numini devota capita, tradenda expectare. Nam ſoli *Apollinis* Sacerdotes, referente *Curtio*. l. 4. ab illius imagine, oraculis olim inſigni, reſponſa petere ſolebant. Idem ex oculatâ fide teſtatur *Lucianus*, in libro ſuo *de Deâ Syriâ*, verbis conceptis: Μάντεια πολλὰ μὲν παρ' Ἕλλησι, πολλὰ δ' ἂν καὶ παρ' Αἰγυπτίοισι, ἔτι δ' ἂν καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ, καὶ ἐν τῇ δ' Ἀσίῃ πολλὰ ἔστι. Ἀλλὰ τὰ μὲν ὅτε ἱερέων ἀνὸ

ὅτε μαντείων φθέγγονται· i. e. *Oracula quidem multa tum apud Græcos tum apud Ægyptios sunt, multa autem & in Africâ, & in Asiâ item multa. Sed illa quidem neque absque Sacerdotibus, neque absque interpretibus responsa dant.* Solis itaque Sacerdotibus Vatibúsque, immediato Deorum alloquio gaudere, & eorum quasi consiliis intimos esse, concessum fuerat. Nec dubitandum tamen quin Ethnici eodem consilio quo Sacerdotes ante alios, Pontificem ante Sacerdotes, si fortè adesset, sacratiori huic Deos consulendi muneri præponerent. In cujus rei confirmationem & argumenti totius illustrationem, non pigebit inclytum ejusdem *Luciani* in libro laudato testimonium in medium dare. Illic autem plurima refert de Templo illo *Deæ Syriæ* inscripto, quod nominis sui famam per orbem terrarum propagârat; inter alia verò, quòd in eo fuerint ἀρχαῖα ἀναθήματα καὶ πολλὰ θαύματα, καὶ ξόανα θεοπρεπέα, καὶ Θεοὶ ἔνια καὶ αὐτοῖσι ἐμφανέες, &c. i. e. *Donaria antiqua & miraculosa multa & statuæ religiosæ, & Dii quoque ex ipsis manifestam significationem dantes. Siquidem & sudorem,* inquit, *emittunt quæ ibi sunt statuæ, moventur & oracula edunt.* Præ cæteris verò *Apollinis* statuam vaticiniis & quibusdam consulendi ritibus quasi privatis ac suis notabilem memorat. Nam, inquit, Ἔνθ' ἂν ἐθέλῃσι χρησμηγορέειν, &c. *Cùm illi libitum sit oracula fundere, in sede suâ primùm movetur: quo signo dato, sublimem tollunt Sacerdotes.* Et post pauca, addit Ὁ Ἀρχιερεὺς ἀντιάσας ἑπερέεται μιν περὶ ἁπάντων πρηγμάτων. *Summus Sacerdos supplex accedens, interrogat illum de omnibus in dubio positis:* atq; hisce omnibus memoriæ prodendis, *Lucianus* se priscæ fidei religione versatum seriò testatur.

Septimó. *Regiminis gratiâ:* cujus rationis valorem quò

quò distinctiùs percipiamus, sciendum est Deum, simulac *Moses* è vivis emigrâsset, Sacerdotem Summum, supremum regni præsidem & quasi vicarium suum statuisse. Constat hoc ex *Numer.* 27. 19, 20. *Josh.* 14. 1. *Deut.* 17. 12. *Josh.* 17. 4. aliisque locis, quibus Pontifici in jure dicendo, causis cognoscendis, & rebus publicis moderandis, partes primæ tribuuntur. Idem etiam loquuntur ipsa Sacerdotis Magni ornamenta, potestatis cujusdam regiæ insignia. Inter ea *Mitram* imprimis imperii summi indicem interpretatur *Philo.* lib. περὶ φυγάδων, ubi de dignitate pontificali agens, hæc dicit, Καὶ ὅτι τῇ κεφαλῇ ἀδέποτε ἀπομητέον, τὸ βασίλειον ἐκ ἀποδύσει διάδημα, τὸ σύμβολον τῆς ἐκ ἀπηρέατορ. μὴ, ὑπάρχυ ὃ ἢ θαυμαςῆς ἡγεμονίας. i. e. *Ex eo etiam quòd caput ejus mitrâ nudandum non est, Regium diadema non est ei exuendum: quod quidem insigne est potestatis, non quidem imperatoriæ, sed tamen gubernatricis & præfecturæ admirabilis.* Quibus verbis Pontificis mitram diadematis regii vicem occupâsse, & potestatem regiæ affinem indicâsse, *Philo* eò consultiùs asseruisse videtur; cùm cidarim seu mitram capitis sui ornamentum posuerit DEUS, κιδάρει γὰ ὁι πρὸ ἑώων βασιλεῖς ἀντὶ διαδήματ. εἰώθασι χρῆσθ, *quòd & Orientis reges cidari, diadematis vice, uti solerent:* modò illa ejusdem *Philonis* ratio, libro 3. *de Vitâ Mosis* tradita, quid veri ferat. Nec minùs clarum & indubium loci penè regii signum extitit [a] *Pectorale judicii*, quod Pontifici in ornamentis fuit; nam Hebræi ipso illius titulo edocti facilè intelligerent, Pontifici soli post *Deum* jus dare simul & dicere concessum esse. Hisce subsidio veniant verba illa S. *Chrysostomi*

[a] *Pectorale judicii symbolum erat potestatis judicialis in Sacerdote, tanquam ordinario præside Reipublicæ.* Cocceius in Hos. 3. 3.

ſtomi apud *Photium* in *Biblioth.* p. m. 1533. ἢ μὴ παρὰ τὴν ἐξουσίαν ἐτύπτε, ᾗ τε αὐτὸς [ὁ Ἀρχιερεὺς] εἶχε τῶν λαῶν. Quod ornamenta jam dicta, voce ſubmiſsâ, *Joſephus* voce clarâ & diſtinctâ teſtatur, cùm βασιλείαν, *poteſtatem regiam*, appellat τὴν πρώτην τοῖς ἀπ' γένους Ἀρχιερεῦσι διδομένην τιμήν· *honorem quo primitus genus pontificale honeſtabatur.* Antiq. Jud. l. 14. c. 8. Hiſce etiam teſtimonium perhibet *Diodorus Sic.* l. 40. apud *Photium*; ubi de Judæorum rebus diſſerens, ait *Moſem*, βασιλέα μὲν μηδέποτε τῶν Ἰουδαίων, &c. *non ordinâſſe Judæis regem, ſed imperium populi ei cenſuiſſe committendum, qui prudentiâ & virtute inter Sacerdotes, aliis præſtare videretur: atque hunc*, inquit, *Pontificem Summum appellant, &c.* Populus itaque Iſraëliticus non immeritò eo nomine *Sacerdotium Regale* in Dei ſcriptis audiat, quòd rerum ſuarum arbitrium, ſecundùm Deum, jure ſaltem atque *ordinariè*, penès Sacerdotem Regium fuerit. *Ordinariè* cautus dixi: Si enim שופט *Judex* aliquis (quem ſcriptores Romani *Suffetem* dixiſſent) immediato Spiritûs impulſu, ad imperii habenas capeſſendas evocatus fuerit; ei, utpote poteſtatem ἀνυπόδυτον habenti, Sacerdotes atque adeò Pontifex ipſe cedere cogebantur.

Cùm itaque Sacerdos Maximus (ſaltem in pacato ac renidente rerum Judaïcarum ſtatu) Reip. caput eſſet, & non ſolùm *Jehovæ* ſed populi rebus præeſſet; rationi apprimè conſonum erat ut hoc Oraculum politicum Pontifici, prout oculus capiti, perpetuò conjungeretur: cùm præſertim antiquitatis remotiſſimæ fide receptum eſſet, eandem perſonam, eámque ſolam, *DEI* conſilium & *DEI* locum juxtà tenere. Atq; indè forſan verba illa *Joſephi* fratres ſuos alloquentis

anſam

ansam accepêre; *An ignoratis quòd talis vir, qualis ego sum*, qui summum post Regem locum habeo, *sciat divinare?* Gen. 44. 15. Non opus est ut affirmationis hujusce fidei astruendæ operosiùs incumbam ipse, cùm gratum mihi otium faciant appositissima illa *Grotii* verba in textum illum S. *Johan.* Cap. 11. 51. (τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν. Ἀλλα Ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, προεφήτευσεν, &c.) *Apud Homerum de somnio quodam dicitur, contemnendum fuisse, nisi evenisset Ducum Duci Agamemnoni. Et apud Spartanos solis Ephoris licebat somnia referre. Et Hebræi aiunt ominis loco esse quod viro principi etiam ignoranti acciderit. Docet scilicet ratio, si quid publici negotii significari vellet Deus, id significaturum maximè iis qui populo præsunt. Sic Pharaoni, sic Nebuchodonosoro, ventura per somnium patefacta sunt. Etiam Urim & Thummim consulere Regum erat aut Summorum Magistratuum in populo. Quia verò Caiphas in eo populo summam obtinebat dignitatem, & quasi princeps erat populi, ideo ejus ore, tanquam instrumento, utitur Deus.* Cùm etiam (si purpuræ suæ laciniam meam assuam) Pontifex rerum summæ præesset & supremo populi Domino vicariam navaret operam; loci sui dignitas postulavit, ut oracula publicum spectantia tradendi munus, illi utpote personæ publicæ mandaretur. Privato alicui circa regni negotia non licuit esse tam prophetico. Apud veteres itaque somniorum interpretes axiomatis authoritatem tenuit, ἰδιώται γὰρ πέντες οὐκ εἶδον ονείρους δημοσίους, *nemo humilis & privatæ sortis homo somnia publica vidit*: prout nos docet celebris inter eos Magister, *Artemidorus*, Oneirocritic. lib. 1. cap. 2.

Octavó. Verisimile est Deum *Urim* & *Thummim* in Pontificis manum tradidisse, respectu habito ad gen-

tium mores, quos Iſraëlitæ ſuſpicere ſolebant, & quaſi cordibus inſculptos retinere. Cùm enim gentium Sacerdotes Deorum altaribus & conciliis pari propinquitatis gradu admoti crederentur, & eædem perſonæ populi ſacrificia ad Deos, & Deorum reſponſa ad populum deferre ſolerent; aptum & conſentaneum ſeculo & rudioris populi ingenio fuerat, ut *DEUS* Sacerdoti ſuo fatidicum *URIM* concederet, eúmque frequenti alloquio dignaretur: nè aliter Sacerdos ſuus gentium Sacerdotibus minor & inferior; oracula divina non eâdem, quâ gentium, religione accipienda; & *DEUS* Sacerdotes & ſacra ſua minoris, quàm Dii Gentium ſacrificulos & ritus ſuos, habere videretur. Cùm etiam Ægyptii Pontifici ſuo Sapphirum illam, Ἀλήθεια nominatam, (de qua multa nobis ſuperiùs mentio) ut eò majore cum dignitate jus diceret, ornamenti loco traderent: *DEO* etiam viſum eſt inſigni illo, cui *Thummim* nomen dixit, Pontificem proprium decorare, nè Pontificis Ægyptii ſplendor minora Sacerdotis ſui lumina extingueret, & Iſraëlitæ illum huic, prout pueri vitrum auro, eò quòd oculos ſuos magis perſtringeret, præferendum judicarent. Nam *Ægypti* Sacerdotem eo ornamento inſignitum, ſe ſimiam & æmulum Pontificis Hebraïci præbuiſſe, adduci non poſſum ut credam, reclamante adeò annalium veteres gentium & Ægyptiorum mores atque indolem referentium fide. Narrat enim *Philo Judæus*, lib. 2. de *Vit. Moſis*, quòd χεδὸν οἱ ἀφ' ἡλίου ἀνιόντος ἄχρι δυομένου, πᾶσα χώρα, καὶ ἔθνος, καὶ πόλις, πρὸς ξενικῶν νομίμων ἀλλοτριοῦνται, &c. i. e. *Omnes ferè regiones, gentes, civitates, ab Oriente uſque Occidentem, abhorrent ab externis ritibus: putántque tantò plus honoris ſuis accedere, quantò magis alienos proculcaverint.*

rint. Ægyptii præcipuè frontes atque animos aliis omnibus adverſos ſemper opponere ſolebant, & ſummâ cum religione cavere, *nè quis, è Sacerdotum præſertim collegio, exterorum mores reciperet, vel leges patrias in minimis tranſiliret:* prout fusè refert *Porphyrius*, lib. 4. de Abſtin. p. m. 153.

Nonó. *Aaronis* forſan *causâ*, Sacerdotii capitis, (ſic eum appellant Hebræi) *Urim* & *Thummim* Pontifici, *Aaroni* ſanguinis communione conjunctiſſimo, conceſſit *DEUS:* prout & *Davidis* gratiâ minores ſuos beneficio & favore ſingulari ſæpius complectebatur. Neque rationem à longinquo petitam, ſed ſub manu & ex ipſo textu natam jam dedi, niſi viri quidam docti ab illius ſcopo & mente plurimùm deflectant. Sic enim nonnulli verba transferunt, *Ad Levi dixit, Thummim tua & Urim tua à viro ſancto tuo*, Aarone ſcilicet, qui ſanctitatis egregiæ causâ, ſummâ tecum in gratiâ fuit: ità verò alii (ſermone ad Deum converſo) *Urim & Thummim tua erunt* Tribûs Levi, *propter virum illum Sanctum tuum*, Aaronem, quem primum tali non indignum munere habuiſti. Hiſce accedit *Abarbanel*, & textu illo ſubindicari vult, *dignitatem* תומים *Urim & Thummim, non fuiſſe ex donis Sacerdotii, ſed datam Tribui Levi* מפני זכות אהרן חסידם שהיה propter juſtitiam Aharonis qui fuit Sanctus ipſorum: *Auth. Buxtorfio Hiſt. Ur. p. 295.* Sanè myſticæ illius Oeconomiæ ratio ſuadet ut credamus Deum *Aaronis* gratiâ poſteros ſuos tam ſingulari beneficio affeciſſe; ut Pontificis Archetypi, Chriſti Domini, effigiem eò magìs diſtinctè ſibi impreſſam gererent: nam & nos *Sancto* illi & gratiæ ſuæ quâ valet apud *DEUM*, lumina & perfectiones quibus inſtructi ſumus, debemus univerſas.

Sect. 2.

Satisfactum eſt Objectioni.

NE quæ de Pontificis ſolius partibus in Oraculo *Urim* ſciſcitando dixi hactenus, è placitorum vulgarium lacunis potiùs quàm Scripturæ fontibus hauſiſſe, & ſermonis tam prolixi initia inconſultò poſuiſſe videar; uni Objectioni, quæ me culpæ hujuſce ſuſpectum forſan reddat, mihi (priuſquam progrediar) neceſſariò reſpondendum eſt. Ea verò hujuſmodi eſt: Certum eſt *Deum* inquirendi facultatem Pontifici ſoli minimè conceſſiſſe, cùm è Scripturis pateat Regem, ſine Sacerdotis miniſterio, conſilium ab Oraculo illo quandoque petiîſſe. Sed & publica res tantis ſine dubio in anguſtiis, & mediis periculorum imminentium minis quandoque agebat, quòd conſilii divini Sacerdotis miniſterio poſtulandi moras minimè pateretur. Præterea, Pontificis aliquando decumbentis, aut gravibus diſtricti negotiis abſentia efflagitavit proculdubio ut aliquis è communi Sacerdotum ordine Oraculum illud conſulendi munus pro tempore ſaltem ſuſtineret.

Objectionem illam ſpecioſam quidem eſſe, & veritatis nonnihil, prout palea tritici aliquid, ſibi admiſtum continere, non invitus fateor. Noſtrum itaque fuerit, verum à falſo tribus hiſce *Theſibus* ſeparare.

Primó. *Pro indubio teneamus ordinarium voluntatis divinæ per URIM patefactæ nuncium & interpretem, Pontificem ſolum à DEO conſtitutum.* Nam *Urim* & *Thummim* inter illius tantùm ornamenta recenſentur; *Exod.* 28. 30. *Lev.* 8. 8. Et *Num.* 27. ubi *Deus Moſi* præcipit, ut ſuo loco *Joſhuam* populo Ducem præficeret; inter alia dicit, *com.* 21. quòd *ſtabit coram Eleazare*

Eleazare Sacerdote, & interrogabit eum de judicio (h. e. ſententiâ) *Urim; juxtà os ejus egredientur*, &c. Legimus etiam, 1 *Sam.* 14.37. quòd *Saulus*, poſtquam manum cum Philiſthæis conſeruiſſet, eorúmque copias fudiſſet, conſilium à Domino, Pontifice jam præſente, quæſiverit; cùm in tam lubrico rerum ſuarum articulo, parùm ſibi conſtaret, quid ageret aut quonam ſigna ſua tutò verteret. *Ahimelech* etiam, Sacerdotum princeps, Deum *Davidis* gratiâ, cùm res ſuæ loco ancipiti ſitæ eſſent, interrogâſſe dicitur, 1 *Sam.* 22.10. & 15. Cujus officii præſtiti causâ, *Saulus* ei convitia ingerit, Majeſtatis poſtulat, eíque capitis pœnam decernit: *com.* 16. Ideò verò *Ahimelechus Davidis* causâ *Deum* interrogans, iras tam graves *Saulo* concitâſſe videtur, quòd probè nôrat Rex nullum alium in facti tam ingrati partem venire potuiſſe; adeóque per *Ahimelechum* ſolum ſtetiſſe, quo minùs conſilia ſua contra *Davidem* inita proſperè & ex voto cederent. Si enim alicui de plebe *DEI Urim* interrogare fas eſſet, *Ahimelechus* peccatum magis veniale admiſiſſet, nec *Sauli* bilem tam turgidam & commotam reddidiſſet.

E jam dictis tria naſcuntur corollaria quæ Argumento huic obſcuriori lucis non parùm ferant: (1°.) Nulli privato, qualis erat *David Saulo* nondum extincto, ad Oraculum *Urim*, niſi Pontifice mediante, dabatur aditus. Cùm enim *Davidis* animum res arctæ & ſententiæ dubiæ torquerent, ut optimam ſalutis ſuæ expediendæ rationem cœlitus acciperet, ad Pontificem oraculi impetrandi causâ ſe ſupplex contulit. (2°.) Cùm conditionis obſcuræ & privatæ homines, conſilii, cujus inopes erant, Authorem Deum quærerent; in Pontificis poteſtate ſitum erat, iis (ſi ità viſum

ſum eſſet) Oraculi ſui uſu penitus interdicere. Niſi enim Sacerdos ſui arbitrii eſſet, & lege nullâ ad muneris ſui exercitium aſtrictus, cùm res tantùm privata ageretur; non eſſet quòd *Saulus Ahimelechi* factum, animi rebus ſuis parùm faventis documentum exiſtimaret, & ſupplicii extremi ſententiam in eum ferret, tantùm quòd reſponſum à *DEO*, *Davide* poſcente, impetrâſſet. (3°.) Cùm virum aliquem, publicæ ſalutis gubernaculis admotum, Oraculum adeundi cupido teneret, ut ſuper rebus Imperii Deum conſuleret; graviter peccâſſet Pontifex, ſi muneri ſuo & Magiſtratûs deſideriis defuiſſet. Cùm enim *DEUS Joſhuæ* in mandatis dederit ut ex Oraculi ſui ſententiâ omnia ageret; ſimul etiam *Eleazari* præcepit ut loco ſuo *de judicio* vel ſententiâ *Urim interrogaret.* Num. 27. 21. Ideoque qui Magiſtratum geſſit, Pontificem & Oraculum ejus ſuo penè in arbitrio habuit, & Sacerdotem ad Oraculum ſciſcitandum, mandato, cùm vellet, abſoluto obſtrictum tenuit. Hujus rei teſtem dabo *Joſephum*, qui *Antiq. l. 6. c. 7.* regem jus illud obtinuiſſe aſſerit, cùm verba illa *Sauli*, 1 *Sam.* 14. 37. *fac accedere Ephod*, in hunc modum explicat, Καλέσας ὁ βασιλεὺς Ἀχίτωβον τὸν Ἀρχιερέα, ἐκέλευσεν αὐτὸν γνῶναι, &c. *Accito Pontifice jubet eum rex divinam ſuper hoc voluntatem quærere, an ſibi reliquum hoſtilem exercitum delere permittatur*, &c.

Secundò. *Credibile eſt Sacerdotes, quibus prima poſt Pontificem ſacrorum cura demandata eſt, Deum aliquando & extra ordinem per* Urim *conſuluiſſe.* Legimus enim *Num.* 31. 6. quòd *Phinehaz*, patre ſuo nondum defuncto, ad bellum contra Midianitas cum duodecim millibus prodierit, in manu geſtans כלי הקדש *vaſa* vel *inſtrumenta ſanctitatis*: id eſt, ni fallar, parvula illa

illa organa, [*Ephod* & *Urim* cum *Pectorali*, & arculâ forſan ad ea aſſervanda & deferenda] ad *DEI* conſilium, prout rerum caſus poſtulârent, petendum comparata. Hanc autem opinionem me habere & manu arctiore tenere fateor, quod veriſimile non ſit *Phineazum* ſolum, cum manu Iſraëlitarum tam parvâ prodeuntem, vaſa omnia majora ad ſacrificia ritè peragenda neceſſariò requiſita, ſecum auferre vel voluiſſe vel commodè potuiſſe. Veritati itaque magis affine videtur, *Phineazum* pro eâ vice *Eleazaris* patris ſui, ætate jam declivi muneri illi imparis, partibus functum fuiſſe, & oraculorum inſtrumenta ſecum tuliſſe, quæ magnum adeò, in præliis præcipuè, ſui uſum præbuiſſe probavi ſupra. Atque hic textûs illius ſenſus eò mihi gratior, quòd eum & *Jonath. Chald. Paraphr.* olim placuiſſe ſentiam: ſic enim integrum textum interpretatur, *Miſit Moſes Phineas filium Eleazar ad bellum* ואורי ותמיא דקודשא למשיילא בהון i. e. *Et Urim & Thummim ad interrogandum per ea.* Quamvis enim dubium nullum de felici belli eventu *Phineazi* animum ſolicitum habere potuerit, cùm *Dei* juſſu ſuſceptum eſſet; multa tamen in bello ſæpius evenire nôrat, quæ non niſi reſponſo divino expedire poterant: ideoque *Phinehas* vaſa illa ſanctiſſima in manu prudens geſtavit, ut conſilia haberet caſus ad omnes paratiſſima. Hîc forſan objiciet non nemo, quòd titulus ille כלי הקדש *vaſa ſanctitatis* nè minimum cùm inſtrumentorum, de quibus ipſe textum intelligo, naturâ conſenſum profiteatur. Sed culicem illum facilè deglutiamus, nam vox illa כלי, prout & σκεῦος & *vas* (ſignificationis cognatæ vocabula) ſenſu latiore accipi, & res omnes mobiles & ſortis cujuſcunque inſtrumenta indicare ſolent. Ideoque primus ipſe non ſum, qui cum nomine illo

illo inſtrumentis hiſce optimè convenire ſenſerim: nam Pectorale, *Ephod*, & annexa *Urim* & *Thummim*, à *Sirachide* ἐν σκεύεσιν ἰσχύος *vaſis virtutis* vel *ſanctitatis* numerantur, cap. 45. 9, 10. Quidam etiam è Judæorum Scholis, referente *Buxtorfio*, textum illum 1 *Sam.* 10. 22. *En abſconditus eſt* אל הכרים *ad vaſa*, de *Urim* & *Thummim* expoſuêre: *quò* inquiunt *ſe ſubduxit Saulus*, quoad ex iis de electione ſuâ ad munus regium & officii ſui partibus & poſtulatis, quid certius & exploratius haberet. Cauſam etiam aliquam (ut ad rem redeam) conjectandi, Sacerdotibus quandoque *Urim* conſulere licuiſſe, præbet exemplum *Michæ*, *Jud.* 17. 5. Prout enim, cùm nullum è domo Leviticâ haberet, primogenitum ſuum, more Majorum, in Sacerdotem conſecraverit; ità cùm ſibi Sacerdos Magnus deeſſet, Sacerdotem, imò Levitam vulgarem, perſonam ſatis idoneam habuerit, quæ ſacra faciendi ſimul & *Oraculum* conſulendi muniis obeundis præficeretur. At proculdubio *Micha* (quem veri Numinis cultui addictum devotúmque, & in idololatriæ ſuſpicionem nullo ſuo merito incidiſſe probavi antea) officium tam ſacrum perſonæ communi mandare noluit; niſi quòd nôrat *DEUM* iis Sacerdotum vulgarium miniſteriis obicem nullum poſuiſſe, cùm Pontifici abeſſe aut aliquid humanitus pati contigiſſet. Si enim lege perpetuâ & immobili cuivis è communi Levitarum ordine omnem Oraculi conſulendi facultatem ademiſſet; *Micha* cùm Levitam ordinarium tanti muneris miniſtrum creâſſet, *Deum* certè non beneficii nedum oraculi alicujus largitorem, ſed Majeſtatis ſuæ pollutæ & legis ſpretæ ultorem expectare debuit voluítque. Hiſce omnibus roboris nonnihil afferunt verba *R. Levi Ben Gerſon.* in 1 *Sam.* 28, 6, ubi *Deum Saulo* per *Urim* interro-

interroganti reſponſo nullo dignatum fuiſſe conjicit, שלא היה שם כהן ראוי שתשרה עליו רוח הקדש וגו' *quia non fuit ibi Sacerdos aliquis Spiritûs S. capax, qui interrogaret per Urim: eò quòd Saul internecioni dediſſet urbem Nobem, in quâ fuerunt Sacerdotes præſtantiſsimi; & quicunque crepti fuerunt eſſent cum Davide.* An ratio illa quid ſolidi contineat necne, non magni refert in præſens quærere: ſatìs indè conſtet eum exiſtimâſſe Sacerdotes, virtute ſaltem præſtantes, dignos quandoque habitos, qui Pontificis obirent vices & ex Oraculo *U R I M* reſponſa quærerent.

Tertiò. *Probabile habeo Deum faciles & immediatos ad Oraculum Suum aditus Regi conceſſiſſe: adeò ut vicariam Pontificis opem, ad reſponſa indè petendum, decori magìs quàm neceſſitatis gratiâ poſtulaverit.* Ad ſententiam illam amplexandam rationes multæ & ſpecioſæ alliciunt animum: Earum agmen ducat *Cl. Cunæi* ſuffragium argumento probabili communitum, qnod propriis verbis traditum habeamus, lib. 1. *de Rep. Hebr.* c. 14. *Ipſe* David, *quem pridem antea vates Regem fecerat, adeò veritus non eſt Summi Pontificis decus uſurpare, utì ſacrum ejus amiculum, quod* Ephod *appellant, induerit ſibi ac mox quæſiverit ex Numine an auſpicatò eductûrus copias in hoſtem eſſet. Locus ille illuſtris exſtat in commentariis* Samuelis, *quem omnino perverterunt nuperi Interpretes, viri hercle eruditiſſimi; ſed qui hîc dormitâſſe, aut aliud egiſſe videntur. Judices ego omnes fero, qui vel leviter has literas attigerunt. Ecce illa verba,* 1 *Sam.* 30. 7. וינש אביתר את האפור את דוד *quæ ſic reddita ab illis ſunt.* Applicavit ſibi Abiathar amiculum Davidis causâ; *cùm planè illud ſignificetur quod nos diximus, Davidem, acceptâ Abiatharis ſacrâ veſte, Oraculum conſuluiſſe.* Hucuſque *Cuneus.*

Secundò.

Secundó. Conſtat *Saulum* Regem, cùm periculum à *Philiſthæis* imminens anxiis eum impleverat curis, Dei *URIM* in perſonâ propriâ conſuluiſſe. 1 *Sam.* 28. 6. Eâ etenim tempeſtate nemo è gente linigerâ *Saulo* adfuit, cui ſacrum illud munus deferre poterat. Nam eum octoginta ex iis morti addixiſſe legimus, cap. 22. quòd eos conſilia cum hoſtibus ſuis ſociare & animos à partibus ſuis averſos gerere credidiſſet. Unde & Sacerdos magnus, & cum eo proculdubio alii, ad *Davidem* tanquam ad aram quam haberent unicam ſe recepêre: nè aliter ſuſpicionis & odii ſui victimæ & ipſi caderent. Neque hîc audiendi Hebræi qui *Saulum* nuncios ad *Davidem* & Pontificem jam exulem miſiſſe aſſerunt, qui ſupplices rogarent, ut is applicato *Ephode* à Domino, ſibi tot malis vexato, conſilium quæreret: nam à vero prorſus abludit *Saulum* ab iis, quos immani odio averſatus eſt, malorum ſuorum levamen petere voluiſſe, vel quicquam læti à Sacerdotibus animo ſecuro expectare potuiſſe, cùm tot è Sacerdotum natione fuſo ſanguine manus ſuas non ità pridem ſummâ cum immanitate polluiſſet. Sed & *Sauli* animus ſpei dubiæ & timidæ cruce vexatus, & rerum ſuarum loco arctiſſimo poſitarum conditio, hujuſmodi itineris tædium & moras ferre non poterant. Cùm enim ſpem omnem *ſuperos flectendi*, & conſilii ſibi de cœlo afferendi ad irritum cecidiſſe cerneret; ei, animi impotentis & moræ omnis impatientis impetu & fervore abrepto, certum erat *Acheronta* continuò *movere*, & ipſos mortuorum manes ſolicitare. Hîc forſan opponet conſultus Lector, quòd textus ille ſententiam meam nihilo firmiorem reddat quàm antea; nam *Saulo*, Pontifice abſente, non tantùm *poteſtas* Deum per *URIM* ſciſcitandi, ſed & ipſa *potentia* defuit; cùm

Abiathar

Abiathar ad *Davidem* fugiens, *Ephod* & annexum *Urim* ſecum aſportâſſe dicatur. 1 *Sam.* 23. 6. At nodum illum facilè ſolvamus: nam dici poſſit vel plura fuiſſe inſtrumenta, ejuſdem nominis & figuræ, quibus in oraculis eliciendis Sacerdotes uterentur; vel *Saulum* Deum per *Theraphim* (titulo tamen *Urim*, utpote voce Synonymâ, hîc deſignata) interrogaſſe. Niſi enim Deus ità quandoque reſponſa dediſſet, procul-dubio *Micha* & *Danitæ* religionem & rationem planè omnem decoxerant, cùm in ſpem certam oracula è *Theraphim* accipiendi ſe tam facilè induci paterentur. Nec ulla dubitandi ratio ſubeſt, an *Saulus* hujuſmodi ſimulachra habuerit, cùm teſtetur Scriptura *Theraphim Davidis* uxori non defuiſſe. 1 *Sam.* 19. 13.

Tertió. Quamvìs Ethnici frequente templorum ſuorum aditu hominum vulgus arcere ſoliti ſint, & purgatiores tantùm Sacerdotum aures ad Deorum reſponſa, è fatidicis antris aut Theraphim prolata, audiendum dignas exiſtimaverint; eam tamen Majeſtatis & commodi publici rationem habuerint, quòd Regi ipſi ſtatuas, Deorum oraculis ſubinde decoratas, adeundi, & cum iis colloquia miſcendi veniam, prærogativæ loco reſervaſſe cenſeantur. Nam Regem *Babylonis* conſilium à *Theraphim* de regni dubiis quæſiiſſe legimus, *Ezech.* 21. 21. Simili itaque privilegio & Regem *Iſraëlis* gaviſum fuiſſe, haud malè conjiciamus; nam Gentilium mores, ubi rerum Judaïcarum hiſtoria ſilet, modulum planè optimum meritò ſtatuit vir doctiſſimus, quo veteres Hebræorum mores ignotos metiamur & æſtimemus.

Quartó. Privilegium illud, quo regi ſoli uti conceſſum, vitio vel incommodo nulli portam aperire potuit. Cùm enim *Deus* Pontificem miniſtrum ordinarium, cujus

cujus manu oraculi ſui lampadá populo traderet, conſtituiſſet; ſatìs illius honori & reverentiæ proſpectum erat, omnes ad idololatriam populo ruituro aditus præcluſi, & curatum ſatìs ut Sacerdos Maximus *Meſſiæ* olim venturi effigiem in munere & ornamentis ſuis expreſſam oſtenderet. Quidni itaque Regem quandoque in muneris illius ſacerdotalis conſortium & ſocietatem aſſumptum, voces divinas ex *URIM* datas propriis haurire auribus conceſſum fuiſſe exiſtimemus, cùm nihil indè mali Eccleſiæ Judaïcæ, honoris autem & dignitatis perſonæ regiæ plurimum accederet?

Quintó. Vix ullæ leges Moſaïcæ de Sacris certo ritu, loco, perſonis, aut tempore, obeundis ferebantur, quæ ſuam obligandi poteſtatem integram ſemper & per omnia immutatam retinuêre. Lex enim omnes, niſi proſapiâ Leviticâ oriundos, à ſacrificiis offerendis arcebat; cùm tamen alios, pietatis laude celeberrimos, ea religionis officia, facultate oblatâ, præſtitiſſe conſtet. Lex etiam *panes*, qui vocantur, *propoſitionis* ſolis Dei famulis, Sacerdotibus, comedendi jus eſſe voluit; eam tamen legem *David & qui cum eo erant*, fame urgente, violare non dubitârint. Et quamvìs *DEUS* ſacrificia *in loco* tantùm *quem ipſe eligeret* celebrari juſſerit, Iſraëlitas tamen in locis editis, & viros ſanctiſſimos ubique locorum, prout occaſio ſe daret, altaria Deo ſacrata ſtruxiſſe legimus. Quamvìs itaque Deus *Urim* Pontifici ſoli dederit, & omnes rebus in incertis conſilio egentes coram ipſo, veluti Regis Summi Interprete, ſtare juſſerit; facilè tamen credi poſſit, & legis illius vincula, laxiora temporis progreſſu facta fuiſſe, nec Regem aut Sacerdotes tam arctè conſtrictos tenuiſſe, quin & ipſi, ſi res ferret, è ſuis vel Pectoralis *Theraphim* reſponſa peterent, & Pontificis vice quandoque

doque fungerentur. Nam lex ea, prout & cæteræ quæ de minoribus curârunt, naturas & momenta æqualia habuisse, & à ratione mutabili, malo aliquo seculi more, rationem & originem petiisse videantur.

Sextó. Sententia adversa dolosis & infirmis admodum fulcimentis nititur: nam *Cl. Buxtorfius* aliíque hisce tantùm argumentis confisi, officium consulendi *URIM* Summi tantùm Sacerdotis proprium fuisse asserunt. (1°.) *Hoc Oraculum*, inquit Buxtorfius, Hist. Urim. p. 270. & 295. *solummodo in Sancto Sanctorum ad Arcam coram DOMINO consulebatur: at solus Sacerdos Sanctum Sanctorum ingredi & coram Arcâ ministrare potuerit.* Sed argumentum illud sententiam meam levi atque irrito ictu ferit: quamvis enim non inficias iverim Sacerdotem Oraculum suum coram Arcâ vel facie ad Arcam versâ quandoque consuluisse; *Buxtorfium* tamen plurimùm à veritate desciviſse patet, cùm illum interrogandi morem perpetuò tenuisse dixerit. Nam *Davidem* profugum, & ab Arcâ, Tabernaculo, aliísq; sacris longè disjunctum, à *DEO*, medio *Ephode*, consilium divinum accepisse constat: viz. è 1 *Sam.* 23. 6. & 30. 6, 7. & 2 *Sam.* 5. 19. 23. collat. cum cap. 6. 2. At veritatem sibi minùs amicam habuit Summus Vir, cùm Oraculum hoc in *Sancto Sanctorum solummodo* consultum dixerit; nam indè sequetur Pontificem responsa ab *URIM* perrarò tulisse, cùm illi ad Sanctum Sanctorum non nisi semel in anno daretur aditus: teste Apostolo ad Hebr. 9. 7. (2°.) *Repugnat huic opinioni*, inquit vir doctissimus, *Locus Num.* 27. 21. *unde Hebræi arguunt ipsum Regem, per Sacerdotem Summum consulentem Urim & Thummim, coram eo stare debuisse.* Imò verò specie magis quàm re nobis adversatur hic locus: nam durante quidem Theocratiâ Sacerdos Sum-

mus ad imperii clavum ſedebat, primus à Deo & dignitate & imperio (ordinariè ſaltem & de jure) ipſe erat: ideoque imperii illius ſacratioris conditioni apprime congruum erat & conſentaneum, ut Reſponſa publicum ſpectantia per Pontificem, *DEI* Vicarium, & perſonam muneris ſanctitate locíque eminentiâ præter cæteras illuſtrem traderentur. Poſtea verò Reſpublica novam regiminis formam ſubiit, eámque Reges habuêre, qui non tantùm in vilia vulgi capita, ſed in Pontificem ipſum (nam *David* ſe *Zadochi* dominum vocat, 1 *Reg.* 1. 32.) imperium exercuêre. Cùm itaque Regem, imperii illius ſacerdotalis hæredem quaſi ex aſſe ſcripſiſſet *DEUS*; quidni & facultatem Se in arduis conſulendi (imperii illius pignus) Eum Regi, ſi uti vellet, dediſſe crederemus? cùm præſertim Regem à precariâ Pontificis ope & arbitrio ad *DEI* conſilia cognoſcendum pendere, Majeſtate ſuâ & imperio quo erat abſoluto indignum videatur. (3°.) At *officium*, inquit Author laudatiſſimus, *hoc erat proprium Summi Sacerdotis*, ut Urim conſuleret, *in quod abſit ut credamus, Regem Davidem aut alium quemvis involâſſe, vel Sacerdotem Summum id ei indulſiſſe.* Sed & ipſe libente animo conceſserim officium illud ità Sacerdotis Summi proprium quòd nemini ex humili vulgo illud comminuere & violare fas eſset; non verò quòd nulli è regum ordine, eo fungi liceret. Ideoque Davidem, dum ei in ſubditis tantùm & plebeiis locus eſset, Dei reſponſa, miniſterii Sacerdotalis beneficio ſæpius accepiſſe legimus; *viz.* 1 *Sam.* 22. 9, 10. & cap. 23. 6. 9. & 30. 7. Sed poſtquam *Saulus* inter vivos agere deſiîſſet, & *David* ſolio potitus fuiſſet; ille, quaſi jure regio jam uſus, mediam Pontificis operam, cùm Deum conſultum iret, nuſquam, quod memini,

memini, poſtulâſse dicitur: Eum tamen ſæpius in anguſtiis Deum Sibi conſiliarium quæſiviſse, ſacri teſtantur commentarii. 2 *Sam.* 2. 1, 2. 2 *Chron.* 5. 19. 2 *Sam.* 21. 1. 2 *Chron.* 14. 10. & 14.

Rationes quas dedi hactenus animum inducunt ut *Cunæi* opinionem in probabilium ſaltem numero habeam: quamvìs (nè quid diſſimulem) argumentum quod ſibi tantam in re tam obſcurâ & ancipiti fiduciam fecit, eum ultra meritum illius æſtimare cenſeam. Nam voces illæ הגישה נא לי האפוד ſenſum quem ipſe ſpectat vix tortæ fatebuntur; nec ſi totam Scripturam evolvat, vocem נגש ſuo ſenſu uſurpatam temere reperturus eſt. Si verò textum Hebræum verè & κατ' ἀκρίβειαν transferamus, hunc ſolum dabit ſenſum, *Affer nunc Ephod mihi*; & certum eſt textûs illius chordas ità ſonare, Græcorum, Chaldaïci, Syriaci & Arabici Interpretum percuſſas plectro. Deinde, ſimilis loquendi formula (quaſi ſolennis & uſitata eſſet) ubi de *DEO* per *Ephod* interrogando agitur, alibi non ſemel occurrit, ubi ſenſus alius è verbis nè fidiculis quidem exprimi poſſit: nempe, 1 *Sam.* 14. 18. *Et dixit Saul ad Achijah* הגישה ארון *fac accedere Arcam*, vel, prout LXX, τὸ Ἐφόδ. Et 1 *Sam.* 23. 10. *Dixit David ad Abiathar Sacerdotem*, הגישה האפוד *applica* vel *admove Ephod.* Ideo verò *Saul* & *David*, Sacerdotem cum *Ephode* ſuo ſibi propiùs accedere juſſerunt, forſan quoniam *Joſhua* (in cujus vicem ſuccedebant ipſi) coram *Eleazare* Sacerdote, cùm ſententiam τῷ *Urim* illius causâ quæreret, Dei juſſu ſtare teneretur: vel quòd in more eſſet ut perſona reſponſum expetens, vocem ex Oraculo prodeuntem propriis auribus acciperet; (nè quis Dæmonem *Samuelis* pallio, impoſturam oraculi larvâ tectam, ſibi

oblatam ſuſpicari poſſet) vel forſan, quia *Saulo* & *Davidi*, poteſtatis regiæ jure & privilegio, licitum eſſet, *Ephod* ſibi ipſis induere; aut ſaltem dubia ſua, Pontifice tantùm Oraculi inſtrumenta præferente, Deo ſolvenda proponere.

Sed hæc & quæ de prompto facilíque ad *Urim* aditu Regi dato, ejúsque cùm vellet conſulendi poteſtate peculiari, dixi alia, in medio & ſub Lectoris arbitrio relinquo. Neque opus eſt ut in hanc controverſiam me altiùs immergam, & ulterioris de poteſtate illâ regiâ diſquiſitionis tædium devorem, cùm Oraculum illud ſub prima *Salomonis* tempora (ni veritate parùm favente conjecturam fecerim) penitus evanuerit.

SECT. 3.

Cur Moſes Urim & Thummim, benedictionis loco, Tribui Leviticæ precatus ſit.

SUpra probavimus אִישׁ vocis ſingularis ſimul & pluralis numeri poteſtatem & locum, in textu quem præ manibus habemus, obtinere: & proinde *Moſem* pro benedictione non minùs in totius familiæ Leviticæ, quàm Pontificis aut cæterarum Tribuum ſortem effundendâ ſe ſupplicem præbuiſſe. Mirari verò quis poſſit, quòd *Moſes* illud in primis favoris divini pignus toti Tribui comprecatus ſit, cùm Majori tantùm è Levitarum domo, Sacerdotum Maximo, eo gaudere licuerit; cùm etiam *Urim* & *Thummim* beneficiorum inſignium titulum & numerum obtinere, haud adeò digna cenſeantur. Nôrat enim proculdubio Vir ille *DEI*, Oraculum *Urim* poſt paucorum ſeculorum periodos Iſraëlitis defuturum, & interea temporis non adeò multum commodi populo, minùs ipſi Pontifici,

tifici, minimum verò Levitis allaturum.

Sed nôrint ſe plurimùm à *Moſis* in hunc modum precantis conſilio & inſtituto abeſſe, nec ultra Textûs hujuſce atrium pedes protuliſſe; qui *Moſem* nil prius ſanctiúſve voluiſſe ſentiunt, quàm ut aliquis è genere Levitico, oracula per *Urim* data perpetuò annunciaret. Nam ſub horum verborum involucro, duo ſunt alia, (niſi quid me fallit) votis calidioribus meritò expetenda, quæ ut Tribui Leviticæ daret *Deus*, *Moſes* votis precibúsque ardentiſſimis obteſtatur.

Primó. Ut Tribus illa pontificatûs & ſacerdotii dignitate in multa ſecula frueretur. Prout enim *Spiritus prophetiæ*, quem cœleſtem miſſionis fideíq; ſuæ vadem & ſponſorem ſemper habuerint Apoſtoli, iis fuerit *teſtimonium Jeſu*; ità *Urim* & *Thummim* Levitis fuiſſe videntur teſtimonium Dei, & fida pontificatûs & proinde ſacerdotii iis divinitus conceſſi argumenta præbuiſſe. Nemo enim, qui aliquid ſapuit, de divinâ Levitarum, cujuſcunque ordinis atque nominis, inſtitutione dubitare potuit; cùm *DEUS* primam è ſtirpe Leviticâ perſonam eò honoris evexiſſet, quòd Oraculum in ipſis veſtibus quas ille ſolus induere ſolebat, poſuiſſet. Nam proculdubio *DEUS* tam eximio & planè ſtupendo gratiæ ſuæ pignore, Virum gregis, Sacerdotum principem dignari noluiſſet; niſi & totum Levitarum inferiorum gregem, eorum ordinem, & divina quæ curârunt munia, Ipſe rata feciſſet & plurimi æſtimâſſet.

Ideo verò Pontificatûs & proinde Sacerdotii decora Tribui Leviticæ precatur *Moſes*, forſan quòd Tribus illa non *DEO* tantùm officii ſanctitate, ſed & Ipſi ſanguinis communione maximè conjungeretur: neque enim *Viro Dei* indignum eſt, ut Eum ità precantem,

cantem, aliquid humanitati & propinquitatis juri tribuiſſe credamus. Deinde, Tribus hæc, præter alias omnes, *DEI* & *Moſis* gratiam tenuit, eò quòd idololatriæ crimen, ſanguine Patrum, Matrum, & cognatorum omnium, quos tanti flagitii compertos habebant, divino quodam juſtitiæ & zeli in Deum exemplo, expiârint. Conſtat hoc ex commate ſequente, ubi hâc ſingulari laureâ caput *Levi* cingit *Moſes*, *Qui dixit patri ſuo & matri ſuæ, non vidi eum, nec agnovit fratres ejus, & proprios liberos neſcivit, ſed Dei mandatũ ſervârunt.* Præterea, aſſerunt ex [a] Hebræis nonnulli Tribum hanc unicam criminis illius atrocioris, blaſphemæ in Deum & *Moſen* murmurationis, expertem & immunem perſtitiſe. Quam ſententiam ſi minùs veritate, antiquitate venerabilem probat *Chaldæus* interpres, qui verba textum proximè ſequentia, ità in laudem Levitarum interpretatur; *Urim & Thummim induiſti virum quem Sanctum coram Te inveniſti, quem tentatione tentâſti & perfectus inventus eſt, probâſti eum juxta aquas contentionis, & fidelis repertus eſt.* Fortaſſe & hoc & illo crimine Levitas liberant laudes illæ ſummæ quas iis Dei verba tribuunt, *Malac.* 2. 5. *Pactum meum cum eo*, Levi nimirum, *erat de vitâ & pace, & dedi ea illi ob timorem quo me timuit, & metuit coram nomine meo. Lex veritatis erat in ore ejus, & iniquitas in labiis ſuis inventa non erat.*

[a] *Dicunt Hebræi de Levitis, quòd non murmurârunt cum reliquis Iſraëlitis.* Ainſworth. in Deut. 33. 8.

Huic itaque Tribui, cujus in *Deum* pietatem nec parvis nec dubiis experimentis compertam habuit, *Urim & Thummim* vovebat *Moſes*; ut duratura extarent favoris divini in cultûs veri vindices monumenta, & minimè fallacia pontificatûs & ſacerdotii ei de cœlo dati

dati argumenta. Neque *Moſis* precibus difficilem ſe præbuit Summus *DEUS*: quamvis enim, fractis & in deteriora indies vergentibus Judæorum rebus, Pontificis ſedem nunc hic nunc ille (prout quiſpiam apud populum aut ſeculi principes gratiâ valeret, vel plures aut pauciores pecunias erogaret) dubiâ vice occupârit; nulli tamen niſi domo Leviticâ prodeunti, dignitatis ſacerdotalis faſtigium adire contigit, niſi fortè ſub extrema poſt *Chriſtum* Reip. expirantis tempora, cùm ſuſque deque agerentur omnia, & ſceleſtiſſimi in *Judæâ* turbines jura divina & humana ſacrilegè permiſcerent.

Secundó. Hiſce etiam verbis, eximiam luminis menſuram, & cordis vitæque integritatem penè divinam Levitis, Pontifici præſertim, comprecatur *Moſes*. Nam voces illæ, *Urim* & *Thummim*, non tantùm ut nomina propria, ad inſtrumenta in Pectoralis arcano poſita; ſed ut appellativa ad egregias illas, quas dixi, animi dotes denotandum, hoc in textu intelligendæ veniunt. Huic ſententiæ me totum addico, non tantùm quòd interpretum penè omnium ſuffragia, ſed rationis multiplicis evidentia ei fidem afferant. Nam,

(1°.) Indè pateat *Moſen* Pectoralis organis, aliquid ſanctius & antiquius in animo habuiſſe, quòd uſitatum nominum eorum ordinem de induſtriâ (penè dixerim ex contemptu) turbet. Cùm enim in omnibus, (præter unicum hunc qui nobis hactenus negotium fecit) Scripturæ locis, *Urim* ante *Thummim* ponatur; credi vix poſſit *Moſen* ordinis hujuſce legem violâſſe, niſi ut indicaret ſe non minùs à communi nominum eorum ſenſu quàm ordine receſſiſſe. Ut rem in compendium conferam, *Moſes* hoc inverſo ordine [*Sint Thummim tui & Urim tui cum Sancto tuo*] uſus videtur, ut *Deum*

quaſi in hæc verba ſupplex alloqueretur: "Bene novi, "Summe Deus, *Urim* & *Thummim* tuis in ſecula fru- "endi deſiderium intimis Levitarum cordibus inſidere, "eósque dona illa in primâ felicitatis & honoris ſui "parte ducere: ſed quæ ſors cunque ea maneat, Te "ſupplex oro & obteſtor, ut *Thummim tui* & *Urim* "*tui* cum illis domûs tuæ famulis conjuncti perpetuò "reperiantur: non adeò contendo ut ſint conſilii tui "nuncii, quàm ut evadant naturæ tuæ participes. Illi "quidem *Urim* primo in optatis habent, ego verò "*Thummim*.

(2°.) Nullos, niſi quibus Hebræi planè barbari ſunt, latet, nomina pluralia, cùm præſertim *DEI* nomen ſibi conjunctum habeant, abundantiam & excellentiam rei per ea ſignificatæ, apud [a] Hebræos frequenter denotare. Quum itaq; *Urim* & *Thummim* pluralia ſint, & nomen *Dei*, ם affixo incluſum, ſibi annexum ferant; facilè eminentem illum & penè divinum luminis & perfectionis gradum, quem ſacerdotes attingere par erat, indicare poſſint. Et certè niſi *Moſes* voces illas in hunc finem uſurpâſſet, palàm & apertâ fronte me neſcire fateor, cur utriuſque nominis calci affixum illud adjiceretur. Nam *Urim* & *Thummim* per ſe ſatis nota erant, vel ſaltem munere & loco, ab ullis gentium ſimulachris eorum figuras aut uſum æmulantibus, diſtincta: adeò ut affixum illud, ut novam eminentiæ aut diſtinctionis notam, haud adeò poſtularent.

[a] *Hebræi excellentiam Dei nomine ſignificant, quòd ut maxime unaquæque res excellit, ità Dei gloria in eâ reſulget.* Vatabl. in Geneſ. 30. 8.

(3°.) Hæc animi ornamenta, iis qui in rerum divinarum cogitatione & curâ toti verſantur, ſummè neceſſaria eſſe, *DEI* hominúmque ſuffragiis comprobatum

batum est. Suffragio *DEI*: qui ideo Se Levitas tot egregiis beneficiis & gratiâ tam immensâ ornâsse asserit, *Malac. 2. 6. quia lex veritatis in eorum ore fuerat, & iniquitas in labiis eorum inventa non erat:* id est, quia *Urim* & *Thũmim*, scientia & integritas quibus ante alios fuerunt, eorum personas *DEO* pergratas reddiderunt. *Josephus* itaque, de personis Sacerdotium apud suos obeuntibus differens, lib. 2. *cont. Apion.* non vanus dixerit, quòd ὁ κρ πλεῖστον, &c. *non divitiis aut aliis quibusdam fortunæ vel corporis dotibus præcellentes, Legislator ad culmen hujus honoris vocavit: sed quicunque sapientiâ vel temperantiâ alios anteire noscuntur, eis præcipuè* Deum placandi *munus detulit.* Compertissimum etiam est (utà *DEO* ad generis humani sensum descendat sermo) Græcos, Romanos, doctos, indoctos, omnes, duo illa naturæ rationalis dedecora, *inscitiam* loquor & *impietatem*, in Sacerdote præsertim, nullo non odio digna habuisse. Vel Ethnicis piaculũ erat Sacerdotibus, nisi scientiâ & puritate qualiquali exultis, rerum sacrarum procurationem committere. Nullos, qui cum literis & libris commercii quicquam habuêre, præterit, Sacerdotes olim inter Ægyptios & Romanos, philosophiâ, rerum civilium usu, literarum interiorum cognitione, & nullo non scientiæ genere claruisse: *nè* aliter (utì ratio à *Cicerone* redditur) *sacrorum opprobrio essent ipsi sacerdotes.* Eorum etiam frequentes baptismi & vestes lineæ, niveo candore conspicuæ, vitam undiq; puram maculísq; vacuam, in Sacerdote potissimùm requisitam admonuêre. Præcipuè verò Pontificem suum inter Sacerdotum eximios scientiâ & virtute eminere, eúmq; non minùs [a] *digni-*

[a] *Omnibus Druidibus præest unus qui summã inter eos habet authoritatẽ: hoc mortuo, si quis ex reliquis excellit dignitate, succedit,* Cæsar de bell. Gall. l. 6.

tate

tate quàm munere cæteris ſacrorum miniſtris præcellere, voluêre. Cùm itaque ſcientiam & virtutem Dei hominúmque ſuffragia intimâ neceſſitate ſacerdotio conjuncta referant; vix credi poſſit *Moſem* externis & minùs (nè dicam minimè) neceſſariis Sacerdotis ornamentis intentum adeò, quòd interna illa, quibus carere nec poſſit nec debeat, animo prorſus exciderint.

Quartó. *Urim* & *Thummim* Pontifici data ſunt, non tantùm ut perſonam iis exornatam, pontificatûs honorem non ſibi ſumpſiſſe, ſed Summi Numinis gratiâ obtinuiſſe teſtarentur; ſed ut φωτισμὸς καὶ τελειώσις (ſic voces reddit *Theodotion*) Sacerdote Summo dignas indicarent: prout *virga amygdalæ* germinans in Tabernaculo, non ſolùm teſtimonii divini loco erat ad familiæ Aaronicæ dignitatem ſibi contra rebelles aſſerendum; ſed & ſymboli ſacri *ad ſignificandum vigilantiam imprimis requiri in Sacerdote, nam vox* שקד *fructum hunc & virtutem illam ſignificat:* obſervante *Grotio* in *Num.* 17. Nemini itaque dubium eſſe poteſt, quin *Moſes* nominum eorum omina impleri in primis petierit, & animum precésque terminârit ultimò in hiſce cordis ornamentis, quibus Levitas præter cæteros donari voluit: nam profectò ſigna loquacia adeò animum ſuum ad res ſignificatas vel tardum & invitum ducerent.

His de cauſis mihi prorſus perſuadeo *Moſem* verbis hiſce ſeriò & maximè poſtulâſſe, ut Levitæ, ſtellarum more, corpora inferiora lumine & naturæ perfectione, quantum & loci eminentiâ ſuperarent. Ob rationes verò graviſſimas ità preces inſtituit Vir ille *DEI:* nempe,

Primó. *Munerum ſuorum gratiâ:* Levitarum enim humeris,

humeris, cujuſcunque loci titulíque, oneris graviſſimi munera apud Judæos perpetuò incubuêre. Provincia iis à Deo tradita non potuit anguſtis templi parietibus coërceri. Quæ munia Pontificis animum ſolicitum & occupatum tenuêre, à *Joſepho* l. 2. *cont. Apion.* accipiamus: Οὗτος μὲν πρὸ τῶν ἄλλων ἱερέων θύσει τῷ Θεῷ, φυλάξει τοὺς νόμους, διδάσκει τοὺς ἀμφισβητουμένων, &c. *Ille præ aliis Sacerdotibus ſacrificabit Deo, cuſtodiet leges, de dubiis judicabit, & puniet lege convictos*, &c. Sacerdotes etiam in curas non multùm diſſimiles vocatos fuiſſe, his verbis teſtatur; τούτοις δ' ἐπὶ τοῦ νόμου, καὶ τῶν ἄλλων ὑπομνημάτων ἀκριβὴς ἐπιμέλεια, &c. *Apud hos & legis & aliorum ſtudiorum integra diſciplina cuſtoditur. Inſpectores enim omnium atque judices contentionum & punitores culpabilium Sacerdotes decreti ſunt.* Idem & Scriptura locis plurimis docet: 2 *Chron.* 19. 8, 9. *Deut.* 17. 8, 9, 10, 11, 12. *Ezech.* 44. 24. *Deut.* 21. 5. *Levit.* 10. 10, 11. *Hag.* 2. 11. *Deut.* 33. 10. 1 *Chron.* 23. 4. & 26. 29. Neque ordinis poſtremi Levitæ fruges tantùm conſumere naſcebantur: in urbibus enim ſibi aſſignatis vitam degebant, donec redeuntibus ad ſe ſacræ functionis vicibus, ad deſtinatas partes implendas, Hieroſolymam proficiſcerentur: indè verò domum reduces non ſe languori deſidiæque dedêre, ſe molliter curantes & voluptatem tanquam unicam otii ſui pinguioris uſuram capientes; ſed ſcholas aperuêre, doctrinæ integritati invigilârunt, populo conſiliarii aderant in perplexis, minoris momenti controverſias pro tribunali ſedentes minuerunt. De perſonis verò leprâ aut ſimili vitio ſubinde affectis cognoſcere & ſtatuere, in regni Concilio facultate datâ dijudicare, & populum publicè inſtruere, negotia erant Sacerdotibus & Levitis ex

æquo

æquo data. Tantæ molis oneribus ſubeundis impares planè inventi fuiſſent Levitarum humeri, niſi ſcientiâ & virtute non vulgari donati eſſent: ideóque ſummo cum conſilio Levitis præſertim lumina & perfectiones Dei precatur *Moſes*, quò tot graves perſonas, Judicum Doctorum, Medicorum, Senatorum, Sacerdotum, ſibi ſæpius impoſitas feliciter ſuſtinerent.

Secundó. *Levitarum ipſorum causâ:* non tantùm ut Dei ſimiles evaderent in viâ, adeóque compotes in patriâ, ſed ut populus eorum perſonas & proinde ſacra quæ curârunt, cultu minimè fucato proſequeretur. Nempe nôrat *Moſes*, veſtes candore niveo aut auro plurimo perinſignes, titulos ſuperbos, altum ſupercilium, res ad invidiam unctas, muneris aut proavorum ſanctitatem, nominis Levitici decus tueri minimè potuiſſe. Ità enim comparata eſt hominum natura, quòd eorum pars ſuprema, mens & ratio, cultum ſincerum deferre neſciat niſi ſcientiæ & virtuti, vel ſpecioſis eorum formis & mentientibus idolis. Adblandiri ſolent homines terrarum dominis, iis incurvati corporis & prolixi tituli tributum ſolvere, eósque obſequiis & verbis officiorum plenis demereri: quos tamen in interiore pectoris receſſu, ſummo cum faſtidio ſæpius dedignantur. At vel reliquias virorum qui ſcientiæ aut virtutis egregiæ monumentis nomina ſua illuſtrârunt, religione quâdam tacti aſpiciunt, & divinum quiddam in ipſis eorum cineribus ſtupent & venerantur. Scientiæ & virtuti, *DEI* imagini in terris hoſpitanti, honorem, Naturâ tantùm magiſtrâ, perhibet humanum genus, & dotibus tam divinis inſtructos ad decus & imperium natos arbitratur. Si magna loquamur ſimul & vivamus, regnabimus in hominum ſaltem animis & conſcientiis, etiamſi nobis vel *Lazari* conditiones contigerint.

Tertió,

Tertió. *Populi gratiâ:* nam Sacerdotes indocti populo prodesse non possunt, improbi non volunt. Necesse est ut pastor animum scientiâ excolat & scientiam moribus, ut gregem ad salutem ducere valeat per viam fidam præcepti, & viam brevem exempli. Non tam vocem quàm vitam Sacerdotis, normam virtutis credunt homines; linguam enim venalem existimant, & scholam potiùs quàm hominem sapere. Sed non opus est ut in hoc Argumento diutius versemur, de quo multi bene, [a] *Isidorus Peluſiota* optimè, nulli malè disseruêre.

[a] *Lib. 2. epist. 235.*

Multis certísque indiciis manifestum me feciſſe censeo, *Mosen* verbis hisce beneficium in Pontificem simul & Tribum Leviticam conferendum, consilio planè divino, petiîsse. Neque tamen huic textûs nostri parti satisfactum arbitror, nisi & moneam *Mosem* non tantùm fraterni nominis studio, aut ingenti erga Tribum Leviticam, cui ipse nativo consanguinitatis fœdere devinctus erat, amore ductum, sed gentis totius gratiâ preces illas concepisse. Si enim *Urim* æstimatione verâ metiri velimus, satìs pateat illud non Pontifici tantùm dignitatem, sed & rebus communibus utilitates non contemnendas attulisse. Nam primó: contingere vix potuit, ut consilii penuriâ aut partium studiis rueret Respublica, modò *Urim* penes Pontificem semper maneret, quod res nutantes sanctissimis consiliis stabiliret, & lites omnes sententiâ infallibili & supremâ determinaret. Deinde, quonam magìs luculento argumento voluntatem suam ad gentem præcipuè Judaïcam accessisse probare poterat *DEUS*, quàm quòd iis solis tam propinquus fuerit, & in omnibus vitæ arduis consilii sui copiam Sacerdoti fecerit? Altaria, Sacrificia, Sacerdotes, responsa prudentûm,

dentûm, quælibet natio jactitare; at reſponſa Angelorum gratiæ divinæ pignora erant, in quibus Judæi ſoli triumphare poterant. Præterea, Oraculum *Urim Theocratiæ* pignus & ſignum extitit, ſpem lætam faciens regiminis illius feliciſſimi in gente Iſraëliticâ duraturi; à cujus defectu nôrat *Moſes* fundi ſui calamitatem certò orituram. An verò Oraculum *Urim* tanquam imperii illius ſacratiſſimi pignus datum fuerit, eò minùs dubitandum cenſeo, quòd utraque per eadem tempora quaſi vixiſſe & expirâſſe videantur. Probè novi non deeſſe plurimos, qui Oraculum *Urim* cum primo tantùm templo cecidiſſe, multâ cum fiduciâ (in hoc Argumento, quo dubiis perplexa ſqualent omnia, mihi perquam ingratâ) ex loco illo *Ezræ* probare ſolent; *dixit Athirſata eis, ut non comederent de Sancto Sanctorum, donec ſurgeret Sacerdos cum Urim & Thummim:* cap. 2. 63. quaſi indè conſtaret *Ezram* aliósque in memoriam *Urim*, utpote ante annos haud adeò multos vocalis, rediîſſe; & ſpem credulam illius, templo jam reſtituto, reverſuri aluiſſe, quod à templo tantùm vaſtato deſiderâſſent. At locus ille parùm firmitatis eorum opinioni addit, cùm minimè probet *Ezram* aut alios è Synagogâ magnâ viros in ſpem ullam veniſſe fore ut *Deus* Templi ſecundi decora & gaudia, Oraculo *Urim* reſtituto, cumularet. Nam vox illa עד *donec* apud Hebræos ad perſonam fortiter negantem & rem nunquam futuram indicandum ſæpiuſcule uſurpatur. Ex. gr. 1 *Sam.* 15. 35. *Non vidit Samuel ultra Saulum*, עד יום מותו *uſque ad diem mortis ſuæ:* i. e. nunquam poſtea vidit: *Iſ.* 22. 14. *Si expietur iſta iniquitas donec moriamini.* Job. 27. 5. *donec expiravero, non amovebo integritatem meam à me:* Gen. 28. 15. *Non deſeram te donec perfecero, &c.* Loca cognata occurrunt,

occurrunt, *Mat.* 12. 20. 2 *Sam.* 6. 23. *Psal.* 110. 1. *Mat.* 1. 25. quæ otium agentibus consulenda trado. Judæis sanè adeò notum & usitatum est hoc loquendi genus, ut doctissimi inter ipsos vaticinium Jacobi, *Genes.* 49. 10. ità conentur interpretari. Nec causæ quicquam video ipse, quò minùs voci עד *donec*, eandem pernegandi potestatem hoc in loco tribuamus: ità ut textus ille indicet atque innuat *Urim* & *Thummim* ante secula tam multa defuiisse, quòd ea præcipuè adeò in perditis & desperatis haberent *Ezra* aliique, ut sermo ille (*donec surgeret Sacerdos cum Urim & Thummim*) penè in proverbii consuetudinem veniret, & rem aliquam ad Græcas calendas futuram denotaret. Hunc autem textûs hujusce sensum præ aliis me habere fateor, quòd minùs probabile sit *DEI* consilia & seculi sui conditionem *Ezram* & populi præsides, viros aurâ propheticâ afflatos, fugisse adeò; quòd spe vanâ Oraculi illius postliminio redituri se duci paterentur. Neque tamen pede firmiore stabit sententia recepta, modò textûs verba sensu vulgari accipienda esse, & *Ezram* aliósque spem falsam Oraculi illius denuò restituendi concepisse, dederim: nam & Judæi hodierni eâdem spe inani animos suos pascere solent, quamvìs certum sit secula, ex quo Oraculum *Urim* defecit, plurima effluxisse.

CAP. VII.

De sensu Textûs mystico.

HActenus sensum Textûs literalem & illius quasi ἐξωτερικὸ contemplati sumus: proximum est ut ad ejus ἀκροαματικὸ, sensum magìs reconditum & mysticum

myſticum indagandum noſmet componamus. Eſt enim in Scripturis pleriſque omnibus נגלה & נסתר, ut cum Judæis loquar, revelatum & abſconditum; opaci & ſplendidi, prout in columnâ Iſraëliticâ conjugium. In Scriptis præſertim Moſaïcis (quod in *ciphris*, quas vocant, & literis myſticis uſu venit) ſcriptura quædam exterior eſt, cujus ſenſus minimè difficilis ſe cuivis offert; & ſcriptura interior, *legis mirabilia* continens, quæ ut pleniùs & apertiùs intueatur, Pſalmiſta oculos retectos expetit. Ut itaque Textûs hujuſce interiora jam pandam, aſſero eum in ſummo quidem benedictionem in Pontificis & Levitarum capita effundendam exhibere: in imo verò beneficium in totum *DEI Iſraëlem*, mediante *Meſſiâ*, conferendum premere. Quòd autem *Moſes Meſſiam*, & ſumma ejus beneficia virtutésque, tanquam ultimum verborum ſuorum ſcopum ſibi præfixum habuerit, eâ rationis luce quæ omnem dubitationis umbram pellat, oſtendi poteſt. Nam

Primó. Titulus ille חסידך *Sanctus tuus* ad eum reſpectum gerit, eíque præcipuè aſſerendus eſt, qui tentatus erat in *Maſſa*; prout verba ſequentia indicant. At è ſacro Codice non conſtat *Levi* eò loci magìs tentatum aut fidelem repertum, quàm cæteros *Iſraëlis* filios. Eos autem omnes Dominum ibi tentâſſe conceptis verbis teſtatum reliquit *Moſes*, Exod. 17. 7. quem locum Apoſtolus non minùs diſertè de Chriſto interpretandum docet. 1 *Cor.* 10. 9. Μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστὸν, καθὼς καί τινες αὐτῶν ἐπείρασαν. Neq; mirum haberi debeat quòd *Moſes* de *Levi* vel Pontifice ſermonem jam inſtituens, ea verba, quæ ſenſum omnem niſi *Meſſiæ* ſoli convenientem planè reſpuunt, interponeret; nam ſolent Scriptores Θεόπνευστοι, de typo

typo diſſerentes, divinius quiddam ex inopinato pati ſolent, & ad antitypum vehementiore Spiritûs afflatu rapi & elevari. Aſſertionis hujuſce veritas indè conſtet, quòd verba quædam haud expectata ſæpiùs inferant, quæ Meſſiæ vel ſolùm vel aptiùs quàm illius typo congruant. Moris hujus exempla dabunt, *Pſal.* 2. 6, 7. & 45. 10, 11. & 61. 6. *Gen.* 49. 18. *Jeſ.* 61. 1, 2, 3. *Zach.* 6. 11, 12. *Pſal.* 41. 9, 10. 72. 5, 7, 11, 16, 17. & 89. 29.

Secundò. Haud obvium eſt dicere, cur *Moſes* periphraſi ullâ, multò minùs tam inſolente & obſcurâ, ſacerdotem primarium vel Tribum Leviticam deſcriptum dederit; niſi quòd verba quæſierit quæ ſenſum apertum ſimul & occultum (ſic enim ſeculi ratio exigebat) gerere, & in perſonas naturæ locíq; diſſimilis, Pontificem putà & *Meſſiam*, quadrare poſſent. Nam proculdubio ſi *Moſes* nil ultra penſi habuiſſet, quàm ut beneficium in Pontificem vel Tribum ſacram conferendum peteret; verbis illis paucis & in uſu quotidiano poſitis, *Sint Urim & Thummim tua cum Sacerdote ſummo, vel Tribu Leviticâ*, aut hujuſmodi, ad animi ſui ſenſus exprimendos uſus ſuiſſet: nam brevis illa & ſine velo loquendi formula minus *Moſi* & lectoribus ſuis moleſtiæ creâſſet. Si verò *Moſi* deſtinatum fuiſſet Sacerdotem typicum & verum ejuſdem textûs ambitu continere, ei ſcopo & conſilio verba illa, *Vir Sanctus tuus*, egregiè fuerunt accommodata: eò quòd & Pontifici & Chriſto, (priori ex parte, poſteriori omnimodò) convenirent.

Tertiò. Apud omnes, Judæos juxta & Chriſtianos, in confeſſum venit, myſterii alicujus nucleum ſub tenui textûs Moſaici cortice penè ubique latitare. Altam ſeriámque veritatis hujuſce fidem, Judæos,

Juvenalis ævo *Romæ* degentes, tenuiſſe, ex illis Satyriſtæ verbis conjicere licet,

— ſervant & metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine Moſes.

Nam creditu facillimum eſt, Poëtam verbis hiſce ad receptam Judæorum opinionem & loquendi morem alluſiſſe; qui plurima olim, prout & hodie, de סתרי תורה *arcanis Legis*, Sapientum ſolummodo filiis innoteſcentibus, effutire ſolebant. In eandem opinionem venit *Moſ. Maimonides*, qui totam Legem דברי כפולים *verba duplicata*, id eſt, ſenſu duplici gravidam pronunciavit. Atque hæc ſententia de duplici Legis ſenſu, literali & myſtico, tam firmiter olim Judæis ſteterit, quòd *Grotius* hinc *natum* arbitretur *diſcrimen antiquitus inter Judæos celebratum, ſcriptæ legis & legis vocalis* תורה שעל פה, *quam &* קבלה *hoc eſt*, παράδοσιν *vocant, utramque dicentes à Moſe profectam. Non*, inquit, *quòd res aliæ fuerint in traditione quàm in lege ſcriptâ, ſed quòd ea quæ lege ſcriptâ occultiùs continebantur, ſtudioſis indagatoribus enodaret accurata interpretatio.* Hæc ille in *Mat.* 5. 20. Nec ab illâ Judæorum ſententiâ abhorret Chriſtianorum ratio: ſentiunt enim & illi ad unum omnes, *Moſis* ſcripta σοφίαν ἐν μυστηρίῳ κεκρυμμένην ſæpiùs exhibere, & ad inſtar Scriptoris vultûs lucem quandam diviniorem, cui ferendæ teneriores populi carnalis oculi impares erant, ſub tenui velamine frequenter diſſimulare. Tantum abeſt ut Chriſtiani hoc in dubiis ponerent, quòd veritatis hujuſce fides cæca & inconſulta tot Theologos é noſtris pepererit, qui quaſlibet penè Legis apiculas ad allegorias frigidas & triobolares trahere ſolent,

ritum

ritum quemlibet in ſacramentum fingere, & ad omnia *Moſis* verba & inſtituta accedere, certi myſteria vel invenire vel facere. Cùm itaque *Moſis* textum ſacratiores quoſdam receſſus τοῖς ἐποπτικοῖς, ſenſus ſæpe myſticos animis tantùm purgatioribus adeundos, continere, res tam confeſſa & manifeſta ſit; quidni credamus textum qui nos hactenus exercuit, alia in aperto habere, in occulto alia; quædam pueris & ἀμυήτοις loqui, quædam iis quibus ætas provectior & ſenſus magìs exercitati?

Quartó. Si *Moſes*, hæc loquens, in Pontificem ſolummodo animum oculóſque intendiſſet, vox illa לאיש [*Viro*] otioſa penè foret, ejúſque jacturam Textus nullo ſenſûs ſui damno ferre poſſet: nam vocabulum חסידך vocis illius locum implere, & ſenſum ejus integrum ſatìs perſpicuè exprimere & continere queat. Quid itaque niſi Sacerdotis noſtri ſummi gratiâ inſeritur, cui *Viri* nomen per eminentiam quandoque tribuit Scriptura, & quem omnes *Sanctum Dei*, non autem *Virum* reverà futurum norant? neque rationem hanc virium expertem arguit, quòd hujuſmodi pleonaſmi exemplа apud [a] Hebræos frequentia ſint, & ab iis mutuata in N. Teſt. ſcripta quandoque tranſierint; (vide *Mat.* 13. 45, 52. 18, 23. & *Luc.* 2, 15.) nam Textûs hujuſce brevitas & ſapientia ſingularis in verborum ordine atque electione eluceſcens, ſat probant Spiritum S. nihil hîc ſuperfluum inſeruiſſe. Ideóque accipio ultro & comprobo τῶν LXX verſionem, qui voces Hebraïcas emphaticè, τῷ ἀνδρὶ τῷ ὁσίῳ, reddidêre.

[a] *Vide Buxtorf. Theſ. Gram. l. 2. c. 1.*

Quintó. Inſignis ille titulus חסידך *Sanctus tuus*, vix Pontifici M. aut Tribui Leviticæ convenire poteſt.

Si enim vox illa activè ſumatur [pro *benefico*, *ſancto*, *benigno*] non pauci tiarâ Pontificali ornati fuerunt, quos mores perditi & impuri infra attributi illius eminentiam plurimùm poſuêre. Neque Levitæ ſemper Legis divinæ ſe memores adeò præſtitêre, ut digni eſſent quos *DEUS* tituli tam illuſtris honore dignaretur. Si verò paſſivè vocabulum illud uſurpetur, pro eo quem Deus beneficio aliquo egregio Sibi adjunxit, & benevolentiâ ſpeciali à mortalium plebe ſeparavit; ratio haud adeò gravis apparet, cur Sacerdos primarius titulo tam honorifico, ſuo tantùm capiti affixo præfulgeret: nam facultas *DEI* juſſa & reſponſa populo deferendi Pontifici tributa, in ſingularium favoris divini pignorum numero recenſeri vix digna videtur. Cùm itaque verbum illud ſenſu non niſi lato & laxo admodum ſumptum, Sacerdoti Moſaïco competere queat; conſentaneum eſt ut illud de Sacerdote noſtro evangelico, qui ſolus tituli illius amplitudinem æquare poſſit & adimplere, dictum intelligamus. Si enim חסיד pro *benefico* ſumatur, Chriſto Domino ad amuſſim convenit, qui ſua & ſemetipſum nobis dedit, & benignitatem ſuam nunquam in nos miſellos claudi voluit. Si pro *bono* & *ſancto* uſurpetur, optimè cum titulo illo vitæ & moribus Domini noſtri convenit: nam illius fama, cùm inter homines ageret, nè tenuiſſimâ leviſſimi criminis ſuſpicione apud æquos judices perſtricta fuit; & in conſpectu *DEI* peccati adeò omnis immunis perſtitit, quòd ὅσιος Θεῷ in Scripturis ſignanter appelletur. Si verò vox illum denotet, cui *DEUS* præ omnibus aliis bene velit, in Chriſtum cadit hoc verbum maximè, quem *DEUS* benevolentiâ tam propensâ & eximiâ complectitur, quòd is ſolus υἱὸς εὐδοκίας in Scripturis audiat.

Sextò,

Sextó. Textum integrum eâ arte & ingenio (parcatur verbis hominem forſan plus æquo ſapientibus.) diſpoſuit *Moſes*, quòd, ad inſtar picturæ ingenioſo adumbratæ penicillo, res & perſonas plurimas ex æquo reſpiciat. Nam (1°.) Nil obeſt quò minùs particulam ל, τοῖς *Urim* & *Thummim* affixam (cum LXX. Vulgato interprete, & verſione Samarit.) de *Levi* æquè ac de *Deo* interpretemur: quaſi ità locutus fuiſſet *Moſes*, "*Thummim tui & Urim tui, ô Levi, cum* "*Viro ſancto DEI*; Tibi equidem inſtrumenta, "nominibus illis myſterii plenis inſignita, digni- "tatem & gloriandi materiam afferunt; Ille ſolus "res ipſas tenet, quas illa notant & loquuntur "nomina. (2°.) Eum in modum Textûs Hebraïci verba efferuntur, quòd formam *Precationis* ſimul & *Declarationis*, pro interpretum arbitrio, induere poſſit: ideóque interpretes moderni Textum ut precantis vocem, antiqui verò ut declarantis, intelligendum cenſent: neque in originali particula ulla reperitur, quæ huic aut illi interpretationi ponat obicem. (3°.) *Urim* & *Thummim* non tantùm ut nomina propria ad imagunculas Pectoralis, ſed ut appellativa ad *perfectiones* & *lumina* denotandum hîc ſumi poſſint. (4°.) Vox חסיד, & ὅσιον virum ſanctitate præſtantem, & κεχαριτωμένον ſpeciali aliquâ gratiæ divinæ teſſerâ donatum indicat: ideóque ad typum ſimul & antitypum, Pontificem & Chriſtum exprimendum egregiè fuit accommodata. Nam Pontifex M. quamvis non ſanctitate ſemper, plurimis tamen favoris divini inſignibus alios omnes, qui nomen & ſanguinem ab *Iſraële* petiêre, facilè ſuperavit.

Textus integer & quodlibet ejus verbum ſenſu gemello gravidum, nobis anſam conjectandi porrigit,

Spiritum Sanctum Textum ità quaſi de induſtriâ ordinâſſe, ut res & perſonas naturæ locíque diſparis ſenſûs tam lati & dubii ambitu contineret: quid enim facies tam diverſas ei dederit, niſi ut poſſet objecta plurimùm diſſita pariter reſpicere & intueri?

Si quis rationes jam datas penſiculatiùs trutinaverit, ſe facilè perſuaderi patietur, *Moſen* hîc rudimenta & exordia quædam Evangelii, doctrinas aliquas de *Meſſiâ*, ſub Pontificis M. umbrâ quaſi occultato, paulò obſcuriores tradidiſſe. Ut rem paucis expediam, aut ego fallor, aut duo hæc ſunt quæ, pro duplici acceptatione των Urim & *Thummim*, Domino noſtro in verbis hiſce, declarativè ſumptis, à *Moſe* enunciantur.

Primó. Quòd Perfectiones & Lumina Dei ſint verè penès Sanctum illum, cujus imaginem ſolummodo geſſit Sacerdotum princeps. Nec tali elogio Chriſtus minor inventus eſt: quicquid enim uſpiam eſt luminis vel perfectionis in Angelis aut hominibus in Illo fuit & ab Illo manavit. Luminis quidem ſpeciem in Oraculis, & perfectionis umbram quandam in expiationibus, ornamentis & baptiſmis ſuis præbuit Sacerdos Summus: Chriſtus utraque reverà poſſidet & Eccleſiæ largitur. Nam Ille typos, Evangelii præludia, expoſuit, cuncta Legis obſcura reſeravit, & omnia, quæ ſacramentorum nebulis antiquitas texerat, in apricum protulit. Ille quicquid de fine hominis ultimo, de naturæ rationalis complemento, de viâ univerſali liberandæ animæ, de medio reconciliationis, de verâ Deum colendi ratione, aliísque regni cœleſtis arcanis ſcitu neceſſarium eſt, verbis ad modulum infantum attemperatis revelavit. Ideóque veritates plurimæ quas Gentilium & Judæorum doctores penitus ignorârunt, vel inter ſacratiora ſua myſteria, cathedrâ digna, numerârunt;

numerârunt; per Chriſtum adeò in aprico poſitæ ſunt, quòd prima religionis rudimenta jam factæ ſint & puerorum exercitia. Hinc factum quòd Chriſtus *Lucis* nomine ſæpiùs in Dei ſcriptis deſcriptus veniat, ut *Luc.* 2. 32. *Jeſ.* 42. 6. 1 *Joh.* 9. 10. & cap. 3. 19. *Jeſ.* 60. 19, 20. & alibi. Deinde, perfectiones omnes, quocunque nomine innoteſcant, in Chriſto, Pontificis archetypo, reperiuntur: *Evangelica*, nam Sacerdos [a] Ille ſolus fuit, cui ad ſcelus aliquod à ſeipſo conceptum expiandum nullo opus erat ſacrificio: cùm omnes alii Sacerdotes ſummi eſſent מחוסרי כפרה (utì loquuntur Magiſtri) ἐνδεεῖς ἱλασμῦ. *Legalis*, Ille enim debita noſtra, quibus ſolvendis nos impares eramus, ſpongiâ quam in cruce guſtavit, delevit omnia; & juſtificationem eam, cujus umbram tantùm geſſit expiatio Legis, verè pro nobis meruit. A ſolo itaque Chriſti ſacerdotio τελείωσιν expectandam docet Apoſtolus, ad *Heb.* 7. 11. quippe qui hominum perſonas ſacrificio omnibus numeris abſoluto, ideóque ultimo, perfecit.

[a] *Heb.* 9. 26. *Dan.* 9. 24. *Pſ.* 16. 10.

Secundó. Id etiam myſterii ſub horum verborum velamine occultâſſe videtur Spiritus S. quod oracula hanc vel futuram vitam ſpectantia, Chriſto Domino, in cujus ſinum arcana ſua omnia effudit *DEUS*, accepta debeantur. Ille enim Λόγος eſt & Λογεῖον, Verbum & Oraculum Patris, à quo ſcientiam naturæ & voluntatis divinæ traditam accepimus. Sufficiat hæc carptim brevitérque perſtringere, quæ utramque faciunt tot librorum & concionum paginam.

FINIS.

Index Rerum.

A Ben-Ezræ *ſententia de naturâ Urim* p. 103
Abrahami *domeſtici non attulerunt Teraphim ex Ægypto in Chaldæam* 154
Ægyptii *imagines fatidicas plurimas habebant, & multi æſtimabant* 52. 92. *varia habuêre oracula ad uſus varios* 22. *Eorum Dii nominibus hebraïcis appellati* 151. *Eorum Taliſmanæ quid* 192. *Pontificem ſuum imagine cui* Veritas *nomen ornabant* 205. *Moribus pluſquam aliæ gentes cum Hebræis conveniebant* 206 225. *Nec tamen Hebræos imitabantur* 208, 209, 210, 211. *Ab exterorum moribus penitus abhorruêre* 224, 225. 229. *Judæis infenſi* 209. *Superbi maximè, & quare* 208.
Æliani *teſtimonium de ornamento Pontificis Ægyptiaci* 201. *fide dignum aſſeritur* 220
אל *Sæpe vicem ſupplet* מן בן *deſervientis* 30.
Amaſia *cur coluerit idola filiorum Seir* 47
Angeli, *ignes olim habiti & vocati* 159. 160. 239. *Viſiones Angelorum quando deſierint in Eccleſiâ Judaicâ.* 161. *Specie igneâ ſæpius apparuêre* 240. *præſertim cùm Dei vicem aut nomen gererent* 241. *nomen Urim iis apprime convenit.* 239. 242. *Naturam igneã iis tribuebant veteres* 242, 243, *Dei conſilia omnia revelabant* 244, 245. *Reſponſa ex Urim eorum miniſterio data* 242. 244, 245. 261, 262, 263. *eorum deſcenſus ſuper Chriſtum, qualis* 246
Arabes *Vet. quid per* Dei filias *intelligerent* 169
Arca, *plurimi olim habita* 198. 271. *In eam Sacerdos Urim conſulens faciem obvertit ſæpius* 94. *ſed non ſemper* 95, 96, 305
Bath Col, *unde nomen habuit* 6
Campanulæ *Pontificis cur inſtitutæ* 211
Capilli *cur Deo ſub Lege offerendi* 127. 131
Carnibus *tantùm immolatis veſcebantur Iſraëlitæ in deſerto, & quare* 281

Chaldæi

Chaldæi *ſæpe commutant S in T* 173
Chaſid & *Chaſidim, quid propriè ſignificet* 277. *attributum Levitarum quandoque* 278. *titulus Meſſiæ optimè convenit* 320
Cherubim, *Eorum figuræ in Script. non deſcriptæ, & quare* 33. *uno & eodem titulo ſemper innoteſcunt* 97. *nomen notum ante Moſis tempora* 159. 160. *imagines figuræ inuſitatæ* 198. *cur Joſephus tam obſcurè de iis ſcripſerit* 102. *quid ſignificârunt* 246. *Cur duæ imagines* 250. *Dei habitatio inter ea* 260, 261
Chriſtophori Caſtri *opinio de natura* תמים *Urim traditur, & ad examen vocatur* 105, 106, 107. *quid in eâ culpandum quid amplexandum fusè oſtenditur* 108, 109, 110
Chriſtus *omnium exemplar ſub Vet. Oeconom.* 260. 263
Chryſoſtomi *ſententia de ratione plurimorum rituum Moſaicorum* 127, 128.
Conſuetudinis *vis in religione, quanta* 117
Coram Domino, *quid in ſacris lit. ſignificet* 95
Cor *ſapientiæ ſedes apud Ægyptios aliósque habitum* 219, 271
Cornelii à Lap. *opinio de ratione nominis Teraphim tradita, & aliis prælata* 170
Cunæi *argumentum ad probandum Regi licuiſſe Urim conſulere* 301. *appenſum in ſtaterâ & inventum deficiens* 307
David *Urim ſine mediâ Pontificis operâ conſuluit* 306, 307
Deus *Regis civilis perſonam titulúmque geſſit, & quare* 13, 14, 15. *multa Hebræorum ruditati & pertinaciæ conceſſit* 119
Diabolus *nunquam ſe Dei ſimiam præſtitit* 217. *quâ arte homines in idololatriam pellexit* 1, 2. 47
Diodor. Siculus *unde habuit quæ de Judæorum Sacerdote S. refert* 267
Divortia *cur Judæis permiſſa* 99
Domus privatæ *religioni ſacræ, frequentes apud Judæos* 78. & *Ethnicos* 79 *quandoque prohibitæ*, ibid.
Donec, *nonnunquam vox negantis in Scripturis* 318
Ephod, *quid fuit* 54. *Vulgare & pontificium quî differunt.* ibid. *quando Levitis ordin. primò conceſſum* ibid. *à Pectorali nunquam ſeparandum* 55. *Teraphim*

ei ſæpius conjunctum, nullo verbo interpoſito, & quare 57, 58
Elohim, *Symbola divinæ quandoque ſignificat* 81. *Angelorum titulus* 165
Feſta *Judæorum certo tempore celebranda, & quare* 281
Figuræ *Urim & Thũmim factæ ſub Templo ſecundo* 107
Gemmæ *cur Pectorali additæ* 227, 228. *an plus ſolito ſplenduerint cùm oracula indè ederentur* 144, 145
Gentilium *templa, quo conſilio ab iis condita* 9. *eorum ritus nonnulli in Dei cultum recepti* 126, 127, 128 *& ſeq. eorum monumenta lucem ferant obſcurioribus Judæorum moribus* 176, 177
Gideonis *Ephod quid fuit* 87, 88. *animo non malo illud fecit* 89, 90
Grotii *ſententia de origine rituum ſacrificandi, & legum de cibis vetitis* 132 *refellitur illius opinio de origine ſimulachri Ægypt. cui* Veritas *nomen* 207
Hebræi *rem egregiam voce plurali exprimunt* 264. *rei ſignificatæ nomen ſigno ipſi ſæpe tribuunt* 271. *excellentiam Dei nomine ſignificant, & quare* 312
Jehojada *nunquam fuit Sacerdos Summus* 142
Ignis flammans *Angelorum ſymbolum in Scripturis* 239, 241. *eorum naturam optimè repræſentat* 242, 243
Ignis ἀειζωον *cur Iſraëlitis conceſſus* 10
Imagines, *olim fatidicæ fuêre* 51. 188. *perſonarum nomina ſæpe gerebant, quibus ſacræ* 248
Iſraelitæ *extraordinaria præſentiæ divinæ pignora & ſymbola poſtulârunt, & quare* 9. 192. *in Ægypto idola coluêre & conſuluêre* 52. 115, 116, 117. 190. 228. *Gentium aliarum, Ægyptiorum præcipuè, moribus ſupra modum addicti* 215, 216. *ingenii præfracti & pertinacis populus* 118, 119. *iis ob* συγκαταβασιν *plurima permiſſa olim in uſu.* 98, 99. 119, 120, 121
Inaures *Iſraëlitarum & Gideonis quid fuerint* 87
Joſephi *teſtimonio de miraculoſo gemmarum ſplendore an tutò credendum* 137. 144
Judæi *cur circa Oraculum Urim miſerè hallucinati* 27. 193, 194.
Judices Iſraëlitici *cur nullâ geſtarent Majeſtatis inſignia* 14. *quali poteſtate præeſſent* 26. 292

Kircheri

Kircheri *ſententia de origine Ægyptiacâ vocis Theraphim refutata* 151. 155, 156
Lapides Pectoralis *res ab Urim prorſus diverſæ* 34, 35. 137. 146. *non dabant reſponſa vel per literarum iis inſculptarum eminentiam* 134. 138, 139. *vel per ſplendorem miraculoſum* 143, 144, 145.
Leges ceremoniales *non ſine ratione datæ* 264 *plurimæ ob ſeculi mores latæ* 99. *earum rationes duæ* 265.
Statuta non bona *meritò appellari poſſint* 122
Levitæ, *Dei* חסידים *in Scripturis ſignanter appellati, & quare* 258. *cur Deo ſupra alios grati* 310. 313. *munera iis demandata, quæ* 315
Lex *cur bona & mala tantùm temporalia ob oculos Iſraëlitarum ponit* 2. 14. *de Urim lata, admodum brevis, & quare* 183, 184. *Oralis & ſcripta* 131
Ludov. De Dieu *opinio de ratione nominis Theraphim probatur* 170
Libri *de imaginibus loquentibus, qui & quando editi* 51
Linigeri *quinam apud Scriptores Ethnicos dicti* 211
Mahometis *fabula de angelis ex igne creatis, unde hauſta* 243
Matzebah, *quid propriè ſignificet* 62
Maimonides *ritus Moſaicos è ſeculi conſuetudine originem petiiſſe aſſerit* 129, 130
Medi *Vet. quomodo judices ſuos ornârunt* 271
Memnonis *ſtatua, unde vocalis* 44
Mezuzoth & Totaphot *Judæorum, quid & unde orta* 273
Michæ *ſculptile & conflatile res duæ diſtinctæ* 71, 72. *ejus Theraphim quid diverſum à conflatili ſuo* 73, 74. *Urim per Theraphim ejus intelligendum* ibid. *eum non fuiſſe idololatram fusè probatur* 74, 75, 76. *illius* domus Deorum *quid fuit* 77. *ejus tempora, qualia* 80. *cur idola ſurrepta* Deos *ſuos vocaverit* 81. *quo animo ſua fecit omnia* 82. *Deus per Theraphim ejus reſpondit* 83. *cur vocabulum Theraphim retinuerit* 153, 272.
Mitra *cur Pontifici in ornamentum data* 289
Moſis *ſcripta ſenſum myſticum habent & literalem* 320
Myſteria *per Urim & Thummim*

mim adumbrata, quæ fuerint 266, 267
Neomeniarum *festa cur à Deo instituta* 120
Nomina *ab usu & sensu primævo quandoq; recedũt* 258
Nomina *Urim & Thummim indita mysterii significandi gratiâ*, 269. 300, *&c.*
Oracula *per Urim data fuisse probatur* 5, 6, 7. 34. *Israëlitis ob tres rationes concessa* 7, 8, 9, 10. *cur varia oracula iis indulta* 22. *sæpius per imagines edita* 187, 188
Pectorale judicii, *unde sic dictum* 5. 18. *cur* λογιον *appellatum* ibid. *& Coschen* 109. *Illius figura, qualis* 28, 29. *ei cur gemmæ additæ* 227. *& tribuum nomina* 18. *Urim in illius duplo positum* 29, 30
Phinehas *patris loco Urim consuluit* 299
Πιλατικα *apud Medos Vet. quid* 271, 272
Philonis Jud. *testimonium de naturâ Urim* 101. *admodum obscurè traditum & quare* 102.
Pontifex M. *Illustrissimus Messiæ typus* 282. *& ità à Judæis habitus* 268. *Illius ornamenta tabernaculi ornamentis* σύσοιχα 185. *potestatis suæ indicia* 291 *omnibus Sacerdotum ethnicorum ornamentis insignitus, & quare* 213. 287. *summum ei honorem deferebant Judæi vet.* 288. *ordinarius Reip. præses durante Theocratiâ* 291. *voluntatis divinæ per Urim patefactæ nuncius* 296, 297. *Ille aut Vicarius suus castrorum comes* 20. *non respondebat per afflatum Sp. S.* 135. 141, 142.
Rachel, *cur patris Theraphim furata* 91
Rex, *cur Israëlitis gratus* 215. *& qualis* 25. *illius jussu Sacerdos S. Urim consulere tenebatur* 298. *ei licuit Urim interrogare* 301, 302, 303. *imperium habuit in Pontificẽ M.* 306
Revelationis divinæ 4. *species* 6. *sola revelatio per Urim non rediit, Christo in terris agente, & quare* 23
Ritus Mosaici *typi Evangelici* 266. 268. *plurimi à seculi usu initium accepere* 113, 114, 115. *& seq. sed aliquatenus mutati* 259. 265. 273
Sacerdotes *ordinarii quand que Urim consulebant* 299, 300. *iis solis Sanctuarium ingredi datum, & quare* 15. *personæ ad oraculum consulendum maximè*

ximè idoneæ 289. *ſcientia & integritas in iis præcipuè requiſita* 271. 311, 312. *& ſeq.*
Sacerdotium regale, *cur Iſraëlitæ dicti* 292
Sacrificiorum *ritus unde orti* 132. *ea certo tempore celebranda, & quare* 281
Sacrorum *bonori conſervando in lege proſpectum* 286
Salomon, *cur tot fœminas aluerit* 216. *ſub ejus tempora ſiluit Urim* 25, 26, 27. 216. *cur nunquam conſuluit Urim* 21
Sapientia Dei *in ritibus Moſaicis præſcribendis quemodo elucet* 266
Sapphirus *quanti apud antiquos habita* 217, 218
Scriptores ſacri *de typo loquentes ſubitò ad antitypum rapiuntur* 321
Sculptilia, *quare præcepto ſecundo interdicta* 52
Seldeni *opinio de Michæ Theraphim rejicitur* 84
Serapes, *quid* 43. 52. *unde nominis origo* 150, 151. *frequenti in uſu apud Ægyptios* 92. 125. *quid ſimile τοῖς Theraphim* 112. 152
Seraphim *antiquiſſimus Angelorum titulus* 150. 158. 160. *cur iis conceſſus* 159
Σκληροκαρδία *nota propria gentis Iſraëliticæ* 118
Statua *quomodo ab arâ differat* 62. *eam erigere an ſemper illicitum* 63. *ſtatuæ gentium cur ſæpè radiolis circundatæ* 110
Talmudicorum *ſententia de naturâ Urim traditur & refellitur* 134, 138, 139
Τέλειοι *in N. T. qui* 223
Templum *cur ſplendidè ornatum* 15. 110. 128. 210, 211. *in atria diſtributum & quare* 15
Theocratia, *quando incipiebat & deſinebat* 13, 14, 15. *illius pignus & ſignum, Urim* 23, 24, 25. 318
Thephilin *Iſraëlitarum quid & unde* 273
Theraphim *vox media* 41. 61. *quid fuerint* 42. *ſimulachra exigua* 42, 43 *prophetica* 44. *antiquiſſima* 45, 46, 47. *à dæmone ſæpius animata* 48, 49. *magni habita apud omnes* 91, 92. 164. *Hebræum vocabulum* 149. *idem quod Seraphim* 150, 151, 152, 251. *primitus bonorum Angelorum ſymbola* 160, 161, 162, 163. *Angeli boni inde quandoq; reſponderunt* 83. 164, 165, 166, 167, 168. 195. *ejuſdem ſignificationis cum Urim* 251, 252, 253. *ſub*

153. *ſub Abrahami tempora in uſum venêre*, 173, 174. *Elohim vocata, & quare* 163. 167

Thummim, *res diſtincta ab Urim numero & uſu* 38, 39, 40. 202, 203. *Deus per illud nunquam reſpondit* 203. *vocis ſignificatio* 223. 230. *quid fuit & unde originem traxit* 207, 208, 209, *&c. ratio nominis* 258

Torquium *uſus, antiquiſſimus* 218

Veritas *quid in ſacris ſignificet* 222

Vitulus aureus *cur factus* 115

Urim, *Oraculum de publicis tantùm negotiis conſulendum* 16, 17, 18. *præcipuè bellicis* 19, 20. 299. *imperii divini ſignus* 24, 318. *ſub Salomonis tempora defecit* 21. 24, 25, 26, 27, 318. *Quid fuit* 40, 41. 53. *an ſplenderet cùm oracula indè ederentur* 109, 110. *vocis ſignificatio* 147, 148. 229. *ejuſdem ſignificationis cum Theraphim* 149, 150, 151, 152. *res tantùm una* 111, 112. *Ab Angelis nomen habuit* 248, 249, 250. *nomen Urim in locum Theraphim aſſumptum, & quare* 258, 259. *non conſultum in S. Sanct.* 305

Urim & Thummim, *res quoad ſubſtantiam cognitæ ante legem* 32, 33. *in Pectoralis duplo poſita.* 30. *res diverſæ à gemmis Pectoralis* 34, 35, 36. *res tantùm duæ* 37. *eorum naturæ in ſacris nuſquam explicantur, & quare* 97, 98, 184. *à quibus formata* 105, 106, 107. *cur ſimul conjuncta* 196. vaſa ſanctitatis *cur dicta* 299. 300

Voce *tradebantur reſponſa per Urim* 141, 142. 177, 178. *& voce ſubmiſsâ* 179

Viri Synagogæ M. *non expectârunt reſtitutionem Urim ſub templo ſecundo* 318, 319

Zabii *proſpera omnia propter cultum aſtrorum eventura docebant* 1, 2. *leges à Deo latæ eorum ritibus adverſæ* 125, 126. *eorum ritus omnes non abrogati* 126, 127

Zoroaſtris *oraculum explicatum* 241

FINIS.